శ్రియై నమః

శ్రీలక్ష్మీహయ...

పాంచ...

లక్ష్మీనారాయణోపదిష్టే మోక్షశాస్త్రే, శ్రీపాంచరాత్రే,

శ్రీవిష్ణుతిలకాఖ్యోయంగ్రన్థః.

కొండమూర్, కోయిల్, ఇయ్యుణ్ణి, రాఘవాచార్యేణ

పరిశోధితః.

కో. ఇ. రాఘవాచార్యేణ

వాజపేయం * కృష్ణశాస్త్రిణాచ

శ్రీమత్కల్యాణపుర్యాభరణాయమానాయాం

బెంగళూరు బుక్ డిపో ముద్రాక్షరశాలాయాం

ముద్రాపితస్సన్ విజయతేతరామ్.

Bangalore.

1896.

శ్రీ ర్నైనమః.

శ్రీ జానకీజానయే నమః.

పాంచరాత్రస్థ విషయా...

	పుటసంఖ్యా.		పుటసంఖ్యా.
అఙ్కురార్పణమ్	[illegible]౩	అతివృష్టిశమనమ్	౯౩
అక్షమాలాః	౨౦౬	అత్రధర్మవిశేషః	౫౯
అక్షరన్యాసః	౧౭౬	అధమాదయః	౬౫
అంగన్యాసః	౮౭	అధికారివిఘ్నే	౨౩౦
అగ్న్యావారాధనమ్	౧౨౫	అధివాసవిధిః	౨౧౦
అగ్నికార్యమ్	౧౧౫	అన్తర్హారే	౧౬౦
అగ్నికార్యవిధిః	౭౬	అంతర్హారధామ్ని	౧౫౯
అగ్నికార్యవిధిః	౧౧౯	అనన్తః	౧౩
అగ్నిధ్యానమ్	౧౨౩	అనన్తగరుడవిష్వక్సేనాః	౨౦౬
అగ్నిప్రతిష్ఠా	౧౭౦	అనిష్టదర్శనమ్	౬౬
అగ్నిప్రాకారః	౧౦౪	అనుక్తమన్యతోగ్రాహ్యమ్	౧౧
అగ్నిప్రాకారమంత్రః	౧౦౪	అనుయాగవిధిః	౫౫
అగ్నిదాహే	౨౨౯	అపమృత్యుజయః	౯౨
అగ్నిభేదః	౧౩౪	అపూపౌ	౪౦
అగ్నిస్థానమ్	౬౧	అంబుపూరణమంత్రః	౪౬
అగ్నిసిద్ధిః	౯౨	అభిషేకః	౧౧౬
అగ్న్యుత్పాదనమ్	౧౨౦	అర్ఘ్యదానమ్	౩౩
అగ్నౌశాన్తే	౨౨౭	అర్ఘ్యాదికల్పనమ్	౪౬
అణ్డసృష్టిః	౨౧	అర్ఘ్యాదిదానమ్	౪౯
అణ్డాని	౨౫	అర్చనమంత్రాః	౪౭
అణిమాదిః	౭౮	అర్ధమంటపమ్	౧౪౯
అతలాదిః	౨౩	అలంకారాసనమ్	౫౨

పాంచరాత్రస్థ విషయానుక్రమణికా సంపూర్ణా.

శ్రియై నమః

పాంచరాత్రస్థ శుద్ధాశుద్ధపత్రికా.

పుటం.	పఙ్క్తి.	అశుద్ధమ్.	శుద్ధమ్.
౧	౧౯	సవ్రితీకాః	సప్రతీకాః
౮	౯	తవస్సి	తపస్సి
౧౧	౨౨	చక్రిమ	చకృమ
౧౪	౧	బృన్దస	బృన్దంస
౨౪	౨౧	యోజశ	యోజన
౨౬	౨౪	వచ్ఫోప	వచ్చోప
౩౧	౧౬	గంధర్వారే	గంధద్వారే
౩౨	౪	సమ్మస్త్ర	సమస్త్ర
౩౪	౨౩	కవసనాన	కల్పసన్తాన
౩౭	౧౬	పద్మచ	పద్మజ
౩౯	౩౦	చోషయేత్	శోషయేత్
౪౦	౩	దుగ్ధఉభే	దుగ్ధేఉభే
	౨౧	కర్దమత్	కర్దమవత్
౪౨	౧౧	ణామమా	ణాయామ
౫౧	౧౦	తన్తకా	దంతకా.
౫౩	౨౬	దారయేత్	ధారయేత్
౫౭	౧౫	రేశికా	రేఖికా
౬౧	౨౩	దేదేవా	దేవా
౬౨	౧	చతుష్విదం	చతుర్ష్విదం
	౧౮	కంద	కంఠ
౬౩	౭	తనూలా	తన్మూలా
౬౪	౨౫	విరూథం	విరూఢం
౬౮	౫	అష్ట్వాదశ	అష్టాదశ
౬౮	౩	ద్యోగి	ద్యోగీ
౮౧	౨౩	దిశిమా	దిశమా
౮౨	౬	వర్ణోగ్గనే	వర్ణోఙ్న
౮౩	౨౫	దాదత్స్వ	ద్వావత్స్వ
	౨౫	హుతీ	హుతిః
౮౪	౫	గురుశి	గురుంశి
	౧౭	సఙ్గ్రిహహే	సంగ్రిహే
౮౫	౧౨	జేశ్ఛిష్యః	జేచ్ఛిష్యః
౮౬	౧౨	పురశ్చార్యా	పురశ్చర్యా
	౨౪	శ్ఛక్తి	చ్ఛక్తిః
౮౮	౧	స్వాత్వా	స్వాత్వా
	౪	దేహోత్థ	దేహస్థ
౮౭	౨౩	మభయోః	ముభయోః
౮౯	౩	విధస్తే	ఘడస్తే
	౬	రచిలాని	రహితాని
౯౦	౧౫	యక్షశ్ఛ	యక్షశ్చ
౯౬	౧౨	బిందుయ	బిందుంయ
౧౦౩	౧	వారాస్త్రి	వారస్త్రి
	౨౦	అనంశశ్చ	అనన్తశ్చ
౧౦౬	౭	థాన	ధ్యాన
౧౧౩	౧౩	స్తపనం	స్నపనం
౧౧౫	౩	మత్రేణ	మంత్రేణ
	౨౦	మత్రైగ	మంత్రై
౧౨౬	౧౨	దసర్భం	సదర్భం
౧౩౯	౨౪	యోజ్యాం	యోజ్యా
౧౪౦	౧౫	లోభజే	లోహజే
౧౪౧	౨౫	వృత్త.	వృక్ష

శుద్ధాశుద్ధపత్రికా.

పుటం.	పఙ్క్తి.	అశుద్ధమ్.	శుద్ధమ్.
౧౫౨	౨౦	యుజ్యార్ణన	యుజాన
౧౫౮	౨౧	త్క్షితత్స్వ	త్క్షితస్వ
౧౬౩	౪	లిప్యేనాం	లిపైన్యనాం
	౭	పతు్కరః	పత్కరః
౧౬౬	౨౦	వాసత్త్రతి	వాసస్త్రతి
౧౮౨	౬	పీరికాం	పీఠికాం
	౨౩	కల్పయే	కల్పయేత్
౧౫౫	౨౨	క్షేతె	క్షేత్రే
౧౮౬	౩	ఆఘ్యర్ణ	అఘ్యర్ణ
౧౭౧	౧౮	ముఢృత్య	ముద్ధృత్య
౧౭౫	౧౧	ఉకారం	ఊకారం
౧౭౭	౨	ఉరుమూ	ఊరుమూ
౧౭౯	౨౬	యజార్ణ	యజ్ఞార్ణ
౧౯౨	౨౦	పృథష్ప్వమ	పృథక్ష్టోమ
	౨౨	యాత్ష్రోడ	యాత్ష్రోడ
౨౦౪	౧౭	తతనంత	తదనంత
౨౨౯	౧౬	శుగాధిపం	ఖగాధిపం
౨౧౨	౧౦	స్త్రయ	త్రియ
౨౨౦	౨	క్షుదార్ణ	క్షురార్ణ
౨౨౩	౧౮	గదాధరా	గగాధర
౨౨౪	౯	పౌణిర్ణమా	పౌర్ణమా
౨౨౮	౫	బుభుక్షా	బుభుక్షూ
౨౩౧	౨	వాంత్యరథీ	వాంతీరథీ

శుద్ధాశుద్ధపత్రికా సమాప్తా.

శ్రియై నమః.

శ్రీలక్ష్మీహయవదన పరబ్రహ్మణేనమః.

శ్రీమత్పాంచరాత్రే-ఖగేశ్వరసంహితాయాం

శ్రీవిష్ణుతిలకే ప్రథమాధ్యాయ ప్రారంభః.

శ్లో॥ బృహస్పతిసురాధీశ వ్యాసగౌతమకౌశికాః । వసిష్ఠకణ్వచ్యవన శాండిల్యభృగునందనాః॥ ౧॥ భారద్వాజాత్రిజాబాలిభరతాగస్త్యశౌనకాః ।। అన్యేచమునయస్సర్వే సమేత్యసహదైవతైః ॥౨॥ బ్రహ్మాణంలోకకర్తారం ప్రష్టుమారేభిరేకథాః । బ్రహ్మన్సర్వసురాధీశ స్రష్టాత్వం సర్వదేహినామ్ ॥ ౩ ॥ అదృష్టంనత్వయాకించిన్నపరోక్షంచవిద్యతే। నైవాధీతంత్వయాకించిన్నసోప్యారాధితఃపరః॥ ౪ ॥ విదితంభవతస్సర్వం విష్ణోస్త్వమసినాభిజః । సంశయద్రుమవిచ్ఛేత్తాత్వమేవాన్యోనకశ్చన ॥ ౫ ॥ తస్మాత్త్వాం శరణంప్రాప్తా బృహస్పతిముఖావయమ్। ఇతిబ్రువాణాంస్తాన్విప్రాన్దేవరాజపురోగమాన్ ॥౬॥ బ్రహ్మాసకరుణః ప్రాహమందస్మితముఖాంబుజః । సర్వవేదవిదోయూయం భగవద్ధ్యానతత్పరాః॥౭॥అసకృద్దేవతాస్సర్వాస్తపసారాధితాఃపునః।యుష్మాభిస్సకలాలోకానిర్జితాశ్చనసంశయః ॥౮॥ తపస్వినాంతాదృశానాం కిమాగమనకారణమ్ । ఇతిబ్రువాణంబ్రహ్మాణం ప్రాంజలిస్సబృహస్పతిః ॥౯॥ సంశయంప్రష్టుమారేభే దేవరాజప్రచోదితః । అధీతాస్సకలావేదాస్సవ్రతీకానసంశయః ॥౧౦॥ నిష్ఠామలభమానాస్తే త్వామేవశరణంగతాః। జగత్సృష్టుంసమావిష్టఃకః కేనచతురానన॥౧౧॥జగత్కుతస్సమాయాతంకుత్రాసాగమనాత్పరా। ఇతోయాస్యతితత్కుత్రకస్యాధీనమిదంజగత్॥౧౨॥ అనిశంవాజగదిదమితినస్సంశయోమహాన్।శ్రుత్వైతద్భగవాన్బ్రహ్మాబృ

హస్పతిసమీరితమ్ ॥౧౩॥ రుద్రంపార్శ్వస్థమాలోక్య ప్రసీదన్నిదమబ్రవీత్ । సర్వేతపస్సునిరతాః ధర్మనిష్ఠా ఋషేశ్వరాః ॥౧౪॥ సభాయాం శ్రోతుమిచ్ఛంతి సర్వగుహ్యతమంమహత్ । బ్రహ్మణో వచనంశ్రుత్వా భగవాన్లోకశంకరః ॥౧౫॥ యదుక్తందేవగురుణా తద్దేవాన్ప్రవదత్స్వయమ్ । తచ్ఛ్రుత్వాభగవాన్బ్రహ్మా కరుణారసవారిధిః ॥౧౬॥ మునిభ్యస్సకలంతత్త్వం వక్తుంసముపచక్రమే॥ ౧౬౹ ॥ శృణుతాద్యమునిశ్రేష్ఠా

యన్మాంయంపరిపృచ్ఛథ । బ్రహ్మాణ్యాసజగత్సర్వం

జగత్. తేనసృష్టమిదంజగత్ ॥౧౭౹। తేనసంరక్ష్యతేవిశ్వం

తత్రలీయేతవై పునః । తత్రస్థంసకలంవిశ్వం నానీశంతచ్చరాచరమ్ । వినాతేననవర్తేత తన్నస్యాచ్ఛరణంమహత్ ॥౧౯॥ శ్రుత్వైతన్మునిశార్దూలో గౌతమస్సురచోదితః । జాతమానసకణ్డూతిః ప్రపచ్ఛపరమేష్ఠినమ్॥౨౦॥ కింబ్రహ్మ కింసమాచారం కుత్రాస్తేకుత్రవాభవత్ । కిమర్థంవహతేవిశ్వం కస్తత్త్వంలయిష్యతి ॥ ౨౧ ॥ గౌతమస్యవచశ్శ్రుత్వా సరుద్రశ్చతురాననః । గౌతమాదిమునీన్ప్రేక్ష్య వ్యాహర్తుంసముపాక్రమత్ ॥౨౨॥ యద్వ్యాపృత్యవర్తతేస

బ్రహ్మ. ర్వం సదాసిరవశేషతః । తదేవబ్రహ్మజానీథ తస్యనాస్తిప్రతిక్రమః ॥ ౨౩ ॥ విద్యతేతస్యనోత్పత్తిర్వినాశో వాకదాచన । స్థానంవాబ్రహ్మణోస్థానం కదాచిదిహవిద్యతే ॥ ౨౪ ॥ వినాతేనకదాచిచ్చ విశ్వంతత్సచరాచరమ్ । వర్తతేనపరంబ్రహ్మబిభర్తిసతతంజగత్ ॥౨౫॥ తత్రస్థంసకలంవిశ్వం వినిర్గమ్యతదిచ్ఛయా। వికాసంప్రాప్యచపునర్ముకుళీభావమాశ్రితమ్॥ ౨౬॥ యాతితత్రలయం విశ్వం పునర్నిర్గమసంతతః । ననాశో జగతోస్త్యేవవినామాన వికస్వరమ్ ॥౨౭॥ నిశమ్యబ్రహ్మణోవాక్యం భారద్వాజోమహామునిః। బద్ధాంజలిపుటోభూత్వాపప్రచ్ఛకమలాసనమ్ ॥౨౮॥ ప్రత్యక్షేజాయతేజన్తుః కంచిత్కాలంవిభాతిచ । తతోమరణమాసాద్య నభాతిజగతీతలే ॥ ౨౯ ॥

ఏవమేవమయాసృష్టా జన్తవోజగతీతలే । వదంతిచమహాన్తోపి సత్యవా
చస్తపస్వినః ॥ ౩౦ ॥ మరణంప్రాణినోనిత్యం జాతస్యచనసంశయః ।
అర్జితవ్యస్తతోధర్మశ్శరీరంక్షణభంగురమ్ ॥ ౩౧ ॥ అనిత్యం సకలంవి
శ్వంప్రళయేవిలయంభజేత్ । తతోముముక్షవోభూత్వాధ్యాత్వాచిద్ఘన
మీశ్వరమ్ ॥౩౨॥ ఆనన్దంబ్రహ్మణోభ్యస్య బ్రహ్మభూయాత్వమాసితి। భా
రద్వాజవచశ్శ్రుత్వా బ్రహ్మాలోకపితామహః ॥౩౩॥

జగతోననాశః, ననాశోజగతస్సత్యం పుంసోజీవస్యయోగతః। పాం
చభౌతికపాకేన ప్రాణినోజాయతేవపుః ॥ ౩౪ ॥ వ
ర్ధతేచతతఃకాలే పురుషస్యవియోగతః । వపుఃపతతినిర్జీవఃవహ్నా
వహ్నిర్జలేజలమ్ ॥౩౫॥ వాయుర్వాయౌమహీమహ్యా మంబరంయా
తిచాంబరమ్ । కాష్ఠభూతంమహీభాగం ప్రేతంపశ్యన్తికేజనాః ॥౩౬॥
జీవోస్యదేహపురాసాద్య ప్రాణీభవతిపూర్వవత్ । ఏవమేవ భవేత్పంథా
లోకస్యష్టైర్మునీశ్వరాః ॥౩౭॥ పిపీలికాదిసర్వేషాం జంగమస్థావరా
త్మనామ్ । శరీరస్యవిపర్యాసోనైవపుంసోవిపర్యయః ॥ ౩౮ ॥ సభూ
తానాంభవేన్నాశ స్సత్యంసత్యంబ్రవీమివః । పితామహవచశ్శ్రుత్వా
మహేంద్రఃపాకశాసనః ॥౩౯॥ జాతకౌతూహలోదేవంప్రష్టుంసముప
చక్రమే । భగవన్సర్వలోకేశత్వంమూలంసర్వదేహినామ్॥౪౦॥ త్వాం
వినానైవపశ్యామః సంశయచ్ఛేదనేగతిమ్ । జాయతేల్ప తనుఃప్రాణిప
శ్చాద్వృద్ధిమాన్మహాతనుః ॥౪౧॥ నజానేకారణంతత్ర సంశయం ఛేత్తు
మర్హసి । సంయోగేపంచభూతానాం సంయుక్త

వపుషోవృద్ధిహ్రాసౌ శ్చేష్టమానపి॥౪౨॥ జాతప్రాణంవపుర్భూయాద్బ
హుచేష్టాసమన్వితమ్ । జాతచేష్టేవపుష్యస్మిన్నన్తా
గ్నిఃపాంచభౌతికః ॥౪౩॥ నిర్దహేత్పార్థివంభూత ముష్యతేసతు
దిత్యపి । క్షుధాసంపీడితఃప్రాణీచాన్నేనశమయేత్క్షుధమ్ ॥౪౪॥ పంచ

భూతమయంచాన్నంపురుషేణవివర్జితమ్ । పంచభూతమయైరన్నైః పృథివ్యాదివపుర్గతమ్ । వర్ధతేరసభాగైస్తైర్నాన్యథా వృద్ధిసంభవః ॥౪౪॥ అన్నపానాదిరహితః ప్రాణీయది మునీశ్వరాః । నవర్ధతే తస్యవపుఃక్షయంయాతినసంశయః ॥౪౬॥ ఉత్థాయాత్రిస్సరభసం ప్రష్టుకామస్స్వయంభువమ్ । బద్ధాంజలి పుటోభూత్వా వ్యాహర్తుముపచక్రమే ॥ పక్త్రిమాపంచభూతానాంయోగఃపుంసస్తదన్తరే। కథంభవతితత్రాఽవర్తతేవాస్వయంభవేత్ ॥౪౮॥ అత్రేస్తువచనంశ్రుత్వా సాదరంచతురాననః । ఉత్తరంవక్తుమారేభేరహస్యమతిదుర్లభమ్॥౪౯॥

మాయాపాంచభౌతిక వపుషి పురుషం యోజయతి.

మాయాస్తివాసుదేవస్యకారణంవృద్ధిమానయోః। భూతానాంయోగపాకస్య యోగస్యపురుషస్యచ ॥ ౫౦ ॥ భూతానియోజయేన్మాయా జంతుజాతి విభాగతః। పుమాంసంవిగ్రహేతస్మిన్ తతఃప్రాణీ సచేష్టితః ॥ ౫౧ ॥ సాంజలిః ప్రణతోభూత్వా మునీంద్రోత్రిస్స్వయంభువమ్ । పప్రచ్ఛ కిమిదంబ్రహ్మన్ లోకస్రష్టాభవాన్ఖలు ॥ ౫౨ ॥ మాయయాయుజ్యతేదేహో జీవోఽపితదనన్తరమ్ । దేహీభవతి జీవోఽయం వర్ధతేన్నేన తద్వపుః ॥ ౫౩ ॥ ఇత్యుచ్యతే భగవతా కర్తృత్వం కుత్రవర్తతే । సృష్టేతితాన్విదుఃప్రాజ్ఞాః యాజ్ఞవల్క్యపురోగమాః ॥ ౫౪ ॥ ఉపదేశేనముఖ్యేన సంశయంమే వ్యపోహథ । ఇత్యుక్తోమునినాబ్రహ్మా ప్రాహత్రిముఖయోగినః ॥ అవామస్సృజతీశానో వాసుదేవస్సనాతనః ॥ ౫౫ ॥ సృష్టిసంహారయోస్సర్వ సాధనంముఖ్యకారణమ్ । మాయామపితతోవాదీత్సృజతాం జగదీశ్వపి॥ ౫౬ ॥ అపృచ్ఛంతంపరేశానమావయోర్కోస్యసాధనమ్।కఃకర్తాచభవేన్మహ్యం బ్రూహి జిజ్ఞాసతేప్రభో ॥౫౭॥ ఇతిపృష్టోజగన్నాథస్సృజస్వత్వం జగత్తవ । ఇయంస్యాత్సాధనం మాయా తత్తత్సంయోజనే

స్రష్టా బ్రహ్మ సృష్టి సాధనం మాయా.

మమ । పంచభూతమిదం విశ్వం సతతం మయ్యవస్థితమ్ ॥ ౧౯ ॥ వృత్త్యాగ్నివాయుభూమ్యాప్యైర్యైకరూపం సమాశ్రితమ్ । శరీరం తవజానీహి తదేతన్మూకులీగతమ్ ॥ ౬౦ ॥ ఏతావన్మయి విశ్రాంతమితో భూయో ద్వికస్వరమ్ । మనోబుద్ధీంద్రియాదీని వర్తంతే సాధనాన్యపి ॥ ౬౧ ॥ మాయాధీనాని సర్వాణి వర్తంతే త్వయి పద్మజ । స్రష్టుం ప్రయతమానస్త్వాం మాయేయం పర్యుపాసతే ॥ ౬౨ ॥ త్వదాజ్ఞానుగుణం సర్వం కరిష్యతి న సంశయః । ఇత్యుక్తో దేవదేవేన సనకాదీన్తతోసృజమ్ । తేన సృష్టామతిం చక్రుః తతోసృజమహం శివమ్ । భృకుటీ కుటిలాదేష నార్యర్ధతనురీశ్వరః ॥ ౬౪ ॥ నిర్గమ్య లోకానసృజత్ యోషితః పురుషానపి ప్రజాపతీనహం సృష్ట్వాకృతకృత్యోభవం తతః ॥ ౬౫ ॥ తతోసృజన్ ప్రజానాథాః ప్రజాస్తే మదనుజ్ఞయా ॥ ౬౬ ॥ తాసాం లోకాంశ్చ సంసృష్టాః అన్నానిచ విశేషతః । చతుర్దశచ లోకాస్తే మయా సృష్టా మునీశ్వరాః ॥ ౬౭ ॥ భూజలాగ్ని మరుద్వ్యోమ ఆహంకారాయ వికస్వరాః । సర్వం జగదిదం వ్యాప్తం బ్రహ్మ తత్సృష్టి కారణమ్ ॥ ౬౮ ॥ కర్తాహం సాధనం మాయా సర్వం నిగదితం మయా । బ్రహ్మణో వచనం శ్రుత్వా పునరత్రిరభాషత ॥ ౬౯ ॥ ఏనం రుద్రం మహాభాగం జగత్సంహారకారణమ్ । బ్రువంతి సర్వశాస్త్రాణి మునయశ్చ పరంతపాః ॥ ౭౦ ॥ సోయం విశ్వం ససర్జేతి యదాహ భగవాన్ పురా । తజ్జిజ్ఞాసా బభూవాద్య కథ్యతాం యద్యనుగ్రహః ॥ ౭౧ ॥ శ్రుత్వాత్రివచనం బ్రహ్మా ప్రహసన్నిదమబ్రవీత్ । అర్ధనారీనరవపురయమాసీత్పురా మునే ॥ ౭౨ ॥ ససర్జ సతదా విశ్వం సృష్ట్వా కౌతూహలాన్వితః । దీర్ఘాయుషః ప్రజాస్సర్వే లోకాస్తాభిశ్చ సంతతాః ॥ ౭౩ ॥ ససాగరవనా పృథ్వీ భూభారా సహనాభవత్ । తతోహం యాచితో దేవైర్భూర్నిమజ్జేన్మహాంభసి ॥ ౭౪ ॥ త్వాహిత్రా

దీర్ఘాయుషః ప్రజాః.

హ్యసురేశాన ద్వారాసీత్ప్రాణిసంకటః । ఇతిసంప్రార్థితో దేవై స్తే
భ్యోదత్వాభయంపరమ్ ॥౭౫॥ కల్యాణగిరి శృంగాగ్రే భగవద్ధ్యానమా
సితమ్ । అద్రాక్షుఃపరమంతేజః నేత్రసమ్మీలన
రుద్రోబభక్షుప్రాణినః.
క్షమమ్ ॥ ౭౬ ॥ శివంశిరీషమాణంమామాస
సాదతతఃపరమ్ । శివస్య బ్రహ్మరంధ్రేణ కుక్షి
స్త్వస్యసమాశ్రితమ్ ॥ ౭౭ ॥ కుక్షిస్థం పార్థివం భాగం దగ్ధుం సముప
చక్రమే ॥ ౭౭½ ॥ తతఃపరమయం దేవః క్షుధాతీవ్రపీడితః । కింకరిష్యే
క్షుధం కేన శమయిష్యే ద్యకాగతిః ॥ ౭౮½ ॥ ఇత్యార్తః స్వప్రలపన్దీనః
కల్యాణాద్రిషు మానసి । ఉన్మూల్యభో క్తుమారేభె భుక్త్వాస్తే ద్రుమజా
తయః ॥ ౭౯½ ॥ అసమాప్తాంతరాగ్నిస్సర్వపశుజాతీనభక్షయత్ ॥౮౦॥
తతో భగ్న భరాపృథ్వీ జాతాసుఖకరీణీ । అదృష్ట్వాభూతలే ప్రాణీశ్వర
వ్యోమ్ని దేవాన్వ్యలోకయత్ ॥ ౮౧ ॥ దివిసీదంతి యేకేచిత్తాన్భో
క్తుముపచక్రమే । అమృతప్రాశినో యేచ తేప్రావిశ్యజఠరంపునః ॥౮౨॥ ని
ర్గతాఃపాయు మార్గేణ కాలాగ్నిసమతేజసః । అసుధాప్రాశినో యే
చ సర్వేజీర్ణాగ్నివోదరే ॥౮౩॥ సంకటం దేవలోకస్యతతో దృష్ట్వా ము
నీశ్వరాః । పాతాళాదిషు లోకేషు భుక్తేషు పశుజాతిషు ॥౮౪॥ అతిభీ
తో జగన్నాథం దృష్ట్వాముం పరమం శివమ్ । దక్షిణాదిగధీశాన ఆద
యమప్రార్థనా.
ధావపరేతరాట్ ॥ ౮౫॥ మామేవశరణంప్రాప్య
తుష్టావచపునఃపునః । సర్వగ్రష్టః పరంధామ
స్ప్రీతాతిర్హరప్రభో ॥ ౮౬ ॥ త్వామేవశరణంప్రాప్తోగతిరన్యావ
విద్యతే । ప్రాణినోబహవోనష్టాగతాశ్చయమసాదనమ్ ॥ ౮౭ ॥ సర్వ
లోకస్థితాఃప్రాప్య తేమాంసంకటయంతిచ । నాస్తిభూ స్తత్ర భూతా
నాం వసనశ్వసనాదినామ్ । గతాగతగతిర్నష్టా లోకే మమ జగత్ప్ర
భో ॥ అన్యోన్యంతత్రసంగమ్య మర్దయంతేపరస్పరమ్ ॥౮౮॥ నాహం
తద్భాసనేశక్తః త్వామేవశరణంగతః । ఇత్యుక్తోథమహారాజేనతమాశ్వా

స్య పునః పునః । మానసేనైవ యోగేన వాసుదేవమతోషయత్ ॥ ౯౧॥ మార్గేణ బ్రహ్మరంధ్రస్య తేజస్తస్మిన్ గతం బహిః । అగ్రే శివస్య పురుషో బభూవాంగుష్ఠమాత్రకః ॥ ౯౨॥ తతః క్షుధావినిర్ముక్తః స శివః పురుషం పురః । దృష్ట్వా ప్రణమ్య పప్రచ్ఛ కస్త్వం పురుషసత్తమ ॥ ౯౩॥ కిమర్థం మే బభూవ త్వం క్షుల్లోకవ్యత్యయకారిణీ । అపరాధం కమాసాద్య క్షుధా బహు నిపీడితః ॥ ౯౪ ॥ ఇత్యుక్తః పురుషస్తేన వ్యాజహార స శంకరమ్ । న కశ్చిదపరాధస్తే ప్రజాభిః పీడితా మహీ । తస్యా భారాపహారార్థం తపస్యేష ప్రజాపతిః ॥ ౯౫ ॥ తపస్సిద్ధ్యై బభూవాహం క్షుదుద్బోధకరం మహః । క్షుధార్తాస్తాః ప్రజా నష్టాః భూభారశ్చ వ్యపోహితః ॥ ౯౬ ॥

శివపురుషయోస్సంవాదః.

ప్రజానాం క్రూరకర్మాసి యతస్త్వాం రుద్ర ఇత్యపి । వక్ష్యంతి దేవతాస్సర్వాస్సంహర్తాస్యాదితః పరమ్ ॥ ౯౭॥ సంహారే ప్రాణినః కాలే కాలేషు ప్రళయాదిషు । తే సాధనం భవేన్మృత్యుః కారణం బ్రహ్మణో లిపిః ॥ ౯౮ ॥ తవాస్యాం హృదయే కుక్షౌ క్షుధముద్దీపయన్నహమ్ । ఇత్యుక్త్వా పురుషస్సోయం న్యపతద్బడబాముఖే ॥ ౯౯॥ తతః పరమయం శంభూ రుద్ర ఇత్యుచ్యతే బుధైః । సంహర్తా సర్వజంతూనాం జరాయాం మృత్యుసంయుతః ॥ ౧౦౦॥ శిష్టిక్రమం మమాత్రిత్వ సంహారేన్మృత్యునా స్వయమ్ । ఇత్యత్రి బ్రహ్మణో వాక్యం శ్రుత్వా సంతుష్టమానసః । పప్రచ్ఛ పునరప్యన్యద్వాక్యం వాక్యవిశారదః ॥ ౧౦౧ ॥ నిత్యం బ్రహ్మ పరం ప్రోక్తం నిత్యం చ జగదిత్యపి । ఉత్పత్తిశ్చ లయస్తస్య రూపే మానవికస్వరే । భూతానాం పరిపాకేన జాయతే దేహినాం వపుః ॥ పురుషస్య నివేశేన వపుషః ప్రాణసంభవః ॥ ౧౦౩॥ కోఽయం పుమాన్ కుతో జాతః కిమాచారః కుతో లయః । కింస్వరూపో భవేదేష బ్రూహి తత్త్వం ప్రజాపతే ॥ ౧౦౪॥ ఏవముక్తోఽత్రిణా బ్రహ్మా ప్రత్యుత్తరమభాషత ॥ ౧౦౫॥

శివస్య రుద్రత్వం సంహార సాధనం మృత్యుః బ్రహ్మలిపిశ్చ.

పుమాన్నిత్యశ్చ్యుతేజీవః చిత్స్వరూప స్స్వయంప్ర
జీవః. భః । శుద్ధస్ఫటిక సంకాశః నిత్యోనలయ మాశ్ర
యేత్ ॥౧౦౬॥ యథాబ్రహ్మాభవేన్నిత్యం తథానిత్యోభవేత్స్వమాన్। య
థాదీపోభవేద్దీపాత్ప్రవృద్ధోభాతిపూర్వతః ॥౧౦౭॥ యథాచ్ఛిన్నాత
రోశ్శాఖాసన్యస్తాధరణీతలే । ఫలప్రవాళకుసుమా విభాతిబహుశాఖి
నీ ॥౧౦౮॥ తథాజీవస్యసన్తానో దేహమాశ్రిత్యభాతిసః । నకుత్రాపిల
యఃపుంసో దేహాన్తరముపాశ్రయేత్ ॥౧౦౯॥ సంశ్రయేద్వాపరంబ్రహ్మ
సశేషాబ్రహ్మణోభవేత్ ।మాయాతిరోహితోజీవః దేహేషుపరివర్తతే॥
౧౧౦॥ తతోదేవంసమారాధ్యతపస్తప్త్వావిశేషతః। కృపాంలబ్ధ్వాపరే
శస్యమాయాంసంతీరయేదపి ॥౧౧౧॥ ఆరాధ్యతత్పరంబ్రహ్మ తదేవశ
రణంగతః । శరీరస్యనిపాతాన్తే పరేబ్రహ్మణిలీయ్యతే ॥౧౧౨॥ తదేవ
సాక్షాత్కర్తవ్యం గతిర్నాన్యాతతోవినా । సుఖదుఃఖౌసమౌ కృత్వా
శీతముష్ణంసహన్పునః ॥ ౧౧౩ ॥ ధ్యేయస్తత్పరమంబ్రహ్మపరిత్యజ్యక
ళేబరమ్ । లీయేతపరమేవ్యోమ్ని పరస్మిన్బ్రహ్మణిస్వయమ్॥౧౧౪॥ జగ
త్సర్వంయథాబ్రహ్మణ్యాసజీవోయథాసుఖమ్।సవికాసంలసత్యేషపుంసో
నోత్పత్తిరుచ్యతే ॥ ౧౧౫ ॥ నిశమ్యబ్రహ్మణోవాక్యంచ్యవనోఋషిసత్త
మః। వేపమానశరీరస్సన్బ్రహ్మాణంప్రష్టుమారభత్ ॥ ౧౧౬ ॥ దేవదేవ
జగన్నాథ దక్షిణాశాపతిర్యమః। త్వామేవశరణంప్రాప్తః కిమాచారో
జగాద్గృహమ్॥ ౧౧౭ ॥ శ్రుత్వైతద్వచనంబ్రహ్మా భగవాన్ప్రత్యభాషత।
లోకేషుప్రాణినోన్యేషు ధర్మరాజపురంగతాః॥ దేహాన్తరంసమాసా
ద్యవిచేరుస్తత్రతత్రవై ॥ధర్మరాజస్స్వయంయాతః స్వంలోకం శాసితుం
పునః॥ ౧౧౯ ॥ కౌశికస్తద్వచశ్శ్రుత్వా ప్రష్టుంసముపచక్రమే । శివేన
ఖలుభుక్తానివపూంషిప్రాణినాంపురా। కథందధారకుక్షౌసమాంసాస్థ్య
జిన్నసంచయాన్ । జాతోతోవర్ధతేజంతుర్మరణం యాత్యతఃపరమ్॥
౧౨౧ ॥ జాతమాత్రేలఘుర్జంతుస్తత స్తస్యవపుర్మహత్। వపుర్మహ

ణతఃపశ్చాత్ స్థూలమేవహి దేహినామ్ ॥ ౧౨౨ ॥ బహవోజంతవ
శ్చైవం మ్రియంతేధరణీతలే । వపూంష్యపినదృశ్యంతే నవృద్ధాదృశ్య
తేమహి ॥ ౧౨౩॥ లీయ్యతేకుత్రతత్సర్వం బ్రూహి మేచతురాననః॥ శ్రు
త్వాతద్వచనంబ్రహ్మా ప్రతివక్తుంసమారభత్ ॥ ౧౨౪ ॥ పృథివ్యాంపా
థివోభాగ స్తేజసోవిరహేయది । వాయవ్యాయారసేచాప అంబరే
పితథాంబరమ్ ॥ ౧౨౫ ॥ తత్తత్రలయంప్రాప్య వపుస్తచ్ఛాశ్వతాం
వ్రజేత్ । యథాసీజ్జననాత్పూర్వంతథా మరణతఃపరమ్ ॥ ౧౨౬॥ విర
హేపంచభూతానాం శూన్యభావంభజేద్వపుః । దేవస్య పరమేశస్య
కుక్షౌతద్దేహినాంవపుః ॥ ౧౨౭ ॥ సద్యోదగ్ధంతతోజీర్ణం శూన్యం
పురుషవహ్నినా ॥ ౧౨౭½ ॥ విధేస్తద్వచనంశ్రుత్వాశౌనకోమునిసత్త
మః । పప్రచ్ఛపరమేశానంసర్వహృద్యంవిశేషవిత్॥
మోక్షోపాయః
౧౨౮½॥ మోక్షోపాయస్తు కథంపుంసా మల్పాయా
సేన సాధ్యతే । యస్తు ప్రసన్నో జగతా ముపదేష్టుం త్వమర్హసి॥
౧౨౯ ॥ మధ్యేసభం విశ్వసృష్టా పృష్టశ్శౌనక యోగినా । ఈషద్వసిష్ఠ
మాలోక్య ప్రహసన్నిదమబ్రవీత్ ॥ ౧౩౦½ ॥ ఋషేశౌనకయోగీంద్ర
శిఖారత్నతపస్వినామ్ । యద్గుహ్యంపృష్టవానేతత్తథాప్యుపదిశామి
తే॥ ౧౩౧½ ॥ ప్రపత్తిఃపరమీశానే సైవస్యాత్పర
ప్రపత్తిః॥
మాగతిః । తమేవశరణంయాహినాన్యంమనసిధార
య ॥ ౧౩౨½ ॥ పంచరాత్రోక్తమార్గేణ తమేనాచర్యపూరుషమ్॥
౧౩౩ ॥ ప్రపన్నం త్రాతి భగవాన్ నాత్ర కార్యా విచారణా । నోపా
యాంతరమస్త్యస్య త్తంవినాపురుషోత్తమమ్ ॥ ౧౩౪ ॥ తతస్తం యా
హిశరణం పరంబ్రహ్మసనాతనమ్ ॥ ౧౩౪½ ॥ సుప్రపన్నస్యశేషస్యాపి పా
తోవపుషోయది । పరం బ్రహ్మధ్రువం యాతి జీవో నిర్ధూత కల్మషః॥
౧౩౫½ ॥ శ్రుత్వైతద్బ్రహ్మణోవాక్యం శాండిల్యో మునిపుంగవః । బ్ర
హ్మాణం ప్రష్టు మారేభే బద్ధాంజలిపుటస్స్వయమ్ ॥
పంచరాత్రమ్॥
బహుభిస్సంహితాభేదైర్విరుద్ధం పంచరాత్రికమ్మతం

త్రం తతో న సనిష్ఠా స్యాత్తత్తం కథమర్చయేత్ ॥ ౧౩౭ ॥ అధీతాస్సకలా
వేదాస్సాంగోపనిషదో మయా । నిష్ఠామలభమానోఽహం పంచరాత్ర
మధీతవాన్ । నాత్రాపి సమ్యఙ్నిష్ఠాసీద్యథా నిష్ఠా భవేన్మమ । ప్రార్థ
యే తత్పరం దేవముపదేష్టుం త్వమర్హసి ॥ ౧౩౯ ॥ సార్ధకోటిప్రమా
ణాని పంచరాత్రవచాంస్యపి । పరస్పరవిరోధీని నాత్ర నిష్ఠా చతుర్ము
ఖ । సర్వేషాం జగతామత్ర యథా బోధో భవిష్యతి । తథోపదేశః కర్త
వ్యో ముక్తిః కరతలే యథా ॥ ౧౪౧ ॥ ఇత్యుక్తో భగవాన్ బ్రహ్మా శాణ్డి
ల్యేన మహాత్మనా । ఉపదేష్టుం సమారేభే పంచరాత్రం సమగ్రతః ॥ ౧౪౨ ॥
శాణ్డిల్య యోగినాం శ్రేష్ఠ పంచరాత్రకృతశ్రమ । వక్ష్యే తత్పంచరాత్రా
ఖ్యం యస్మాత్త్వం పరిపృచ్ఛసి ॥ ౧౪౩ ॥ సార్ధకోటిప్రమాణాని
పంచరాత్రవచాంస్యపి । అధీత్య తన్మయో భూత్వా

సార్ధకోటిప్రమాణం పంచరాత్రమ్॥

భగవంతం సమర్చయన్ । ఆనందమనుభూయాహ
మృషిభ్య ఉపదిష్టవాన్ ॥ ౧౪౫ ॥ మత్తః ప్రోదిరే శా
స్త్రం మునయస్సంశితవ్రతాః । హరిమేవార్చయంతస్తే స్వశిష్యేభ్య
ఉపాదిశన్ ॥ ౧౪౬ ॥ అధీత్య పంచరాత్రాణి సర్వే విప్రాశ్శివస్తతః ।
ముక్తాస్తే స్వర్గిణః కేచిత్ తైర్ణ్యాసీన్నారకీ మహీ ॥

సర్వే పంచరాత్రిణః॥

౧౪౭ ॥ కింకరాః ప్రేతరాజస్య చిక్రీడుస్తే యథాసు
ఖమ్ । తతో మయా హరిస్సాక్షాత్తపసైవ ప్రసాది
తః ॥ ౧౪౮ ॥ మాం రుద్రం కపిలం చైవ మంత్రిణః ప్రా

సర్వే మాయాశాస్త్రమోహితాః॥

హ కేశవః । యూయం కురుత శాస్త్రాణి స్వల్పాయా
సఫలాన్యపి ॥ ౧౪౯ ॥ ఆముష్మికవిరోధీని కరిష్యే బా
ద్ధమప్యహమ్ । తదాజ్ఞయా వయం సర్వే చక్రిమైవం పృథక్పృథక్ ॥ ౧౫౦ ॥
అధీత్య తాని శాస్త్రాణి ఫలాన్యాసాద్య దేహినః । వినింద్య పంచరాత్రాణి
దూషయంతః పునః పునః ॥ ౧౫౧ ॥ నష్టాస్తే ప్రాణినస్సర్వే పంచరాత్రే
కృతశ్రమాః । ముక్త్యుపాయం న జానంతి పాషణ్డోపహతా జనాః ॥ ౧౫౨ ॥
బహుభిస్సంహితాభేదైర్భేదం యాంతి పరస్పరమ్ । యస్మిన్యస్మింశ్చ య

ఏకత్రదీక్షితో నాన్యత్రకర్తవ్యః॥

స్తంత్రే తస్మిన్ తస్మిన్ ధృతవ్రతః । ఆరాధయన్ హరిం భక్త్యా ముక్తిమార్గం సమాశ్రయేత్ ॥ ౧౫౩ ॥ ఏకస్మిన్దీక్షితస్తంత్రే నాన్యంతంత్రం సమాశ్రయేత్ । ఆశ్రయేద్యది సంమోహాత్సత్యం నరకభాగ్భవేత్ ॥ ౧౫౪ ॥ తస్మాత్తంత్రైకబద్ధస్సన్ తేనైవ పురుషం యజేత్ । నాన్యథా స్యాద్గతిస్తస్య స్వతంత్రోక్తక్రియాం వినా ॥ ౧౫౫ ॥ పితుర్వచనమక్లిష్టం జీవాతుం పంచరాత్రిణామ్ । శ్రుత్వా వసిష్ఠః ప్రారేభే ప్రష్టుం తంత్రవిశేషవిత్ । జానాసి సర్వతంత్రాణి సంతి తంత్రాణ్యనేకశః । అనుక్తం పరతంత్రేణ సాధయేత్తత్క్రియాపరః ॥ ౧౫౬ ॥

అనుక్తమన్యతో గ్రాహ్యం॥

ఏకతంత్రప్రవిష్టస్సన్ తంత్రాణ్యన్యాని చాభ్యసేత్ । నోచేత్కర్మణి నిర్ద్వస్స్యాత్క్రియాహీనో భవిష్యతి ॥ ౧౫౭ ॥ ఏవమేవ భవాన్సాహ పంచరాత్రవిశారద । ఏకస్మిన్దీక్షితస్తంత్రే కర్మ కర్తుం స్తథాన్యతః । బహుతంత్రసమభ్యాసాద్భవేత్తస్యాధికారితా ॥ తంత్రాంతరప్రతిష్ఠాదౌ నాధికారోఽస్తి కశ్చన । పృచ్ఛంతమేవం తనయం చతుర్భిర్వదనైరపి । ప్రహసన్నాహ భగవాన్వసిష్ఠప్రముఖానృషీన్ ॥ ౧౬౧ ॥

ఏకత్రదీక్షితస్సర్వత్రకర్తవ్యః॥

యస్సాత్వతేన తంత్రేణ దీక్షితస్స్యాన్మునీశ్వరాః । స్వతంత్రే పరతంత్రే చ తస్యస్యాదధికారితా । ప్రవిష్టే పౌష్కరే తంత్రే తస్యాప్యస్త్యధికారితా । సర్వత్రాప్యధికారస్స్యాత్పంచసంస్కారిణో ధ్రువమ్ ॥

పంచసంస్కారవాన్సర్వత్రాధికారీ॥

౧౬౩ ॥ సర్వాస్వపి చ దీక్షాసు పంచసంస్కారసంజ్ఞితా । దీక్షా శ్రేష్ఠతరా ప్రోక్తా సైవ ప్రీతికరీ హరేః । తాపః పుండ్రస్తథా నామ మంత్రో యాగశ్చ పంచమః । పంచసంస్కారదీక్షైషా దేవదేవప్రియంకరీ ॥ ౧౬౫ ॥ అనయా దీక్షితో యస్తు సర్వత్రాచరేత్క్రియామ్ । తేనైవారాధితో దేవో భుక్తిముక్తిప్రదో భవేత్ । తతో గత్వా మునిశ్శ్రేష్ఠో భగవంతం పితామహం । ప్రదక్షిణీకృత్య నత్వా తతః ప్రష్టుం సమారభత్ ॥ ౧౬౬ ॥ విస్తరం పంచరాత్రాఖ్యం సృష్ట్యాదిసమ్య

ఋద్ధార్యతే। యథాసుఖం తెజానీమ తథాన ఉపదిశ్యతాం । అగస్త్య
స్యవచశ్శ్రుత్వా సర్వలోకపితామహః॥౧౬౯॥ యదాహభగవాన్
స్వస్మై తద్వక్తుముపచక్రమే । పురాహం పంచరా
శాస్త్రారంభః॥ త్రాఖ్య మభ్యస్యపరమం మహత్ । అజానానస్థిరీ
భావంపునరీశముపందిషమ్ । స్వామిన్సర్వజగన్నాథసర్వభూతప్రియా
వహ॥ ౧౭౦॥ బహూపదేశాన్నైవాహం స్థిరీభావముపాగతః। ఉపా
యేనోచ్యతాం బ్రహ్మన్నస్తిచేన్మయ్యనుగ్రహః॥ ౧౭౨॥ ఏవముక్తో మ
యాదేవస్సర్వభూతహితేరతః । ఉపదేష్టుం సమారేభే మహ్యం జిజ్ఞాసతే
విభుః॥ ... ... ॥౧౭౩॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే శ్రీవిష్ణుతిలకే,
బ్రహ్మోపదేశే శాస్త్రావతరణంనామ
ప్రథమోధ్యాయః.

అథ స్వర్గాదివర్ణనాత్మక ద్వితీయాధ్యాయ ప్రారంభః.

ఉపదేక్ష్యామి తే బ్రహ్మన్ శాస్త్రమేకమనాశృణు। సార్ధకోటిప్ర
మాణేన హ్యుపదిష్టం మయాపురా ॥ ౧ ॥ శ్రేయ
భగవద్బ్రహ్మణోస్సంవాదః॥ సేసర్వజన్తూనాం భుక్తయే చ విశేషతః । సుఖబో
ధాయ సర్వేషాం తన్త్రసార ఇహోచ్యతే ॥ ౨ ॥
మామనన్యమనాస్సమ్యగారాధ్య యదిమాంభజేత్ । స ముక్తిం భజతే
జన్తుః భుక్తిం చ సవిశేషతః ॥౩॥ జ్ఞాయతే యేన తద్బ్రహ్మ తజ్జ్ఞానమితి క
థ్యతే । జ్ఞానేన బ్రహ్మ జానీయాత్ సతతం ధ్యానమా
జ్ఞానమ్॥ స్థితః ॥౪॥ అవ్యక్తమచ్యుతం బ్రహ్మ నాదిమధ్యాన్త
మక్షరమ్ । నిత్యతృప్తం నిరుపమం నిర్మలం పరమం మ
బ్రహ్మస్వరూపమ్॥ హః॥౫॥ వికారో నైవ వర్ణానాం తమసస్తత్పరం మ
హత్। నోష్ణం న శీతం మిశ్రం వా సర్వాకారం నిరామయమ్ ॥౬॥ నిరాకా
రం పరం తత్త్వం నజ్ఞాతాతస్య విద్యతే । ముముక్షుభిస్తద్విజ్ఞేయం సర్వత్ర

వ్యాప్యవర్తతే॥౭॥తత్రాఽఽరణవశాదాసీచ్ఛుద్ధసం
భగవత్సృష్టిః॥ స్ఫటికప్రభం । అనేకార్కేందువహ్నీనాం తేజోరా
భగవత్స్వరూపం॥ శిరివామలమ్ ॥౮॥ భానుచక్రాంతరగతం ద్విహస్తం
చక్రధృత్పరమ్ । కిరీటహారకేయూరశ్రీవత్సవనమా
లికం ॥౯॥ మంజీరపీతవసనం చారుకుణ్డలమణ్డితం । తద్ధ్యేయం యో
గిభిర్నిత్యం వాసుదేవాహ్వయం మహః ॥౧౦॥ చత్వారో జజ్ఞిరే తస్మా
ద్వ్యూహాఖ్యాః పురుషోత్తమాః । సర్వాలంకార
వ్యూహభేదః॥ సంయుక్తాస్స్వశక్తిసమయాః పునః ॥౧౧॥ శ్రీవత్స
కౌస్తుభోరస్కా నిత్యానన్దస్వరూపిణః। తమాలకాశకుసుమ నీలాబ్జసమ
తేజసః ॥౧౨॥ చతుర్భుజో వాసుదేవస్సహి నారాయణస్స్మృతః। వా
సుదేవాదయస్సర్వే కేశవాదీనజీజనత్॥౧౩॥ తేస్సృ
నారాయణః॥ జన్నారసింహాదీన్మత్స్యాదీన్మూర్తిసంజ్ఞితాన్। ప్రథ
మోవాసుదేవాఖ్యస్సంకర్షణసమాహ్వయః ॥౧౪॥ ద్వితీయస్సకథితో
బ్రహ్మన్ప్రద్యుమ్నస్తదనంతరః । అనిరుద్ధస్తురీయస్స్యాదిమేస్యుర్వ్యూ
హమూర్తయః ॥౧౫॥ తతో నారాయణో దేవస్తోయరాశిమజీజనత్।
అనిరుద్ధోఽసృజన్మాయాం సాసీత్తత్సృష్టిసాధనమ్॥౧౬॥
సముద్రః మాయా పద్మనాభః పరో జజ్ఞే అనిరుద్ధాన్మహాత్మనః।మాయాం
పద్మనాభః న్యగ్రోధమసృజచ్ఛాఖాశతసమంచితమ్ ॥౧౭॥
న్యగ్రోధః॥ బ్రాహ్మ్యాదిమూర్తయశ్చాష్టౌ నారాయణసమా
హ్వయాత్ । మత్స్యాదిమూర్తయస్సర్వే వాసుదేవాచ్చజజ్ఞిరే ॥౧౮॥
పురుషాద్యాశ్చ చత్వారో జాతాస్సంకర్షణాదపి । సంకర్షణాద్ధయ
గ్రీవో జాతో జ్ఞానమయో హరిః ॥౧౯॥ అనన్తః ప
హయగ్రీవః అనంతః న్నగేశానః చక్రాద్యఖిలహేతయః । గరుడః పక్షి
గరుడః ణామింద్రో వాహనంభూషణాన్యపి॥ ౨౦॥ అష్టౌ
దేవ్యః పార్షదాః॥ *శ్రియాదయో దేవ్యః శ్రీవత్సాద్దివ్యలాంఛనాత్ ।జ
జ్ఞిరే కుముదాద్యాశ్చ అనిరుద్ధాన్మహాత్మనః॥ ౨౧॥

పాదతో జజ్ఞిరే తస్య బృందం బృందసహస్రశః। విశ్వమూర్తిస్స్వయం
జాత అనిరుద్ధో మహాకృతిః ॥ ౨౨ ॥ సహస్రశీర్ష
విశ్వమూర్తిః॥
చరణ హస్తనేత్రనసాశ్రుతిః । స్వాంగాదజీజనద్వి
శ్వం శృణుష్వ కమలాసన ॥ ౨౩ ॥ జజ్ఞాతే వహ్నిరింద్రశ్చ విశ్వమూర్తే
ర్ముఖాంబుజాత్ । జజ్ఞిరే చ షడంగాని ముఖాత్తస్మాన్మహాత్మనః॥ ౨౪॥
మూర్ధ్నో ద్యౌర్నయనాత్సూర్యశ్చంద్రమా మనసోఽభవత్ । దిశో దశా
భవన్ శ్రోత్రాన్నాభేస్త్వంధరణీపదః ॥ ౨౫ ॥ ప్రాణాద్వాయురపా
నేభ్యో మృత్యుర్వా జజ్ఞిరే పృథక్ । అంబువాగ్ కేశపాశేభ్యోఽధియజ్ఞకాలాశ్చ
జజ్ఞిరే ॥ ౨౬ ॥ వనస్థా అపి చౌషధ్యో రోమకూపాద్వినిస్సృతాః । బ్రా
హ్మణక్షత్రవిట్ఛూద్రా* బాహూరుచరణోద్భవాః ॥ ౨౭ ॥ పరమాణు
స్వరూపేణ శ్రీభిస్సహితం జగత్ । తస్మిన్ తేజసి విశ్రాంతం తత ఆసీద్వి
కస్వరమ్ ॥ ౨౮ ॥ జీవగకౌస్తుభరూపేణ విశ్రాన్తో
జీవః॥
బ్రహ్మతేజసి । ఇచ్ఛయా వాసుదేవస్య జగత్యస్మిన్
ప్రపంచితః ॥ ౨౯ ॥ ధ్యానయోగార్చనై*ర్యో మాం సతతం పర్యుపా
సతే । జగతస్సవినిర్గత్య పునర్మే కౌస్తుభం భజేత్ ॥ ౩౦॥ కౌస్తుభా
ఖ్యో మణిర్జీవశ్చిద్ఘనస్సనిరామయః। అనాద్యన్తం భవేద్రత్నం సతతం
మయ్యవస్థితమ్॥ ౩౧ ॥ దీపాద్దీపో యథా వృద్ధిం ప్రాప్య భాతి తతస్తతః।
తథా జగతి జీవస్య వృద్ధిరద్య ప్రపంచితః ॥౩౨॥ జీవస్య వృద్ధిర్జగతి హ్రా
సోఽపి న చాన్యథా। నోత్పత్తిర్న మృతిస్తస్య జీవస్య చతురానన॥౩౩॥
బ్రహ్మ జీవో జగచ్చేతి త్రైవిధ్యమిహ వర్తతే। తేజో
జగత్॥
రాశిర్భవేద్బ్రహ్మ భూతరాశిరిదం జగత్॥౩౪॥జ్ఞా
నరాశిర్భవేజ్జీవ ఉత్పత్తిలయవర్జితః । బ్రహ్మణోఽస్య జగత్కర్తుర్
దర్వ్యూహాసీదిదం జగత్ ॥ ౩౫ ॥ మణిరత్నప్రభావేన వికసత్యఖిలం
జగత్ । యదా జీవవియోగస్స్యాత్తదా మ్లానమిదం జగత్ ॥౩౬॥ జగద
స్మిన్ప్రళే విశ్వం భజేత పరమాణుతామ్ । హ్రాసమేవ సమాసాద్య సోఽణు
బ్రహ్మణి లీయతే ॥ ౩౭ ॥ ఏవం సృష్టో నిరుద్ధోఽయం విశ్వరూపీ జగ

త్ప్రభుః। *శ్రియాదిదేవీభిస్సార్ధం మనంతాసనమేయివాన్ ॥౩౮॥ తో
యరాశిగపయోరాశే స్తస్మిన్నగ్రోధపల్లవే। శేషశయాన ఇంద్రాద్యైశ్వర్యం
గ తత్పర్యపాలయత్ ॥ ౩౯ ॥ తత్సృష్టిమధునా వక్ష్యే శృణుష్వ కమలా
సన। నారాయణాంశే మహతి పయోరాశౌ పట

బ్రహ్మసృష్టిః॥

చ్ఛదే ॥ ౪౦ ॥ మాయయా నిర్మితే పద్మనాభస్యా
నంతశాయినః। అనిరుద్ధాంశజాతస్య నాభౌ పద్మమ్మహద్బభౌ ॥ సహ
స్రదళపర్యంతం రవ్యగ్నిందుసమప్రభమ్। అణ్డం హిరణ్మయమ్మధ్యే ద్యో
తయత్సకలాం దిశః ॥ ౪౨ ॥ అణ్డం ద్విధా స్వయంభిన్న స్తన్మధ్యేత్వం చతు
ర్ముఖః। జజ్ఞిషే సకలాన్ లోకాన్ స్రష్టుం విశ్వేశ్వరేచ్ఛయా॥౪౩॥ సృష్టమా
త్రే త్వయి తతః పరమం ధ్యానమాస్థితః। ధ్యాయతస్తే పురో జజ్ఞే విద్యు
త్సంఘాతమబ్జజ ॥ ౪౪॥ తన్మధ్యే పురుషః కశ్చిత్ పీతవాసాశ్చతుర్భుజః।
శ్రీవత్సకౌస్తుభోరస్కః కిరీటాదివిభూషణః ॥౪౫॥ సర్వాయుధావృత
శ్శ్రీమాన్ సవేదాన్ వైష్ణవాగమాన్। ఉపదిశ్యాస సో దృశ్య స్తతస్స్ర
ష్టా త్వమబ్జజ॥౪౬॥ రహస్యం పరమం వక్ష్యే వృద్ధిహ్రా

గుణచతుష్టయమ్॥

స స్తతో భవేత్। సత్వం రజ స్తమః పశ్చాదానన్దా
ఖ్యో గుణా ఇమే ॥ ౪౭ ॥ వృద్ధిహ్రాసో స్య జగత ఏభిరేవ న చాన్యథా। సం
సారగోచరా ఆద్యా జగద్వృద్ధౌ నివేశితాః॥౪౮॥ ఆనన్దాఖ్యస్తురీయస్తు జగ
ద్ధ్రాసాయ యుజ్యతే। హ్రాసాయ వృద్ధయే చాపి యుజ్యతే ప్రథమో గు
ణః॥౪౯॥ సృజామి రజసా విశ్వం సత్వతః పాలయామ్యహమ్। తమసా సం
హరామ్యేతదిమే సాంసారికా గుణాః ॥౫౦॥ ఆనన్దేన తురీయేన పాశితో
మోచయామ్యహమ్। ఆద్యం గుణం సమాసాద్య మధ్యమౌ ద్వౌ పరిత్య
జేత్ ॥౫౧॥ స తురీయ్యం సమాసాద్య సంయుంజ్యాన్మమ కౌస్తుభే। గుణౌ
ద్వౌ మధ్యమౌ ప్రాప్య జగత్యేవ లుఠన్తి తే॥ ౫౨ ॥ సత్వాధికో మధ్యలఘుః
యో హి మాం పర్యుపాసతే। స ప్రాప్య మత్సమం రూపం జగత్యారాధ్య
తే పరైః ॥౫౩॥ మణిరత్నే విలగ్నస్య సాయుజ్యగతిరుచ్యతే। భగవద్రూ
పమాసాద్య యో జగత్యర్చ్యతే పరైః॥౫౪ ॥ స సారూప్యగతిః ప్రోక్తః*

సాలోక్యమపి సామీప్యం తత్ర భేదాః ప్రకీర్తితాః ॥ ౫౫॥ త్రైగుణ్యాద్బ
ద్ధ్యతే జన్తుస్తద్వియోగాత్ప్రముచ్యతే । జగన్మాయామయం ప్రకృతిర్బద్ధా
సత్త్వాదిభిర్గుణైః ॥ ౫౬॥ బ్రహ్మానందమయం విద్యాత్స జీవో నిర్గుణో

ప్రకృతిసన్తానమ్॥

బ్జజ । జగతః ప్రకృతిర్నామ సా త్రైగుణ్యమయీ వి
ధే ॥ ౫౭॥ ప్రకృత్యా పురుషో బద్ధః కర్మతత్త్వమయాచ
రేత్ । కర్మ ప్రకృతిసన్తానం కథ్యతే కమలాసన ॥ ౫౮ ॥ క్రియా బలీయసీ
పుంసః పాశయేచ్చ పునః పునః । పాశితః కర్మణా జన్తుర్భజతే జన్మసన్త
తిమ్ ॥ ౫౯॥ సత్కర్మ యది కుర్వీత తత్ఫలం పురుషోऽశ్నుతే । అసచ్చేత్క
ర్మ కురుతే స పుమాన్ దుఃఖమాప్నుయాత్ ॥ ౬౦॥ తస్మాత్కర్మ ప్రకుర్వా
ణశ్ఛిత్త్వా ప్రకృతిసన్తతిమ్ । మాం భజేత తపోధ్యానైర్ముముక్షుశ్చతురా
నన ॥ ౬౧॥ పురుషః ప్రకృతిశ్చేతి రూపే ద్వే చతురానన । తే నిత్యే మమ బు
ద్ధ్యస్వ ప్రాణినామస్మ్యహం గతిః ॥ ౬౨॥ పురుషాధిష్ఠితా త్తస్మాజ్జగతోऽమ

తత్త్వసృష్టిః॥

హదాహ్వయమ్ । తత్త్వం తత్ర గుణైస్సాకం జజ్ఞే పురు
షమోహనమ్ ॥ ౬౩॥ అహంకారాస్త్రయో జాతా స్స
కాశాత్తస్య తత్త్వతః । వైకారికశ్చ తేజసో భౌతికశ్చేతి తే త్రయః ॥ ౬౪॥
వైకారికాదహంకారాత్పంచజ్ఞానేంద్రియాణ్యపి । కర్మేంద్రియాణి పం
చాపి తేజసాజ్జజ్ఞిరే పునః ॥ ౬౫॥ భౌతికాచ్ఛబ్దతన్మాత్రం తచ్చాకాశమ
జీజనత్ । ఆకాశాత్స్పర్శతన్మాత్రం తస్మాద్వాయురజాయత ॥ ౬౬ ॥
మరుతో రూపతన్మాత్రం తదప్యగ్నిమజీజనత్ । అగ్నేశ్చ రసతన్మాత్రం తస్మా
దాపోऽపి జజ్ఞిరే ॥ ౬౭॥ తాభ్యో గన్ధాఖ్యతన్మాత్రం తస్మాదాసీద్వసుంధ
రా । శబ్దైకగుణమాకాశం శబ్దస్పర్శగుణోऽనిలః ॥ ౬౮॥ రూపేణ తా
భ్యాం సహిత స్త్రిగుణో హవ్యవాహనః । పూర్వత్రయో రసశ్చాపి చాతు
ర్గుణ్యమపాం స్మృతమ్ ॥ ౬౯॥ శబ్దస్పర్శౌ రూపరసౌ గంధః పంచ గుణా
మహీ । మహత్త్వాత్తత్త్వసంహత్యా సృష్టాస్తా స్సకలాః ప్రజాః ॥ ౭౦ ॥

ద్వివిధం జ్ఞానమ్॥

సంహతిర్యత్ర భూతానాం తత్ర సన్నియతే పుమాన్ ।
జ్ఞానన్తు ద్వివిధం బ్రహ్మన్ సత్తాఖ్యం చ క్రియాఖ్యకమ్ ॥

సత్త్వస్యక్రియయాసిద్ధిః సాపిస్యాదభిచారిణీ । యమశ్చ నియమశ్చేతి క్రియాఖ్యంద్వివిధంస్మృతమ్॥౭౨॥ సత్వాఖ్యంజ్ఞానమాప్నోతి తాభ్యాం కమలసంభవ। జానీహి బ్రహ్మామిత్రంత త్సత్వాఖ్యంజ్ఞానముత్తమమ్॥౭౩॥

బ్రహ్మలక్షణమ్॥

జ్ఞేయంజ్ఞానేనతద్బ్రహ్మ శర్మణ్యానన్దతేజసి । లక్షణంబ్రహ్మణోవక్ష్యే తద్గతైకమనాశ్శృణు ॥౭౪॥ అవిక్రియందివ్యరూపం స్వయంవేద్యం నిరంజనమ్ । నిర్దోషమనవచ్ఛిన్నమస్పృష్టంనిర్వికల్పకమ్ ॥౭౫॥ అద్వన్ద్వమక్షయంశాన్తమర్కజ్యోతిరనామయమ్ । చిదానన్దస్వరూపంత దదృష్టాన్తమబుద్ధిమత్ ॥౭౬॥ స్వభావనిర్మలంశుద్ధం గతాగతవివర్జితమ్ । నిర్మర్యాదం నిస్తరంగం నిర్వికారంనిరాకులమ్ ॥౭౭॥ ప్రభవంసర్వభూతానాం వాసుదేవాహ్వయంమహః । హీనవర్ణైర్లోకమాత్రై రసంసేవ్యమతర్కితమ్ ॥౭౮॥ సతతంయోగిభిర్ధ్యేయ మధ్యేయంచాప్యగోచరమ్ । ప్రధానప్రకృతేరన్యదోన్యంభోక్తృనిరాశ్రయమ్ ॥ ౭౯ ॥ సర్వతోక్షిశిరోవక్త్రశ్రుతిపాణిపదంపరమ్। అంతర్బహిశ్చసర్వత్ర స్వయంవ్యాప్యప్రకాశతే॥౮౦॥ ఓంకారమక్షరంవ్యక్తం మాయారూపంశివంకరమ్ | మూలమన్త్రాత్మకన్నిత్యమవ్యక్తమజమచ్యుతమ్ ॥౮౧॥ మహతోపిమహాద్బ్రహ్మాస్మిణోరణుమృదోర్మృదు । అమాయం చిద్ఘనంమూర్తమమూర్తం బ్రహ్మతద్విదే ॥౮౨॥

బ్రహ్మణః ప్రతీకసమర్థనమ్॥

జ్ఞానేక్షణేనపశ్యంతిబ్రహ్మతత్వాంచరాత్రిణః । బ్రహ్మణాసకలంవిశ్వం సృష్టంతత్సర్వసాక్షిణా ॥౮౩॥ దేశకాలావిశేషేణ సర్వతోవ్యాప్యతిష్ఠతి । తస్మాత్సర్వత్రచరణం బ్రహ్మేతిపరికీర్త్యతే ॥౮౪॥ అధోర్ధ్వంతిర్యగుచ్చైశ్చ భాసయత్యఖిలంజగత్ । తతస్తత్సర్వశశ్చక్షుర్వస్తుజాతంపురస్థితమ్ ॥౮౫॥ సర్వత్రబ్రహ్మణస్తస్యతస్మాత్తత్సర్వతోముఖమ్। ఆక్రియస్తేహ్యప్రీకాసి జ్ఞానాఖ్యానియథాశిరః । తథానానాశ్రయత్వేన సజ్ఞేయస్సర్వతశ్శిరాః ॥౮౬॥ దూరస్థంవావిదూరస్థం యత్రకుత్రాపి వాగతమ్ । శృణోతిశబ్దసంఘాతం తేనాసౌసర్వతశ్శ్రవాః ॥ ౮౭ ॥

భిన్నోపివహ్నిరయఃపిణ్డా దభిన్నఇవలక్ష్యతే । తద్వద్వ్యక్తాత్పృథగ్భూతోప్యవ్యక్తమావృత్యతిష్ఠతి ॥౮౮॥ దర్పణస్యోదరేభాతి బహిస్థాః ప్రతిమాయథా। దృశ్యతేతత్రతత్రైతత్తస్మాదవ్యక్తరూపతా ॥౮౯॥ జ్ఞానంనైవేంద్రియాధీనం సర్వత్రాస్యస్వభావతః । సర్వజ్ఞఃకథ్యతేతస్మాత్తద్బ్రహ్మచతురానన ॥౯౦॥ అనాది జననాభావా దనన్తన్తదనాశతః। ఆద్యన్తయోశ్చరాహిత్యా దమధ్యంకమలాసన ॥౯౧॥ వ్యాప్త్యాసర్వత్రసక్తస్య పరోక్షత్వాదసత్పునః । త్రిభిర్గుణైరబద్ధోపి బద్ధవత్తేషుతిష్ఠతి ॥౯౨॥ యథాపుష్కరపర్ణేషు స్వచ్ఛమంభః ప్రతిష్ఠితమ్ । అన్తర్బహిరభివ్యాప్య తిష్ఠత్యేకోమహార్ణవే ॥ ౯౩ ॥ నిమగ్నస్యైవకుంభస్య బహిరన్తరపాంస్థితిః । పరక్షేత్రజ్ఞయోరైక్య మాత్మనోఽస్మ్యాశ్చోదితమ్ ॥౯౪॥ క్షేత్రజ్ఞస్య బహుత్వంహి దేహభేదాత్ప్రతీయ్యతే । యథానానావిధైర్ద్వారైః పురాన్నిర్యాంతి దేహినః ॥౯౫॥ నిర్యాన్తి బ్రహ్మణస్తస్మాత్సహిసర్గోనిగద్యతే। అన్తర్విశన్తితైర్ద్వారై ర్యథాతత్పురవర్తినః ॥ తథైవయాన్తిశబ్రహ్మ సాహిసంహృతిరుచ్యతే ॥౯౬॥ జ్యోతిర్మణ్డలమధ్యస్థం రుక్మాభంద్విభుజంవిభుమ్ । భాసయన్తంజగత్సర్వం తేజఃపుంజైస్స్వవర్తిభిః ॥౯౭॥ బ్రహ్మమధ్యేభ్రువోర్మధ్యే నాభిచక్రేగళావటే । జిహ్వాగ్రేతాలుమధ్యేచ భావయన్తి జితేన్ద్రియాః ॥౯౯॥ ధ్యాత్వాధ్యాత్వాపరంబ్రహ్మలీయన్తేబ్రహ్మతేజసి । అగ్నిమధ్యే యథాస్వర్ణం భాసతేసక్తవత్పృథక్ । తథాబ్రహ్మణిలగ్నోపి మణిరూపేణదృశ్యతే ॥౧౦౦॥ జగత్కరీషవద్భాతివత్సరూపేణతేజసి । వృద్ధిహ్రాసౌ స్తిజగతో జీవయోగవిరామతః ॥౧౦౧॥ మహాదాదీనితత్వాని నిత్యాన్యేవనసంశయః । నోత్పత్తిర్నలయస్తేషాం వికాస హ్రాసమాప్నుయుః ॥ ౧౦౨ ॥ స్థితిస్తేషాం జగత్యేవగుహ్యామేతచ్చతుర్ముఖ । యథాకాశనోర్యోగస్తథా శ్రీవత్సరత్నయోః ॥౧౦౩॥ శ్రీవత్సరత్నయోర్యోగా ద్వికాసశ్చ ప్ర

జీవజగతోః స్థానం॥

తత్వానాం నిత్యత్వం॥

జగజ్జీవసంయోగః॥

కృతేరపి । సర్గకాలస్తయోర్యోగే విరామేప్రళయోమహాన్ ॥౧౦౪॥

చిత్తప్రసాదనమ్॥

చిత్తప్రసాదనాజ్జ్ఞానంతత్ప్రకారోద్యకథ్యతే।శివా
ఽఽన్యోప్యపరాగరహితం నిర్మలంతస్యజాయతే ॥౧౦౫॥
విజ్ఞానంతస్యభగవత్సమారాధనకర్మభిః। అనాథవిలయోయోగోయో
గాంగైశ్చయమాదిభిః ॥౧౦౬॥ శౌచమిజ్యాతపశ్చర్యా స్వాధ్యాయా
భ్యసనంతథా । పరదారపరద్రవ్య వైముఖ్యంశాస్త్రసేవనమ్ ॥౧౦౭॥
అశ్రద్ధతాభోజనాదౌ స్నానంతీర్థనిషేవణమ్ । బ్రహ్మచర్యంమితా
హారో మౌనమింద్రియనిగ్రహః ॥ ౧౦౮ ॥ అహింసాచోపవాసశ్చ దు
ష్టాహారవివర్జనమ్ । అక్రూరతా వృద్ధసేవా క్షమామైత్రీదయస్త
థా ॥౧౦౯॥ వైరాగ్యంపుత్రదారేష్వప్యేతైశ్చిత్తప్రసాదనైః। జ్ఞానం

సంసృతి బంధన హేతుః ॥

ప్రత్యక్షముఖంభూయాత్తేనయాతిపరంమహః॥౧౧౦॥
శుభాశుభాత్మకంకర్మ కృత్వామాయావశంగతాః।
భోగాయతనమాసాద్య తత్తత్కర్మప్రవాహజమ్॥
దుఃఖంసుఖంవాపురుషా భుంజతేయేజితేంద్రియాః । సంసృతిస్సాచతు
ర్వక్త్రతస్యాఃకర్మైవకారణమ్ ॥౧౧౨॥ కరోతి కర్మచావిద్యా వివశః
పురుషస్స్వయమ్ । చిత్తప్రసాదనైస్సర్వైర్యాయాత్సంసృతి సంక్ష
యః ॥౧౧౩॥ క్షీణేకర్మణిసంసార హేతౌముక్తిరనన్తరమ్। అవిద్యా

అవిద్యా॥

వివశఃకర్మకురుతేపురుషస్స్వయమ్ ॥౧౧౪॥ సత్వం
రజస్తమశ్చేతి తిస్రోవిద్యాశ్చతుర్ముఖ । తాభిర్హి
బధ్యతేజన్తుస్తద్వశఃకర్మకారయేత్ ॥౧౧౫॥ గుణత్రయమయీవిద్యా
మాయేతిహ్యవధారయ । మాయయాత్రివిధామూర్తిర్నిద్రాకర్షా

మాయామూర్తిః॥ విద్యాః॥

థమోహినీ ॥౧౧౬॥ సత్వాదిగుణరూపాస్తాస్తాభి
స్సంసరతేపుమాన్ । శ్రద్ధాభక్తిస్సమాధిశ్చ త్రివి
ధాముక్తిహేతవః॥౧౧౭॥ విద్యాభిస్తాభిరేవాయం

అదిసృష్టి ప్రకారః॥

సంసృతేర్ముచ్యతేపుమాన్ । సర్వాకార వినిర్ముక్త
రూపస్మై పరమాత్మనః ॥ ౧౧౮ ॥ దుర్విజ్ఞేయస్తథ

న్యేషాం శబ్దాదీనామగోచరమ్ । అవ్యక్తం వ్యక్తిమాపన్నం కదాచి
త్పురుషేచ్ఛయా ॥౧౧౯॥ అహంజాత సతోవ్యక్తా న్మత్తోజస్యప్యహం
కృతిః । జజ్ఞిరే ఖల్వహంకారా త్తన్మాత్రాణ్యపిపంచచ ॥౧౨౦॥ ఏకా
దశాపీన్ద్రియాణి తస్మాదేవచతుర్ముఖ । మహాత్తత్వంపృథివ్యాది పంచ
క చ యథాక్రమమ్ ॥౧౨౧॥ చేతనాచేతనేచో భే సృష్టి రేషావధారయ।

ఉత్తమాద్యా స్త్రీవిధాః.

జీవప్రకృతి సంయోగ స్సృష్టేస్సర్వత్ర కారణమ్॥
౧౨౨॥ సత్త్వాధికగుణశ్శ్రేయా నుత్తమస్సఉదా
హృతః । రజోగుణాధికోమధ్యోజఘన్యస్తామసాధి
కః ॥౧౨౩॥ సత్త్వాధికామాంయజంతే సర్వాన్దేవాన్త్రిజాధికాః । దేవ
యోనీన్యజన్తే న్యేజఘన్యాస్తామసాధికాః ॥౧౨౪॥ జఘన్యానరకంయాం
తిమధ్యమాస్స్వర్గిణోపిధే । మామేవయాన్తిశ్రేయాంస స్తత్త్వంహృదివి
చిన్తయ॥౧౨౫॥ భుక్త్వాబహూనిదుఃఖాని పునర్జన్మేకిలాన్తిమః। అన్యే
మేధాదికాస్సత్త్వా మధ్యమాస్సతథావ్యథాః ॥౧౨౬॥ గత్వాగత్వానివ
ర్తన్తేయజ్ఞధర్మపరాయణాః। మామేవశరణంప్రాప్యయజ్ఞమారాధయ
న్తియే॥౧౨౭॥తేద్యాపిననివర్తంతేశ్రేయాంసశ్చతురానన।సత్త్వాఖ్యగు

గుణినాం లక్షణమ్॥

ణయుక్తస్యలక్షణం వక్ష్యతేధునా । శౌచంధృతిః
క్షమామానం తపోజ్ఞానమతఃపరమ్ ॥౧౨౮॥ సత్యం
శమస్సాత్త్వికస్య గుణాఃకల్యాణకారిణః। దంభఃక్రోధ స్తథాదర్ప అహం
కారఇతీదృశాః ॥౧౨౯॥ రాజసస్య గుణాఃప్రోక్తా ముక్తిమార్గ ప్రతో
ధినః । నిద్రాలస్యంచపైశున్యం నృశంస్యంధర్మ నాశనమ్ ।౧౩౦॥ తామ
సస్యగుణాఏతే కథితాంకమలాసన । కాయేనమనసావాచా తపస్త్రివి

శారీరాది తపశ్చర్యా॥

ధమాచరేత్॥౧౩౧॥ గురుదేవద్విజప్రాజ్ఞ పూజాశౌ
చమథార్జవమ్ । బ్రహ్మచర్యమహింసాచ తపశ్శా
రీరముచ్యతే ॥ ౧౩౨ ॥ అసుగ్రహపరావాచి భూ
తానాముపకారితా । స్వాధ్యాయో వేదమంత్రాణాం కథితంవాచికం
తపః ॥౧౩౩॥ నిష్ఠాబ్రహ్మణిసన్తోష స్సామ్యభావో మనశ్శుచిః । జ్ఞానా

ఖ్యేంద్రియవశ్యం చ తత్ప్రోక్తం మానసం తపః ॥౧౩౪॥

సాత్త్వికాదితపః॥

ఫలాభిసంధిరహితం తత్తపస్సాత్త్వికం మతమ్ । ఆత్మ
నః ఫలసిద్ధ్యర్థం తదుక్తం రాజసం తపః ॥౧౩౫॥ పరేషాం కార్యసి
ద్ధ్యర్థం జయనిగ్రహహేతవే । తదుక్తం తామసం బ్రహ్మన్ బుద్ధ్యా
త్వమవధారయ ॥౧౩౬॥ సాతే ప్రకృతిరాపన్నా వ్యక్తం సర్వం చరాచ
రమ్ । పునశ్చ లీయతే తత్ర బ్రాహ్మేయుషి గతే

బ్రహ్మణో వయాంసి॥

సతి ॥౧౩౭॥ కలేర్యుగసహస్రే ద్వే దివారాత్రం
తదాభవత్ । తేనైవ వత్సరో బ్రహ్మన్ షష్ట్యా త్రి
శతైస్త్రయైః ॥౧౩౮॥ బ్రహ్మణశ్శతమబ్దాస్స్యుస్తదన్తే ప్రళయో మ
హాన్ । ఏకస్య బ్రాహ్మఘస్రస్య మనవస్స్యుశ్చతుర్దశ ॥౧౩౯॥
ఏకోనసప్తతిర్యుగకాలాః మనోరేకస్య యాంతి హి । అవాన్తరాశ్చ
ప్రళయా బ్రహ్మణో దినమానతః ॥౧౪౦॥ చక్రయుక్తం యథా చక్రమవి
రామం వివర్తతే । తథా విరామం లోకోయం * ॥౧౪౧॥ యాత్యా
యాతి చతుర్వర్గ్త్రిస్వామిన్యా పురుషేచ్ఛయా । దినక్షయే బ్రహ్మణోస్య
రుద్రస్సంహరతే ప్రజాః ॥౧౪౨॥ సాయం సంహరతే రుద్రః ప్రాతస్సృ
జతి పద్మజః । బ్రహ్మా రుద్రశ్చ ద్వావేతౌ సర్గసంహారకారిణౌ ॥౧౪౩॥
వాసుదేవాదయస్సర్వే బహూన్యణ్డాని సస్రుజుః । ప్ర

అండసృష్టిః.

త్యేకమణ్డరూపాణి వక్తుం సామాన్యతః క్షమః ॥౧౪౪॥
వాసుదేవాదిభిస్సృష్టా యేయే దేవస్య మూర్తయః । తైరప్యణ్డాని సృ
ష్టాని కోవా బ్రూయాత్పృథక్పృథక్ ॥౧౪౫॥ యోగినో యోగమా
హాత్మ్యాద్బుద్ధ్యా త్వణ్డం యాంతి తత్పదమ్ ॥౧౪౬॥ అణ్డస్యైకస్య రూపం చ
స్థితిం వక్ష్యే వతుమర్హసి । అపేహితద్వత్సర్వత్ర నై

భూగోళవర్ణనమ్.

వభేదోస్తి తత్ర చిత్ ॥౧౪౭॥ చతురశ్రాభిషట్పృ
థ్వీ పంచాశత్కోటియోజనైః । విస్తీర్ణా సంతతం చేయం ఘనత్రికకోటి
యోజనమ్ ॥౧౪౮॥ ద్వీపాని సప్తసంత్యత్ర సాగరాస్సప్తసంతి చ । జం
బూద్వీపో భువో మధ్యే లక్షయోజనవిస్తృతః ॥౧౪౯॥ తద్బాహ్యద్వి

గుణేనైవ క్షారవారిధినావృతః । ఉత్తరోత్తరమేకైకద్విగుణాయామవి
స్తరా ॥ ౧౪౯॥ ద్వీపానిషట్సముద్రాశ్చశిష్టాస్తేచతురానన। జంబూ
ప్లక్షకుశక్రౌంచశాకశాల్మలిసంజ్ఞితాః॥౧౫౦॥ పుష్కరాఖ్యశ్చస
ప్తైతే ద్వీపాఃకమలసంభవ । లవణేక్షుసురాసర్పిర్దధిక్షీరజలాబ్ధిభిః॥
౧౫౧॥ ఆవృతాస్సన్తి తేద్వీపాజంబూద్వీపస్యమధ్యమే । భాగే మేరు
మహానద్రిస్స్వర్ణవర్ణప్రకాశతే ॥ ౧౫౨॥ హిమవాన్నిషధోవి
న్ధ్యో హేమకూటోస్యదక్షిణే । వర్షంభారతమిత్యుక్తం తతోవక్ష్యేవ
ధారయ ॥౧౫౩॥ ఉత్తరే మేరుశైలస్య వర్షంకింపురుషంస్మృతమ్। త
త్రనీలోహయగ్రీవశ్శ్వేతాద్రిరత్నసానమా॥ ౧౫౪॥ మందరోదిశి
పూర్వస్యాం దక్షిణేగంధమాదనః । ఆసీత్ప్రతీచ్యాం విపులో వర్తం
తేతేమహాద్రయః ॥ ౧౫౫॥ అగ్రేకల్యాణశైలస్యబ్రహ్మణో మహతీ
పురీ । దిక్ష్వష్టాస్వపిసంత్యన్యా ఇంద్రాదీనాంతథాపురః॥౧౫౬॥ మ
ర్యాదాయాం తథాభూమే మర్యాదాపర్వతో మహాన్ । అవ్యస్యధ
రణీమాస్తే ధరణీతేపరత్యతే ॥ ౧౫౭ ॥ తత్రసంతి మహాత్మానస్సిద్ధ
విద్యాధరాదయః॥హిమవంతంసమారభ్యయావద్దక్షిణసాగరః॥౧౫౮॥
తావత్స్యాద్భారతం వర్షం భూరేఖేయ ముదీరితా । స్వర్గాపవ
ర్గదం కర్మనరకానుభవాకరమ్ ॥౧౫౯॥ కృత్వాతత్తద్భజంతేహి
ప్రాణినఃకర్మకారిణః । చాతురాశ్రమసిద్ధిస్స్యాదిహభారత సంజ్ఞితే॥
౧౬౦॥పుష్కరాఖ్యే మహాద్వీపేమానసాఖ్యామహీధరః।తత్రాపిలోక
పాలానాంసన్తిపుర్యోనవక్రమాత్॥౧౬౧॥వర్తతేపుష్కరేద్వీపేబ్రహ్మ
ణోమహతీపురీ। అబ్ధిస్స్వచ్ఛోదకైఃపూర్ణస్తద్బహిస్స్వర్ణవన్మహీ॥
లోకాలోకాహ్వయస్తత్రభాతిసర్వకులాచలః । ఏషభాతిమహాశైలో
మహీలోకస్యపాలవత్ ॥ ౧౬౩ ॥ లోకాలోకగిరేమూర్ధ్నివైకుం
ఠస్యగ్రహంమహత్ । తత్రాస్తే భగవాన్విష్ణుర్దేవీభిఃపార్షదైరపి॥
౧౬౪ ॥ మహతాండకటాహేనధరణీయంసమావృతా । పంచాశత్కో
టివిస్తీర్ణా సద్వీపాద్రి మహార్ణవా ॥ ౧౬౫ ॥ భూమేరధస్తా దత

౧౬౦. తదధో వితలాహ్వయమ్ । తదధస్సుతలో

అతలాదిః॥

స్తదధో మహాతలాహ్వయః ॥ ౧౬౬ ॥ రసాతలం తతోఽధస్తాత్తతోఽధస్తాత్తలాతలః। పాతాళాఖ్యస్తతోఽధస్తాదిమే సప్తాతలాదయః ॥ ౧౬౭ ॥ యోజనానాం సహస్రాణి దశైతేష్వతలాదిషు । మనుష్యాద్యా మహీలోకే దానవాద్యతలాదిషు । అతలాదిభవా భోగా నస్వర్గేఽపి కదాచన ॥౧౬౮॥ తేజోభిస్సర్వరత్నానాం వ్యాప్తాస్తత్రాతలాదయః । చంద్రతారార్కవహ్నీనాం తేజఃకాంత్యా నవిద్యతే ॥ ౧౬౯ ॥ నస్వర్గేఽపి మణిభూర్యా దతలాదినివాసినామ్ । కపిలో నామ భగవాంస్తాస్త్వాద్విష్ణుస్సనాతనః ॥౧౭౦ ॥ పాతాళే నాగరాజేంద్రైశ్శాస్త్రే పారిషదైస్సహ । తాపసీం తనుమాసాద్య విష్ణుశ్శేషో నపాయినీమ్ ॥ ౧౭౧ ॥ శేషో నామ మహానాగో బిభర్తి శిరసా జగత్ । అధస్తాదస్య నాగస్య మూర్తిః కాలానలాహ్వయః ॥ ౧౭౨॥ శిఖాసహస్రజటిలో దుర్నిరీక్షస్సురాసురైః । అధస్తాత్తస్య శుక్రస్య శక్తిరాధారసంజ్ఞితా ॥ ౧౭౩ ॥ తదధోఽండకటాహస్స్యజ్జానీహి కమలాసన । ఇమే తు ఫలభూభాగాః పుణ్యరూపస్య కర్మణః ॥ ౧౭౪ ॥ అధో మహ్యా జలస్యాపి నారకీ నామ మేదినీ। రౌరవాఖ్యశ్చ నరకో మహారౌ

నరకలోకః॥

రవసంజ్ఞికః ॥ ౧౭౫ ॥ తప్తపూతికాఖ్యశ్చ కుంభీపాకాహ్వయస్తథా । శూలారోపణసంజ్ఞశ్చ సూచ్యగ్రాఖ్యనిషేవణం॥ క్షురఖడ్గాభిధానాద్యా సూకరీ తైలకుంభికా । అసిపత్రవనం చాపి మహాజ్వాలాచకంపినీ ॥ ౧౭౬॥ వ్యాఘ్రసింహభయారణ్యం పూయశోణితకర్దమమ్ । శాల్మల్యో హేమవృక్షాశ్చ తప్తస్తంభోపసేవనమ్॥ ౧౭౭॥ దేహికర్మానుగుణ్యేన వర్తంతే ఫలభూమయః । నరకేష్వపి దృశ్యంతే భోగిభోగైక్యకభూమయః ॥౧౭౮॥ నస్వర్గో నాపి నరకో యోగసంస్కృతచేతసామ్ ॥ ౧౭౯½ ॥ భువర్లోకాదిలోకానాం శృణు లక్షణమబ్జజ । భువస్సమో భువర్లోకో భూమేరుపరి వర్త

భువర్లోకాదివర్ణనం॥

తే ॥ ౧౮౦½ ॥ ఉపరిష్టాద్భువో భానుస్సహస్రకిర

ణాస్వితః । స ప్రభిస్తురగై స్సార్థ మేకచక్రరథోపరి । బ్రహ్మణోనగరీం త్యక్త్వా సర్వతః పరివర్తతే ॥ ౧౦౨॥ భూభాన్వోరన్తరం ప్రాహుర్భువర్లోకం మనీషిణః । తిర్యగూర్ధ్వ మధశ్చాపి పతగస్య మరీచయః॥ బ్రహ్మణస్సదనం ప్రాప్య ప్రాదక్షిణ్యాన్నివర్తతే। భువర్లోకే వసన్త్యేతే సిద్ధవిద్యాధరాదయః ॥౧౦౪॥ అర్కాల్లక్షమితాదూర్ధ్వం చన్ద్రస్థానం సమీరితమ్ । సంచరన్తి తతశ్చోర్ధ్వం నక్షత్రాణి చతుర్ముఖ॥ ౧౦౫ ॥ ఉచ్చైర్లక్షత్రయాత్సోమ్యాద్వ్యోమ్ని సంచరతే గ్రహః । లక్షద్వయమతీత్యాస్తే భార్గవస్తేజసాం వరః ॥ ౧౦౬ ॥ యోజనాత్తు తతో భౌమ స్తతో యోజనతో గురుః । గురోరూర్ధ్వం లక్షమితా ద్బ్రహ్మపుత్రస్య సంస్థితిః ॥౧౦౭॥ లక్షలక్షోర్ధ్వదేశేషు నక్షత్రాణాం పదం విదుః॥ సహస్రావృషయస్సన్తి తదుపర్యూర్ధ్వతేజసః ॥ ౧౦౮॥ తేషామ్మధ్యే ధ్రువో నామ రాజాస్తే తేజసాం పతిః । ద్వాదశారం జగచ్చక్రం భ్రామయన్ జగదవ్యయమ్ ॥ ౧౦౯ ॥ చక్రస్య నాభిమధ్యేయం ధ్రువ ఏకః ప్రకాశతే । ఆదిత్యధ్రువయోర్మధ్యే స్వర్గదేశ శ్చతుర్ముఖ ॥ ౧౧౦॥

స్వర్గః॥ విమానే తత్ర గీర్వాణాస్సంచరన్తి ఇతస్తతః। జ్యోతిస్స్వరూపిణస్సర్వే తత్ర గంగా మహానదీ ॥౧౧౧॥ తత్ర చిన్తామణీరత్నం కామధేనుస్సురద్రుమాః । క్రీడన్త్యప్సరస స్తత్ర పీయూషం దేవనిర్మితమ్ ॥౧౧౨ ॥ ఐరావతశ్చ నాగేంద్ర స్తత్రైవోచ్చైశ్శ్రవాశ్వనః । సాక్షాదు పేంద్రో భగవాన్ సిద్ధవిద్యాధరాదిభిః । ఇంద్రేణ పాలయన్ స్వర్గమాస్తే కమలసంభవ॥౧౧౩॥ ధ్రువోపరి మహర్లోకః కోటియోజనసమ్మితః ॥ ౧౧౪॥ జనోలోక స్తతో భాతి కోటిద్వయతలోపరి । తత స్తపోమయోలోకశ్శతకోటిభిరష్టభిః ॥౧౧౫ ॥ సత్యలోక స్తద్విగుణస్సతేకమలసమ్భవ | మునీనాం తత్పదం విద్ధి తపసా భావితాత్మనామ్ ॥౧౧౬॥ లక్షయోజనవిస్తీర్ణ సాలప్రాసాదవేష్టితమ్। ఉత్తరే సత్యలోకస్య విష్ణులోకస్సుఖాకరః॥౧౧౭॥ వర్తతే శివలోకోపి సత్యలోకస్య దక్షిణే ।, యావాన్ సత్యస్య విస్తారస్తావత్స్యాద్వైష్ణవం

పదమ్॥౧౯౯॥తావ దేవశివస్యాపిలోకః కమలసంభవ ॥౨౦౦॥ సర్వైః పారిషదైస్సార్థం విష్ణులోకే మహీయతే ॥ తత్రైవ ప్రమథైస్సార్థం స్వలోకే భాసతే శివః ॥౨౦౧॥విష్ణులోకశ్చ వైకుంఠం జానీహి కమలాసన।
అండభిత్తిరుపర్యస్తే కోటియోజనసమ్మితా॥౨౦౨॥

అండాని॥

హిరణ్మయాని చాండాని చైవం చిత్రాణి విద్ధి హి। వర్తన్త ఏవ ప్రత్యండం భువనాని చతుర్దశ॥౨౦౩॥అనేకాండకటాహేన లోకాస్సర్వే సమావృతాః। విభాంత్యండే హుతే లోకాస్సూత్రే మణయో యథా ॥ ౨౦౪ ॥ అండం దశగుణేనైవ వారిణా పరివేష్టితం । తతో దశగుణో వహ్నిస్తద్వారాన్యత్యవర్తతే॥ ౨౦౫॥ స వాయునా తద్వదేవ సర్వో వ్యోమ్నా చ సమావృతః । సర్వం దశోత్తరం సిద్ధి వ్యోమ తన్మహతావృతమ్ ॥ ౨౦౬ ॥ ఏవమణ్డాని సర్వాణి సంఖ్యాతుం న శక్యతే। సర్వాణి చాణ్డాన్యావృత్య చైకో నారాయణస్స్థితః । మయా దిఙ్మాత్రమత్రోక్తం చతురానన సంప్రతి॥ ... ॥౨౦౭॥

ఇతి శ్రీ పాంచరాత్రే శ్రీవిష్ణుతిలకే బ్రహ్మోపదేశే స్వర్గాది వర్ణనం నామ ద్వితీయోధ్యాయః.

అథ తృతీయాధ్యాయ ప్రారంభః.

విరరామోపదిశ్యైవం పురుషస్సనాతనః । తతస్తం పురుషశ్రేష్ఠమపృచ్ఛన్మునిసత్తమాః ॥ ౧ ॥ కింగుణో జాతయో బ్రహ్మంస్తథా వర్ణాశ్రమాః ప్రభో। ధర్మశ్చ కీదృశస్తేషాం యోగయుక్తశ్చ కీదృశః॥ ౨ ॥ కృపయోపదిశ స్వామిన్ త్వం వినా న పరాగతిః । మామువాచ తతో దేవః కృపయా మునిసత్తమాః ॥ ౩॥ శృణ్వద్య క్రమశో వక్ష్యే

జాతయః॥

యన్మాం త్వం పరిపృచ్ఛసి। బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యాశ్శూద్రా ఇతి చతుర్విధాః ॥౪॥ జాతయస్సన్ని చైతేషాం మాత్రమాశ్చ చతుర్విధాః । తత్ప్రకారమితో వక్ష్యే శృణుష్వ కమలాసన ॥ ౫॥

బ్రహ్మచారీగృహస్థశ్చ వానప్రస్థోథభిక్షుకః। చత్వా
ఆశ్రమః॥ రఏవాశ్రమిణః కథ్యన్తే బ్రహ్మయోనిషు ॥౬॥ బ్రహ్మ
ఆశ్రమధర్మాః॥ చర్యంచగార్హస్థ్యం వనయాత్రాచ భూభుజామ్।
ద్వావాద్యౌ వైశ్యజాతీనా ముద్వాహో వృషల
స్యచ। ఆశ్రమానుగుణంధర్మంశృణ్వద్యవిగదిష్యతే ॥౭॥ ఉపనీయ్య
గురోః పార్శ్వే వ్రతానుష్ఠానతత్పరః। వేదాన్ శాస్త్రాణి చాభ్యస్య సిన
యేత్ప్రథమాశ్రమమ్ ॥౮॥ ధర్మప్రజార్థంకుర్వీత భార్యాసంగ్రహణం
తతః। తయాసహచ ధర్మస్థో యేన్గార్హస్థ్యమాశ్రమం ॥౯॥ భార్య
యాపిసహ వా త్వ తత్రవన్యఫలాశనః। జితేంద్రియస్తపః కుర్వ న్వాన
ప్రస్థాశ్రమం నయేత్ ॥౧౦॥ పుత్రదారధనాదీని పరిత్యజ్య జితేన్ద్రి
యః। శిఖీముణ్డీ త్రిదణ్డీవా బ్రహ్మధ్యానపరాయణః। యద్వైకదణ్డవాన్
భూత్వా నిర్వయేత్తుర్యమాశ్రమమ్ ॥౧౧॥ పాణినస్సకలాస్సృష్టాః స్త్రీని
ఫుంరూపేణ పద్మజ। ఉద్వాహ్య మైథునంకుర్యాత్సవ
వివాహః॥ స్వగృహ్యోక్తవర్త్మనా ॥౧౩॥ బ్రాహ్మణస్సర్వజా
తిస్త్రీరుద్వాహ్యజనయేత్సుతాన్। అబ్రాహ్మణీషుసర్వాసు క్షత్రియో
జనయేత్ప్రజాః॥౧౪॥ వైశ్యో వైశ్యాసు శూద్రాసు శూద్రస్స్వాసుప్రి
ప్రజాపతే। ఉద్వాహ్య జనయేత్పుత్రాన్ ధర్మకామార్థసిద్ధయే ॥౧౫॥
జారేవిధవాజాతో గోళసంజ్ఞః ప్రజాపతే। జార
కుండగోళౌ॥ జాతస్సభర్తృకుండ ఇత్యుచ్యతే బుధైః ॥౧౬॥ స్వా
సంకరజాతిః॥ సుస్వాసు స్వజాతీయః పరకీయాసు వక్ష్యతే। ద్విజో
భిషక్॥ క్షత్రియాజ్జాతో జాయతే స భిషగ్వరః ॥౧౭॥ ఆయు
ర్వేదమధీయీత మన్త్రవద్యాంజలిబన్ధనమ్। విప్రేణ
మాహూరాతికః॥ క్షత్రయోషాయాం చేజ్జారతో జాయతే ప్రజా। సాజ్యో
తిషమధీయీత మన్త్రవచ్ఛోపనాయనమ్ ॥౧౮॥
కర్మకః॥ వైశ్యాయాం బ్రాహ్మణో ఢాయాం కర్మకః క్షురక
కులాలః॥ ర్మకృత్ ॥౧౯॥ చార్యాత్కులాలః కథితో విప్రో

పారశవః॥ ద్యాం వృషలీసుతః। సతు పారశవో జ్ఞేయ స్సోర్చ్ఛమేత్స
ప్తమాతరః ॥౨౦॥ వాద్యానివాదయే ద్దేష చౌర్యా
వ్యాధః॥ చ్చేస్న్యగధానకః । పట్టబన్ధోచితో విద్ధి నృపజాకు
ణ్డగోళకా ॥౨౧॥ వైశ్యాయామాఢభూపా యాం
గోపః॥ గోపాలః పశుజీవనః । చౌర్యేణ మాహిషో జ్ఞేయో
మాహిషః॥ మహిషాశ్వోపజీవకః ॥ ౨౨॥ క్షతోద్ధవృషలీపుత్రః
కరిబన్ధనః॥ కథ్యతే కరిబన్ధనః। చౌర్యేణ శూలికో జ్ఞేయ శ్శూలారో
శూలికః॥ పణతత్పరః ॥౨౩॥ మణివిక్రయికో జ్ఞేయో వైశ్యజా
మణివిక్రయకః॥ కుండగోళకా । విద్ధ్వన్నృషలీపుత్రః కరణో ద్యూ
కరణః॥ తజీవకః ॥౨౪॥ చౌర్యాత్కటకకారస్స్యా ద్దను
కటకకారః॥ లోమ ప్రజా ఇమే । మాళవశ్చాశ్వపాలశ్చ శూద్ర
మాళవః॥ జా కుండగోళకా ॥ ౨౫ ॥ క్షతోద్ధబ్రాహ్మణీపుత్ర
ప్రతిలోమాః॥
సూతః॥ స్సూత ఇత్యభిధీయతే మాంజీబన్ధనమ ప్యేష ప్రాప్నో
త్యేవ సమన్త్రకమ్ ॥౨౬॥ చౌర్యాదపి స సూతోన్య స్తద్వ దేవోపనాయ
నమ్ । బ్రాహ్మణ్యాం వైశ్యవిన్నాయాం రజకో వస్త్ర
రజకః॥ శుద్ధికృత్ ॥౨౭॥ మాగధ స్తత్ర చౌర్యేణ పాదజం
మాగధః॥ ఘాః ప్రసయేత్। శూద్రేణ జాతో బ్రాహ్మణ్యాం వివా
చండాళః॥ హాచ్చౌర్యతోథవా । చణ్డాళో వైశ్యవిన్నాయాం క్ష
తంతువాయః॥ త్రాణ్యాం తన్తువాయనః ॥ ౨౯॥ చౌర్యాత్పుళిన్ద
పుళిందః॥ శ్శూద్రోద్ధక్షత్రియాణ్యాం తు పుల్కసః । వైద్యశ్చ
పుల్కసః॥ చౌర్యత స్తత్ర జృంభనృత్తాది దేశికః । వృషలేనో
వైద్యనర్తకః ఢ వైశ్యాయాం తక్షస్స్వర్ణాది కారకః॥ ౩౦॥ లోహా
తక్షః॥ యస్కారకో జ్ఞేయో నైల్యకృచ్ఛిల్పకృద్భవేత్ । చౌ
తైలికః॥ ర్యేణ తైలికో జ్ఞేయ స్త ఇమే ప్రతిలోమజాః ॥ ౩౧ ॥

షట్కర్మనిరతో విప్ర స్త్రికర్మా క్షత్రియో మతః । వైశ్య స్త్రికర్మా
కథితో విప్రజో కుణ్డగోళకాః ॥ త్రికర్మాణో సమేతాః లం శూద్రిస్తుద్వి

జసేవయా ॥ ౩౨½॥ అధ్యాపనంచాధ్యయనంయా
కర్మాణిషట్. జనంయజనంతథా । దానం ప్రతిగ్రహశ్చైతిషట్క
ర్మాణి చతుర్ముఖ । దానమధ్యయనం బ్రహ్మన్
త్రికర్మాణి. యజనంత్రీణితత్పృథక్ ॥ ౩౪ ॥ శౌచ మార్జవమా
విప్రాదిగుణాః. స్తిక్యందాంతిర్దానంక్షమాశమః । జ్ఞాన విజ్ఞానస
మ్పత్తిర్విప్రస్య సహజాగుణాః ॥ ౩౫ ॥ తేజశ్శౌచంధృతిర్ధార్ష్ట్యం
యుద్ధేష్వపూర్వికాగతిః । దాతృత్వమీశ్వరత్వంచ క్షాత్రస్య సహజో
గుణః ॥ ౩౬ ॥ గోరక్షణంచవాణిజ్యం కర్షణంచ స్వభావజమ్। కర్మ
వైశ్యస్యశూద్రస్యవర్తనం ద్విజసేవయా ॥ ౩౭॥
అష్టసంస్కారః. ద్విజానామష్టసంస్కారా బ్రహ్మక్షత్ర విశాంవిధే।
ద్విజత్వమష్టసంస్కారైస్తైర్వినావృషళో భవేత్ ॥ ౩౮ ॥ వృషళస్య న
సంస్కారో వర్తనం ద్విజ సేవయా ॥ ౩౮½॥ గర్భాధానం
పుంసవనం సీమన్తోన్నయనంతథా । జాతకర్మాఖ్యసంస్కారో నా
మాఖ్యకరణంతథా । అన్నప్రాశన సంజ్ఞశ్చ చౌళాఖ్యో మౌంజిబన్ధ
నమ్ ॥౪౦॥ ద్విజానామష్టసంస్కారాస్తత్తద్గృహ్యోక్తవర్త్మనా । అ
థవామూలమంత్రేణద్వాదశాక్షరతోథవా। సంస్కారాఃకథితాబ్రహ్మ
న్వైష్ణవశ్రేష్ఠైరధిష్ఠితాః॥౪౦½॥ ప్రాతస్సంధ్యాభిగ
పంచకాలవిభాగః. మనముపాదానంతతఃపరమ్ । తృతీయమిజ్యాచరణం
స్వాధ్యాయాచరణంతతః । యోగఃపంచతమేకాలేపంచకాలికవర్త్మ
నామ్ ॥ ౪౨ ॥ పంచపంచఉషఃకాలస్సప్తపంచారు
ఉషఃకాలాది. ణోదయః । అష్టపంచ భవేత్ప్రాతశ్శేషస్సూ
ర్యోదయస్స్మృతః ॥౪౩॥ ఉత్థాయోపసిశయ్యాయామాసీనో ధ్యానమా
స్థితః । స్రష్ట్వాసర్వాణితత్త్వాని నామానీశస్యకీర్తయేత్ ॥౪౪॥ భూం
భూమ్యైనమఇత్యుక్త్వాపాదౌన్యస్యాన్మహీతలే। తీర్థాయతనమాలో
క్యస్వప్నదోషంవిమోచయేత్ ॥ ౪౫ ॥ తతోజలాశయంగత్వా తాం
దృష్ట్వాజలసంపదమ్ । విణ్మూత్రోత్సర్జనాయాథ శ్మశానోషర వర్జితే

విణ్మూత్రోత్సర్జనం॥

తే । అకేదారేతృణేదేశే విణ్మూత్రోత్సర్జనంచ రేత్। ఉదఙ్ముఖోదివాకుర్యాత్సంధ్యయోరుభయో రపి ॥౪౭॥ దక్షిణాశాముఖఃకుర్యా ద్యామిన్యాం వాయుసమ్ముఖః। ఉత్సృజ్యమలమూత్రే ద్వేశౌచదేశంసమాశ్రయేత్॥

శౌచం,

అపఃకుంభే సమాదాయ యావన్మల విమోచనమ్। మృజ్జలాభ్యాంశోధయిత్వాహస్తౌప్రక్షాళయేత్తతః।౪౯॥ మూత్రోత్సర్జనమాత్రేతు లింగశౌచంసమాచరేత్ । యావద్గంధ నిస్సారోఽయథా స్యాన్మనసశ్శుచిః ॥౫౦॥ తావన్మృదాజలేనాపి శౌచం కుర్వీతమానవః। శోధయేద్యోనిదేశంచనారీమూత్రవిసర్జనే ॥౫౧॥ పాదహస్తౌ రుజం ఘూనాం శౌచంకుర్యాత్తతఃపరమ్। ఉద్ధృతేనైవతోయేనశౌచంకుర్యా దతన్ద్రితః ॥౫౨॥ జలాశయేన కుర్వీతకృత్వానరకభాగ్భవేత్। తతో జలాశయంగత్వాకుర్వీతనఖశోధనమ్॥౫౩॥ కుర్యాద్ద్వాదశ గండూషాన్పుర్యాన్మలవిసర్జనే । షణ్మూత్రోత్సర్జనేకుర్యా ద్వామభాగేభువస్థలే॥౫౪॥ ఆచమ్యపోత్యాచాత్మానం దంతధావనమాచరేత్ । న్యగ్రోధప్లక్ష నింబానాం కాష్ఠమేకం సమాహరేత్॥

దంతధావనం,

౫౫ ॥ షడంగుళ మితం బ్రహ్మన్కనిష్ఠాంగుళినాహ కమ్ । తేనసంశోధయేద్దంతాన్గాధామేతాముదీరయేత్ ॥౫౬॥ ఆయు ర్బలం యశోవర్చఃప్రజాంపశూన్వసూనిచ । బ్రహ్మప్రజ్ఞాంచ మేధాం త్వన్నో దేహివనస్పతే ॥౫౭॥ అమాయాంశ్రాద్ధదివసే నకుర్యాద్ద న్తధావనమ్ । దంతకాష్ఠంద్విధాభిత్త్వా జిహ్వానిర్లేహనంచరేత్॥౫౮॥ తతోద్వాదశ గండూషాన్కారయేదుద్ధృదాంబుభిః । కుక్కుటాసన

ఆచమనమ్

మాసీనః కుర్యాదాచమనద్వయమ్ ॥౫౯॥ నామ త్రయేణమంత్రేణ మాషమగ్నజలంపిబేత్ । ఏకో భవేత్తథాచామస్త్రిధాపానేనపద్మజ ॥౬౦॥ కుర్యాద్ద్వాదశమాత్రీణాం న్యాసమంగేషువైక్రమాత్ । తాల్వోర్నయనయోర్నాసారంధ్రయోశ్శ్రోత్రయోరపి॥౬౧॥ భుజయోరుదరేమూర్ధ్నిపూర్వాంస్యా

ర్దక్షిణేతలే । మూర్తీనాం కేశవాదీనాం మంత్రేణ న్యాసనం భవేత్ ॥౧౨॥ ప్రాణాయామత్రయం కుర్యాత్తత్ప్రకారోద్య వక్ష్యతే । నాసాదక్షిణరంధ్రేణ దేహస్థం వాయుముత్సృజేత్ ॥౧౩॥ వామేన పూరయేద్వాయుం తతః కుర్యాత్తు కుంభకమ్ । హృత్పద్మకర్ణికామధ్యే మాం భజేత్కనకప్రభమ్ ॥౧౪॥ ప్రణవం వ్యాహృతీస్సప్త గాయత్రీం తస్య మస్తకమ్ । జప్త్వా త్రివారం వాయుం తం దక్షిణేన విసర్జయేత్ ॥౧౫॥ కృతే చైవం త్రివారం స ఏకః ప్రాణాయతో భవేత్ । తతస్సుదీర్ఘసంకల్పం స్నానార్థం కమలాసన ॥౧౬॥ గురుధ్యానం పురాకృత్వా మాం భజేత్కమలాసనమ్ । కర్మస్థలం తథా వర్షమృతుమాసస్తథాయనమ్ । తిథిం వారం చ నక్షత్రం యోగం కరణమేవ చ । ఉక్త్వా కర్మ కరోమీతి చోక్తిస్సంకల్ప ఉచ్యతే ॥౧౮॥ ఓం తత్సదితి మంత్రేణ సంకల్పే మాం స్మరేద్విధే । తీర్థరాజమనుజ్ఞాప్య నాభిదఘ్నజలం వ్రజేత్ ॥౧౯॥ నారాయణం స్మరంస్తత్ర త్రిరాత్మానం నిమజ్జయేత్ । ఆచమ్య చతురశ్రం తత్ తీర్థపీఠం ప్రకల్పయేత్ ॥౨౦॥

ప్రాణాయామః,

సఙ్కల్పః.

స్నానమ్.

తస్మిన్నావాహయేద్దేవీం పుణ్యరూపాం సురాపగామ్ । అర్ఘ్యాదిభిస్తామారాధ్య తీర్థమంజలినాహరేత్ ॥౨౧॥ అభిమన్త్ర్యాథ మూలేన మూర్ధానమభిషేచయేత్ । ఏవం త్రిః పంచవారాన్వా తతో దక్షిణహస్తతః ॥౨౨॥ మాషమగ్నోదకం గృహ్య మూలేనైవాభిమన్త్రయేత్ । తత్పీత్వా తత ఆచమ్య తీర్థపీఠగతం జలమ్ ॥౨౩॥ అభిమన్త్ర్యాథ మూలేన తత్రాత్మానం నిమజ్జయేత్ । యావత్ప్రాణం మూలమన్త్రం మజ్జన్నేవ జపేన్నరః ॥౨౪॥ ఆత్మానం పరిషిచ్యాథ కుర్యాదాచమనద్వయమ్ । విద్ధ్యేతదవగాహాఖ్యం స్నానం కమలసంభవ ॥౨౫॥ అవగాహావ్యయే స్నానే దేవర్షిపితృతర్పణమ్ । స్నానశాటీం ధరన్స్నానమాచరేత్కమలాసన ॥౨౬॥ తీరమాసాద్య వస్త్రేణ కారయేదంగమార్జనమ్ । ఉత్తర్యావేష్టితశిరాః కౌపీనం ధారయేత్తతః ॥౨౭॥ తతః ప్రత్యక్ష్యపత్రాణీ

వస్త్రధారణమాచరేత్। శోధయిత్వా దర్భైర్వస్త్రం తత్పీడయేత్పితృతృప్త
యే ॥౨౮॥ ప్రసంగాదత్ర వక్ష్యామి స్నానాని కమ

గౌణస్నానమ్

లాసన। వర్జయిత్వా శిఖాం స్నాయా త్కంఠస్నా
నం తదుచ్యతే ॥౨౯॥ నాభిజంఘోరుగుహ్యానాం క్షాళనం కాపిలం స్మృ
తమ్। ఆమయాఖ్యం భవేత్స్నాన మార్ద్రవస్త్రేణ మార్జనమ్ ॥౩౦॥
తారవ్యాహృతిగాయత్ర్యాపోహిష్ఠామన్త్రసత్తమైః। ప్రోక్షణం మా
న్త్రమేతాని స్నానాని కమలాసన ॥౩౧॥ ఉష్ణోదకేనామయినాం యః
స్నాయా త్తత్రాప్యుపద్రవే। కల్పితకణ్ఠస్నానాఖ్యం కాపిల న్తదుప
ద్రవే ॥౩౨॥ మార్జనమ్మాన్త్రమిష్యేత తత్రాశక్తస్య సద్మజ। అ
వగాహజలాభావే స్నానంస్యాదుద్ధృతాంబుభిః ॥౩౩॥ నార్యస్స్నా
యాసు రాకంఠం వినా పుణ్యనిమిత్తకే। తత ఆచమ్య సౌవర్ణే రాజతే వా
రుఃర్మితే ॥౩౪॥ పాత్రే తోయం సమాధాయ పుం

పుణ్డ్రధారణమ్॥

డ్రధారణమాచరేత్। ఉర్ధ్వణ్డ్రోదకం గృహ్యావా
మహస్తోదరే న్యసేత్ ॥౩౫॥ అశ్వక్రాన్తేతిమన్త్రేణ శ్వేతమృత్స్నాం
నివేశయేత్। పేషయిత్వా తతో మృత్స్నాం మూలేనమనునా జపేత్ ॥౩౬॥
అథవా చందనం గృహ్య గన్ధద్వారేతి మన్త్రతః। భూతేః పవిత్రమన్త్రే
ణ పేషణం కమలాసన ॥౩౭॥ సర్వత్ర మూలమన్త్రేణ జపస్స్యాదవిచా
రతః। అనామికాగ్రతర్జన్యా దక్షిణేనైవ ధారయేత్ ॥౩౮॥ లలాట
ఉదరే వక్షసి కంఠయోర్దక్షిణోదరే। తత్పార్శ్వే దక్షిణభుజే కర్ణే సవ్యేతరే
తథా ॥౩౯॥ వామోదరే వామభుజే వామకర్ణే చ పృష్ఠతః। పృష్ఠతః కంఠ
దేశే చ పుణ్డ్రాణ్యేతాని ధారయేత్ ॥౪౦॥ ధారయేన్మాధ్వ పుణ్డ్రా
ణి ముక్తికామశ్చతుర్ముఖ। ఆముష్మికఫలప్రేప్సుస్తిర్యక్పుణ్డ్రాన్న ధార
యేత్ ॥౪౧॥ సర్వత్రపుణ్డ్రమధ్యేషు హారిద్రారేఖికాన్వితా। ద్వాద
శైతాని పుణ్డ్రాణి నో చేచ్చత్వారి ధారయేత్ ॥౪౨॥ లలాటే భుజయో
ర్వక్షో దేశే చ కమలాసన। అథవా ధారయేత్పుణ్డ్రమేకం ఫాలే చతు
ర్ముఖ ॥౪౩॥ కేశవాదీని నామాని తత్ర న్యాసక్రమాత్స్మృతః। రేఖికా

సుశ్రియాదీనాం మన్త్రన్యాసం సమాచరేత్ ॥ ౯౪ ॥ శ్రియస్సుధో
ద్భవాయాశ్చ కమలాయాస్తతః పరమ్ । చంద్రసహసుర్విష్ణుపత్న్యా వైష్ణ
వ్యాశ్చ పరాగతేః ॥౯౫॥ హరిప్రియాయాశ్శార్ఙ్గిణ్యా దేవదేవ్యాస్తత
శ్శ్రీణు లక్ష్మీనిర్ఝరసుందర్యోర్న్యాసం మన్త్రవదాచరేత్ ౯౬॥ స్వాన్
గురూన్ సకలాన్నత్వా సంధ్యోపాస్తిమథాచరేత్ । ప్రక్షాల్య పాణీ పా
దౌ చ కృత్వాచాచమనద్వయమ్ ॥౯౭॥ పవిత్రం కర

సంధ్యోపాస్తిః,

యోర్ధార్యమనామికాంకుశచ్ఛదైః । పవిత్రమే
కదర్భేణ ప్రేతకర్మణి ధారయేత్ ॥ ౯౮ ॥ నిత్యేకర్మణి దర్భాభ్యాం
ద్వాభ్యామేవ చతుర్భిః ఖ । పితృకార్యే త్రిభిర్దర్భై

పవిత్రాణి,

శ్చతుర్భిశ్చాభిచారకే ॥ ౯౯ ॥ పంచభిః పౌష్టికే దర
్భైః షడ్భిశ్శాన్త్యాం పవిత్రకమ్ । భోజనే వలయం కుర్యాత్సప్తభిస్సర్వక
ర్మసు ॥౧౦౦॥ ద్వాభ్యాం త్రిభిర్వా వలయం నైవైకేన కదాచన । ద్వ్యం
గుళం వలయం బ్రహ్మగ్రన్థిరేకాంగుళీమితా ॥౧౦౧॥ చతురంగుళమా
యామం పంచముష్టిమితాః కుశాః । సపవిత్రకరో భూత్వా ప్రాణాయా
మత్రయం చరేత్ ॥౧౦౨॥ కాలక్రమానుగత్యేన సంధ్యాసంకల్పమాచ
రేత్ । సంధ్యా చతుర్విధా బ్రహ్మన్ శ్రుణు గుహ్యం

సంధ్యాచతుర్విధా.

సనాతనమ్ ॥౧౦౩॥ ప్రాతస్సంధ్యోదయాత్పూర్వం
సాయం సంధ్యా తతః పురా । మాధ్యాహ్నికీ దినామధ్యే నిశీథే తుర్యసం
జ్ఞికా ॥౧౦౪॥ జానుదఘ్నోదకే తిష్ఠన్ సంధ్యోపాస్తిం సమాచరేత్ ।
తీర్థమధ్యే హరిం ధ్యాయేచ్ఛంఖచక్రగదాధరమ్ ॥

ప్రోక్షణాదయః,

౧౦౫॥ ఆపోహిష్ఠాదిభిర్మన్త్రైః ప్రోక్షయేచ్ఛుద్ధవా
రిణా । ఉత్తానేనైవ హస్తేన కర్తవ్యం ప్రోక్షణం భవేత్ ॥౧౦౬॥ అవా
చీనేన హస్తేన కర్తవ్యం స్యాదవోక్షణమ్ । ముష్టీకృతేన హస్తేన కృతో
ఽభ్యుక్షణం భవేత్ ॥౧౦౭॥ తన్మన్త్రైశ్శిరసి ప్రోక్ష్య జానోర్వ్యస్య క్ష
యాయ చ । పునర్మూర్ధ్ని చ సంప్రోక్ష్య వ్యాహృత్యా పరిషేచనమ్ ॥
౧౦౮॥ ఆత్మనో మూలమంత్రేణ మన్త్రాచమనముచ్యతే । స్వగృహ్యోక్త

విధానేనమంత్రాచామేదథవాథవేత్ ॥౧౦౯॥ ఆచమ్యదధిమంత్రేణ ఆ
పోహిష్ఠాదిభిఃక్రమాత్। పూర్వవత్ప్రోక్షణంబ్ర
అర్ఘ్యదానం॥ హ్మన్నాత్మనఃపరిషేచనమ్॥౧౧౦॥ ప్రాణానాయ
మ్య సంకల్ప్య సూర్యాయార్ఘ్యాణి వేదయేత్।సా
యం ప్రాతస్త్రయం దద్యాద్దివారాత్రౌ సకృత్సకృత్ ॥౧౧౧॥ కాలా
తీతే సకృద్దద్యాత్ప్రాయశ్చిత్తార్థమబ్జజ। ఓం పూర్వయా చ గాయ
త్ర్యా హ్యర్ఘ్యం క్షిపేదుదకాంజలిమ్ ॥౧౧౨॥ అభావే దేశసంబంధాద్దా
న్నోర్ధ్వం సాధకః కదాచన। స్థలేతిష్ఠన్ జలే దద్యాజ్జలస్థో న స్థలే క్వచిత్॥
౧౧౩॥ స్థలేతిష్ఠన్ స్థలే దద్యాజ్జలస్థస్తు జలే క్షిపేత్। అతీతోదయమ
స్తం వా యస్సంధ్యాం పర్యుపాసతే॥౧౧౪॥ ప్రా
కాలాతీత ఉపవాసః॥ యశ్చిత్తార్ఘ్యదానంచ దత్వాప్యుపవసేన్నరః।
ఉపవాసాక్షమో నక్తం ప్రసృత్యేకం పయఃపిబేత్।
అశక్తశ్చేద్దివా బ్రహ్మన్ ఫలమాత్రం సృతం పిబేత్॥
అతీతేనవమేభాగ ఉపవాసశ్చ పూర్వవత్ ॥౧౧౫॥ రాత్రావథోప
వాసశ్చ రాత్రిసంధ్యావినాశనే ॥౧౧౬॥ పరిషిచ్య పరిక్రమ్య స్వాత్మా
నం బ్రహ్మ చింతయేత్। అసావాదిత్యమంత్రేణ తత ఆచమ్య తర్పయేత్॥
౧౧౭॥ కేశవాదీన్నామభిస్తు త్రైరాచాంతస్తీరమావ్రజేత్। సంధ్యో
పాసతి దేశస్య చత్వారింశత్పదాత్పరమ్ ॥౧౧౮॥ నాన్యత్ర తీర్థమార్గే
గచ్ఛేత గచ్ఛన్ సంధ్యాం వినాశయేత్। ఆసనాద్యుత్తరం సుప్రోక్ష్య కుశే
వా కృష్ణచర్మణి ॥౧౧౯॥ ఆసనాఖ్యేన మంత్రేణ
సంధ్యాజపః॥ సూపవిష్టో వసుంధరామ్। సంప్రార్థ్య పృథ్వీమం
త్రేణ ప్రాణాయామత్రయం చరేత్ ॥౧౨౦॥
ప్రాణాయామవిధావేమే మంత్రాః పూర్వముదీరితాః। తాన్ సర్వానే
కశః కృత్వా దశవారం జపంచరేత్॥౧౨౧॥ తతః ప్రాణాన్ సమాయమ్య గా
యత్ర్యావాహనంచరేత్। అష్టోత్తర సహస్రం వా శతమష్టోత్తరం శ
తమ్ ॥౧౨౨॥ అష్టావింశతివారం వా గాయత్ర్యా జప ఉచ్యతే। మూలమ

స్త్రిశిరస్కాం తాం గాయత్రీం వేదమాతరమ్ । జపేత మనసా ధ్యాయ
న్తదర్థం కమలాసన ॥౧౨౪॥ ఉత్తమాఖ్యేన మన్త్రేణ ప్రాణాయా
మపురస్సరమ్ । ఉపస్థానం తు గాయత్ర్యా త్రిష్టుప్త్యష్టాక్షరమన్త్రతః । పం
చకాలపరో భూత్వా సంధ్యోపస్థానమాచరేత్ ॥౧౨౫॥ నో చేద్గృహ్యో
క్తవిధినా హ్యుపస్థాయ కృతాంజలిః । సంధ్యాది దేవతా నత్వా విదిక్షు
ప్రాకారమాచరేత్ ॥౧౨౬॥ తతః ప్రణమ్య దేవేశమాధారాదీంశ్చ తర్ప
యేత్ । కుర్వీత బ్రహ్మయజ్ఞాంతం కర్మజాలం చతుర్ముఖ ॥౧౨౭॥ అ
ష్టాక్షరాదయో మన్త్రా బహవో ముక్తిదాయకాః । తాన్ జపేత్తన్మ
నా భూత్వా తత్తత్కల్పోక్తవర్త్మనా ॥౧౨౮॥ నిర్గమయ్య తతో గా
వో దేవదేవం సమర్చయేత్ । వైష్ణవాంశ్చ తతో నత్వా హరేరాయతనం
వ్రజేత్ ॥౧౨౯॥ ప్రదక్షిణ ప్రణామాద్యైస్తోషయిత్వా జనార్దనమ్ । త
తో గృహం సమాసాద్య దేవార్చాద్రవ్యమార్జయేత్ ॥౧౩౦॥ స్నానాది
దేవనత్యంతమేషాభిగమనక్రియా । ఉపాదానమతో వక్ష్యే తత్ప్రకారమ
తశ్శృణు ॥౧౩౧॥ మదర్చనాయ పుష్పాణి వనా
ఉపాదాన ద్వానందనాదపి । స్వారామాదాపణాద్వాపి కమనీ
సంగ్రహః॥ యాని చార్జయేత్ ॥౧౩౨॥ అయాచితాని యోగ్యా
పుష్పాణి
ని వాసుదేవార్చనావిధౌ । నిర్గంధాన్యల్పగంధాని దుర్గంధాని పరి
త్యజేత్ ॥౧౩౩॥ అన్యాయార్జితపుష్పాణి తథా దేవాంతరాణ్యపి । ప
తితాని చ భిన్నాని జీర్ణాని ముకులాన్యపి ॥౧౩౪॥ కీటాదిదుష్టపుష్పాణి త
థా పర్యుషితాన్యపి । మ్లానాని నీచస్పృష్టాని వివర్ణాని ప్రతిలోమజైః ॥
౧౩౫ ॥ స్పృష్టాని చరణన్యాస లంఘితాన్యపి వర్జయేత్ । స్నాతశ్శు
ద్ధాంబరధరస్స్వాచాంతస్సూర్ధ్వపుణ్డ్రవాన్ ॥౧౩౬॥ పవిత్రపాణి
ర్గృహ్ణీయాద్ద్వాదశాక్షరవిద్యయా । హరిచందనమందారకల్పసంతాన
సంభవమ్ ॥౧౪౭॥ పారిజాతోద్భవం గ్రాహ్యం తులసీ చ విశాంపతే ।
సౌగంధికోద్భవం పుష్పం సదా ప్రీతికరం మమ ॥౧౩౮॥ పాలాశం కేత
కీపుష్పం మాధవీ చంపకద్రుమజమ్ । నంద్యావర్తం చ పున్నాగ మాల

శ్రీసురపర్ణికాః ॥౧౩౯॥ ప్రియంగవం పాటలంచ కర్ణికారంచ యూథికా । శ్రీవృక్షం కురవకస్తుల్యోద్ధ్రంచ కరవీరజమ్ ॥౧౪౦॥ మల్లీసహచరీపుష్పే సౌవర్ణం వకుళం తథా । కున్దంచ కుముదం పద్మ మిన్దీవర సితాంబుజే ॥౧౪౧॥ తథాశోకనదంపుష్పం బకపుష్పం విశేషతః । దూర్వా మనోహరా గ్రాహ్యా మమపూజావిధౌ విధే॥

దర్భాః॥ స్త్రీ పుమానితి దర్భాణాం ద్వైవిధ్యం వక్ష్యేప్యనావిధా। స్త్రీదర్భాః సఫలదో బ్రహ్మన్ ప్రతిష్ఠోత్సవకర్మసు ॥౧౪౩॥ నిత్యనైమిత్తికే చాపి పుమాన్ దర్భః ఫలప్రదః । అభిచారకయాగే చ పరే తపితృకర్మసు । కాశాః ప్రశస్తా విజ్ఞేయాః కామ్యే స్త్రీదర్భ ఉచ్యతే ॥౧౪౪॥ కుశా దర్భాశ్చ కాశాశ్చ త్రయస్తే కమలాసన॥ ౧౪౫ ॥ అహన్యహని గృహ్ణీయాద్దర్భాన్మూలమనుస్మరన్। అలాభే యది దర్భాణామమాయాం వా సమాహరేత్ ॥౧౪౬॥ తత్రాప్యలాభే శ్రావణ్యామమాయాం వత్సరావధి । మాఘే మాస్యాం సితో దర్భో యథాలాభం సమార్జయేత్ ॥౧౪౭॥ సాగ్రం మనోహరం గ్రాహ్యమగ్రహీనం వివర్జయేత్ । గృహ్ణీయాత్సమిధశ్చాపి శుచి

సమిధః॥ దేశసముద్భవాః॥౧౪౮॥ అశ్వత్థవటపాలాశప్లక్షోదుమ్బరసంభవాః న్యపామార్గఖదిరాణి కుశేన సమిధో నవ ॥౧౪౯॥ ఆయామస్సమిధాం తాలదశకనిష్ఠానాహనం మతమ్। చర్మహీనే వినాశాయ భేదే క్షీణ కులో భవేత్ ॥౧౫౦॥ శుష్కా సుభార్యానశ్యేత్ శాఖినీ కలహప్రదా । ఉద్వేగాయ భవేత్ స్థూలా హ్రస్వా న గ్రహకారిణీ ॥౧౫౧॥ దీర్ఘాతివృష్టి జననీ గృహ్ణీ

పరిధయః॥ యాద్దోష వర్జితామ్ । కనిష్ఠా మధ్యమాంగుష్ఠానాహాం స్త్రీన్ పరిధీనపి । కుశానాయామాంశ్చ గృహ్ణీయాచ్ఛోషయేదాతపే పృథక్ ॥౧౫౨॥ ఆర్ద్రాన్ పురాతనాన్వాపి నదహేత్సమిధో నవే। ఆర్ద్రా బంధు వినాశాయ పుత్రహాన్యై పురా

తరాః ||౧౫౩|| సౌవర్ణం రాజతం తామ్రం రీతికం
పాత్రాణి॥ కాంస్యం చ మృన్మయమ్ । ఈదృశాన్యపి పాత్రాణి
శోధయేత్తద్విధం శృణు ||౧౫౪|| సౌవర్ణాని ని
పాత్రశోధనమ్॥ శాచూర్ణైర్భస్మనా చాపి చూర్ణతః । శోధయే
ద్రాజతం పాత్రం తామ్రజం తింత్రిణీరసైః । భస్మ
నా కాంస్యపాత్రాణి మృద్భీ రీతిమయాని చ । మృన్మయం సతృణైర్మృద్భి
ర్వావత్సా వ్యన్మలశోధనమ్ ||౧౫౬|| సంఘృష్య శుద్ధతోయేన క్షాళయి
త్వా పునస్త్రిధా । నావత్రయాహ్వయేమర్ణైస్త్రైః
శిలాహరణమ్॥ శోధయేత చతుర్ముఖ ||౧౫౭|| శుద్ధోదకానిగృ
హ్ణీయాత్పాత్రేషు ప్రణవం స్మరన్ । ఆలిప్తే గోమ
చన్దనసఙ్ఘర్షణమ్॥ యేగేహే ప్రోక్ష్య పాత్రాణి విన్యసేత్ । తతశ్చ
న్దనకాష్ఠస్య శాణే సంఘర్షణం చరేత్ ||౧౫౯|| ఘన
సారం గంధతైలం తథా మృగమదం పునః । కేసరీమపి సంయోజ్య గాశీ
కృత్య నివేశయేత్ ||౧౬౦|| ధూపద్రవ్యాంచ కర్పూరతాంబూలీదళసం
చయమ్ । పూగమేలాలవంగాని జాతీకక్కోలమార్జయేత్ ||౧౬౧|| గవ్యం
పయోదధి ఘృతం మాజంవాకమలాసన । తైలం మ
ఉపకరణద్రవ్యాణి॥ ధుగుళం చామ్లం సర్షపం లవణం తథా ||౧౬౨|| ద్వా
మరీచీ తథా శుంఠీ గ్రంథిపత్రం చ జీరకమ్ । హింగుమాన్ది చ
శాకాదిః॥ గృహ్ణీయా*త్ర శ్లక్ష్ణనళమబ్జజ ||౧౬౩|| నిష్పావపనసా
మ్రం చ కారవల్లీ పటోలికా । కదళీవజ్రవల్లీ చ తథైవా
గస్త్యపత్ర్యపి ||౧౬౪|| గృహ్ణీయాత్పాకయోగ్యా
ఫలాని॥ ని వక్ష్యే శృణు ఫలాన్యపి ||౧౬౫|| కదళీచూత పనస
జంబీర బదరీణ్యపి । కపిత్థం నారికేళం చ నారంగం
దాడిమం తథా । జంబూఫలాని పక్వాని చాజనీ
యాని పద్మజ ||౧౬౬|| భుక్త్యర్థమాజనీయాని
పత్రాణి॥ పత్రాణ్యద్య బ్రవీమి తే । పాలాశం కదళీ పత్రం

శైశాచాగస్త్య సంభవమ్ ॥ ౧౬౭ ॥ చూతచ్ఛదాని చైతాని భుక్తి
యోగ్యాని చాహరేత్ । శోధితం పాత్రమాదాయ వీధీ పర్యటనం చరేత్ ॥
౧౬౮ ॥ దేవదేవార్హణాపేక్షీ దక్షిణ్యపి సకృద్వదేత్ । ద్వివారం
నైవ పృచ్ఛేత దత్తద్రవ్యాణి చాఽర్జయేత్ ॥ ౧౬౯ ॥
లబ్ధమాత్రేణ సన్తుష్టో గృహాణ స్వసదనం వ్రజేత్ ।
ధాన్యసంగ్రహః॥ గోధూమయవనిష్పావ తిలమాషచణానపి ॥ ౧౭౦ ॥
వ్రీహిముద్గకుళుత్థాని నవధాన్యాని చార్జయేత్ ।
అన్యాని భోగ్యద్రవ్యాణి సంపాద్య చతురానన ॥ ౧౭౧ ॥ ధాన్యాని గస
వర్గాంశ్చ భానుపాదేన శోధయేత్ । శాకాదీన్యపి స
ద్రవ్యశుద్ధిః॥ ర్వాణి శుద్ధోదైః క్షాళనం చరేత్ ॥ ౧౭౨ ॥ రోమజ
కాష్ఠమ్॥ న్తువిహీనాని కాష్ఠాన్యపి సమాహరేత్ । గ్రన్థిహీ
నాని శుష్కాణి ఋజూని ఘనవన్త్యపి ॥ ౧౭౩ ॥
హవిర్విధానమ్॥ అశ్వత్థపుష్ప వృక్షాణాం కాష్ఠాని పరివర్జయేత్ ।
చుల్ల్యామగ్నిమాదీప్య పాకం కుర్యాద్విచక్షణః ॥
శుద్ధాన్నమ్॥ ౧౭౪ ॥ సద్యోమృన్మయపాత్రేవా పాకస్స్వర్ణాది భా
జనే । తాలమాత్రసముత్సేధ స్తండులోపర్యపాం స్మృతః ॥ ౧౭౫ ॥
పూతిగన్ధోఽభి స్సటాచాప్యన్నానామతి పక్వతా । న భవిష్యద్యథా తు
స్యాచ్ఛుద్ధమన్నం చతుర్ముఖ ॥ ౧౭౬ ॥ తణ్డులే పక్వమాపన్నే దర్వ్యా
పృష్ఠ్వా తతః పరమ్ । పాత్రాన్తరే యవాగూని గృహీత్వాన్యత్ర నిక్షిపేత్ ॥
౧౭౭ ॥ శుద్ధమన్నమిదం బ్రహ్మన్ శర్కరాన్నమిహో
శర్కరాన్నమ్॥ చ్యతే । పంచాంగుళ సముత్సేధ స్తండులోపరి పద్మ
జ ॥ ౧౭౮ ॥ సముద్గతే తండులే పక్వే అర్ధమాత్రే గుడాన్యపి । నిక్షిప్య పాక
పాత్రేఽస్మిన్ దర్వ్యా సమ్యక్ప్రచాలయేత్ ॥ ౧౭౯ ॥ అవతార్య తతశ్చుల్ల్యాః
పాత్రాదన్నం శిలాతలే । సంయోజ్య ద్రావితం సర్పిః ద్రాక్షాబిస్తూం
శ్చ విన్యసేత్ ॥ ౧౮౦ ॥ నారికేళరసం చాపి రసగన్ధాన్మధూన్యపి । ఏలా
ఫలం కేసరీం చ పక్వం చ కదళీఫలమ్ ॥ ౧౮౧ ॥ ద్రాక్షాఫలాని సంయోజ్య

పేషయిత్వానివేశయేత్ । పాకస్తుపయసాశర్కరాభ్యా గుడాన్నస్య చతు

ముద్గాన్నమ్॥ ర్మ్మఖ ॥౧౮౨॥ ముద్గాన్న మద్యవక్ష్యామి చతురం గుళమున్నతిః । ముద్గతండులయోరూర్ధ్వ మపాం పక్వేథతండులే ॥ ౧౮౩ ॥ అవరోప్య శిలామధ్యే నిక్షిపే దన్నసంచయమ్ । లవణం ద్రావితం సర్పి రాదర్శకంచనియోజయేత్ ॥౧౮౪॥

తిన్త్రిణ్యన్నమ్॥ తిన్త్రిణ్యన్నం తతో వక్ష్యే పాకశ్శుద్ధోదనంయథా। ఆయసే భాజనేతైలం చుల్యామారోపయేత్తతః ॥

౧౮౫॥ మరీచింసర్షపంహింగుం తైలేతస్మింస్తు భర్జయేత్ । భర్జి తేథమరీచ్యాదౌ లవణ న్తిన్త్రిణీరసమ్॥౧౮౬॥ తైలేనియుజ్యచుల్యాయాం యథాశుష్యతితజ్జలమ్ । తైలంవినానిశామాన్ది భర్జయిత్వాథ చూర్ణ్యచ ॥౧౮౭॥ భర్జయిత్వాథచణకం చూర్ణయిత్వాపృథక్పృథక్। అవతార్యాన్నతైల న్తదన్నరాశౌనివేశ్యచ ॥౧౮౮॥ పేషయిత్వాసమం

దధ్యోదనమ్॥ చూర్ణై స్తైలేనసహయోజయేత్ ॥౧౮౯॥ దధ్యో దనవిధింవక్ష్యే పాకశ్శుద్ధాన్నవత్పురా । మరీచిం

సర్షపంహింగుం గన్ధిపర్ణంచపద్మ చ । భర్జయిత్వా తత స్తైలే దధి మధ్యేవినేశయేత్ ॥౧౯౦॥ ఆమ్రంమరీచింశుంఠించ మాతులుఙ్గాం స్తతః పరమ్ । నాళికేరస్యఖండాంశ్చ యోజయే దన్నసంచయే ॥౧౯౧॥ దధ్యాన్నంప్లావయేత్సమ్యగేతత్కమలసంభవ । సర్పిశ్చ నవనీతంచ దధ్నాసహనియోజయేత్ ॥ ౧౯౨ ॥ తిలాంస్త్వచో

తిలాన్నమ్॥ మోచయిత్వా తింత్రిణ్యన్నేనివేశయేత్ । తత్తిలో దనమిత్యాహుః త్వఙ్ముక్తమాషసంచయమ్।౧౯౩॥తండులైస్సహితమ్మ క్వం సంసారోముద్గభక్తవత్ । ఏతన్మాషోదనం బ్రహ్మన్ కుర్త్వా

సూపః॥ న్నంతథాభవేత్ ॥ ౧౯౪ ॥ త్వఙ్ముక్తమాఢకీసూప మథవామాద్గముచ్యతే।సావధానాధకేన పక్వంస్యాత్ కించిల్లవణమిశ్రితమ్ ॥౧౯౫ ॥ పక్వంసూపంభిఘార్యాథ కించిల్లవ

లేహ్యమ్॥

ణంక్షిపేత్ । తతస్తు లేహ్యం వక్ష్యామి తత్ప్రకార మితశ్శృణు ॥౧౯౬॥ ఆమ్లం రసం స లవణం సంక్షిప్య వాగ్నౌ నివేశయేత్ । తత్ర శాకాది ఖండాని సమ్యక్ క్షిప్త్వా తతః పరమ్ ॥౧౯౭॥ పేషయిత్వా మరీచీంశ్చ తత్ర హింగు రసం పునః । నిక్షిప్య దర్వ్యా చాలోడ్య సూపమాఢకిసంభవమ్ ॥౧౯౮॥ మర్దయిత్వా విశేషేణ యద్వాపిష్టం చ చాణకమ్ । హరిద్రామాదిచూర్ణం చ భర్జితమ్ పంకజాసన ॥౧౯౯॥ దధ్నితక్రే వినిక్షిప్య హస్తేనాలోడ్య వై పునః॥ * చుల్యాం పాత్రే నియోజయేత్ ॥ పునర్దర్వ్యా సమాలోడ్య సర్షపాన్ భర్జయేత్ ఘృతే ॥౨౦౦॥ తన్నిక్షిప్య తతో లేహ్యం చుల్యాయా అవతారయేత్ ॥౨౦౧॥ సమాహారో

రసః॥

రసానాం యః స రసః పరికీర్తితః ॥ సవక్ష్యతేధునా బ్రహ్మన్ తత్సమ్యగవధారయ ॥౨౦౨॥ పక్త్వా బహూదకే సూపం సూపం సంత్యజ్య వై బహిః । తత్రామ్లం లవణం క్షిప్త్వా చుల్యామారోపయేత్పునః । గుడం చ తత్ర నిక్షిప్య కళంజం జీరకం తథా ॥౨౦౩॥ మరీచిద్వయమప్యత్ర చూర్ణయిత్వా పృథక్ పృథక్ । ఏకదా యోజయేత్వాత్రి దర్వ్యా చాపి విలోడయేత్ ॥౨౦౪॥ హింగూరసం చ సంయోజ్య గంధోత్పత్తిం విలోకయేత్ । ఘృతేన సర్షపాన్ సమ్యక్ భర్జయిత్వా వినిక్షిపేత్ ॥౨౦౫॥ తతశ్శుద్ధోదకం కించిన్నిర్యాగ్నిఘర్మే వినిక్షి

కదమ్బలేహ్యమ్॥

పేత్ । కదమ్బలేహ్యం వక్ష్యామి బహుస్వాద్వవధారయ ॥౨౦౬॥ పాత్రే మహతి వైదుగ్ధం పూరయిత్వాథ చోషయేత్ । పృథక్పాత్రాన్తరే చామ్లం శుద్ధోదలవణం క్షిపేత్ ॥౨౦౭॥ తత్ర శాకాని సర్వాణి యాని యోగ్యాని భోజనే । మూలాని కన్దాని తథా ఖణ్డయిత్వా యథాలఘు ॥౨౦౮॥ నిక్షిప్యామ్లరసే సమ్యక్ పాచయిత్వాథ లేహ్యవత్ । మరీచ్యాదీని చూర్ణాని హింగుసారం చ పూర్వవత్ ॥౨౦౯॥ యోజయిత్వా విలోడ్యాథ సర్షపం ఘృతభర్జితమ్ । నిక్షిప్య పనసం చూతం ద్రాక్షాం చ కదళీఫలమ్ ॥౨౧౦॥ ఏకత్ర నిక్షిపేత్పాత్రే తతో వక్ష్యే శృణు

ష్వహా । ఏలాఫలంలవఙ్గంచ జాతీపత్రంఫలంతథా।బిందూన్రసదాన్విత్వ
యోశ్చ తథావై ఖండశర్కరామ్ ॥౨౧౧॥ సర్వాణ్యపయసినిక్షిప్యగోఘృ
తంతత్రయోజయేత్॥౨౧౨॥ లేహ్యముద్గశుభేపక్వేద్వయంచైకత్రయో
జయేత్ । తదాఫలానిసర్వాణి తత్రక్షిప్త్వామధూన్యపి ॥ ౨౧౩ ॥ పున
శ్చుల్ల్యాం సమారోప్యశోషయేద్గాఢవహ్నినా । పా
పాయసమ్॥
యసస్తుతతోవక్ష్యేశ్రుణుష్వకమలాసన॥౨౧౪॥ కద
ళ్యచలేహ్యముద్గస్యయస్సంస్కారః పురోదితః। సగోధూమాలవఙ్గప్రో
క్తఃపాయసాఖ్యస్సోమహాన్ ॥౨౧౫॥ మాషాపూపోగుడాపూపోద్వా
వపూపౌశుభౌస్వహా।నిస్త్వచంమాషమానీయజలమధ్యేవినిక్షిపేత్॥
౨౧౬॥ప్లావితేనీరతోమాషే మరిచం జీరకంతథా।
అపూపాః॥
లవణంచవినిక్షిప్య శైలపుత్రేణపేషయేత్ ॥ ౨౧౭॥
తాలాయామాఙ్గులఘన మపూపంకదళీదళే ॥ కృత్వాసర్పిషస్తప్తేక్షి
పేత్పక్వంనిరీక్షయేత్ ॥౨౧౮॥ మాషాపూపో భవేదేష గుడాపూపవి
ధింశుభం। గోధూమచూర్ణంశుద్ధోదేలేహ్యవత్సంవిలోడ్యచ॥౨౧౯॥
శర్కరాంతత్సమంక్షిప్త్వాఫలాన్యేలానివక్షిపేత్ । సన్తప్తేగోఘృతే
దర్వ్యాక్షిప్త్వాపక్వంవిలోకయేత్ ॥౨౨౦॥ దధ్ని
పృథుకమ్॥
తక్రేథవాశుద్ధే పృథుకం సంప్రశస్యతే । అభావే
దధితక్రాణాం శుద్ధతోయేవిధీయతే ॥౨౨౧॥ గోధూమపిష్టం చణకస్య
పిష్టంపిష్టంయవస్యాపిసమస్తంయస్స్యాత్।కళంజకన్యాఖ్యమపరిదినా
ర్ద్రకంహింగురసఞ్చాపిమరీచిరేణవః ॥౨౨౨॥ దధ్నాథవాతక్రేణజలే
నవాపి విలోడయేత్కర్దమవత్ప్రజాపతే। గంధికణీంసర్వపంచ భర్జ
యిత్వాసగోఘృతే ॥ ౨౨౩ ॥ క్షిప్త్వాదర్వ్యావిలోడ్యాథ పక్వేసర్పిషి
నిక్షిపేత్ । ఏవమాదీనిభక్ష్యాణిబహూనివివిధానిచ ॥ ౨౨౪ ॥ యథాశ
క్తివిశుంపక్త్వా దేవార్హం వినివేశయేత్ । సర్పిర్గపాత్రేవినిక్షిప్య
మరీచంహింగుమాషజా॥౨౨౫॥ భర్జయిత్వాతత
శాకవిధిః॥
శ్శాకాన్ ఖండితాన్నిక్షిప్తతః । పాత్రాన్తరేణ

తత్పాత్రంపిధాయతవనస్తతమ్ ॥౨౨౬॥ శాకే త్రిపాదపక్వేతు లవణంత
త్రనిక్షిపేత్ । సమ్యక్పక్వేషుశాకేషునహ్యాస్యమవరోపయేత్ ॥౨౨౭॥
ఉపాదానాహ్వయంకాలమేవంనీత్వా తతఃపరమ్।

ఇజ్యాసంగ్రహః॥

మాధ్యాహ్నికాహ్వయంస్నానమిజ్యార్థంచ సమా
చరేత్ ॥౨౨౮॥ స్నాత్వామాధ్యాహ్నికం కృత్వాజప్త్వాజపమనుత్త
మమ్ తతస్సమర్చనంకుర్యాన్మోక్షార్థం ప్రీతయే మమ ॥౨౨౯॥ ప్రక్షాళ్య
పాణీ పాదౌచ కుర్విత్వా చమనద్వయమ్ । సపవి

సమారాధనం॥

త్రకరోభూత్వా ప్రవిశేద్యాగమన్దిరమ్ ॥౨౩౦॥
వ్యాహృత్యాప్రోక్ష్యధరణీంనత్వాద్విఃపరమేశ్వరం।
ఆత్మదిగ్బంధనంకృత్వా కవాటాభిముఖస్థితః ॥౨౩౧॥ అస్త్రమన్త్రం
స్మరన్హస్తతాడనత్రయమాచరేత్ । వాయుమన్త్రేణదేవేశకవాటో
ద్ఘాటనంచరేత్ ॥౨౩౨॥ ద్వారస్యవామభాగేనదక్షిణేన పదావిశేత్।
దీపానుజ్వాల్యసదనే నిర్మాల్యాని స్వమస్తకే ॥౨౩౩॥ ధృత్వాతద్దేవ
గన్ధానిస్వయంవక్షసిధారయేత్ । వేదికాపాత్రబిమ్బాని యథార్హం
శోధయేత్తతః ॥౨౩౪॥ చణ్డప్రచణ్డావారభ్య పాద్యదానం సమర్చ
యేత్ । శుక్లోపవీతోత్తరీయ్యశ్చన్దనాద్యనులేపనః ॥౨౩౫॥ సితోర్ధ్వ
పుణ్డ్రతిలకః దేవదక్షిణమాశ్రితః । పూర్వపశ్చాన్ముఖే దేవేస్వయంస్యా
దుత్తరాముఖః ॥౨౩౬॥ యామ్యోత్తరముఖే దేవే స్వయంప్రాచీము
ఖోభవేత్ । కుశేషుకృష్ణత్వచివాస్వస్తికంవాథపద్మకమ్ ॥౨౩౭॥ బధ్వా
ద్వారంసమాచ్ఛాద్యనిచ్ఛిద్రంకాణ్డవస్త్రతః। పవి

భూతశుద్ధిః.

త్రితే తూర్యఘోషే భూతశుద్ధిం సమాచరేత్ ॥
౨౩౮॥ అపక్రామన్తు భూతాని పిశాచప్రేతగు
హ్యకాః। సర్వేషా మవిరోధేన విష్ణోఃకర్మ సమారభే ॥౨౩౯॥ నిష్క్రా
మన్తు పిశాచాయేయేభూతాభువిసారగాః। యేభూతావిఘ్నకర్తార
స్తేగచ్ఛన్త్వాజ్ఞయా హరేః ॥౨౪౦॥ కూర్మాదీన్దివ్యలోకాంతద
నుమణిమయం మణ్డపంతత్రశేషం తస్మిన్ధర్మాదిపీఠం తదుపరికమలం

చామరగ్రాహిణీశ్చ। విష్వగ్దేవీర్విభూషాయుధగణమురగం పాదుకే వైనతేయం సేనేశం ద్వారపాలాన్ కుముదముఖగణాన్ విష్ణుభక్తాన్ ప్రపద్యే ॥ ౨౪౧॥ ఇతి గత్వా దేశికస్త్వగ్రతో ఘ

ఘంటార్చనం.

ణ్టార్చనం చరేత్ । బ్రహ్మాణమపి ఘణ్టాయాం ముకురే చ సుదర్శనమ్ ॥ ౨౪౨॥ సూత్రేణ స్తాదినాగేంద్రాన్ కరసనాయాం సరస్వతీమ్ । నాదే ప్రజాపతిం గన్ధపుష్పాద్యైరర్చయేత్పృథక్ । ఏవమభ్యర్చ్య తాం ఘంటాం చాలయేత్పరిచారకైః ॥ ౨౪౩॥ అగ్నిప్రాకార

దిగ్బన్ధనమ్.

మన్త్రేణాస్త్రన్యాసేన పద్మజ । అథ దిగ్బన్ధనం కుర్యాదగ్నిప్రాకారముద్రయా ॥ ౨౪౪॥ చాక్రం షడక్షరం ధ్యాత్వా చక్రముద్రాం శిరోపరి । విన్యస్య చేత్థమాత్మా

ప్రాణాయామః.

నం సంగోప్య చతురానన ॥ ౨౪౫॥ ప్రాణాయామత్రయం కుర్యాత్తత్ప్రకారో ద్యవక్ష్యతే । ప్రణవాఖ్యస్య మన్త్రస్య ఛందోన్యాసాదికం చరేత్ ॥ ౨౪౬॥ ద్వారాద్దక్షిణనాసస్య ద్వాత్రింశన్మాత్రయా స్వయమ్ । వాయుం విసృజ్య వామేన పూరయేత్ షోడశమాత్రయా ॥ ౨౪౭॥ మాత్రయాథ చతుష్షష్ట్యా కుమ్భకం చతురానన । దేవయాగేషు సర్వేషు ప్రాణాయామే సదా మనుః ॥ ౨౪౮॥ ప్రణవః కథ్యతే బ్రహ్మన్ తతో దక్షిణనాసయా । పూర్వవద్విసృజేద్వాయుమేవం త్రిశ్చతురానన ॥ ౨౪౯॥ ప్రాణాయామేషు సర్వేషు తర్జనీ మధ్యమాంగులీ । నస్పృశేతాం యథా నాసాం ప్రాణాయామస్తథోచ్యతే ॥ ౨౫౦॥ దక్షిణేనైవ హస్తేన ప్రాణాయామం సమాచరేత్ । అనామికా కనిష్ఠాభ్యాం వామనాసాపుటే విధే ॥ ౨౫౧॥ సవ్యేతరేతథాంగుష్ఠో వాయ్వార్జనవిసర్జనే । యోగముద్రాం ప్రదర్శ్యాథ నా

భూతశుద్ధిః.

భౌ వాయుమహామనుమ్ ॥ ౨౫౨॥ వేద్యాకారమోంయమితి తస్మాదుత్థితవాయునా । ధూమ్రేణ దేహం పాపానం శోషయిత్వా నిరామయమ్ ॥ ౨౫౩॥ హృత్పంకజే రమిత్యగ్నిమంత్రం రక్తమయం స్మరేత్ । సతిరోణాకృతిస్తస్మాదుత్థిత జ్వాలయా తతః ॥

౫౪ ॥ దగ్ధం భస్మ చ నిర్ధ్యాయ కంటకీ తాళకుక్కురమ్ । చతురశ్రిక్ష
తాళం స్మృత్వా లమితి పద్మజ ॥౫౫॥ తేన సంస్తంభయేదగ్నిం స్వదే
హాత్థం స్వమూర్ధని । వృత్తం స్మరేద్వోం వమితి వారుణం స్ఫటిక ప్ర
భమ్ ॥౫౬॥ తజ్జామృతాంభసా దేహం క్షాళితం ప్ల
తత్త్వసంహారః. వనం స్మరేత్ । పృథివ్యాదీని తత్త్వాని ప్రళయక్రమ
మాశ్రితః ॥౫౭॥ భగవన్న్యాసపో భూత్వా పరమా
త్మని సంహరేత్ । చతురశ్రాం పీతవర్ణాం పృథ్వీం షడ్గుణాం విధే ॥
౫౮ ॥ ఘ్రాణోపస్థేంద్రియ యుతాం గంధమాత్రేతు సంహరేత్ । జ
కారగ పృథివీమన్త్రి ష్టకారో ఘ్రాణసంజ్ఞికః ॥౫౯॥ *ఉపస్థమంత్ర
శ్చకారస్తకారో గంధసంజ్ఞికః । అర్ధచంద్రాకృతిః శ్వేత ఆపస్త్వాశ్చ
చతుర్గుణాః ॥ ౬౦ ॥ జిహ్వా పాయ్వింద్రియయుతా గంధ
తన్మాత్రయా సహ । సంహరేద్రసతన్మాత్రే ఘుకారగస్త్వాపః అబ్జజ ॥౬౧॥
తకారో రసనామన్త్రి శ్చకారగపాయురుచ్యతే । థకారో రస తన్మాత్రం
తతశ్శ్రిణుచతుర్ముఖ ॥౬౨॥ త్రికోణగపాటలో వర్ణగత్రిగుణో ఽగ్ని
సమీరితః । దృష్ట్యా పాదేన సంయుక్తస్తం తయా రసమాత్రయా ॥ ౬౩॥
సంహరే ద్రూపమాత్రాయాం గకారో వహ్నిరుచ్యతే । డకారో దృష్టి
మన్త్రిస్స్యాజ్జకారశ్చరణే మనుః ॥౬౪॥ దకారో రూపమాత్రాస్స్యా
ద్వృత్తం ధూమ్రం గుణద్వయమ్ । త్వక్ కరాభ్యాం యుతం వాయుం స్పర్శ
మాత్రే సమాహరేత్ ॥౬౫॥ వాయోగ ఖకారో మన్త్రిస్స్యాద్ఢకారస్తుత్వ
చో మనుః । ఝుకారగకరమన్త్రిస్స్యాద్ధకారస్స్పర్శ ఉచ్యతే ॥౬౬॥ గుణై
కమాకారహీనం నీలోత్పలదళప్రభమ్ । ఆకాశం శ్రోత్రవాగ్భ్యాం చ శబ్దమా
త్రే సమాహరేత్ ॥ ౬౭॥ కకార ఆకాశమన్త్రో ణకారశ్శ్రోత్రసంజ్ఞి
కః । జ్ఞకారో వాఙ్మనుః ప్రోక్తో నఙ్ శబ్దో మనురుచ్యతే ॥ ౬౮॥ శబ్దం
మనసి సంహృత్య మనశ్చ తదహంకృతౌ । అహంకారం తథా బుద్ధౌ తాం బు
ద్ధిం ప్రకృతౌ తథా ॥౬౯॥ ప్రకృతిం సంహరేజ్జీవే పకారో మానసో మనుః ।
అహంకృతే గఫకారస్స్యాద్బకారో బుద్ధిసంజ్ఞికః ॥ ౭౦॥ భకారగప్ర

జీవస్వరూపమ్.

కృతిస్సప్రోక్తో మకారో జీవ ఉచ్యతే । జీవోఽయం పా సనాహీన స్ససూక్ష్మో భాస్కర ప్రభః ॥ ౨౭౧॥

పద్మనాలోచ్ఛ్వాసవాతస్తు ర్యథా సూక్ష్మతరా భవేత్ । తాదృశీ సుషుమానాడీ సర్వజన్తుషు వర్తతే ॥ ౨౭౨ ॥ మరుతా కుంభకాఖ్యేన జీవస్తత్ర సమాహరేత్ । అన్తర్దేహాన్తయా నాడ్యా రోపయేదూర్ధ్వ ముచ్ఛ్రైః ॥ ౨౭౩॥ దేహాద్బహిర్వినిర్గత్య వ్యాప్యమార్తాండమండలమ్ । సిర్గతం మండలాత్తస్మాత్ ధ్యాయేత్తం బ్రహ్మణి ధ్రువే ॥ ౨౭౪॥ తద్దక్షిణపదాదుత్థమగ్నిం ధ్యాత్వాఽగ్నిమన్త్రితః । తదుత్థజ్వాలయా దేహం నిర్దగ్ధం భావయేత్తతః ॥ ౨౭౫॥

తత్వసృష్టిః,

ఆకాశే యుతపూర్ణేందు ప్రభం బీజం నివృత్తికృత్ । ధ్యాత్వా వమితి మన్త్రిత త్తస్మాద్ధ్యాయేత్సుధానిధిమ్ ॥ ౨౭౬॥ తదబ్ధౌ పాండరం పద్మం తస్మిన్ జీవం స్మరేత్తతః । సకాశాద్బ్రహ్మణో జాతం జీవాత్తు ప్రకృతిం పునః ॥ ౨౭౭॥ ఉత్పన్నాం ప్రకృతేర్బుద్ధిం బుద్ధేర్జాతామహంకృతిమ్ । అహంకృతేర్మనో జాతం శబ్దమాత్రాం చ మానసాత్ ॥ ౨౭౮॥ ఆకాశం చ తతో ధ్యాయేచ్ఛ్రోత్రవాక్సహితం తతః । ధ్యాయేచ్చ స్పర్శతన్మాత్రాం తతో వాయుం త్వచా సహ ॥ ౨౭౯॥ కరేణ చ తతో ధ్యాయేత్తన్మాత్రాం రూపసంజ్ఞికామ్ । తతో వహ్నిం దృష్టిపద్భ్యాం రసమాత్రాం హుతాశనాత్ ॥ ౨౮౦॥ ఆపస్తు రసతన్మాత్రాద్రసనావాయుసంయుతాః । తాభ్యస్తు గన్ధతన్మాత్రాం ధ్యాత్వా పృథ్వీం తతః పరమ్ ॥ ౨౮౧॥ ఘ్రాణోపస్థేంద్రియయుతాం ధ్యాత్వేత్థం చతురానన । పృథ్వ్యాదిభూతజం స్మృత్వా బుద్ధ్యా పాండరపంకజమ్ ॥ ౨౮౨॥ ఉపరిష్టాత్ప్రబుద్ధం తచ్చింతయిత్వా తదుద్భవైః । పీయూషైర్గపూరితైర్గకుంభైరభిషిక్తం నిజం వపుః ॥ ౨౮౩॥ వాసు

మంత్రజపః.

దేవార్చనాయోగ్యం చిన్తయిత్వా తతః పరమ్ । మూలం వా ద్వాదశార్ణం వా హ్యన్యం వా మంత్రముత్తమమ్ ॥ ౨౮౪॥

మానసారాధనమ్॥

సృష్టిస్థితిలయన్యాసపూర్వం జపషథాచరేత్ । విన్యస్యాంగేషు మన్త్రాణి మన్త్రోక్త

ధ్యానమాచరేత్। న్యాసబీజాని సర్వాణి గంధాద్యైస్సన్యగర్చయేత్॥
౨౮౫॥ ఆత్మానమీశ్వరం ధ్యాయేచ్ఛంఖచక్రగదాధరమ్। శ్రీవత్సకౌస్తుభో-
పేతం వనమాలావిరాజితమ్ ॥౨౮౬॥ నాభౌ బ్రహ్మాంజలిం బధ్వా ఋజు
కాయః ప్రసన్నధీః । నాసాగ్రన్యస్తనయనః దన్తైర్దన్తాన్న సంస్పృ
శేత్ ॥౨౮౭॥ జిహ్వాం తాలుని విన్యస్య కించిత్కుంచితమస్తకమ్। కృత
బాహుద్వయో భూత్వా సర్వబాహ్యేన్ద్రియాణ్యపి ॥౨౮౮॥ కృత్వా
మనస్సులగ్నాని మనో బుద్ధౌ నివేశయేత్। బుద్ధిం భగవతి ధ్యాయేత్ భగ
వన్తం హృదంబుజే ॥౨౮౯॥ అఙ్గుష్ఠమాత్రం పురుషమాసీనం కర్ణికాన్త
రే। ఉచ్చైః స్వవపుషః పాదపద్మాచ్ఛ్వేతాద్వినిస్సృతామ్॥౨౯౦॥ హరేర్మూ
ర్ధ్నిపురశ్చాపి నిపతన్తీం సురాపగామ్ । ధ్యాత్వా తత్తీర్థతః కుర్యాద్దే
వస్యార్ఘ్యాదికల్పనమ్ ॥౨౯౧॥ అభిముఖ్యప్రార్థనాదీని తత్ర కృత్వా
థమానసైః । స్వాగతం దేవ దేవేశ సన్నిధిం భజ మేఽచ్యుత ॥ ౨౯౨ ॥
గృహాణ మానసీం పూజాం యథార్థం పరిభావితామ్। ఇతి ప్రార్థ్యా
ర్చయేద్దేవం యథా బాహ్యే తథాన్తరే ॥ ౨౯౩ ॥ మూలమన్త్రమిష్ట్వా
దేవేశం తతస్తం ప్రార్థయేదపి । నమస్తే సర్వలోకేశ భగవన్మంత్ర
విగ్రహ ॥౨౯౪॥ ఆరాధయామి త్వాం బింబే తావన్ని

మన్త్రశుద్ధిః॥

వసమే హ్యాది। ఇతి ప్రార్థ్య నివేద్యాథ మన్త్రశుద్ధిం
సమాచరేత్ ॥౨౯౫॥ ప్రణవేనైవ మన్త్రేణ శోష
ణం దాహనం తథా। స్తంభనం ప్లావనం చాపి ప్రబుద్ధీకరణం తథా॥౨౯౬॥
సామ్ముఖ్యకరణం కృత్వా మంత్రబీజాని పద్మజ । తతశ్శుద్ధం మహామంత్రం
బీజసంపుటితం క్రమాత్ ॥౨౯౭॥ జపేత్తదక్షమాలాయాం కరపర్వణి
వా క్రమాత్ ।అష్టోత్తరసహస్రం వా శతమష్టోత్తరం తు వా॥౨౯౮॥ అష్టా
వింశతివారం వా జపేన్మన్త్రం సమాచనే। బాహ్యా

బాహ్యారాధనమ్॥

ర్చనావిధిం బ్రహ్మన్వక్ష్యామి శృణు విస్తరాత్ ॥౨౯౯॥
గళంతీం విష్ణుగాయత్ర్యా ప్రక్షాళ్య శుచివారిచ।
అనుపూర్వ్యప్రణవేనైవ పూజాద్రవ్యాణి తారతః॥౩౦౦॥

పాత్రశోధనం॥ శుద్ధోదకేనసంప్రోక్ష్యపూజాపాత్రాణిశోధయేత్।
అంబుపూరణ సర్వత్రపాత్రశుద్ధివాంగాయత్రీవైష్ణవీమనుః॥౩౦౧॥
మంత్రః॥ ప్రణవో మంత్రఇత్యుక్తస్సర్వత్రాంబు ప్రపూరణే॥
ఆధారపాత్రే దేవస్యపురతోవాత్మనోథవా ॥౩౦౨॥
పాత్రస్థాపనమ్॥ మధ్యదక్షిణ వామేషు పాద్యార్ఘ్యాచమనాని
వై । విన్యస్యచాంబునాపూర్య ప్రణవేన స్పృశే
త్పృథక్ ॥౩౦౩॥ ఏలాలవంగకర్పూరకేసరీకుంకుమాన్యపి। చాంపే
యముకుళంచాపి తక్కోలచన్దనంన్యసేత్ ॥౩౦౪॥
దాహనప్లావనమ్॥ ద్వాదశారంమహచ్చక్రంహస్తమధ్యేథదక్షిణే।తస్య
మధ్యే స్మరేత్సూర్యం హకారో మంత్రఉచ్యతే ॥
౩౦౫॥ దీప్తైస్తద్రశ్మిభిర్దగ్ధం పూజాద్రవ్యంస్మరేదపి। దాహనాహ్వ
యముద్రాంచదర్శయేత్కమలాసన ॥౩౦౬॥ వామేకరతలేధ్యాయేత్
పంకజంషోడశచ్ఛదమ్ । శ్వేతంతదంతరేచంద్రంకలాషోడశమండితమ్॥
ధ్యాయేద్వమితిమన్త్రస్సపీయూషైస్తద్వినిర్గతైః। అంశుభిః ప్లావితం
ధ్యాత్వా దృశ్యాప్లావనముద్రికామ్ ॥ ౩౦౭ ॥ శుభయోర్హస్తయో
ర్దేవం ధ్యాత్వానారాయణంహరిమ్ । ధ్యాత్వాద్రవ్యాణి సంస్పృ
శ్య హస్తాభ్యాంతానిపద్మజ ॥౩౦౮॥ పాత్రాణివిష్ణుగాయత్ర్యా హ
స్తాభ్యామభిమంత్ర్యచ । యాగయోగ్యానిసర్వాణి చింతయిత్వాతతః
పరమ్॥౩౧౦॥ స్వోంసురభ్యైనమఇతితస్యాముద్రాం,
అర్ఘ్యాదికల్పనమ్॥ ప్రదర్శయేత్। దుగ్ధపూర్ణానిపాత్రాణి స్మృత్వా
ర్ఘ్యాదిప్రకల్పనమ్॥౩౧౧॥ అర్ఘ్యంపాద్యంతథా
చామం కల్పయామ్యంతముచ్చరేత్। ప్రణవాది స్మరన్మంత్రం సంస్పృ
శేతపృథక్పృథక్ ॥౩౧౨॥ పాత్రాన్తరే గృహీత్వార్ఘ్య ముదకంవిన్య
సేత్పృథక్ । అర్ఘ్యాదిత్రిషుపాత్రేషు దేవతావాహనంచరేత్॥౩౧౩॥
శ్రియమర్ఘ్యేపితూన్పాద్యే వాగీశంచరమేతథా । ఆవాహ్యాభ్యర్చ్య
చాధార స్థాపితంపాత్రమాహరేత్ ॥౩౧౪॥ సంస్థాప్యవామేహస్తేతత్

కూర్చం తదుపరి న్యసేత్ । అభ్రామధ్యం సముద్ధృత్య సప్తకృత్వోఽభిమ
న్త్రయేత్ ॥ ౩౧౫॥ మూలేన తజ్జలం కించిత్కించిత్పాత్రేషు విన్యసేత్ । తచ్ఛే
షేణాస్త్రమన్త్రేణ ద్రవ్యాణ్యాత్మానమబ్జజ ॥ ౩౧౬॥
యోగపీఠ పరికల్పనమ్॥
కూర్చేన ప్రోక్షయేత్పశ్చాదచ్యుతార్చనమార
భేత్ । అభిన్నే సహజే విష్ణోః పీఠే పీఠార్చనం స్మృ
తమ్ ॥ ౩౧౭॥ ఆధారశక్తిం కూర్మాఖ్యం కాలాగ్నిం తదనంతరమ్ । అనం
తం చ తతో భూమిం పీఠాధోఽర్చనమిష్యతే ॥ ౩౧౮॥ అనంతస్తదుపర్యా
స్తే భూమిరాస్తే తదుచ్ఛ్రితైః । ఆగ్నేయాదిషు కోణేషు ధర్మం జ్ఞానం త
తః పరమ్ ॥ ౩౧౯॥ వైరాగ్యమైశ్వర్యమథ సమభ్యర్చ్య దిశాస్వపి । క్ర
మేణాధర్మమజ్ఞానమవైరాగ్యం తతోఽర్చయేత్ ॥ ౩౨౦॥ అనైశ్వర్యం చ
తన్మన్త్రైః ప్రణవాదినమోన్తకైః । చతుర్హస్తాః సింహవక్త్రా రచి
తాఞ్జలిసంపుటాః ॥ ౩౨౧॥ జఘన్యాభ్యాం చ హస్తాభ్యాం దధానా యో
గపీఠికామ్ । కల్పితాఙ్గపాదరూపేణ చాష్టౌ ధర్మాదయో విధే ॥ ౩౨౨ ॥
మధ్యే సదాశివోఽభ్యర్చ్యో హి పాదరూపేణ కల్పితః । ఋగ్వేదం చ యజు
ర్వేదం సామవేదమథర్వణమ్ ॥ ౩౨౩ ॥ అభ్యర్చయేత్పీఠదేశే దిక్షు
చైతాన్ చతుర్ముఖ । ఈషారూపా ఇమే సర్వే పీఠదేశం సమాశ్రితాః ॥
వైకారికాద్యహంకారానర్చయేత్తదుపర్యపి । గుణత్రయార్చనం
పశ్చాత్ కుర్వీత తదనంతరమ్ ॥౩౨౫॥ పంచభూతార్చనం కుర్యాత్పీ
ఠోపరి చతుర్ముఖ । పంచభూతాని సర్వాణి దేవదేవస్య తూలికా ॥ ౩౨౬॥
అథాస్తరణరూపాయ జీవాయాభ్యర్చనం చరేత్ । అగ్నిసోమసహ
స్రాంశు మండలాన్యర్చయేత్తతః ॥ ౩౨౭॥ తదూర్ధ్వం ద్వాదశదళం
కర్ణికాకేసరాన్వితమ్ । అవ్యక్తకమలం శ్వేతమర్చయేత్తదనంతరం ॥
౩౨౮॥ భద్రాసనం సమభ్యర్చ్య త్రిమూర్త్యర్చనమాచరేత్ । బ్రహ్మా
ణం చ హరిం శంభుమర్చయేద్దేవదక్షిణే ॥ ౩౨౯॥ సనత్కుమారం సన
కం సనందం చ తదుత్తరే । దుర్గాం విఘ్నేశ్వరం చాథ నారదం పశ్చిమే
ర్చయేత్ ॥ ౩౩౦ ॥ వాయవ్యే దేవదేవస్య గురూణామర్చనం స్మృతమ్ ।

అర్చనమన్త్రః॥ తత్తన్నామచతుర్థ్యన్తం ప్రణవాదినమోన్తకమ్॥
౩౩౧॥ఉద్ధృత్యానేన మన్త్రేణ సర్వేషామర్చనం విధేః।
గన్ధైః పుష్పైశ్చ ధూపైశ్చ దీపైరేషాం సమర్చ
నమ్ ॥ ౩౩౨ ॥ ప్రతిష్ఠారహితే స్థానే ధర్మాద్యా
ధర్మాద్యావాహనం॥ వాహ్య పూజయేత్ । పూజితే పూర్వమావా
హ్య పూజనే సన్తతే సతి ॥ ౩౩౩ ॥ పునరావాహనం
భగవదావాహనమ్॥ నైవ కేవలార్చనమిష్యతే । యావదుద్వాసనం
విష్ణోస్తావన్నావాహనం మతమ్ ॥౩౩౪॥ ప్రతిష్ఠిత
స్య బిమ్బస్య పునర్నావాహనం మతమ్। బిమ్బాన్తరం చేదత్రాస్తి ధ్రువా
ఖ్యం కమలాసన ॥ ౩౩౫॥ జంగమారాధనే తత్ర పూజామావాహ్య కా
రయేత్ । జంగమేషు చ బిమ్బేషు ధ్రువాదావాహనం మతం॥౩౩౬॥ నైక
బేరవిధానే తత్ తత్రావాహనం భవేత్ । కుమ్భే గ్నౌ స్థణ్డిలే కూర్చే
యత్ర కుత్రాపి చాన్యతః ॥౩౩౭॥ ఆవాహ్య పూజనం కుర్యాదుద్వాసనస్తు
క్రియావధౌ।సాలగ్రామశిలాయాం నావాహోద్వాసనముచ్యతే॥౩౩౮॥
యోగపీఠప్రకల్ప్యైవ దేవతావాహనం చరేత్। అస్తి చేత్ జంగమం
బిమ్బం నాస్తి చేత్ ధ్రువబిమ్బకమ్ ॥ హృదమ్బుజాద్దేవదేవ మావాహ్యా
ర్చనమిష్యతే । పునరుద్వాసనం నైవ కారయేత్స్థానసే తతః ॥ ౩౪౦ ॥
సమీపం ధ్రువబిమ్బస్య గత్వాలోక్య తదాననమ్। స్వా
సామ్ముఖ్యాదిః॥ మిన్నభిముఖో భూయా ఇతి సంప్రార్థయంస్తతః ॥
దర్శయిత్వా చ తన్ముద్రాం స్వాగతం చేతి తం వ
దేత్ । దర్శయన్నపి తన్ముద్రాం ప్రార్థనాముద్రయా తతః॥౩౪౨॥
ప్రార్థయేత స్థితిం తత్ర సర్వదా కమలాసన। సామ్ము
ఆరాధనమన్త్రః॥ ఖ్యాదిషు సర్వేషు మూలమన్త్రో మహామనుః ॥
౩౪౩॥ద్వాదశాక్షర విద్యా వా నార్తిమన్త్రోऽథ
వా భవేత్ ॥౩౪౪॥ సర్వత్రైవోపచారేషు మన్త్రైర్వైష్ణవ పద్మజ।
ఆసనం తు సపర్యాఖ్యం దత్త్వా తదనువద్మజ ॥౩౪౪॥

న్యాసవిధిః॥ మంత్రాక్షరాణాం విన్యాసం దేవాంగేషు సమాచ
రేత్। సృష్టిస్థితి లయశ్చేతి న్యాసస్త్రివిధో భ
వేత్ ॥ ౩౪౬ ॥ స్థితే దేవే స్థితిన్యాస ఆసీనే సృష్టిసంజ్ఞకః । శయనే సం
హృతి న్యాసస్సంహారశయనం యది ॥ ౩౪౭ ॥ విశ్వరూపే స్థితిన్యాసః
యానారూఢే త్రయం భవేత్ । భోగే యోగే చ శయనే స్థితిన్యాసం ప్ర
చక్షతే ॥౩౪౮॥ ఏవం బిమ్బానుగుణ్యేన మంత్రన్యాసం విధాయ చ । శు
ద్ధో లాంఛనమహామన్త్రై రఙ్గన్యాసం సమాచరేత్ ॥౩౪౯॥ బిమ్బన్యస్తే
న మన్త్రేణ తద్బిమ్బం సమ్యగర్చయేత్ । అఙ్గన్యాసాత్పరం కుర్యాద్వ్యా
పకన్యాసముత్తమమ్॥౩౫౦॥ చక్రశఙ్ఖాఖ్యమన్త్రాభ్యాం తే ద్వే ముద్రే ప్ర
దర్శయేత్। దేవీనాం పద్మముద్రామప్యన్యేషామంజలిం భవేత్॥౩౫౧॥
పుష్పాంజలిం వికీర్యాథ గాథామేనాముదీరయేత్ । విభో సకలలోకేశ
విష్ణో జిష్ణో ప్రభో హరే ॥౩౫౨ ॥ త్వాం భక్త్యా పూజయామ్యద్య భోగై
రర్ఘ్యాదిభిః క్రమాత్ । దివ్యేనార్ఘ్యోపచారేణ యథాశక్తి యథా
విధి॥ అర్చయిష్యామి సమయే భగవంస్త్వం జనార్దనమ్।
అర్ఘ్యాదిదానమ్. ఇతి విజ్ఞాప్య దేవేశ మర్ఘ్యం పాత్రాన్తరేణ చ॥
౩౫౪ ॥ గృహీత్వాంబు సకృద్దేవశిరస్యర్ఘ్యం సమ
ర్పయేత్ । కూర్చేన ప్రోక్షణం కుర్యాత్తచ్ఛేషం తు ప్రతిగ్రహే ॥౩౫౫॥
పాత్రే విన్యస్య చ తతః పాద్యాంబుగ్రహణం తతః। ప్రోక్షణం పాదయో
ర్విష్ణోస్తచ్ఛేషం పూర్వవత్క్షిపేత్ ॥ ౩౫౬॥ తచ్ఛేషేణాత్మశిరసి ప్రోక్ష
యేచ్ఛ్రద్ధయా సహ । ఏవం ద్విగపాద్యదానం స్యాత్తోయమాచమనీయ
తః ॥౩౫౭ ॥ గృహీత్వా దేవవదనే దద్యాదాచమనత్రయమ్ । స తత్ర
కూర్చవిన్యాస ఆచాన్తం తం స్మరేత్తతః॥౩౫౮॥
మధుపర్కః ప్రతిగృహ్య క్షిపేచ్ఛేషం మధుపర్కం నివేదయేత్ । ఫ
లాన్యేలాఫలం సర్పిశ్శర్కరా చ మధూన్యపి॥౩౫౯॥
పంచానామపి సంయోగో మధుపర్క ఉదీరితః । ఏకబేరవిధానేషు నైవా
వాహనమిష్యతే ॥౩౬౦॥ బహుబేరేషు సర్వేషు మూలాదావాహనం

మతమ్ । ఆసాద్యజంగమంబిమ్బం యోగపీఠార్చనాదికమ్॥ ౩౬౧॥ గుర్వ
చ్చనాన్తం కృత్వాథ అభ్యా ...త్వాతాన్త్రరే జ
ఆవాహనంజఙ్గమేషు॥ లమ్ । గృహీత్వామూలబిమ్బస్య నాసాంతం తత్స
ముద్ధరేత్॥ ౩౬౨॥ మూలబేరస్యహృ...యా ద్వారా
దక్షిణనాసయా । నిర్గతాం భగవచ్ఛక్తిం ధ్యాయేత్వాతాన్త్రరేజ
తే॥ ౩౬౩॥ సర్వతాన్త్రవాహనేకాలే కూర్చగుమ్ఫఉచ్యతే ।దీపాద్దీ
పవదాకృష్యధ్యావాబ్బిమ్బాత్తతఃపరమ్॥ ౩౬౪ ॥ కూర్చంచలబిమ్బ
స్యమూర్ధ్నిఽథాక్షిణమాచరేత్ । ద్వారేణ బ్రహ్మరంధ్రస్య ప్రవిష్టాం
బింబహృత్పదే।౩౬౫॥ తచ్ఛక్తిం భావయేద్ధీమాన్న్యసనవేనతతఃపరమ్।
బ్రహ్మరంధ్రంవిధాయాథ సాన్నిధ్య స్వాగతాదికమ్ ॥ ౩౬౬॥ ఆచరే
న్మధుపర్కాంతం యాగాంతం ప్రార్థనామతా । దాసోహంతేజగ
న్నాథ సన్నిధానాది పరిగ్రహం॥ ౩౬౭ ॥ ...వ్యం ప... కర్తవ్యో
మాన్నియుంక్ష్వ హితే సదా । ఇతి విజ్ఞాప్య దేవే
పరివారకల్పనమ్॥ శంపరివారాణా ప్రకల్పయేత్॥౩౬౮॥ఏకబేర విధా
నేతు సురసిద్ధానవతారితే । కల్పనం పరివారాణాం
నకుర్వీతచతుర్ముఖ ॥ ౩౬౯ ॥ అన్యత్రబహుబేరేతు పరివారార్చనం
మతమ్ । యోగాసనాజ్జపత్రేషు ప్రాగాదిద్వాదశస్వపి ॥౩౭౦॥శ్రీవ
త్సంవనమాలాంచ యోగమాయాంచ వైష్ణవీమ్ । విమలాంచ తథా
సృష్టిం తత్తదుత్కర్షణీమపి ॥ ౩౭౧ ॥ ప్రజ్ఞాంసత్యాం తథేశానీం మ
నుకమ్పాంపితామహీమ్ । ఆవాహ్యతాసాం పరిత స్తథాచామరధారి
ణీః ॥౩౭౨॥ వ్యాప్తింకాన్తిం తత స్తృప్తిం శ్రీధ్ధాం విద్యాంజయాంక్షమా
మామ్ । శాన్తిఖష్టసమావాహ్య ప్రథమావరణేచయేత్॥ ౩౭౩॥ త
తోద్వితీయావరణేశక్తిచక్ర్యాదిపూజనమ్। శఙ్ఖీ చక్రీ గదీపద్మీ ముసలీఖడ్గీ
శార్ఙ్గిణౌ ॥౩౭౪॥ వజ్రీత్యష్టౌసమావాహ్య యు
దిగీశాః॥ జేదాయుధధారిణః । ఇన్ద్రాద్యాశాసుసర్వాసుది
గీశాన్చయేత్తతః ॥౩౭౫ ॥ ఇన్ద్రో వహ్నిర్గపరో

తేశః నైఋతో వరుణోఽనిలః । కుబేరశ్శంభురిత్యేతే దిగీశాః కమలాసన॥
౩౭౬ ॥ పాదుకాయామనన్తం చ సేనేశం శివదిక్స్థితమ్ । అగ్నిదేవస్యప
క్షీన్ద్రం గన్ధపుష్పాదిభిర్యజేత్ ॥ ౩౭౭॥ స్నానార్థ

స్నానాసనమ్॥

మాసనం దద్యాత్ దేవాయ చతురానన । ఆసనం
గం తురీశస్య పాదయోః పాదుకాం న్యసేత్ ॥ ౩౭౮ ॥
సఙ్గృహ్య దేవం హస్తాభ్యామాసనే వినివేశయేత్ । అర్ఘ్యాది దా
నం కుర్వీత యథాపూర్వముదీరితమ్ ॥ ౩౭౯ ॥ అర్ఘ్యం పాద్యం తథా
చామం దన్తకాష్ఠం తతః పరమ్ । కాష్ఠేన దేవవదనే సవ్యాదారభ్య
దక్షిణమ్ ॥౩౮౦॥ శోధనార్థం తు దన్తానాం స్పర్శయిత్వా తతః పరమ్॥
జిహ్వానిర్లేఖనం దద్యాత్ తస్తకాష్ఠాంతరేణ చ ॥౩౮౧॥ గణ్డూషం చ త
తో దద్యాదాచామం తదనంతరమ్ ॥ తైలాభ్యంగం తతో దద్యాచ్ఛుద్ధమా
మలకాంబు చ ॥౩౮౨॥ తైలవ్యపోహనార్థం స్యాద్ధాత్రీచూర్ణాభిషేచ
నమ్ । శుద్ధోదకేనాభిషేక మభిషేకం ఫలాంబు

పంచామృతమ్

భిః॥౩౮౩॥ పంచామృతాభిషేకం తు కారయేత్తద
నంతరమ్। పయోదధిఘృతం బ్రహ్మన్ మాక్షికం మధు
శర్కరా ॥ ౩౮౪ ॥ ఏతేషాం తు సమాహారః పంచా

నిత్యస్నపనమ్॥

మృతముదీరితమ్ । ఏవమాముభిషిచ్యాథ నిత్యస్న
పనమాచరేత్॥ ౩౮౫ ॥ తత్ప్రకారమిహాఖ్యాస్యే శృణుష్వ కమలా
సన । దేవాగ్రే వేదికామధ్యే ధాన్యపీఠే నివేశితమ్ ॥ ౩౮౬ ॥ గంధద్ర
వ్యైరపాం పూర్ణం తంతుపల్లవభూషితమ్। స్నపనోక్తవిధానేన సం
స్కృతం కూర్చసంయుతమ్॥౩౮౭॥ ఆవాహ్యాభ్యర్చితం సమ్యఙ్ మూ
లమన్త్రాభిమన్త్రితమ్ । పుంసూక్తేన సతతే బ్రహ్మన్ తమాదాయాభి
షేచయేత్ ॥ ౩౮౮ ॥ నివేద్య ధూపదీపార్ఘ్యాద్యుపచారపురస్సరమ్॥
శుద్ధోదకేన దేవం తం సావిత్ర్యా పరిషేచయేత్ ॥౩౮౯ ॥ తతస్సహ
స్రధారాభిరభిషిచ్య చతుర్ముఖం । సహస్రధారాస్నానాంబు యే
పిబన్తి ద్విజాదయః ॥౩౯౦ ॥ తేషామంతర్గతం పాపం వినశ్యతి నసం

శయః । ప్రతిద్రవ్యాభిషేకంతు శుద్ధోదేనాభిషేచయేత్ ॥ ౩౯౧ ॥
తతశ్శుద్ధేన వస్త్రేణ దేహ సమ్మార్జనం భవేత్ । ఆర్ద్రవస్త్రం
పరిత్యజ్య ధౌతంవస్త్రం సమర్పయేత్ ॥ ౩౯౨ ॥ ప్రణవేన బ్రహ్మ
సూత్రం దద్యాదాచమనం తతః॥ అస్త్ర మంత్రే
వటకవిధిః॥ ణవటకంప్రోక్ష్యతస్మైనివేదయేత్॥౩౯౩॥ ఏకభా
గంగంధవస్తు కటుకస్తుద్విభాగతః । వటకేశ స్తద్వి
భాగీసర్వాణ్యేకత్రచూర్ణయేత్॥౩౯౪॥ భర్జయిత్వాథసంచూర్ణ్య
సమశర్కర యాసహ । మధుసర్పిశ్చ సంయోజ్య దేవాయ వినివేద
యేత్॥౩౯౫॥ ఏలాలవంగజాతీద్వేతథావాలమరీచకమ్। పఞ్చగంధాఖ్య
వస్తూని కటుకానితతశ్శృణు ॥౩౯౬॥ మరీచిః పిప్పలీశుంఠీ కలంజంజీర
కస్తథా । పంచైతాని వటేశాని తాళీశః కమలా
అలఙ్కారాసనం॥ సన ॥౩౯౭॥ తతఆచమనందద్యాదలంకారాసనం
పరమ్। పూర్వవత్పాదుకేదత్వా ప్రాపయేచ్ఛతదా
సనే ॥౩౯౮॥ అర్ఘ్యంపాద్యం తథాచామం దత్వాధూపోత్థధూమతః॥
కేశాన్విశోషయేత్పశ్చాత్ గంధంపుష్పంసమర్పయేల్॥౩౯౯॥ భూష
ణానిచసర్వాణి తిలకంచాంజనంతతః । దర్శనం
ధూపదీపే॥ దర్పణస్యాపి ధూపస్యా ఘ్రాపణస్తతః ॥౪౦౦॥
దీపస్య దర్శనం పశ్చాత్ ధూపేవహ్నిం సమర్చ
యేత్ । దర్శయేద్ధూపముద్రాంచ దీపపాత్రేకర్మచర్యేల్॥౪౦౧॥
దీపముద్రాంప్రదర్శ్యార్థ దర్శయేద్దేవనేత్రయోః।
మాత్రాదానమ్॥ మాత్రాదానం తతోదద్యాత్తత్ప్రకార ఇహో
చ్యతే॥౪౦౨॥ సౌవర్ణాదిషుపాత్రేషు యద్వావే
త్రలతాకృతే।తండులంచతతోవస్త్రంతదూర్ధ్వంవిన్యసేత్తిలాన్॥౪౦౩॥
తిలేషువిలిఖేత్పద్మంవిశ్వమంత్రేణపద్మజ । కర్ణికాకేసరయుతం చతు
ర్దళసమన్వితమ్ ॥౪౦౪॥ హేమంఫలంచమధ్వాజ్యే ప్రతిపర్ణంపృథ
క్పృథక్। సచూర్ణపూగంతాంబూలంవిన్యసేత్కర్ణికాతలే॥౪౦౫॥

పాత్రముద్ధృత్యహస్తాభ్యాం దీప్యస్వేత్యపిదర్శయేత్ । దేశికాయస్వయం దద్యాత్ గోవిందః ప్రీయతామితి ॥౮౦౬॥

ఘటదీపః॥ తిరస్కృతిం వ్యపోహ్యాథ ఘటదీపార్చనం చరేత్। అర్చనావిశ్వమన్త్రేణ ఘటదీపస్యపద్మజ ॥౮౦౭॥ త్రిః పరి భ్రామయేద్దేవం గుణమన్త్రై స్త్రిధా స్వయమ్ ।

భోజ్యాసనమ్॥ భోజ్యాసనంతతోదద్యాత్ ప్రాపయేత్తత్రపూర్వవత్ ॥౮౦౮॥ పాద్యమర్ఘ్యంతథాచామం మధుపర్కం నివేదనమ్ । తాంబూలంచ తతోదత్వా ప్రణవేన తతఃపరమ్ ॥౮౦౯॥ సిద్ధంభోజ్యం తథాభక్ష్యం లేహ్యంచోష్యంరసాన్యపి। పాయసంచఫలాదీని ప్రోక్షయేదస్త్రమన్త్రతః ॥౮౧౦॥ వర్మణా పరిషిచ్యాథ ప్రణవేనార్ఘ్యాణాంబుచ । దత్వాథభోజ్య వస్తూనాం దాహనప్లావనంచరేత్ ॥౮౧౧॥ దర్శయేత్సౌరభీంముద్రాం తతోదద్యాత్తదర్పణమ్ । వామజానుంసమున్నమ్య స్పృష్ట్వాభూమింతదన్యతః॥౮౧౨॥ ఏకత్రిపంచసప్తాష్టనవవామూలమన్త్రితః । దేవస్యదక్షిణేహస్తేహవిర్న్యాసంసమాచరేత్॥౮౧౩॥నివేదనేమునర్వేషగ్రాహ్యాముద్రాప్రకీర్తితా । పానకంచాపిపానీయం హస్తప్రక్షాళనంతతః ॥౮౧౪॥ ఆచామన్దేవదేవాయ దద్యాత్తాంబూల సంచయమ్ । ఆరాత్రిమంగళంకుర్యాదన్తేదేవస్యపద్మజ ॥౮౧౫॥ ఆరాత్రిమంగళంకుర్యాద్దేవమన్త్రైస్సనక్షినే। దేవీనా మర్చనం చైవం తత్తన్మన్త్రై ర్నచాన్యధా॥ ౮౧౬॥ సర్వాసా మపిపూజానాం విధిరేషనచాన్యథా।మానుషే మన్దిరేచైష విధిరేవంమఠేష్వపి॥౮౧౭॥యది

దేవాలయే॥ విష్ణోరాయతనే విశేషో వక్ష్యతేధునా । పాదప్రక్షాళనాచామాకారయేద్గోపురాద్బహిః॥౮౧౮॥ మహామంటపమాసాద్య కుర్యాత్పుణ్యాహపూజనమ్ । తజ్జలైః ప్రోక్షణం కుర్యాన్మంటపావరణాదిషు॥౮౧౯॥ గన్ధమాల్యాని దైవాని విష్వక్సేనాయదాపయేత్।విష్వక్సేన ధృతం సర్వం దేశికో ధారయేత్స్వయమ్।

౪౨౦॥ మూలబేర స్థితాం శక్తిం కర్మార్చాయాం
పడచా॥ సమాహ్వయేత్ । కర్మార్చా చోత్సవార్చా చ బల్యా
చార్చావత స్తథైవ చ ॥౪౨౧॥ యాగాచార్చా తీర్థార్చా
త్రాచార్చా శయనార్చేతి షట్క్రమాత్ । ఆవాహనం క్రమాదేషాం పూర్వా
త్పూర్వాత్ప రేవరే ॥౪౨౨॥ దేవీభ్యాం వా వినా వాపి దేవార్చన ముదీ
ర్యతే । మూలదేవగతాం శక్తి మౌత్సవ్యా మర్చయేద్గురుః ॥౪౨౩॥ ప్ర
వర్తితే వేదఘోషే కాండవస్త్రే ప్రవ్యపోహితే । సేవా
ఘటదీపః॥ ర్థం వైష్ణవాదీనాం ఘటదీపార్చనం చరేత్ ॥ ౪౨౪॥
ఘటేదీపం సముద్దీప్య దేవదాస్యో మహానసాత్ ।
ఆధారపాత్రే దేవస్య స్థాపయేయుః పురోభువి ॥౪౨౫॥ పూర్వాః త్రిగ
పరిభ్రామ్య నిక్షిపేన్మంటపాద్బహిః । ఘటదీపస్తు యః పశ్యే ద్దేవస్య పు
రతస్థితః ॥౪౨౬॥ స ప్తజన్మార్జితం పాపం తత్క్షణా దేవ నశ్యతి । దేవార్చ
నే సమాప్తేథ దేవీ నామర్చనం స్మృతమ్ ॥ ౪౨౭ ॥ ఆలయాశ్రిత దేవానా
మర్చనం స్తదనన్తరమ్ । పునర్దేవార్చనతః పశ్చాత్ శ్రీ దేవార్చనమిష్య
తే ॥౪౨౮॥ పర్యాప్తే పూజనే తేషాం ద్వారపాలాన్సమర్చయేత్ । అన
న్తసేనేశఖగ పూజనం తదనన్తరమ్ ॥ ౪౨౯ ॥ భక్తబింబార్చనం కు
ర్యాత్ విహగేన్ద్రార్చనాత్పరమ్ । తదన్తే బలిదానం స్యాత్ చండాదీ
నాం యథాక్రమమ్ ॥ ౪౩౦ ॥ పార్షదేభ్యో బలిం దద్యాత్ బలిపీఠే చతు
ర్ముఖ । బల్యర్చా సహితం కుర్యాత్ బలిదానం దినే దినే ॥ ౪౩౧ ॥
అంతేస్యా దుత్సవం విష్ణో స్సేవార్థై సర్వదేహి
మన్త్రాసనమ్॥ నామ్ । పునర్మంత్రాసనే దేవం నివేశ్య కమలాసన॥
౪౩౨॥ అర్ఘ్యాది మధుపర్కాన్తం కృత్వా కాండ
పటం తతః । వ్యపోహ్య దేవం నీరాజ్య ప్రాశయేత్పాద్యమచ్యుతమ్ ॥౪౩౩॥
ప్రాశనం విష్ణుపాద్యస్య త్రిఃఖిలాక్తం చతుర్ముఖ । ఆద్యన్తయోగ ప్రోక్ష
ణం స్యాత్ గంధపుష్పాణి ధారయేత్ ॥౪౩౪॥ పాదుకా శిరసా ధార్యా
బాహ్యే వా రురసి వా విధే । అక్ష్ణయో త్పాదతులసీం కర్ణయోరుభయో

రపి ॥ ౪౩౫ ॥ ధార్యాసా వాసుదేవాన్నం పావనం సర్వదేహినామ్॥ విష్ణుపాదోదకేనైవ పితృశ్రాద్ధంసమాచరేత్ ॥౪౩౬॥ విష్ణోర్నివేదితాన్నేన శ్రాద్ధకర్మాణికారయేత్ । భుంజీతవిష్ణునైవేద్యం దేవేభ్యోపినివేదితమ్॥౪౩౭॥ చండాదిపరివారాణాంయ దన్నంచనివేదితమ్॥ తన్నభుంజీతమనుజః జలేగ్నావావినిక్షిపేత్ ॥౪౩౮॥ ఆద్రిమే దేవదేవాయ యద్యత్తస్మైనివేదితమ్। తేనైవస్వగృహేవిష్ణుంతోషయేదవిశంకితః॥౪౩౯॥ విష్ణుప్రసాదాన్ సర్వేభ్యో యథాయోగ్యంవిచక్షణః । దత్వాక్షణ్డపఠేనైవ తిరోధాయతతఃపరమ్ ॥౪౪౦॥ యథాశక్తిజపంకుర్యాద్ధ్యేన విష్ణుస్సమర్చితః । ఆవాహనక్రమేణైవ పునరుద్వాసనంమతం ॥౪౪౧॥ అదర్శయన్ స్పృష్టదేశంనిర్గచ్ఛేద్యాగమందిరాత్। విధాయతతఃవాటాభ్యాం ద్వారాచమ్యబహిర్గతః ॥౪౪౨॥ ఇజ్యాంసమ

అనుయాగవిధిః॥

ప్యాహరయే అనుయాగంతతశ్చరేత్ । గృహస్థేభ్యోయతిర్గృహ్ణాన్ శక్త్యాభిక్షాంకుటింవ్రజేత్॥౪౪౩॥ తత్రదేవేశమభ్యర్చ్య నివేద్యాన్నం తతఃపరమ్। బలిందత్వాన్నమశ్నీయాత్ వస్త్యపృత్తీవపేయది॥౪౪౪॥ పశ్చాద్వహ్న్యంసమభ్యర్చ్య దేవేశంవినివేద్యచ । వైశ్వదేవాదికంసర్వం సమాప్యకమలాసన ॥౪౪౫॥ భిక్షుకానతిథీన్ వృద్ధా నారాధ్యతదనంతరమ్। తతోభుంజీతవిధివత్ గృహస్థం పరమేశ్వరమ్ ॥ ౪౪౬ ॥ ఆరాధ్యవైశ్వదేవేనంచ సమాప్యశ్శృణుపద్మజ। యతీనాం భిక్షుకాణాంచ భిక్షాందత్వా తిథీనపి ॥

భోజనవిధిః॥

బాలాన్ వృద్ధా నాతురాంశ్చ భోజయిత్వా శిశూనపి । ఇష్టైస్సమేతోభుంజీత నైకభుక్తిః ప్రశస్యతే ॥౪౪౮॥ పాదౌపాణీవిశోధ్యాథ ద్విరాచమ్య పరంశ్శృణు । ప్రాక్ప్రశ్చేద్వదనోనో చెద్దక్షిణాభిముఖస్స్వయమ్ ॥౪౪౯॥ శోధితేభుక్తిసదనే కుక్కుటాసనసంస్థితః। చతురశ్రంసమాలిప్తేగోమయేనమహీతలే॥౪౫౦॥ విన్యస్యేద్భోజనంపాత్రందక్షిణేతీర్థభాజనమ్ । భుక్తిపాత్రే పానపాత్రం పరివేషణమాచరేత్ ॥౪౫౧॥ అన్నంశాకంతతోభక్ష్యం రసతే

హ్యేచ పాయసమ్ । మధ్వాజ్యాపేయ వస్తూని సూపంచ పరివేష
యేత్ ॥ ౪౫౨ ॥ పవిత్ర వలయం ధృత్వా మూలేన మనునాజలమ్ ।
అభిమంత్ర్య తతస్సోక్ష్య వాయ్వగ్ని వరుణాక్షరైః ॥ శోషయిత్వాత
తోదగ్ధ్వాప్లావయిత్వామృతేనచ । వైష్ణవ్యాచాపి గాయత్ర్యా తదన్న
మభిమంత్ర్య చ ॥౪౫౪॥ హృత్పుణ్డరీకవిలసద్బ్రహ్మణే వినివేదయేత్ । త
ర్జన్యంగుష్ఠమధ్యాభిర్వామహస్తస్యపద్మజ ॥౪౫౫॥ భుక్తిపాత్రంస్పృ
శన్సవ్యే క్పరిషేచనమాచరేత్ । పరిషేచన వేళాయాం నాన్నం హ
స్తేనలఙ్ఘయేత్ ॥ ౪౫౬ ॥ వ్యాహృత్యాపరిషిచ్యాథ స్వస్వగృహ్యోక్త
వర్త్మనా । నోచేద్వ్యాహృత్య మంత్రేణ పరిషిచ్యతతః పరమ్ ॥ ౪౫౭ ॥
పరిషేచనహస్తంతచ్ఛోధయేచ్ఛుద్ధవారిణా । దేవపాద్యోదకేనైవ పూ
ర్వాపోశనముచ్యతే ॥౪౫౮॥ ప్రాణాదిపంచప్రాణేభ్యో హవనంప్రోద
యేనవై । కుర్వీత పంచరాత్రజ్ఞ ఆహుతిగ్రాసముద్రయా ॥౪౫౯॥ మహా
తీగ్రాసముద్రైవ భోజనేషుప్రకీర్తితా । తతస్సూపాదిభిస్సార్ధంభుం
జీతచతురానన ॥౪౬౦॥ ఆభోజనం వామహస్తం నత్యజేద్వైష్ణవో
త్తమః । అన్యానిమానీఘుంజీత పానపాత్రేణపాయసమ్ ॥౪౬౧॥ పీత్వా
పాదోదకేనైవ పునరాపోశనంచరేత్ । తత ఉత్థాయ నిర్గత్యహస్త
ప్రక్షాళనంచరేత్ ॥౪౬౨॥ శోధయిత్వాముఖంసమ్యగ్గండూషాన్ ద్వా
దశాచరేత్ ॥ శుద్ధసద్మనిచేద్బ్రహ్మన్ గండూషాన్పూర్వమాచరేత్ ।
౪౬౩ ॥ తతోముఖంచ హస్తౌచ క్షాళయేచ్చతురానన । తతఃపాదౌ
చసంశోధ్యకుర్యాదాచమనద్వయమ్ ॥౪౬౪॥ వైష్ణవ్యాచైవగాయత్ర్యా
సూర్యాయార్ఘ్యం సకృచ్చరేత్ । సకృదాచమ్య శుచిని దేశే మూల
మనుంతథా ॥౪౬౫॥ ద్వాదశాక్షరవిద్యాంచ గాయత్రీం వైష్ణవీ మపి
యథాశక్తిస్స్వయంజప్త్వా ప్రణమ్యపరమేశ్వరమ్ ॥౪౬౬॥ దత్వాద్విజేభ్య
స్తాంబూలీం స్వయం కుర్యాచ్చచర్వణమ్ । ఇజ్యా

స్వాధ్యాయః ॥

విధిరయంబ్రహ్మన్నితః స్వాధ్యాయఉచ్యతే ॥౪౬౭॥
ఉపదేశ క్రమాన్ప్రాప్య ప్రణమ్యవిధిపూర్వకమ్ ।

అభ్యాసేద్వేదవేదాంగాన్ పురాణశ్రవణంచరేత్ ॥౪౬౮॥ స్వయమధ్యా
పయేద్వేదాన్ పురాణపఠనంచరేత్ । అన్యానిచాపిశాస్త్రాణిశ్రావయే
చ్ఛృణుయాదపి ॥౪౬౯॥ గృహక్షేత్రాదికార్యాణి శ్యేవిజ్యోపకరణానిచ । గ
మనంతీర్థయాత్రార్థం రాజకార్యంతదాచరేత్ ॥౪౭౦॥ వాణిజ్యాది
క్రియాశ్చాపి గ్రంథానాంలేఖనంతథా । ఏవమాదీనిచాన్యాని కాలేస్వా
ధ్యాయసంజ్ఞకే ॥౪౭౧॥ తతోయోగవిధింవక్ష్యే

యోగః॥

తచ్ఛృణుష్వయథాతథమ్ । సాయంస్నానం ప్రకు
ర్వీత ప్రతీయది చతుర్ముఖ ॥ ౪౭౨ ॥ ఆదిత్యేస్త

ప్రదోషే జప సంకోచః॥

మితేచార్ఘమర్ఘ్యదానత్రయంచరేత్ । ప్రదోషేజ
పసంకోచః కథ్యతేకమలాసన ॥౪౭౩॥ త్రయోద
శ్యాంతుసంధ్యాయాంజపస్యార్ధసంఖ్యయా । అన్యేషుచేత్ ప్రదోషేషు
అష్టావింశతిసంఖ్యయా ॥ ౪౭౪ ॥ గాయత్రీం తుజపేద్ధీమాన్ నాన్యమ
న్త్రజపస్స్మృతః । ప్రదోషేషుయజేద్దేవంనరకేసరిణంవిభుమ్ ॥౪౭౫॥
ఉపస్థాయతతోబ్రహ్మన్ భోజనాన్తంసమాచరేత్ । సన్ధ్యోపస్థానమా
రభ్య దేవసన్నిధిదర్శనం ॥౪౭౬॥ స్వగృహేదేవతార్చాచ భగవన్నా
మకీర్తనమ్ । ఏతానికృత్వా భుంజీత రాత్రౌకమ

యోగః॥

లసంభవ ॥ ౪౭౭ ॥ అనుయాగోక్తవిధినా కార
యేద్రాత్రిభోజనమ్ । పాదౌప్రక్షాళ్య పాణీచ
కృత్వాచామఃప్రసన్నధీః ॥౪౭౮॥ వివిక్తందేశమాసాద్య బృస్యాంవా
వ్యాఘ్రచర్మణి । పవిత్రంకరయోర్ధృత్వా ప్రాణాయామంసమాచరేత్ ॥
౪౭౯॥ సంహృత్యసర్వతత్త్వాని అనతిక్రమ్యతంవిధిం । పరమాత్మనియుం
జీతప్రతిరాత్రంమహానిశి ॥౪౮౦॥ అజ్ఞాతయోగమార్గశ్చేత్ శయితః
స్వయనేతతః । ఉత్థాయాథమహానిశ్యాం పాదపాణీవిశోధ్యచ ॥౪౮౧॥
పవిత్రపాణిరాచాన్తశ్శుచిదేశంసమాశ్రితః । ఆసీనఆసనేశుక్లే స్త్రి
యోగంసమాచరేత్ ॥౪౮౨॥ భగవన్తంహృదిధ్యా

శయనవిధిః॥

యేత్ యావద్బ్రాహ్మముహూర్తకమ్ । శయనస్య

విధింవక్ష్యే పాదపాణీ విశోధ్యచ ॥౪౮-౩॥ ఆచమ్య శయనంప్రా
ప్య స్వపేత శయనే సుఖమ్ । త్యజేత యోషితస్సంగం ఋతుకాలే
చతుర్ముఖ ॥౪౮-౪॥ ఆసంగమేకశయనం పరసంగాత్పృథక్పృథక్ ।
ఋతుస్నానదినాత్పశ్చాదాద్వాదశదినంవిధే ॥౪౮-౫॥ ఉపవీత్యేవ
సంగచ్ఛే న్నివీతంపరతోయది । రతికాలే ముఖంశగ్ధం యోషితాం
కమలాసన ॥౪౮-౬॥ అష్టమ్యేకాదశీపర్వప్రతిపత్కల్యమాతిథౌ । ఆర్ద్రా
గ్నిభరణీజ్యేష్ఠావ్యతీపాతేచవైధృతౌ ॥౪౮-౭॥ సంక్రాన్త్యాశ్రాద్ధదివసే
మందమంగళవారయోః । ఉత్సవే దేవదేవస్య గ్రహణే చంద్రసూర్య
యోః ॥౪౮-౮॥ అన్యత్రపుణ్యకాలేషువ్రతేషుసహ
యోషితా । సంగమంనైవకుర్వీతప్రవాసాదాగతం
వినా ॥౪౮-౯॥ పంచకాలవిధింవక్ష్యే యోషితామ

యోషితాం పంచకాలవిభాగః॥

పిపద్మజ। ప్రాతస్స్నాత్వావిధానేనశిఖావర్జంసుపద్మలీ॥౪౯-౦॥న్యాస
వర్జితయాఽఽచమ్యవస్త్రమార్ద్రంపరిత్యజేత్ ।ధౌతవస్త్రేణసంవీతా
ఫాలఇందుకలాసమమ్ ॥౪౯-౧॥ సర్వతీర్థకలాతుల్యం ధారయేత్పుం
డ్రముత్తమమ్ । హరిద్రారేఖతామ్మధ్యే ధృత్వాన్యాసానిచాచరేత్॥
౪౯-౨॥ గురూన్నత్వాతతఃకుర్యా దుపదేశవిధానతః । జపమష్టోత్త
రాదీనాం తతఆచమ్యవైష్ణవాః ॥౪౯-౩॥ నత్వాద్విజేభ్యస్తాంబూలం
దత్వాసాద్యాలయంహరేః। పుత్రాద్యైస్సహచండాదీన్నత్వాంతర్గృ
హమాప్నుయాత్ ॥౪౯-౪॥ తత్రనత్వాపరందేవం దేవీంపుష్పఫలాదిభిః।
తోషయిత్వా పరిక్రమ్య పునశ్చ స్వగృహంవ్రజేత్ ॥ ౪౯-౫ ॥ ఆత్మన
స్సదనేదేవం ప్రణమ్య స్తోత్రమేదపి । ఏతావాన్
ప్రథమగకాల ఉపాదానమితశ్శ్రిణు॥౪౯-౬॥ఆర్జి
తాన్యపివస్తూని భాజనాన్యపిశోధయేత్ । యథా
హారేర్నివేద్యేతి స్తథాపాకం సమాచరేత్ ॥౪౯-౭॥ వస్త్రాణాంశో
ధనంకుర్యా దాతపే శోషయేదపి । ఉపాదానస్య
సమయ ఇజ్యాస మయఏవవా ॥౪౯-౮॥ ఇతఇజ్యా

ఉపాదానమ్॥

ఇజ్యా॥

విధింవక్ష్యే శృణుష్వ యదితేమతిః । పూజాన్తే దేవదేవస్య పాదో
దకనిషేవణమ్ ॥ ౪౯౯ ॥ పాదుకాధారణంతస్య గంధపుష్పాద్యలం
కృతిః । తులస్యా భక్షణంచాపి భుక్తిభూమి విశోధనమ్ ॥౫౦౦॥ కార్య
స్య సాధనంచాపి వైశ్వదేవాదికర్మసు । భిక్షుభ్య అన్నదానంచ స్థవి
రాణాం తతఃపరమ్ ॥ ౫౦౧ ॥ పత్యుశ్శ్వశురయోశ్చాపి భక్తానాం
పరివేషణమ్ । తేషాంతోయాదిదానంచతాలవృన్తాది సేవనమ్॥౫౦౨॥
తాంబూలాది ప్రదానంచ సఖీభిస్సహభోజనమ్ । తాంబూలీధార
ణాన్తంసఇజ్యాకాలఉదీరితః ॥ ౫౦౩॥ పురాణశ్రవణంచాపిధ్యానంభ
గవతఃపునః। జపంచాష్టాక్షరాదీనాం పాత్రాణాం
స్వాధ్యాయః॥ శోధనంతతః ॥ ౫౦౪ ॥ స్వాధ్యాయకాల ఉదితః
యోగః॥ యోగకాలస్సఉచ్యతే । సంధ్యాయాం మన్త్రి
జాపశ్చ దీపారోపశ్చమందిరే ॥ ౫౦౫ ॥ స్వగృహే
చాపిదేవస్య సన్నిధౌపరితోగృహమ్ । దర్శనం దేవదేవీనాం గురూ
ణాంవందనన్తథా ॥౫౦౬॥ భిక్షూణామన్నదానంచ గురూణాంపరివే
షణమ్ । తోయతాంబూలదానంచ శయ్యాలంకరణంతతః ॥౫౦౭॥ ప్ర
క్షాళ్య పత్యుశ్చరణౌ స్వహస్త చరణావపి । ఆచమ్యశయనంగత్వాభ
ర్త్రేదత్తాంబూలపల్లవమ్ ॥౫౦౮॥ సంచూర్ణపూగందత్వాథ లవంగై
లాదిభిస్సహ।స్వయంచవాసనాద్రవ్యైస్సహతచ్చర్వణంచరేత్॥౫౦౯॥
భర్తుర్హస్తౌచచరణౌ బాహుభ్యాంపరిపీడయేత్। యద్యస్త్రీసంగమేబు
ద్ధిస్తేనగచ్ఛేత్సుమంగలీ॥౫౧౦॥తతస్స్వశయనంప్రా
విధవాధర్మః॥ ప్యచిన్తయన్తీహరింహృదా । స్వపేత్ఽవిధవాధర్మో
వక్ష్యతేద్య శృణుష్వహ ॥ శ్రీచూర్ణతిలకంధార్యం పుండ్రమధ్యేచతు
ర్ముఖి । శిరస్నానంసదాతస్యా అన్యస్సర్వం పురో
అతిథిధర్మవిశేషః॥ దితమ్ ॥ ౫౧౨ ॥ యతీనాం బ్రహ్మచారిణాం విధవా
నాంచతుర్ముఖి। తాంబూలగంధపుష్పాది సేవనం
దూషణంరతిః ॥ ౫౧౩ ॥ విధవానాం యతీనాంచ రాత్రౌభుక్తిర్నశ

స్యతే । బ్రహ్మచారీ యతిశ్చైభా యథాలాభం హరింయజేత్ ॥౫౧౪॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే శ్రీవిష్ణుతిలకే బ్రహ్మోపదేశే వర్ణాశ్రమధర్మ నిరూపణం నామ తృతీయోఽధ్యాయః.

చతుర్థాధ్యాయప్రారమ్భః.

యోగయుక్తలక్షణమ్.

లక్షణంయోగయుక్తస్య వక్ష్యామి శృణుపద్మజ । శరీరాదితపశ్చ
ర్యోద్వివిధజ్ఞానవానపి ॥౧॥ మధ్యమాభ్యాంగుణాభ్యాంచ విముక్తశ్చ
నులోమజః । స్వవర్ణాశ్రమధర్మేషునిత్యసక్తోహరిప్రియః ॥ ౨ ॥ స

యోగలక్షణమ్.

యోగయుక్తో విజ్ఞేయశ్శృణ్వతో యోగలక్షణమ్ । అవ్యాకులస్యమనసో

యోగో ద్వివిధః.

బంధనంవిషయేయది ॥౩॥ యత్తద్యోగంవిజానీహిసయోగోద్వివిధోభ
వేత్ । కర్తవ్యమిహితంకర్మఇతియద్బంధనంనృణామ్ ॥ ౪॥ సకర్మ
యోగఃకథితః జ్ఞానయోగ మితశ్శృణు । అర్థేశ్రేయసి చిత్తస్యసత

యోగేముక్త్యుపాయః

తం యన్నిబంధనమ్ ॥ ౫ ॥ జ్ఞానయోగస్సఏవస్యాత్సర్వసిద్ధిప్రదాయ
కః । యస్మిన్యోగేమయిమనో విన్యస్తంసతతంవిధే ॥౬॥ సమామేవభజే

యోగాంగా, యమః.

దంతే మోక్షలక్షణమంజసా । యమశ్చనియమశ్చైభా యోగాంగా

నియమః,

శృణువచ్మ్యహమ్ ॥ ౭ ॥ బ్రహ్మచర్యం దయాసత్యమహింసార్జ
వం క్షమా । మితాహారోధృతిశ్శౌచమక్రోధంచయమాదశ॥౮॥ వాసుదే
వార్చనంతుష్టి రాస్తిక్యంచజపస్తపః । సిద్ధాంతశ్రవణందానమి

ఆసనాని

త్యాది నియమస్స్మృతః ॥ ౯ ॥ ఆసనాది విధింవక్ష్యే శరీరయోగసా
ధనమ్ । విన్యసేద్వక్షిణే పార్శ్వే సవ్యం సవ్యేతు దక్షిణమ్ ॥౧౦॥ చరణం
కారయేద్బుధ్యా మాసనం స్వస్తికం విదే । సవ్యం పాదముపాదాయ దక్షి
ణోరూపరిక్షిపేత్ ॥ ౧౧ ॥ తథైవదక్షిణం పాదం సవ్యోరూపరి విన్య
సేత్ । పద్మాసనమిదం బ్రహ్మన్నాసనేషూత్తమం విదుః ॥ ఏకంచరణ
మన్యస్మిన్నూరావారోపయేద్ద్వని । వీరాసనం విజానీహి సింహాసనమి
తశ్శృణు ॥ ౧౩ ॥ స్వస్తికం గుల్ఫదేశాభ్యాం వ్యుత్క్రమేణ నిపీడయేత్ ।
ప్రసార్య జానునాంధస్తాదేతత్స్వస్తికమాసనమ్॥౧౪॥ కూర్పరౌ విన్య
సేన్నాభౌ కరాభ్యాం పీడయేద్భువమ్ । సమున్నమేచ్ఛిరః పాదౌ మా
యూరమిదమాసనమ్ ॥౧౫॥ సవ్యస్పృష్టే నితంబే గుల్ఫం విన్యస్య దక్షి
ణ । తతశ్చేష్టావశేషన్యస్య గుల్ఫం యథాగోశయనం భవేత్॥౧౬ ॥ ఆసనం
గోముఖం విద్ధి ముక్తాసనమితశ్శృణు । వ్యుత్క్రమేణైవ గుల్ఫాభ్యాంపీ
డయేత్సీవినీద్వయం॥ ౧౭ ॥ ముక్తాసనమిదం విద్ధి వజ్రముక్తాసనం శృ
ణు । ముష్కోపరిక్షిపేత్సవ్యం గుల్ఫంతదితరం తథా ॥ ౧౮॥ తదూర్ధ్వం
విన్యసేదేతద్వజ్రముక్తాసనాహ్వయమ్। ముష్కస్యాధః క్షిపేద్గుల్ఫౌ సీ
విన్యోరుభయోరపి ॥ ౧౯ ॥ పాదౌ సివేశ్య హస్తాభ్యామేతత్సింహాసనం
భవేత్ । భద్రాసనం విజానీహి హ్యేతదేవచతుర్ముఖ ॥౨౦॥ ఆసనైర

ప్రాణాయామః

పియోగాంగైర్యమైశ్చ నియమైస్తథా।సుసంయతో విశేషేణ ప్రాణాయా
మో విధీయతే ॥ ౨౧ ॥ షణ్ణవత్యంగుళాయామం దేహమానం శరీరి

శరీరమానమ్.

ణామ్ । శరీరాదధికః ప్రాణఆయతో ద్వాదశాంగుళైః॥ ౨౨॥ దేహస్థ
మనిలం దేహసముత్థేనైవ వహ్నినా । న్యూనం సమం వా యోగేన వ

అగ్నిస్థానమ్.

ర్ధయన్ బ్రహ్మవదిష్యతే ॥౨౩ ॥ అగ్నిస్థానం దేహమధ్యే మహారాజతస

స్నిభమ్। ఆస్తేత్రికోణంద్విపదాంచతురశ్రంచతుష్పదమ్॥ ౨౪॥వృత్తాకారంవిహంగానామష్టాశ్రం స్వేదజన్మనామ్ । షడశ్రం సర్వ జంతూనామగ్నేరాకృతిరబ్జజ॥ ౨౫॥ అగ్నిరేవశ్వా నరాఖ్యోయం ప్రాణా

దేహమధ్యమ్

పానాపవత్యపి । అపానాద్వ్యంగుళాదూర్ధ్వం మధ్యో మేఢ్రస్య తావతః॥ ౨౬॥ దేహమధ్యం చతుష్పాణాం సర్వేషామేవజన్మనామ్। కంఠస్థానే మనుష్యాణాం దేహమధ్యంనవాంగుళమ్ ॥ ౨౭ ॥ చతురంగుళముత్సేధాతావత్తైవాయతంవిదుః । అండీకృతి స్త్రిరశ్రాంచ ద్విపదాంచ చతు

నాభిః.

ష్పదామ్ ॥౨౮॥ తుండమధ్యంతదిష్టంవై తన్మధ్యానాభిరుచ్యతే । ద్వాదశారంతత్రచక్రంవిద్ధిమాసానరాణ్యపి ॥౨౯॥ మూతఃయస్తేషు విష్ణ్వాద్యాఃద్వాదశ ద్వాదశస్వపి। తత్రతిష్ఠన్మహాంచక్రంమాయయాభ్రామయామితత్ ॥౩౦॥ అరేషుభ్రమతేజీవస్సర్వదాకమలాసన । ప్రాణేన

కుండలిస్థానమ్.

సహితోజీవఃశ్చరత్యత్ర వినానహి ॥ ౩౧ ॥ ఊర్ధ్వంం కుండలికాస్థానంనాభెస్తిర్యగధోర్ధ్వతః।అష్టప్రకృతిరూపాసాచాష్టధాకుండలీకృతా ॥౩౨॥ వాయోరపిచ సంచారోజలానామాసనంతథా। పరితఃకందపార్శ్వేతునిరుధ్యైవసదాస్థితా ॥౩౩॥ సమావేశ్యముఖేనైవ బ్రహ్మరంధ్రంబిలేయథా । మరుతాయోగకాలేషు సాగ్నినా ప్రతిబోధితా॥ ౩౪॥ స్ఫురితాజాదయాకాశే నాగరూపామహోజ్వలా। వాయుర్వాతిము

సుషుమ్నా.

ఖేనైవ తతోయాతి సుషుమ్నయా ॥ ౩౫ ॥ కందమధ్యే స్థితానాడీసుషుమ్నేతిప్రకీర్తితా । పద్మసూత్రసమాభాతిరుజురూర్ధ్వప్రవర్తినీ॥౩౬॥ బ్రహ్మణోవివరంయావద్విద్యుదాభాసనాళికా । వైష్ణవీ బ్రహ్మనాడ్యే

ఇళాదినాడ్యః.

షానిర్వాణప్రాప్తిపద్ధతిః॥ ౩౭ ॥ ఇళాచపిఙ్గళాచోభేతస్యాస్సవ్యేతరే

స్థితే । ఇడా సముత్థితా కన్దాద్వామనాసాపుటావధి ॥ ౩౮ ॥ అన్యాస
ముత్థితా తస్మాదన్యనాసాపుటావధి । గాంధారీ హస్తిజిహ్వేతి ద్వే చా
న్యే నాడికే తతః ॥ ౩౯ ॥ పురతః పృష్ఠతస్తస్యా వామేతరదృశౌ ప్ర
తి । పూషా యశస్వినీ త్వన్యే తస్మాత్కందాత్సముత్థితే ॥ ౪౦ ॥ సవ్యే
తరశ్రుత్యవధి వాయుమూలమలంబుసా । అధోగతా కుహూనాడీ
మేఢ్రావధి చ యాతి సా ॥ ౪౧ ॥ పాదాంగుష్ఠావధిః కందాత్ యథాధ
తా చ శంఖినీ । దశప్రధానభూతాస్తా నాడ్యస్తాః కందసంభవాః ॥ ౪౨ ॥ త
న్మూలా బహవః స్థూలా బహ్వ్యః సూక్ష్మాశ్చ నాడికాః । ద్విసప్తతి సహ
స్రాణి స్థూలాః సూక్ష్మాశ్చ నాడికాః ॥ ౪౩ ॥ సంఖ్యాతుం నైవ శక్యం
తే స్థూలమూలాః పృథగ్విధాః । యథాశ్వత్థాదిపత్రేషు స్థూలాః సూక్ష్మా

ప్రాణాదివాయవః.

స్తథావిధాః ॥ ౪౪ ॥ ప్రాణోఽపానః సమానశ్చాప్యుదానో వ్యాన ఏవ చ ।
నాగః కూర్మోఽథ కృకరః దేవదత్తో ధనంజయః ॥ ౪౫ ॥ చరంతి దశనాడీ
షు దశప్రాణాదివాయవః । తేషు ప్రధానాః పంచైవ ప్రాణాద్యాః కమ
లాసన ॥ ౪౬ ॥ తేషు ప్రాణో భవచ్ఛ్రేష్ఠః జీవాత్మానం బిభర్తి యత్ ।
ఆస్యనాసికయోర్మధ్యం హృదయం నాభిమండలమ్ ॥ ౪౭ ॥ పాదాం

ప్రాణాది స్థానమ్.

గుష్ఠమితి ప్రాణస్థానాని కమలాసన । అపానశ్చరతి బ్రహ్మన్ గుదమేఢ్రో
రుజానుషు ॥ ౪౮ ॥ సమానః సర్వగాత్రేషు సర్వవ్యాపీ వ్యవస్థితః । ఉదా
నః సర్వసంధిస్థః పాదయోర్హస్తయోరపి ॥ ౪౯ ॥ వ్యానః శ్రోత్రోరుక
ట్యాం చ గుల్ఫస్కంధగళేషు చ । నాగాదివాయవః పంచ త్వగస్థ్యాదిషు

ప్రాణాది చేష్టా.

సంస్థితాః ॥ ౫౦ ॥ తుందస్థం జలమన్నం చ రసానపి సమీకృతమ్ । తుంద
మధ్యగతః ప్రాణస్తాని కుర్యాత్పృథక్పృథక్ ॥ ౫౧ ॥ ఇత్యాది చేష్టనః
ప్రాణః కరోతి వపుషః స్థితిమ్ । అపానవాయుః కురుతే మూత్రాదీనాం విస
ర్జనమ్ ॥ ౫౨ ॥ ప్రాణాపానాది చేష్టాది క్రియతే వ్యానవాయునా । ఉదం

చతేశరీరస్థముద్రానేనన భస్వతా ॥౫౩॥ పోషణాదిశరీరస్య సమానశ్శురుతే
తేసదా । ఉద్గారాదిక్రియానాగకూర్మోన్మేషాద్యాదినిమీలనమ్॥౫౪॥ కృ
కరస్తు క్షుధకర్తా దత్తోజ్రంభాదికర్మణే కృతే । మృతగాత్రస్య శోభాదీ

నాడీశుద్ధిః

న్కరోతి సధనంజయః ॥ నాడీశరీరాన్మరుత్స్థానచేష్టాజ్ఞాత్వాబ్జసంభ
వ । శుద్ధా యతేతెనాడీనాం శుద్ధ్యా వక్ష్యమాణయా ॥ ౫౬ ॥ త్రైవ
ర్ణికస్స్వవర్ణోక్తైస్నానశౌచైర్మాను గుణైస్తథా । శోధయంతితదాచా
రైర్వాసు దేవార్చనేరతాః ॥౫౭॥ వివిక్తం దేశమాసాద్య జనసంఘవివ
ర్జితమ్ । యోగాంగద్రవ్యసహితస్సుభేదాను మయాసనే ॥౫౮॥
మృగత్వకుశకాశాద్యైర్కల్పితే వాయథారుచి। తాళమాత్రోన్నతే బ్ర
హ్మన్ తథాతాళద్వయాయతె ॥౫౯॥ స్వస్తికాద్యాసనం వశ్య మాసీనశ
ప్రాఙ్ముఖస్స్వయమ్ । ఋజుకాయశ్చనాసాగ్రన్యస్తనేత్రశ్చతుర్ముఖ॥
దంతైర్దంతాస్సంస్పృశ్య జిహ్వాం తాలుని విన్యసేత్ । కృతబాహుద్వయో
భూత్వా కించిదున్నమితమస్తకః ॥ ౬౧ ॥ ప్రదృశ్య యోగముద్రాంచ

ప్రాణాయామః — రేచకాదిః

ప్రాణాయామమథాచరేత్ । రేచకం పూరణం వాయోశ్శోధనం కుంభకం
తతః ॥౬౨॥ వాతనంరోధనంవాయోః ప్రాణాయామస్సఉచ్యతే । దక్షి
ణేనైవహస్తేన పీడయేన్నాసికాపుటం ॥ ౬౩॥ శనైశ్శనైరథబహిః క్షిపే
త్పింగళయానిలమ్ । ద్వాత్రింశన్మాత్రయాకుక్షౌ పూరయేదిడయాని
లమ్॥౬౪॥ భూయష్షోడశమాత్రాభిశ్చతుష్షష్ట్యాతుమాత్రయా॥ సంపూ
ర్ణకుంభవద్దేహం కుంభయన్మాతరిశ్వనా ॥౬౫॥ పూరయేన్నాడయా

హృదయాంబుజమ్

స్సర్వాః పూర్యం తే మాతరిశ్వనా । హృదయాంభోరుహం చాపి వికస
త్యబ్జసంభవ ॥౬౬॥ ఏవంకృతేసతిబ్రహ్మన్ చరంతిదశవాయవః । పూర
ణేనతథాకుక్షి కరణాదుస్సుఖం స్థితమ్ ॥౬౭॥ గళరూపం విరూఢంస్తు
తదధోముఖమంబుజమ్। నాళంతాళమితంతస్యదళాష్టకసమన్వితమ్॥౬౮॥

కదళీపుష్పసంకాశం చంద్రకాంతసమప్రభమ్ । సంధ్యయోర్మధ్య

ప్రాణాయామఫలాని

రాత్రేచ ప్రాణాయామాంస్తుషోడశ ॥ ౧౯ ॥ ఏకాహమాత్రంకుర్వాణ
స్సర్వపాపాత్ప్రముచ్యతే । కిమన్యైర్బహుభిర్విప్రాస్త్రైఃప్రాణాయామ
పరాయణాః ॥ ౨౦ ॥ నిర్ధూయసర్వపాపానివత్సరత్రయపూరణాత్ ।
పశ్యంతిమానవాః బ్రహ్మన్ హృదయాంభోరుహేస్థితమ్ ॥౨౧॥ సంవత్సర
త్రయాదూర్ధ్వంప్రాణాయామపరోనరః । యోగసిద్ధోభవేద్యోగీవా
యుజిద్విజితేంద్రియః ॥ ౨౨ ॥ అల్పాశీస్స్వల్పనిద్రశ్చ తేజస్వీబలవాన్

అధమాదయః

భవేత్ । అపమృత్యుమతిక్రమ్య దీర్ఘమాయురవాప్నుయాత్ ॥౨౩॥
ప్రస్వేదజననంయస్య ప్రాణాయామేషుసోఽధమః । కమ్పనంవపుషో
యస్య ప్రాణాయామే సమధ్యమః ॥౨౪॥ ఉత్థానంవపుషో యస్యసఉ
త్తమ ఉదాహృతః । అధమవ్యాధిపాపానాం నాశస్స్యాన్మధ్యమేపు
నః ॥౨౫॥ పాపరోగమహావ్యాధినాశస్స్యాదుత్తమేపునః।అల్పవిష్ఠోఽ
ల్పమూత్రశ్చ లఘుదేహో మితాశనః ॥ ౨౬ ॥ వశ్యేంద్రియః పటుమతిః

వాయుధారణమ్.

కాలత్రయవిదుత్తమః । రేచకంపూరణంముక్త్వా కుమ్భీకరణమేవచ॥
కరోతి త్రిషులోకేషు నైవతస్యాస్తిదుర్లభమ్ । నాభికందేచ నాసా
గ్రేపాదాంగుష్ఠేచ యత్నవాన్ ॥ ౨౭ ॥ ధారయన్మనసాప్రాణాన్స
న్ధ్యాకాలేషు సర్వదా । సర్వరోగవినిర్ముక్తో జీవేద్యోగీ గతక్లమః॥

ధారణ ఫలమ్.

కుక్షిరోగవినాశస్స్యాన్నాభికందేఽసుధారణాత్ ।నాసాగ్రేధారణాద్దీ
ర్ఘమాయుస్స్యాద్దేహలాఘవమ్ ॥ ౩౦ ॥ పాదాంగుష్ఠేనవైధృత్వావా
యుంకమలసంభవ । వాయుమాకృష్య జిహ్వాగ్రేపిబన్నశ్రమ దాహ
భాక్ ॥ ౩౧ ॥ బ్రాహ్మేముహూర్తే సంప్రాప్తే వాయు మాకృష్య
జిహ్వయా । పిబతస్త్రిషు మాసేషు వాక్సిద్ధిర్భవతిధ్రువమ్॥౩౨॥ అభ్య

స్యతస్తు షణ్మాసాత్ మహారోగవినాశనమ్ । యత్ర యత్రధృతోవా
యు రంగే రోగాది దూషితః ॥౮౩॥ ధారణా దేవమరుత స్తత్తదారో
గ్యమశ్నుతే । మనసో ధారణాదేవ శ్వసనో ధారితో భవేత్ ॥౮౪॥

※ మనస్స్థాపనాహేతుః. ※

మనసస్థాపనాహేతురుచ్యతేకమలాసన । కరణాని సమాహృత్య విష
యేభ్యస్సమాహితః ॥ ౮౫ ॥ అపానమూర్ధ్వమాకృష్య వక్త్రేణోప
రి ధారయేత్ । బధ్నన్కరాభ్యాం శ్రోత్రాది కరణాని యథాక్రమమ్॥
యుంజానస్యయథోక్తేనవర్త్మనా నాసవశంమనః। మనఃపథస్సవై వాయు
స్స ఏవశేస్థాస్య తేసదా ॥౮౬॥ నాసికాపుటయోః ప్రాణః పర్యాయేణ
ప్రవర్తతే । తిస్రశ్చనాడికాః ప్రాణాస్తాస్తాశ్చాపిచరంత్యమీ ॥౮౭॥
శిఖినీ వివరే యామ్యే ప్రాణః ప్రాణభృతాం సతామ్ । తదంతస్స్థపుసః కా
లం సౌమ్యే చరతిసంతతమ్ ॥ ౮౮ ॥ ఇత్థం క్రమేణచరతా వాయునా వా
యుజిన్నరః। అహశ్చ రాత్రిం పక్షౌ చ మాసమృతు వత్సరాదికమ్॥౮౯॥
అంతర్ముఖో విజానీయా త్కాలభేదసమాహితః । అంగుష్ఠాదిస్వావ

※ అరిష్టదర్శనమ్. ※

యవస్ఫురణాద్దర్శనైరపి ॥ ౯౦ ॥ అనిష్టే జీవితస్యాపి జానీయాత్క్ష
యమాత్మనః ! జ్ఞాత్వాయతేతకైవల్యప్రాప్తయే యోగవిత్తమః॥౯౧॥
పాదాంగుష్ఠే కరాంగుష్ఠే స్ఫురణం యస్యనశ్యతి। తస్యసంవత్సరాదూ
ర్ధ్వం జీవితస్యక్షయో భవేత్ ॥౯౨॥ మణిబంధే తథాగుల్ఫే స్ఫురణం యస్యన
శ్యతి । షణ్మాసావధిరేతస్య జీవితస్యస్థితిర్భవేత్ ॥ ౯౪ ॥ కూర్పరేస్ఫు
రణంయస్య పరాత్రైమాసికీస్థితిః । కుక్షౌ మేహనపార్శ్వే చ స్ఫురణా
ద్యుపలంభతః ॥ ౯౫ ॥ మాసోవధిర్జీవతోస్య తదూర్ధ్వం శ్వేతదర్శ
నే । అశ్రుతే జఠరే ఘోరే దినానిదశజీవితమ్ ॥ ౯౬ ॥ జ్యోతిః ఖద్యో
తవద్యస్య తదర్ధం తస్యజీవితమ్ । జిహ్వాగ్రే దర్శనేత్రీణి దినానిస్థితి
రాత్మనః ॥ జ్వాలాయా దర్శనేమృత్యుర్ద్వి దినేనైవ సంశయః । ఏవ
మాదీన్యనిష్టాని దృష్ట్వాయుఃక్షయకారణమ్॥ ౯౭॥ నిశ్రేయసాయయుం

ప్రత్యాహారః

జీత జపధ్యాన పరాయణః । మనసాత్మన్యనుష్ఠానం యదిదంనిత్యకర్మణామ్ ॥ ౯౯ ॥ ప్రత్యాహారస్సవిజ్ఞేయో యోగాంగత్వేన సేవితః । య

మర్మస్థానాని.

దాష్టావ దశభేదేషు మర్మస్థానేషు ధారణమ్ ॥ ౧౦౦ ॥ స్థానాత్స్థానంసమాకృష్య సాప్రత్యాహృతిరిష్యతే । పాదాంగుష్ఠం తథాగుల్ఫం జంఘామధ్యంతథైవచ ॥ ౧౦౧ ॥ మధ్యమూర్వోశ్చ మూలంచపాయుహృదయమేవచ । మేహనం దేహమధ్యంచ నాభించ గళకూబరమ్॥ ౧౦౨॥ తాలుమూలంచ మజ్జంచ ఘ్రాణశ్చాక్ష్ణోశ్చమండలమ్ । భ్రువోర్మధ్యేలలాటస్య మూర్ధాచాపి తథా పరమ్ ॥ ౧౦౩ ॥ మూలం

పంచభూతస్థానమ్.

చరణయోర్మూలం మర్మాణ్యేతాని పద్మజ । పంచభూతమయే దేహేభూతేష్వేతేషుపంచసు ॥ ౧౦౪ ॥ మనసో ధారణం యత్తద్యుక్తస్యచయమాదిభిః । ధారణాసాచ సంసార సాగరోత్తారకారణమ్ ॥ ఆజానుపాదపర్యంతం పృథివీస్థానమిష్యతే । పీతలాశ్చతురశ్రాచ వసుధా వజ్రలాంఛితా ॥౧౦౫॥ స్మర్తవ్యా పంచఘటికా తత్రారోప్య ప్రభంజనమ్ । తస్యోపర్యాను మూలాంతంవారిస్థానం చతుర్ముఖ॥ ౧౦౬॥ అర్ధచంద్రసమాకారం శ్వేతమంబుజలాంఛితమ్ । స్మర్తవ్యమంగన్యసన మారోప్యదశనాడికా। ఆనాభిదేహమధ్యాంతమగ్నేస్థానముదాహృతమ్ । తత్రసిందూరవర్ణోఽగ్ని స్త్రికోణ సదృశస్తథా ॥ స్మర్తవ్యానాడికా ప్రాణం ధృత్వాదశచపంచచ । నాభేరుపరినాసాంతంవాయుస్థానం సతత్రవ ॥ ౧౧౦॥ వేదికాకారవద్రిక్తో బలవాన్స్యాతమారుతః । స్మర్తవ్యస్సప్తకేనైవ ప్రాణమారోప్యమారుతమ్॥౧౧౧॥ఘటికావింశతింతస్మాత్ త్వా ఘ్రాణాద్బ్రహ్మ బిలావధి । వ్యోమస్థానం నభస్తత్రభిన్నాంజన సమప్రభమ్॥ ౧౧౨॥ ధ్యేయంమారుతమాసెవ్యంకుమ్భకేనైవయల్లవాత్ । విశ్వంభరాంశజం దేహం చతుర్బాహుం కిరీ

పంచభూతాంశః.

టిసమ్ ॥ ౧౧౩ ॥ అనిరుద్ధం పృథివ్యాంశే యజేత భవముక్తయే। అబం
శే ప్రూజ మేద్యోగి నారాయణముదగ్రధీః॥౧౧౪॥ ప్రద్యుమ్నమగ్నౌవా
య్వంశే సంకర్షణమతఃపరమ్ । వ్యోమాంశే పరమాత్మానం వాసుదేవం

సమాధిః.

సమర్చయేత్ ॥ అచిరాదేవ తత్ప్రాప్తిర్న్యూనానస్యన సంశయః। బధ్వా
యోగాసనం పూర్వం హృద్దేశే రచితాంజలిః ॥ ౧౧౬ ॥ న్యస్తనా
సాగ్రనయనో జిహ్వాం విన్యస్య తాలుని । దన్తైర్దన్తాననా సంస్పృశ్య ఋ
జుకాయ అనన్యధీః ॥ ౧౧౭ ॥ సంహరేదింద్రియగ్రామంతతో బుద్ధ్యా
విశుద్ధయా । చింతనం వాసుదేవస్య పరస్య పరమాత్మనః ॥౧౧౮॥ స్వ
రూపవ్యాప్తరూపస్య స్వహృదంభోరుహాసనే । యత్ర ధ్యానం ప్రశం
సంతి కైవల్యఫలదం సదా ॥౧౧౯॥ యావన్మాత్రం వాసుదేవం చింతయే
త్కుంభకేన యః । సప్తజన్మకృతం పాపం తస్య నశ్యతి యోగినః॥౧౨౦॥
నాభికందాత్సమారభ్య యావద్ధృదయగోచరమ్ । జాగ్రద్వృత్తిం విజానీ
యాత్కంఠస్థం స్వప్నవర్జితమ్ ॥ ౧౨౧॥ సుషుప్తిం తాలుమధ్యస్థం తుర్యం
భూమధ్యసంస్థితమ్ । తుర్యాతీతం పరం బ్రహ్మ బ్రహ్మరంధ్రే తు లక్ష
యేత్ ॥౧౨౨॥ జాగ్రత్ స్థలం సమారభ్య యావద్బ్రహ్మబిలాంతరమ్। స

భగవద్ధ్యానమ్.

దోపయన్తు తుర్యం స్యాత్తుర్యాన్తే విష్ణురుచ్యతే॥ ధ్యానమేవ చ్ఛ పసదా యు
క్తో వ్యోమ్ని చాత్యంతనిర్మలే। సూర్యకోటిద్యుతిధరం నిత్యోదితమధోక్ష
జమ్॥౧౨౪॥ హృదయాంభోరుహాసీనం ధ్యాయేద్వా విశ్వరూపిణమ్। అనే
కాకారరచితం అనేకవదనాన్వితమ్॥౧౨౫॥ అనేకభక్తసంయుక్తమనే
కాయుధమండితమ్। నానావర్ణధరం దేవం శాంతముగ్రముదాహృతం॥
౧౨౬॥ అనేకనయనాకీర్ణం సూర్యకోటిసమప్రభమ్। ధ్యాయతో యోగి
నస్సర్వం మనోఽజ్ఞానం వినశ్యతి॥౧౨౭॥ దృష్టమూరీకమధ్యస్థం చైతన్యం
జ్యోతిరవ్యయమ్। కదంబగోళకాకారం తృతీయాన్మండలాత్పరమ్॥౧౨౮॥

అనంతమానందమయం చిన్మయం భాస్వరం విభుమ్ । నివాసదీపసదృ
శమకృత్రిమమణిప్రభమ్ ॥౧౨౯॥ ధ్యాయతో యోగినస్తస్య ముక్తిః కర
తలే స్థితా । విశ్వరూపస్య దేవస్య రూపం యత్కించిదేవహి ॥౧౩౦॥
స్థవీయస్సూక్ష్మమన్యద్వా పశ్యన్ హృదయపంకజే । ధ్యాయతో యోగి
నో యస్య సాక్షాదేవ ప్రకాశతే ॥౧౩౧॥ అణిమాదిఫలం చైవ సకలం శా
కథాపరమ్ । జీవాత్మనః పరస్యాపి యద్యైకముభయోరపి ॥౧౩౨॥ సమా
ధిస్సతు విజ్ఞేయః సర్వార్థానాం ప్రసాధకః । అహమేవ పరం బ్రహ్మ తది
దం ధ్యానమాస్థితః ॥౧౩౩॥ స్థాణుభూతాం దృఢాం శశ్వ ద్విషయాన్నా
వబుధ్యతే । యథా బ్రహ్మజలం వారాం ప్రవిష్టం నిశ్చలాం విధిమ్ ॥౧౩౪॥
చలస్వభావం త్యజతి తథా జీవః ప్రలీయతే । పరమాత్మని వైకుంఠే సమా
ధిస్తస్య యోగినః ॥౧౩౫॥ అచిరాత్పరమేతత్స్వేహ్యభిలాషా ప్రవర్తతే ।
తదుపాయం ప్రవక్ష్యామి శ్రూయతాం కమలాసన ॥౧౩౬॥ ద్వాదశా
క్షరమారభ్య పరమాత్మధియా హరిమ్ । ఆసూచ్య భూమౌ లిఖితే చక్ర
పద్మే సులక్షణే ॥౧౩౭॥ తస్యోపరి సువిస్తీర్ణే సమాసీనః కుశాసనే ।
బధ్వా పద్మాసనం యోగీ సితే పక్షే తథోత్తరే ॥౧౩౮॥ అయనే శ్వసనం
పూర్వం ధారయిత్వా యథాక్రమమ్ । దేహమధ్యస్థితం వహ్నిం దీపయి
త్వా సముజ్జ్వలమ్ ॥౧౩౯॥ హృత్పుండరీకమధ్యస్థం స్మరన్ బ్రహ్మసనా
తనమ్ । విద్యుత్సహస్రసంకాశం యుగాంతానలసన్నిభమ్ ॥౧౪౦॥ తన్మ
యం చ స్వచైతన్యం కృత్వా తద్వహ్నిరశ్మిభిః । భూతదేహం దహేత్ప్రా
జ్ఞం ధృత్వా మంత్రస్వరూపధృక్ ॥౧౪౧॥ విముక్తమివ పక్షీనా మా
సీనం చింతయేచ్ఛనైః । శనైః పరిణతం మంత్రం తనుం తేజోమయీం స
దా ॥౧౪౨॥ చిన్మయీం సర్వగాం శబ్ద స్వరూపాం భావయన్నపి । శనై
శ్శనైః స్థిరాం చ వినిపాయ్యతతస్స్వయమ్ ॥౧౪౩॥ బ్రహ్మసంపద్యతే యో
గీన భూయస్సంసరేదిహ । ఇత్యేవం యోగసారోఽయం కథితః కమలా
సన ॥౧౪౪॥ నిత్యక్రియాతత్పరాణాం సంసారవిముఖాత్మనామ్ । మద్భ
క్తానాం దీక్షితానాం వాచ్యోఽయముపసీదతామ్ ॥౧౪౫॥ ఇదం భవహ

రం పుణ్యం యోగం సర్వార్థసిద్ధిదమ్। యో౽ధీతే గుర్వనుజ్ఞాతస్స యాతి ప

మంత్రయోగః.

రమాం గతిమ్ ॥౧౪౬॥ యోగాంతరమితో వక్ష్యే తచ్ఛృణుష్వాబ్జసంభ
వ। ఐహికాముష్మికం సర్వం మంత్రయోగో దదాతిహి ॥ ౧౪౭ ॥ మన

మంత్రస్యార్థః

నాత్ప్రాణినస్త్రాతి యతో మంత్ర ఉదీర్యతే। ఉపాస్యతే తతో మంత్రం

సామాన్యతో మంత్రాభ్యాసే

యోగిభిస్ఫలకాంక్షిభిః॥౧౪౮॥ యదృచ్ఛయా శ్రుతో మంత్ర శ్ఛలేనాథ
బలేన వా। పత్రేక్షితో వా వ్యర్థస్స్యాత్ ప్రత్యుతానర్థకృత్ స్మృతః ॥

గురోర్గ్రాహ్యః

సర్వే మంత్రాస్సర్వఫలా గురువక్త్రాద్వినిస్సృతాః । తస్మాద్గురుముఖా

గురుకులవాసః

ద్దేవ మంత్రో గ్రాహ్యో మనీషిభిః ॥౧౫౦॥ కుర్యాద్గురుకులేవాసం వత్స
రాద్ద్వాదశాథవా। నవషడ్వాసమాం స్త్రీన్వా మాసాద్ద్వాదశ వాథ
షట్॥౧౫౧॥ ఉషిత్వా పరివస్యాథ స్సంపాద్య కరుణాం తతః । లభేత స్వే

విష్ణ్వర్చనాది

ప్సితం మంత్రం బలాన్నైవ కదాచన ॥ ౧౫౨ ॥ విష్ణ్వర్చనాదిసిద్ధ్య
ర్థం విష్ణుసాయుజ్యసిద్ధయే । ఇహైవ ఫలసిద్ధ్యర్థం మంత్రాభ్యాసం

మంత్రగ్రహణకాలః

సమాచరేత్ ॥౧౫౩॥ దేశకాలాదినియమమరిమిత్రాదిశోధనమ్ । పంచ
సంస్కారదీక్షాయాం మోక్షార్థీ న విచారయేత్ ॥౧౫౪॥ విష్ణ్వర్చ
నాదిదీక్షాయాం స్వయంవ్యక్తస్థలాదిషు । అయనం మాస ఋక్షాణి తిథి
వారాదికం తథా ॥౧౫౫॥ అరిమిత్రాదికం తద్వదర్చకో న విచారయేత్।
మంత్రాణాముపదేశో౽యం దేశికస్య ముఖాంబుజాత్ ॥౧౫౬॥ అభియా

దీక్షా **ఉపదేష్టవ్యః**

తస్య దీక్షేతి తయా శిష్యః పవిత్రితా। ప్రణతాయైవ శిష్యాయ స్వవ

శ్రీమధర్మిణే ॥౧౫౭॥ సక్తచిత్తాయసతతం విహితేష్వేవకర్మసు। వేద
వేదాంగయోగానాం సారాసార విదేపునః ॥ ౧౫౮ ॥ బహుశ్రితా
యశీలాయ సతతంవృద్ధసేవినె। మంత్రాస్సముపదేష్టవ్యాః నాన్యాయ

॥ మంత్రస్వీకారకాలః ॥

చతురాసన ॥౧౫౯॥ మంత్రస్వీకారకాలోఽద్య వక్ష్యతేశృణుతన్మ
నాః। అర్కేందోర్వురుపరాగేచ చైత్రేవామార్గశీర్షకె ॥౧౬౦॥ ఏకా
దశ్యాంశుక్లపక్షే మంత్రదీక్షాప్రశస్యతె। తత్రవారాదిదోషాణి దేశికో
నవిలోకయేత్ ॥౧౬౧॥ ఇతోవక్ష్యేవిశేషేణ మంత్రారంభ దినంవిధే।
చైత్రమాసేభవేద్దుఃఖం వైశాఖేరత్నసంపదః ॥౧౬౨॥ సాధకస్యమృతి
జ్యేష్ఠేఆషాఢేబంధునాశనమ్। ఉతపూః శ్రావణేబుద్ధిర్భాద్రిపద్యాం
ప్రజాక్షయః ॥౧౬౩॥ సుఖమాశ్వయుజేమాసి కార్తికే జ్ఞానసంపదః।
శుభంభవేన్మార్గశీర్షే పుష్యేఽజ్ఞానవినాశనం ॥౧౬౪॥ మాఘేమేధా
భివృద్ధిస్స్యాత్ఫాల్గునేసర్వసంపదః। ఉత్తరాత్రితయంబ్రహ్మరేవతీపు
ష్యవాసవాః ॥ ౧౬౫ ॥ హాయుమిత్రపిత్రత్వష్ట్రినైఋత్యదితిశంక
రాః। ఇంద్రవిష్ణ్వింద్వహస్తాశ్చదీక్షాయాంశుభదావిధే ॥౧౬౬॥ చతు
ర్దశ్యష్టమీపర్వభౌమవారానశోభనాః। చరస్థిరోభయాశ్చైస్త్రిష్వసంద్య
మధ్యాఃక్రమాత్స్మృతాః ॥౧౬౭॥ దీక్షాకాలేగ్రహాస్సర్వే రంధ్రస్థానే
వినాశదాః। మంత్రారంభేసదావర్జ్యం పితృమాసచతుష్టయమ్ ॥౧౬౮॥
అన్యాస్తుశుభదాస్మాసానామనంతిమునీషిణః। జన్మత్రయంచ సంక్రాం

॥ ఆనుగుణ్యం ॥

తిసౌమ్యవారాశ్చశోభనాః ॥౧౬౯॥ సమభూమౌసమాసీనః ప్రాఙ్ము
ఖోధరణీతలె। రేఖాత్రిసోఽష్ణగారేఖాస్తిర్యగ్రేఖాస్తతావతీః ॥౧౭౦॥
ఏవంకృతేతుచత్వారి కోష్ఠానికమలాసన। ఐశానీం దిశిమారభ్యప్రా
దక్షిణ్యక్రమేణవై ॥ ౧౭౧॥ అకారాదిక్షకారాంతంకోష్ఠేష్వేవసమ
ర్పయేత్। నామాద్యక్షరవర్ణోయంయస్మిన్కోష్ఠేవలోక్యతె ॥౧౭౨॥
తత్సిద్ధిమితిజానీహిప్రాదక్షిణ్యాదనంతరం। సాధ్యమిత్యుచ్యతేబ్రిష్ట

సుసిద్ధం తదనంతరమ్ ॥ ౧౭౩ ॥ అరిసంజ్ఞం తదన్యత్తు ఫలాన్యేషాం బ్రవీమి తే । మంత్రాద్యక్షరవర్ణో౽యం యస్మిన్కోష్ఠే నివేశితః ॥౧౭౪॥ స సాధకస్య ఫలదో వక్ష్యమాణేన వర్త్మనా । యథోక్తేన జపేనైవ సిద్ధః సిద్ధామనుభవేత్ ॥౧౭౫॥ ద్విగుణాత్సాధ్యతే సాధ్యః క్వచిత్సిధ్యతి వా న వా । సుసిద్ధేర్ధ జపాదేవ సిద్ధో మంత్రః ప్రసీదతి ॥ ౧౭౬ ॥ వర్తతే యద్యరౌ వర్ణో న సిధ్యతి కదాచన । పుత్రదారాత్మబంధూనాం మారణాయ ప్రవర్తతే ॥౧౭౭॥ తస్మాద్విలోక్య సిద్ధాదీన్ పశ్చాన్మంత్రాణి సాధయేత్ ।

⁕ పరీక్షాహీనమంత్రాణి ⁕

చతుర్ణాం మూలమంత్రాణాం నానుగుణ్యపరీక్షణమ్ ॥౧౭౮॥ ప్రణవో ష్టాక్షరో మంత్రః ద్వాదశాక్షర ఏవ చ । తథైవ విష్ణుగాయత్రీ మూలమం

⁕ మంత్రమాత్రదీక్షా ⁕

త్రాణి మే స్మృతాః ॥౧౭౯॥ మంత్రమాత్రైకదీక్షాయా విధిరత్ర ప్రవక్ష్యతే । సుపరీక్షితకర్మాణి స్నాతం శుద్ధాంబరం శుచిమ్ ॥౧౮౦॥ పూర్వోక్తతిథినక్షత్రే పుణ్యకాలేషు చిస్థతే । యతీనాం వైష్ణవో వహ్నిరితరేషాం స్వగృహ్యవత్ ॥౧౮౧॥ కృత్వా చాగ్నిముఖం సర్వం వహ్నావావాహ్య మాధవమ్ । నైవేద్యాంతం తథా హుత్వా మూలమంత్రేణ హోమయేత్ ॥౧౮౨॥ అష్టోత్తరశతం ప్రోక్తం మూలేన సమిధాహుతీః । చరుణా షోడశ ప్రోక్తం పురుషసూక్తేన చతుర్ముఖ ॥౧౮౩॥ ఆజ్యేన మూలమంత్రేణ పునరష్టోత్తరం శతమ్ । తతస్స్విష్టకృతం హుత్వా ప్రాయశ్చిత్తాహుతీస్తథా ॥౧౮౪॥ అంతే మంత్రోపదేశస్స్యాత్తత్కాలే పూర్వావలోకితే । అగ్నిస్థం కుంభముద్వాస్య శిష్యం కుంభాంబుభిస్తతః ॥౧౮౫॥ అభిషిచ్య తతస్సమ్యక్ న్యాసధ్యానపురస్సరమ్ । మంత్రస్సముపదేష్టవ్యః యథాయో

⁕ పంచసంస్కారదీక్షా ⁕

గ్యం చతుర్ముఖ ॥౧౮౬॥ ప్రసంగాదత్ర వక్ష్యామి పంచసంస్కారసంజ్ఞితామ్ । దీక్షాం మత్ప్రీతిజననీం పూజాయోగ్యే యయాఽబ్జజ ॥ ౧౮౭ ॥ స్వయం వ్యక్తే తథా సైద్ధే చార్షే వా మానుషే తథా । యే పూజయితుమి

చ్ఛంతి మే చ సంతి ముముక్షవః॥౧౮౮॥ తేషామేతాం వినా దీక్షాం గతిరన్యా
న విద్యతే। తాపః పుండ్రం తథా నామ మన్త్రో యాగశ్చ పంచమః ॥౧౮౯॥
పంచసంస్కారదీక్షైషా దేవదేవప్రియావహా। పంచసంస్కారదీక్షా
వాన్మహాభాగవతస్స్మృతః ॥౧౯౦॥ మహాభాగవతైరేవ పూజ్యో దేవా
లయాదిషు। దేవతాయతనే రమ్యే గృహే వా గురుశిష్యయోః॥౧౯౧॥
మతే వా శోభనదినే పంచసంస్కారమాచరేత్। తదర్థమృత్విజశ్చా

ఋత్విగ్వరణమ్

ష్టౌ చతురశ్చ శక్త్యభావతః॥౧౯౨॥ వృత్వా పూర్వదినే రాత్రా వంకు
రార్పణమాచరేత్। షోడశస్తంభయుక్తాయాం ప్రపాయాం వేదికోపరి॥
వ్రీహిభిస్తండులైశ్చాపి తిలైః పీఠం ప్రకల్పయేత్। దళాష్టకయుతం ప
ద్మం తిలోపరి లిఖేద్గురుః॥౧౯౩॥ హైమం వా రాజతం తామ్రం కలశం
మృత్తికామయమ్। సూత్రవేష్టనసంయుక్తం మృన్మయం చేచ్చతుర్ముఖ॥
౧౯౪॥ కూర్చాపిధానం విన్యస్య గంధాంబుపరిపూరితమ్। ఆమం కర్పూ
రచూర్ణం చ క్షిపేత్తత్ర విశేషతః॥౧౯౫॥ పర్యాప్తతోరణా*చోర్ధ్వ
వేదఘోషప్రవర్తితే। సజ్జనే వాద్యఘోషే చ కుంభే రత్నాని నిక్షి
పేత్॥౧౯౬॥ భగవత్ప్రతిమాం కాంచిత్ కుంభే విన్యస్య పద్మజ। శరా
వేనపిధాయాథ యోగపీఠం ప్రకల్పయేత్ ॥ ౧౯౭ ॥ తతో దేవం సమా
వాహ్య నైవేద్యాంతం సమర్చయేత్। తతోఽష్టాక్షరమంత్రస్య సహ
స్రం జపమాచరేత్ ॥౧౯౯॥ ఋత్విజో ఘోషయేయుశ్చ వేదానంగపు
రోగమాన్। తతః కుంభపురోభాగే కుండే వా స్థండిలేథవా ॥ ౨౦౦ ॥
స్వగృహ్యోక్తవిధానేన పంచరాత్రక్రమేణ వా। సమ్యగగ్నిం ప్రతిష్ఠా
ప్యతత్రావాహ్య జగత్ప్రభుమ్ ॥౨౦౧॥ నైవేద్యాంతం సమభ్యర్చ్య స
మిద్భిర్మూలమంత్రతః। అష్టోత్తరసహస్రం వా శతమష్టోత్తరం తు వా॥
౨౦౨॥ హుత్వా పురుషసూక్తేన చరుభిష్షోడశాహుతీః। ఆజ్యాహుతిం
తతః కుర్యాద్వాదశాన్యాస్సమిధాహుతీః ॥ హుత్వా స్విష్టకృతం పశ్చా
త్ప్రాయశ్చిత్తాహుతిం తతః। తతః పూర్ణాహుతిం హుత్వా అనుజ్ఞా

ష్యద్విజానపి॥౨౦౪॥ తతఃకలశమభ్యర్చ్య శిష్యం తేనాభిషేచయేత్। పౌరుషేణైవసూక్తేన కలశేనాభిషేచనమ్ ॥ ౨౦౫ ॥ తంశిష్యంశుద్ధవస్త్రాద్యైరలంకృత్యతతఃపరమ్। అగ్నికుండ సమీపేత ముదఙ్ముఖముపావిశేత్॥౨౦౬॥ బద్ధాంజలిస్తతశ్శిష్యోదండవత్ప్రణమేత్క్షితౌ।ప్రార్థయేతగురుశిష్యః గాథయావక్ష్యమాణయా ॥౨౦౭॥ విష్ణుసాయుజ్యసిద్ధ్యర్థం నిత్యకర్మాదిసిద్ధయే। విష్ణ్వర్చనాసుదీక్షాంచ పంచసంస్కారమార్గతః ॥౨౦౮॥ దత్త్వానుజ్ఞాంరక్షరక్ష విష్ణుప్రీత్యైచమాంత్వతః। ప్రార్థయంత మముంశిష్యం హోమకుండసమీపతః ॥౨౦౯॥ కుండస్యదక్షిణేపార్శ్వే ఉదఙ్ముఖముపావిశేత్। చక్రశంఖం తథా సమ్యక్ పూజయన్మంత్రవిద్గురుః ॥౨౧౦॥ నైవేద్యాంతం సమభ్యర్చ్య హోమాగ్నౌతాపయేత్పృథక్। తప్తంద్రుష్ట్వాథశిష్యస్య భుజమూలే చదక్షిణే ॥౨౧౧॥ చక్రంతదితరేశంఖం విన్యస్యస్వస్వమంత్రతః। పశ్చాత్ప్రక్షాళ్యతౌబ్రహ్మన్ పూజాస్థానేనివేశయేత్ ॥౨౧౨॥ పూర్వోక్తవిధినాకుర్యాత్పుండ్రాణాంధారణంతతః। దాస్యనామాపిశిష్యస్యదద్యాద్విష్ణోర్మహాత్మనః॥౨౧౩॥ చతుర్ణాంమూలమంత్రాణాం మస్యైషామపిపద్మజ। న్యాసధ్యానాదిసహిత ముపదేశస్తతఃపరమ్ ॥౨౧౪॥ శ్రీమూర్తిదానంశిష్యాయ యాగవిద్యాసమన్వితమ్। ఏతేహి పంచసంస్కారాః కథితాస్సంగ్రహేణతే ॥౨౧౫॥ కుర్వీతప్రతిసంస్కారం

ధర్మోపదేశః

సంకల్పందేశికోత్తమః।ధర్మోపదేశంకుర్వీతతతశ్శిష్యాయదేశికః॥౨౧౬॥ మంత్రఃపరస్యనాఖ్యేయః నాక్షమాలాంప్రదర్శయేత్। ముద్రాంసిద్ధింనకథయేత్ గురుంసమ్యక్ప్రకాశయేత్ ॥౨౧౭॥ గురోర్నలంఘయేదాజ్ఞాంశయనంచాస్యనాక్రమేత్। నదూషయేద్వాఙ్మనోభ్యాంతత్ప్రియం సర్వదాచరేత్ ॥౨౧౮॥ గురువద్గురుదారేషు వర్తితవ్యమసన్నిధౌ। ఆచార్యమచ్యుతంశాస్త్రం త్రయంసమ్మానయేత్సదా॥౨౧౯॥ నైవస్పృశేన్నాస్తికాదీన్ నవసేత్తైస్సహాక్వచిత్। గురుదేవాగ్నివిప్రేషు చరణౌన

ప్రసారయేత్ ||౨౨౦|| వాసుదేవమయంబ్రహ్మ జగత్సర్వం విచింత
యేత్ । అభ్యర్చ్య వాసుదేవంత మాత్మపోషణమాచరేత్ ||౨౨౧||
జపంస్తోత్రం ప్రణామంచ సంధ్యాస్వేవసమాచరేత్ । సంధ్యయోరుభ
యోర్నిత్యమగ్న్యుపాస్తింసమాచరేత్ ||౨౨౨|| భగవద్ధ్యానకైంకర్యంభ
క్తప్రణతి మాచరేత్ । పుత్రదారాది విముఖః కామక్రోధౌ వివర్జ
యేత్ ||౨౨౩|| సమస్స్యాత్సర్వభూతేషు సంసారవిముఖోభవేత్ । శనై
శ్శనైరింద్రియాణి విషయేభ్యోనివర్తయేత్ ||౨౨౪|| స్వసూత్రోక్తవి
ధానేన పంచరాత్రోదితేనవా । నిషేకాదిక్రియాఃకుర్యాత్ భగవద్ధ్యా
నమాస్థితః ||౨౨౫|| సంకీర్తయేత్సదాబ్రహ్మన్వాసుదేవంసనాతనమ్ । సం
సారవిముఖైస్సార్ధం వేదాధ్యయనమాచరేత్ ||౨౨౬|| ఏవంనిబోధయే
ద్ధర్మాన్ శిష్యాయగురుసత్తమః । శాంతిహోమంతతోహుత్వాపూర్ణా
హుతిమతఃపరమ్ ||౨౨౭|| అగ్నించవిసృజేచ్ఛిష్యః గురవేదక్షిణామపి ।
వస్త్రాణిచయథాలోపందత్వానుజ్ఞాపురస్సరమ్ ||౨౨౮|| ఋత్విగ్భ్యో
పితథాదత్వా తతస్స్వనిలయంవ్రజేత్ । ద్విజానాంశూద్రజాతీనాంపధి

∗ క్షత్రియాదీనాం ∗

శేషచతుర్ముఖ ||౨౨౯|| అన్యేషాంక్షత్రియాదీనాం కలశస్థాపనంవినా ।

∗ మంత్రభేదా ∗

మంత్రభేదానితోవక్ష్యే తత్పురశ్చరణాదిచ ||౨౩౦|| తత్సిద్ధించవిశేషే

∗ వర్ణాః ∗

ణశృణుష్వకమలాసన । వర్ణస్వరవిభేదేన ద్వివిధా వర్ణజాతయః ||
౨౩౧|| అచస్స్వరాహలోవర్ణాః యత్రాస్తేభారతీస్వయమ్ । అకారా
ద్యాష్షోడశైవ స్వరాఅచఉదాహృతాః ||౨౩౨|| కకారాదిక్షకారాం

∗ వర్గపంచకాః ∗

తం పంచత్రింశద్ధలోమతాః । కాద్యాశ్చచాద్యాశ్చ టాద్యాశ్చ తా
ద్యాఃపాద్యాఃపృథక్పృథక్ ||౨౩౩|| పంచపంచైవవర్గాస్స్యుర్యాద్యా
దశచతుర్ముఖ । హల్సుస్వరసమేతాసు ప్రత్యర్ణం షోడశాక్షరా ||౨౩౪||

ఆహాత్యరుద్రోత్తరషట్శతమక్షరమాతృకా। అనుస్వారోవిసర్గశ్చ ద్వావేతావుపరిస్థితౌ ॥౨౩౫॥ నతిస్వాహావౌషడితిహుం ఫట్భ్యాంమస్తకం విదుః । మాతృకాఖ్యసరస్వత్యాః ఋషిర్బ్రహ్మోదాహృతః ॥౨౩౬॥ ఛందోవిరాట్తథాదేవీ సాక్షాత్సా భారతీమతా । మంత్రస్థవర్ణాబీజానిశక్తయస్స్వరామతాః ॥౨౩౭॥ అకారాదిక్షకారాంత వర్ణామంత్రశ్చతుర్ముఖ। వర్గాష్టష్టపదంగానిసర్వసిద్ధిప్రదోమనుః॥౨౩౮॥ రక్తాంబుజాశోకనదే శ్వేతాంబుదచయప్రభా । కోదండమైక్షవంశంఖం రత్నానికుసుమాన్యపి ॥౨౩౯॥ దధానాపుస్తకంవ్యాఖ్యాంకరైర్జపపటంతథా । సర్వసిద్ధిప్రదాదేవీసదామేవాచిన్త్యతు ॥౨౪౦॥ అయుతం జపసంఖ్యాస్యాత్సహస్రంతర్పణంమతమ్ । తావానేవభవేద్ధోమస్తతో

ప్రణవమనుః

దేవీప్రసీద ॥౨౪౧॥ ప్రణవస్యపురశ్చర్యామితోవక్ష్యేవధారయ।స్వరేషాంస్తృతీయంచ తథాతత్ర త్రయోదశమ్ ॥౨౪౨॥ అనుస్వారశ్చతైస్సర్వైర్జాయతేప్రణవోమనుః। ప్రణవస్యఋషిర్బ్రహ్మాదేవీగాయత్రముచ్యతే॥౨౪౩॥ దేవతాపరమాత్మాస్య చాంగానాంప్రణవోమనుః। హృన్మధ్యేష్టదళేపద్మే కర్ణికాయాంపరంమహః ॥౨౪౪॥ అజేయమరజ్వహ్నీందుసహస్రైరపిచింతయేత్। లక్షత్రయంజపేత్త్రింశత్సహస్రంతర్పణంమతమ్ ॥౨౪౫॥ తావద్భిరేవహోమోస్యతతస్సర్వార్థదో

హంసమనుః

మనుః । అథహంసమనుంవక్ష్యే భుక్తిముక్తిప్రదాయకమ్ ॥౨౪౬॥ యవర్గేచాష్టమోవర్ణస్తద్వర్గేసప్తమఃపునః । ప్రణవశ్చ భవేన్మన్త్రో హంసైకాక్షరసంజ్ఞకః ॥౨౪౭॥ హంసైకాక్షర మంత్రస్య బ్రహ్మఋషిరుదాహృతః। ఛందశ్చదేవీగాయత్రీ దేవతాస్యహయాననః ॥౨౪౮॥ యవర్గేచాష్టమంబీజంతద్వర్గేసప్తమంపునః। ప్రణవశ్చభవేచ్ఛక్తి ప్రోక్తికాహంసమంత్రతః ॥౨౪౯॥ స్వరదీర్ఘైః షడంగస్య వక్ష్యేధ్యాన మితశ్శృణు। హయగ్రీవమహంవందే స్ఫటికాచలసన్నిభమ్ ॥౨౫౦॥ చం

ద్రిమండలమధ్యస్థం సరస్వత్యాసమన్వితమ్ । వ్యాఖ్యాంచపుస్తకంశంఖ
చక్రేచదధతంకరైః ॥౫౧॥ మేఘగంభీరయావాచావ్యాఖ్యాంతంనిఖిలా
గమాన్ । బ్రహ్మేశజఠర వాగీశభారతీవ్యాస సేవితమ్ ॥ ౫౨ ॥ ప్లావ
యంతం జగత్సర్వం స్వదేహోత్థామృతాంశుభిః । ఏ
వం ధ్యాత్వా జపేన్మంత్రం లక్షత్రయమతంద్రితః ॥ ౫౩ ॥ త్రింశ
త్సహస్రంజుహుయాత్ తావదేవాంబుతర్పణమ్। జపతర్పణహోమాం
తేస్వయంసిధ్యతిమంత్రరాట్ ॥౫౪॥ సిద్ధేహంసవనోవాణీ వాచినృ

సప్తార్ణః

త్యతిసర్వదా । అనేనమంత్రరాజేన నాసాధ్యంవిద్యతేభువి ॥౫౫॥ ప్ర
ణవంచనతించాపిచతుర్థింభగవత్పదే । ఉద్ధృత్యసప్తలక్షేణజపహోమా

అష్టాక్షరః.

గ్నితర్పణైః ॥ మంత్రసిద్ధిర్భవేద్బ్రహ్మన్ప్రతిష్ఠాన్యాససిద్ధిదా। అష్టా
క్షరాఖ్యమంత్రస్య శృణూద్ధారంచతుర్ముఖ॥ తారంనతింసముద్ధృత్యనా
రాయణపదస్యతు। చతుర్థీముద్ధరేదేషమంత్రోఅష్టాక్షరస్స్మృతః॥౫౬॥
స్వరేషు ప్రథమోబీజం శక్తిస్స్యాత్తదనంతరమ్ । అంగన్యాసశ్చ కరన్యా
సోవర్ణైరేవవిధీయతే ॥ ౫౯॥ అష్టాక్షరస్యమంత్రస్యఋషిర్నారా

న్యాస విధిః.

యణోమతః । ఛందశ్చదేవీగాయత్రీదేవో నారాయణస్స్మృతః ॥౬౦॥
అస్త్రమంత్రేణ కరయోస్తలంపృష్ఠంచ శోధయేత్ । ప్రణవాదీనష్టవ
ర్ణాన్ కరాంగుళిషువిన్యసేత్ ॥ ౬౧ ॥ అంగుళీనాంతుసర్వాసాంతా
రమాద్యంతపర్వణోః । మంత్రాక్షరాణాం విన్యాసో మధ్యమే పర్వణి
స్మృతః ॥౬౨॥ అక్షరాణిసబిందూనిప్రాగగ్రప్రణవానిచ । ఏకైకమ
క్షరంప్రోక్తంపత్రైకాంగుళిషుపృథక్ ॥ ౬౩॥ యామ్యేతర్జనిమారభ్య
తత్కనిష్ఠావధిక్రమాత్ । వామతర్జనిమారభ్యతత్కనిష్ఠాంత మప్యథ॥
న్యస్తమంత్రాక్షరైర్విద్ధిస్థితిన్యాసంచతుర్ముఖ । యామ్యేతర్జని మార
భ్యతత్కనిష్ఠాంగుళావధి ॥౬౪॥ యామ్యేతరకనిష్ఠాది తత్తర్జన్యం

తమాచరేత్ । సృష్టిన్యాసోఽథవేదేషస్సంహృతిన్యాసఉచ్యతే॥౧౬॥ ఆ
రభ్యవామతర్జన్యాంయామ్యతర్జన్యవధ్యపి । విన్యస్తే సంహృతిన్యా
సోదక్షిణాంగుళిపర్వసు ॥ ౧౭ ॥ తదంగుష్ఠేనవిన్యాసః దక్షిణేతర
పర్వసు। వామాంగుష్ఠేనవిన్యాసఃకర్తవ్యస్సర్వకర్మసు॥౧౮॥ పూ
ర్వస్యాశ్రమిణస్సృష్టిం వానప్రస్థగృహస్థయోః। స్థితిన్యాసోయతీనాం
తు సంహృతిన్యాసఉచ్యతే ॥౧౯॥ వాసుదేవాదిబింబేషునకరన్యసనం

అంగన్యాసః.

మతమ్ । తతస్తుదక్షిణేహస్తేపద్మంచక్రంస్మరేత్తతః ॥ ౨౦॥ శంఖం
గదాం తదావామేతేజస్తుకరయోస్తయోః। తాభ్యాముభాభ్యాం తేజో
భ్యాం దేహంవ్యాప్తంవిభావయేత్ ॥౨౧॥ కల్పితవ్యాపకన్యాసమం
గన్యాసమతస్స్మరేత్ । దక్షిణాంగుళిభిఃకుర్యాదంగన్యాసం యథాక్ర
మమ్॥౨౨॥ ప్రథమంప్రణవంమూర్ధ్నిన్యసేన్మధ్యమయాతతః। తర్జ
నీమధ్యమాభ్యాంతు నేత్రయోస్తదనంతరమ్॥ ౨౩ ॥ అంగుష్ఠానామి
కాభ్యాంచ ముఖేమంత్రాక్షరం న్యసేత్ । సాంగుష్ఠయైవ తర్జన్యా
హృదయేన్యసనంమనోః॥౨౪॥న్యాసకనిష్ఠాంగుష్ఠాభ్యాంనాభిమధ్యేత
తఃపరమ్। వ్యంగుష్ఠాభిరంగుళీభిర్గుహ్యదేశేన్యసేత్తతః॥౨౫॥సమస్తాభి
రంగుళీభిర్జానునోర్న్యాసమాచరేత్ ।అఙ్గుళీభిస్తాభిరేవపాదయోర్న్య
సనంతతః॥౨౬॥ప్రణవాద్యష్టవర్ణానాంన్యాసస్సృష్టావయంక్రమః।
నాభిదేశంసమారభ్యహృదయాంతంకృతేసతి॥ ౨౭॥ స్థితిన్యాసఃపాద
ముఖంచరణాంతంతుసంహృతిః। మూలమంత్రాక్షరందేహేవిన్యస్యై
వంవిధానతః ॥౨౮॥ హృదయాద్యంగమంత్రాణాం న్యాసంకుర్యాద
నంతరమ్।హృదయాద్యంతమంత్రాణిక్రుద్ధోల్కాదీనిపద్మజ ॥ ౨౯॥
అంగుష్ఠాదికనిష్ఠాంతముభయోర్హస్తయోర్న్యసేత్ । నేత్రమంత్రంన
ఖాగ్రేషు విన్యస్యతదనంతరమ్ ॥ హృదయాదిషడంగేషు మంత్రన్యాసం
సమాచరేత్ । క్రుద్ధోల్కాహృదయాహ్వానామమహోల్కాశీర్షసంజ్ఞి
తా ॥ ౩౦ ॥ వీరోల్కాతుశిఖామంత్రః వ్యుల్కా కవచసంజ్ఞితా।

తేజోల్గానేత్రమంత్రస్స్యాత్సహసోఽల్గాస్త్రసంజ్ఞితః॥౭౨॥ నతిర్హృదయమంత్రేచ స్వాహాకారంశిరోమనౌ। వౌషట్కారం శిఖామంత్రే హుంకారమపివర్మణి॥౭౩॥ వౌషట్కారం నేత్రమంత్రేఽప్యస్త్రే తే నియోజయేత్। సర్వత్ర ప్రణవఃపూర్వే తత్తన్నామచతుర్థియుక్॥ నత్యాద్యంతేనియుక్తంచ దంగమంత్రశ్చతుర్ముఖ। కేవలం హృదయాదీని ఉల్కాభీ రచితాని చేత్॥ జపధ్యానేషుయోజ్యాని సోల్కాని హరిపూజనే। మంత్రాక్షరాణాం దామోది ప్రణవేనైవపూర్వవత్॥కృత్వాక్షరాణిచాభ్యర్చ్య ధ్యాయేన్మాంవక్ష్యమాణతః। నీలాంబుదచయప్రఖ్యంచతుర్బాహుంకిరీటినమ్॥౭౪॥ శ్రీవత్స కౌస్తుభాకల్పం వనమాలావిరాజితమ్। చక్రశంఖగదాపద్మంకుండలాళకమండితమ్॥౭౭॥ శ్రియాభూమ్యాలసత్పార్శ్వం శేషభోగేసుఖాసనమ్। చింతయంతం సదాశర్మజగతాం హృదిచింతయేత్॥౭౯॥ అష్టలక్షం జపేన్మంత్రంతర్పయేత్తద్దశాంశతః। తత్తుల్యం జుహుయాదగ్నౌతతస్సిద్ధ్యతిమంత్రరాట్॥౮౦॥ శాంతిపుష్ట్యభిచారాణిప్రతిష్ఠోత్సవ కర్మచ। కుర్యాదనేనమంత్రేణనాసాధ్యంతస్యవిద్యతే॥౮౧॥ వాసుదేవబ్రహ్మవిద్యాం

ద్వాదశాక్షరీ.

శృణుష్వద్వాదశాక్షరీమ్। సప్తవర్ణాన్సముద్ధృత్యపూర్వోక్తాన్కమలాసన॥వాసుదేవచతుర్థ్యంతంమన్త్రోఽయంద్వాదశాక్షరః।ద్వాదశాక్షరమ్మంత్రస్యవాసుదేవోఋషిస్స్వయం॥౮౩॥ఛన్దశ్చదేవీగాయత్రీవాసుదేవశ్చదేవతా। బీజశక్తీమూలమంత్రప్రోక్తైకమలసంభవ॥౮౪॥అంగానిప్రణవేనైవన్యస్యధ్యానమితశ్శృణు। హృత్పద్మకర్ణికామధ్యేచతుర్బాహుమలంకృతమ్॥౮౫॥ శుద్ధస్ఫటికసంకాశమగ్నీందురవి తేజసమ్।కిరీటహారకటకకాంచీనూపుర కుండలమ్॥౮౬॥ శంఖచక్రగదాపద్మలసద్ధస్తచతుష్టయమ్। మృదూర్ధ్వపుండ్రతిలకంమేఘే సౌదామినీయథా॥౮౭॥ శ్రీభూమిభ్యాంసుఖాసీనం శేషభోగే విచింతయేత్। జపోద్వాదశలక్షస్స్యాత్తద్దశాంశేనతర్పయేత్॥౮౮॥ తత్సమంజు

ప్యుయాదగ్నౌ మంత్రసిద్ధిస్తతో భవేత్ । శాంత్యాదిసర్వకర్మాణి సౌ

⁕ విష్ణుగాయత్రీ. ⁕

ధయేత్సాధకోఽముతః॥ ౨౯౯ ॥ శృణుష్వ విష్ణుగాయత్రీం మంత్రరత్నం చ తుర్ముఖ । నారాయణచతుర్థ్యంచ విద్మహేతి పదం తతః ॥ ౩౦౦॥ వాసుదేవచతుర్థ్యంచ ధీమహీతి తతః పరమ్ । తన్నో విష్ణుః పదం పశ్చాదుద్ధరేత ప్రచోదయాత్ ॥ ౩౦౧ ॥ ఇత్యుద్ధారే కృతే మంత్రో విష్ణుగాయత్రీసంజ్ఞితః । ఋషిర్బ్రహ్మా మనోరస్య ఛందో గాయత్రముచ్యతే । దేవతా విష్ణురేతస్య వకారో బీజముచ్యతే॥ ౩౦౨॥ శక్తి ర్యాక్షరో యస్య అంగాని ప్రణవో మనుః ॥ ౩౦౩ ॥ శంఖచక్రగదాపాణిం గరుడారూఢమచ్యుతమ్ । సౌమ్యం చతుర్భుజం దేవం స్ఫటికాద్రిసమప్రభమ్ ॥౩౦౪॥ ధ్యాత్వా జపేచ్చతుర్వింశల్లక్షంతత్తద్దశాంశతః। తర్పణం తత్సమో హోమస్తతస్సిద్ధో మహామనుః ॥౩౦౫॥ సర్వమంత్రఫలం దద్యాత్సాధకస్య

⁕ సుదర్శనషడక్షరమ్. ⁕

నసంశయః । నాస్తి నాస్తి సమో మన్త్రో విష్ణుగాయత్రిసమ్మితః ౩౦౬॥ తతస్సుదర్శనం మంత్రం గుహ్యాద్గుహ్యతరం శృణు । యవర్గ సప్తమాదిం చ తద్వర్గే ప్యష్టమాదిమమ్ ॥ ౩౦౮ ॥ తద్వర్గస్తద్ద్వితయం తద్వర్గద్వితయం తతః । తద్వర్గ ద్వితయాదిం చ తద్వర్గాష్టమ పంచమమ్॥ బిందుం షడంతముద్ధృత్య సుదర్శనషడక్షరః। ఛందశ్చ దేవీ గాయత్రీ దేవతా చ సుదర్శనమ్ ॥౩౦౯॥ రేఫో బీజం తతస్స్వాహా శక్తిః కమలసంభవ । వక్ష్యే షడంగమంత్రాణి హృదయాదీని వై క్రమాత్॥ ౩౧౦॥ ఆచక్రాయ విచక్రాయ సుచక్రాయ తతః పరమ్ । జ్వాలాచక్రాయ త్రైలోక్యచక్రాయ తదనంతరమ్ ॥ అసురాంతకచక్రాయ ప్రణవాది చతుర్ముఖ।హృదయాదినమోంతాదిషడంగన్యాసమాచరేత్॥౩౧౧॥ధ్యాయేత్సుదర్శనం దేవం సహస్రదళపంకజే । కర్ణికాయాం చక్రధరం ద్విభుజం వృత్తలోచనమ్ ॥ దంష్ట్రాకరాళవదనం భృకుటీకుటిలేక్షణమ్ । మహోదరం మహాకాయం జపాకుసుమసన్నిభమ్ ॥ కరండమకుటోపేతం రక్తాం

బర విభూషితమ్ । ధారయంతం శిఖారత్నం చక్రం మేఘ సమప్రభమ్ ॥౩౧౫॥ నాభినేమిసమాయుక్తంజ్వాలామణ్డలమస్సహమ్। జ్వలత్షడరసంయుక్తం ధ్యాయేత్ప్రక్షీణకల్మషః ॥౩౧౬॥ ఏవంధ్యాత్వాజపేన్మన్త్రంలక్షషట్కంయథావిధి । తర్పయేత్తద్దశాంశేన తత్సమం జుహుయాదపి ॥౩౧౭॥ తతస్సిద్ధోభవేన్మంత్ర స్సర్వంతేనైవసాధయేత్। సాధకఃపానయేల్లోకాన్ మన్త్రేణానేనపద్మజ॥౩౧౮॥ ఘాతప్రేతపిశా

నృసింహమనుః

చానాంసంకటంవినివారయేత్ । నృసింహమంత్రంవక్ష్యామితన్మహ్యమవధారయ ॥౩౧౯॥ నాస్త్యస్యసదృశోమంత్రఃసర్వకార్యార్థసాధనే। ఉగ్రంవీరంమహావిష్ణుం జ్వలంతంసర్వతోముఖమ్ ॥ ౩౨౦ ॥ నృసింహం భీషణంభద్రం మృత్యుమృత్యుంనమామ్యహమ్ । విరాడృషి రనుష్టుప్చ దేవతానరకేసరీ।౩౨౧॥మంత్రాదివర్ణోబీజంస్యాచ్ఛక్తిరంత్యాక్షరస్సవృతః । చతుర్భిశ్చ చతుర్భిశ్చ అష్టభిశ్చత్రిభిఃపరమ్ ॥ ౩౨౨ ॥ పంచభిశ్చాష్టభిర్వర్ణైరంగన్యాసంసమాచరేత్। స్ఫటికాచలసంకాశం ధ్యాయేన్మంత్రోక్తవర్త్మనా ॥౩౨౩॥ మంత్రస్య లక్షజాపస్స్యాదయుతంహోమతర్పణే।ముక్తిదోమంత్రరాజోయంముక్తిదశ్చాపిమంత్రిణే॥

గరుడమంత్రః

వశ్యాదిసర్వకర్మాణికురుతేసాధకస్స్వయం। మంత్రంతువైనతేయస్యశృణుష్వకమలాసన ॥౩౨౪॥ యవర్గాంత్యతృతీయంచ పవర్గప్రథమాదికమ్। తారంస్వాహాంతముద్ధృత్య సాధయేత్సాధకోమనుమ్ ॥౩౨౫॥ ఋషిస్తుకాశ్యపశ్ఛందఃపఙ్క్తిర్దేవస్తుపక్షిరాట్। మన్త్రాదివర్ణోబీజంస్యాచ్ఛక్తిస్స్వాహాకృతిర్భవేత్॥౩౨౬॥క్షౌమిత్యాదిషడంగానికథితాన్యబ్జసంభవ। ఆజానుతస్సువర్ణాభమానాభితుహిమప్రభమ్॥౩౨౭॥ కుంకుమారుణమాకంఠమాకేశాంతంసితప్రభమ్ । అనంతాదిమహానాగైరష్టభిర్భూషితంఖగమ్ ॥౩౨౮॥ ధ్యాయేచ్చతుర్షుసంధ్యాసువాహనేషూత్తమంహరేః । పంచలక్షంజపేన్మంత్రందశాంశేహోమతర్పణే॥౩౩౦॥

మంత్రరాజస్తతస్సిద్ధో విషం నాశయతేక్షణాత్ । సర్వవిద్యాప్రదో మ

శ్రీమంత్రః

న్త్రిసాధకస్య నసంశయః ॥ ౩౩౧ ॥ లక్ష్మీమంత్రమితో వక్ష్యే శృణు
ష్వాంబుజసంభవ । యవర్గే పంచమం పూర్వం తద్వర్గేయద్ద్వితీయకమ్॥
౩౩౨॥ స్వరే చతుర్థం బిందుం చోద్ధృత్య బీజం శ్రియో భవేత్ । శృణు పం
చాక్షరం లక్ష్మ్యాస్సాధకస్య విభూతిదమ్ ॥౩౩౩॥ యవర్గ పంచమం పూ
ర్వం తద్వర్గేయ ద్వితీయకమ్ । స్వరే చతుర్థం బిందుం చ యవర్గే పంచమం
పునః ॥౩౩౪॥ ద్వితీయం చ యవర్గస్య తృతీయం చ తతస్స్వరే। ద్వాద
శాఖ్యం యవర్గాదౌ నతిముద్ధరేత్తతః ॥౩౩౫॥ మంత్రస్యాస్య ఋషి
బ్రహ్మా పఙ్క్తిశ్ఛంద ఉదాహృతమ్ । దేవతాస్య స్వయం లక్ష్మీ బీజ
శ్రీమిత్యాదిషడంగాని మంత్రిస్యాస్యాం
మంత్రః పురోహితః ॥౩౩౬॥ శ్రీమిత్యాదిషడంగాని మంత్రిస్యాస్యాం
బుజాసన । దివ్యామృతోదధౌ రత్నద్వీపే కల్పద్రుమాశ్రితామ్ ॥౩౩౭॥
పద్మోదరసమాసీనాం స్వర్ణాభాం పద్మగంధినీమ్ । ఉభయోర్హస్త
యోః పద్మమితరాభ్యాం వరాభయమ్ ॥౩౩౮॥ దధతీమనవద్యాంగీం స
ర్వభూషాపరిష్కృతామ్ । ధ్యాత్వా జపేత్పంచలక్షం దశాంశే హోమ
తర్పణే॥౩౩౯॥ తతో లక్ష్మీప్రసాదేన సాధకో భూతిమాప్నుయాత్। భూ
మిమంత్రమితో వక్ష్యే శృణ్వేతత్కమలాసన ॥౩౪౦॥ పవర్గతుర్యషష్ఠం

భూమిమంత్రమ్

చ బిందుం చోద్ధృత్య లక్షయేత్ । భూమ్యాశ్చతుర్థీం చ నతిం భూమి పంచా
క్షరో మహాన్ ॥౩౪౧॥ ఋషిః కణ్వోస్య మంత్రస్య ఛందః పఙ్క్తిశ్చ దేవ
తా। మహీబీజమితో వక్ష్యే యవర్గాష్టమముద్ధరేత్ ॥౩౪౨॥ తద్ద్వితీయే
పితుర్యం చ బిందుమప్యుద్ధరేత్తతః । బీజమంత్రో భవేన్మహ్యాస్తేనాం
గన్యాసమాచరేత్॥౩౪౩॥ రక్తవర్ణాభవేత్పృథ్వీ సర్వమన్యచ్ఛ్రియో
యథా । శాస్త్ర్యయం పృథివీం సర్వాం యస్సాధయతి తన్మనుం॥౩౪౪॥

ఆదిత్యమంత్రః

ఆదిత్యమంత్రం వక్ష్యామి తద్గుహ్యమతిదుర్లభమ్ । కవర్గతుర్యముద్ధృ

త్యసప్తమంచ స్వరేతతః ॥౩౪౫॥ టవర్గే పంచమం పశ్చాత్ స్వరస్త్రిత్రయమేవచ । విసర్గంచ యవర్గస్య సప్తమే షష్ఠమం తతః ॥౩౪౬॥ ద్వితీయేతు యవర్గస్య తృతీయం తత్ర వై పునః । స్వరే ద్వితీయముద్ధృత్య తవర్గే థ తృతీయకే ॥౩౪౭॥ తృతీయంచ తవర్గాదిం యవర్గాద్విషతగప

బ్రహ్మమంత్రః

రం । విసర్గేచోద్ధృతే బ్రహ్మన్నాదిత్యాష్టాక్షరో మనుః ॥౩౪౮॥ ప్రణవం పూర్వముద్ధృత్య తవర్గాద్యాదిముద్ధరేత్ । తవర్గాదిం యవర్గస్య సప్తమే ప్రథమం విధే ॥౩౪౯॥ సముద్ధర తవర్గాదిం బ్రహ్మమంత్రోయముచ్యతే ।

శివమంత్రః

ప్రణవంచ నతించాథ చతుర్థీంచ శివస్యచ ॥౩౫౦॥ ఉద్ధృతే శివమన్త్రో

మూర్తిమంత్రః

యం సర్వజ్ఞానాకరో మహాన్ । మత్స్యాదిదశమూర్తీనా మన్యాసాం యోషితామపి ॥౩౫౧॥ చండాదిపరివారాణాం సర్వేషాం కమలాసన । మంత్రోద్ధారవిధిం వక్ష్యే శృణుష్వ కమలాసన ॥౩౫౨॥ ప్రణవం పూర్వముద్ధృత్య చతుర్థ్యా నామచోద్ధరేత్ । అన్తేనతి మయం మంత్రః మూ

తత్వమంత్రః

ర్త్యాదీనాం ఫలప్రదః ॥౩౫౩॥ పృథివీముఖతత్వానాం సంహారోత్పాదనే తథా । మంత్రాక్షరపురాప్రోక్తస్సబిందుర్వ్యాదిసోక్షరః ॥౧౫౪॥ తత్వ మంత్రాశ్చతుర్వక్త్ర ఫలదా మంత్రయోగినామ్ । పూజోపకరణానాంచ

అయుధ పూజామంత్రః

అయుధానాం చతుర్ముఖ ॥౧౫౫॥ ధూపాదిసర్వముద్రాణా ముద్ధారో మూర్తిమంత్రవత్ । ద్వాత్రింశదక్షరాద్ధీనం కుర్యాదక్షరలక్షకం ॥౩౫౬॥

జపసంఖ్యా

దశాంశం జుహుయాదగ్నౌ తత్సమం చాంబుతర్పణమ్ । సర్వేషామపి మంత్రాణాం పూర్ణాహుతి వినేద్విజాః ॥౩౫౭॥ శ్రీవిష్ణుభక్తిరతాః

కృతాదిషుజపః

భోజయేద్ద్వాదశావరాన్ । కృతేయథోక్తంకుర్వీత త్రేతాయాంద్విగుణంభవేత్ ॥౩౫౮॥ ద్వాపరేత్రి గుణంసర్వం కలౌకుర్యాచ్చతుర్గుణమ్। ద్వాత్రింశదక్షరేచోర్ధ్వేన లక్షసంఖ్యాముదీరితమ్ ॥౩౫౯॥ ఏవంమంత్రం గురుముఖా దభ్యస్యతదనుజ్ఞయా । దేవాలయేనదీతీరే శైలేసాగరరో

జపస్థానమ్

ధసి ॥ ౩౬౦ ॥ మునీనా మాశ్రమేపుణ్యే వనేపుష్కరిణీజలే । న్యగ్రోధాశ్వత్థయోర్మూలే గవాంగోష్ఠేథవాజపేత్ ॥౩౬౧॥ కుటీరేపిసహః యస్స్రక్ పలాశకుశపుష్కలే । తులసీపుష్పకందాని యత్రశుద్ధోదకం

జపకాలః

బహు ॥౩౬౨॥ ఉషఃకాలేసముత్థాయ పూర్వాంసంధ్యాంసమాప్యచ ఉపస్థాయతతఃకుర్యాజ్జపంమాధ్యాహ్నికావధి ॥౩౬౩॥ స్నాత్వామాధ్యాహ్నికంకృత్వా ఇజ్యయాభ్యర్చ్యమాంపునః । ఆసాయంచ జపేన్మంత్రంసాయంస్నానంతతశ్చరేత్ ॥౩౬౪॥ ఉపాస్యపశ్చిమాంసంధ్యామభ్యర్చ్యపురుషంపునః । ఆప్రభాతంజపంకుర్యాత్తుర్యస్నాయీయదిస్వయమ్ ॥ ౩౬౫ ॥ స్నాత్వోపాస్య తతఃకుర్యాదాప్రభాతం పునర్జపమ్। నైవేద్యాంతంసమభ్యర్చ్యజపంకుర్యాత్తతఃపరమ్॥౩౬౬॥ నిత్యం

మంత్రప్రయోజనం

త్రిషవణస్నానం తుర్యస్నానాత్ఫలాధికమ్ । మంత్రేణ స్థాప్యతేదేవో మంత్రేణైవవిసృజ్యతే॥౩౬౭॥ మంత్రాధీనస్తతోదేవ స్తస్మాన్మంత్రపరో భవేత్ । పవిత్రపాణిరాచాంతో బ్రుస్యాంవాదర్భసంస్తరే ॥ ౩౬౮ ॥

దిగ్వర్జ్యమ్

కృష్ణచర్మణివాసీనః ప్రాఙ్ముఖోవాప్యుదఙ్ముఖః । పశ్చిన్ముఖోవాకుర్వీతనైవయామ్యముఖఃక్వచిత్॥౩౬౯॥ శిఖీవాజటిలోముండీ కర్పటాజినసంవృతః । చీరవస్త్రధరోయద్వా శంఖచక్రాదిలాంఛితః ॥ ౩౭౦ ॥

ఊర్ధ్వపుండ్రితనుశ్శుద్ధఅక్షమాలాందధద్గళే । ఏకాంతాం భువమాశ్రి
త్యమానీజపమథాచరేత్॥ ౩౭౧ ॥ ప్రతిలోమాదిభిర్నీచైర్నభాషేతజ

✻ స్వర్థజపలక్షణమ్ ✻

పన్నరః। వ్యాహరేదపికార్యార్థం విప్రైర్నాన్యైర్నకదాచన॥౩౭౨॥
అవిధాయశిఖాబంధమకృత్వానిపవృత్తింపురా । పవిత్రంయజ్ఞసూత్రం
వానదధానదికరేగళే ॥ ౩౭౩ ॥ అకచ్ఛోవాథవానగ్నః అవకుంఠిత మ
స్తకః । గచ్ఛన్ శయానః ప్రలపన్ జపాన్నఫల మశ్నుతే ॥ ౩౭౪ ॥

✻ భోజనాదిః ✻

అభుంజానోవాయుభక్షః కించిన్నిరాశనోథవా । పర్ణాశనః ఫలాశో
వా శాకమూలాశనోథవా ॥౩౭౫॥ నోచేద్వా హోష్ణికాహారః దుగ్ధాహా
రో ఘృతాశనః । భిక్షయిత్వాథ భుంజీత సాధకో లవణంవినా ॥
౩౭౬॥ వానప్రస్థో గృహస్థోవా స్వయంవాభార్యయాథవా। పక్వమ
న్నంచహరయే నివేద్యబలిమాచరేత్ ॥ ... ॥౩౭౭॥

భోజయిత్వాఽతిథీన్ వృద్ధాన్ భార్యాపుత్రశిశూనపి। భుంజీత శేష
మన్నాది పశ్చాత్స్వయమకుత్సయన్ ॥ ౩౭౮ ॥ అభ్యంగం వర్జయే
ద్యావత్పూర్ణాహుతిచతుర్ముఖ । ప్రత్యహంతర్పయేదగ్నిజుహు
యాత్సమిదాదిభిః॥ ౩౭౯॥ స్వాహేతి జుహుయాదగ్నౌ తర్పయామీ
తితర్పయేత్ । నమ ఇత్యర్చయేత్సమ్యగ్యథాకామం జపంచరేత్॥
౩౮౦ ॥ పుమాదిలింగంవక్ష్యామి శృణుష్వకమలాసన । నమోంతమం

✻ మంత్రలింగాని. ✻

త్రానష్టలింగాస్స్వాహాంతాస్తు స్త్రియోమతాః ॥ ౩౮౧ ॥ ఇతరా
స్త్విథపుంలింగాః తత్ఫలంవక్ష్యతేఽధునా । ఉచ్చాటనే వశీకారే విద్వే
షేక్షుద్రకర్మసు ॥ ౩౮౨॥ స్త్రియస్తు ప్రశస్తాఅన్యత్ర పుల్లింగా ఏ
వపూజితాః । సర్వత్ర ఖలుయుజ్యంతే పురుషార్థచతుష్టయే॥౩౮౩॥
న్యాసేనమోక్షార్థాస్స్వాహాంతాజపపూజాహుతిష్వపి।పుల్లింగేష్వపిదిజ్మా
త్రే　　వక్ష్యతే। పర్యంతామారణాద్యర్థేనస్తా

భూతాద్యుపద్రవే । హుంకారాంతాశ్చపశ్చిమస్యాంతే వాషడంతాస్తుతే పునః ॥ ౩౮౫ ॥ ఆప్యాయనే నియుజ్యంతే ధర్మకామార్థభుక్తిషు। చతుర్థ్యంతాశ్చ పశ్చిమస్యాంతే ఓమంతా స్సర్వసిద్ధిదాః ॥ ౩౮౬ ॥ ఏక

ఏకస్మిన్సాధితే సర్వఫలమ్.

స్మిన్సాధితేమంత్రే జప్తైహోమైశ్చతర్పణైః। సాధకస్యాసనర్వార్థం ప్రసూతే నాత్రసంశయః॥ ౩౮౭ ॥ ప్రత్యహం జుహుయాదగ్నౌ తర్ప

జపవిధిః.

యేచ్చజేపేదపి।జపస్స్యాదక్షమాలాయాంకరపర్వణివాథవేత్॥౩౮౮॥ చందనాగరుకర్పూర కేసరీక్షోదవారిభిః । తర్పయేదంజలిజలైఃన్యాస

అగ్నికార్యవిధిః.

ధ్యానపురస్సరమ్ ॥ ౩౮౯ ॥ అగ్నికార్యమితో వక్ష్యే పురశ్చర్యావిధానతః । షోడశ స్తంభసంయుక్తామగ్నికుండసమన్వితామ్ ॥ ౩౯౦ ॥ ధూమనిర్గమనోపేతాం యాగశాలాం ప్రకల్పయేత్ । వృత్తంవా చతు

కుండలలక్షణమ్.

రశ్రంవా మేఖలాత్రయ సంయుతమ్ ॥ ౩౯౧ ॥ యోనియుక్తం ప్రపామధ్యే కుండమేకంప్రకల్పయేత్ । హస్తమాత్ర సముత్సేధం హస్తమాత్రావటంతథా ॥ ౩౯౨ ॥ హస్తమాత్రసమాయామవిస్తారంతద్యథాభవేత్ । ఆరణ్య మర్కాంతోత్థం యద్వాగ్నిం లౌకికం స్వయమ్॥ ఆహృత్య విధివత్కుండే నిక్షిప్యాభ్యర్చ్య వై పునః । ఆవాహ్యతత్రదేవేశంహోమాంతంసన్నిధింపునః ॥ ౩౯౪ ॥ ప్రార్థయేత తమభ్యర్చ్య హోమంకుర్యాద్దినేదినే । ఆహోమకాల పర్యంతం రక్షేదగ్నిమతం

జపకాలవిశేషః.

ద్రితః ॥ ౩౯౫ ॥ నహరేత్పూర్వదిగ్భాగే ఉపస్థితే౽నుపక్రమే। మంత్రదేవక్షణవారేషు తిథిమాసేషుసాధకః ॥ ౩౯౬ ॥ ఏకాదశ్యాం పౌర్ణమాస్యాం గ్రహణేసోమసూర్యయోః । విశేషయజనం కుర్యాజ్జపహోమాగ్ని తర్పణైః ॥ ౩౯౭॥ కమాంతం యోషితాంసంగంతైలా

మోక్షపురశ్చర్యా.

భ్యంగంచవర్జయేత్ । నిగ్రహేణగ్రహాత్తద్వద్వర్జయేన్మంత్ర సాధ
కః ॥ ౩౯౮ ॥ గోమూత్రయావకాహారః బ్రహ్మచర్యవ్రతేస్థితః। పూ
ర్వోక్తం దేశమాసాద్య జపేల్లక్ష మతంద్రితః ॥ ౩౯౯ ॥ తర్పణేనాపి
హోమేన దేహాంతేముక్తిమాప్నుయాత్ । ఉపాసతే సయన్మంత్రంత
స్మిన్దేవేప్రలీయతే ॥ ౪౦౦ ॥ యేనయేనతు మంత్రేణ ప్రాణాయా
మపరోనరః । దేహావసానేతస్యస్యాత్తత్రియోగోక్తవర్త్మనా॥౪౦౧॥

సిద్ధిప్రత్యయః.

వక్ష్యామి సాధకస్యాగ్రే జాతానభ్యుదయావహాన్ ।వ్యోమ్ని దేవగ
ణాన్మేఘఘోషందుందుభిస్స్వనమ్॥ ౪౦౨॥ సిద్ధైస్సంభాషణంచాపి వి
మానస్యావలోకనమ్ । భూతప్రేత పిశాచాది దర్శనం భూతలేతథా॥
౪౦౩ ॥ హోమకాలేచసప్తార్చి స్త్రిశిఖగపరిదృశ్యతే । శుద్ధస్ఫటిక స
ఙ్కాశో దక్షిణావర్తసంయుతః ॥ ౪౦౪ ॥ దివ్యగంధోప లంభశ్చఛ
త్రబింబధ్వజాదికమ్। శంఖదుందుభివీణాది వేదఘోష శ్రుతం పునః॥
౪౦౫ ॥ పూర్ణాహుతివిధాసిద్ధలింగాన్యేతానిలక్షయేత్ । సాధకస్తా
నిలింగాని కథయేన్నగురుంవినా ॥ అంతేవైష్ణవవిప్రేన్ద్రాన్ భోజయే

ముక్తిసిద్ధ్యాది విశేషాః.

ద్ద్వాదశావరాన్। లక్షజాప్యేనముక్తిస్స్యాత్సిద్ధిరక్షరలక్షతః ॥౪౦౭॥అ
ర్ధకోట్యాతు దేవేన సదాభాషేత సాధకః । త్రిపాదకోట్యా దేవా
ద్యాః కింకరానాత్రసంశయః ॥ ౪౦౮ ॥ కోటిజాప్యేనదేవేశ స్వయమే
వభవేద్ధ్రువమ్ । ఇతోధికేన జాప్యేన ఫలవక్తానవిద్యతే ॥ ౪౦౯ ॥ ఉపా

అణిమాదిః.

సతేసదాచైవ మణిమాద్యష్టసిద్ధయః । అణిమామహిమాచైవ గరిమాల
ఘిమాతథా ॥ ౪౧౦ ॥ ప్రాప్తిఃప్రాకామ్యమీశత్వంవశిత్వంచాష్టభూత

ధనాకర్షణమ్.

యః । చందనంకుంకుమంకుష్ఠం రోచనాలక్కకంతథా ॥ ౪౧౧ ॥ ఘన

సారంమృగమదం పిష్ట్వాతత్క్షీరోదవారిణా । ధనదం విలిఖేన్మ్యూభమా స
ప్తరాత్రంజితేంద్రియః ॥ ౪౧౨ ॥ ధ్యాత్వామంత్రేశ్వరం దేవంతదంతే
మంత్రవిత్తమః । సాక్షాత్కరోతి ధనదం సతస్మై ధనమక్షయమ్॥ ప్ర
యచ్ఛతి ధనాఢ్యశ్చైరానీతంస్వాజ్ఞయాక్షణాత్ । వివిక్తందేశమాసా
ద్య బహిర్గ్రామాదనన్యధీః ॥౪౧౪ ॥ సప్తరాత్రంసిశీఘేమజపో హోమ

స్త్రీవశ్యమ్.

పురస్సరమ్ । పద్మరాగ రుచం ధ్యాయేత్ స్త్రీవశ్యమపి సంస్మరేత్॥
౪౧౫ ॥ కామయంతేతతస్సర్వాశ్శ్రింతితాఃకమలాసన । ఫలైఃపుష్పై
శ్చలాజైశ్చ సప్తరాత్రం దినేదినే ॥ ౪౧౬ ॥ సహస్రం జుహుయాద
గ్నౌచింతితాంకన్యకాంలభేత్ । లక్షితాః పాదయోః పాంసూన్ రక్తచం
దనమిశ్రితాన్ ॥ ౪౧౭ ॥ విధాయ పురుషాకారం స్త్రీరూపంవాయథే
ప్సితమ్ । కృత్వాప్రతికృతింతస్యన్యస్యాత్మానంస్మరేద్ధరిమ్ ॥ ౪౧౮॥ తా
డయేన్మూల మనునా రక్తైస్తుయవవారిజైః । ప్రత్యహం మంత్రి జాప
స్సాన్యదష్టోత్తరసహస్రకమ్ ॥౪౧౯ ॥ వశ్యానారీ పుమాన్వాపి సప్తా
హాంతేజపాద్భవేత్ । తిలతండులదూర్వాణామాహుత్యైవ యథాక్ర
మమ్ ॥ ౪౨౦ ॥ బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాంవశ్యోమంత్రప్రభావతః। ధ్యా
త్వాకరతలేచంద్రం తన్మధ్యేవిష్ఠితం హరిమ్ ॥ ౪౨౧ ॥ సుఖాసీనంపుం
డరీక కర్ణికాయాంసితప్రభమ్। ధ్యాయన్ కరతలస్పర్శాత్సర్వవశ్యం

గుళికావిధిః.

క్షణాద్భవేత్ ॥ ౪౨౨ ॥ గుళికామద్యవక్ష్యామిసర్వకర్మప్రసాధనమ్।
భూర్జపత్రే లిఖేచ్చక్రమష్టారం రోచనాదికైః ॥౪౨౩॥ చందనద్వయ
కాశ్మీర శశికస్తూరికాన్వితైః । హేమసూచ్యాలిఖేదేవం గంధద్రవ్యై
స్తథాపరైః ॥ ౪౨౪ ॥ నాభి నేమియుతం చక్ర మష్టారంజ్వాలయాన్వి
తమ్ । అష్టస్వరేషు విలిఖేదక్షరాణ్యష్టపద్మజ ॥ ౪౨౫ ॥ ప్రాదక్షిణ్యే
నవిస్పష్టం హ్రీంకారంమధ్యమేపదే । సాధ్యనామాదితత్రైవసోంకా
రంతదనంతరమ్ ॥ ౪౨౬ ॥ హ్రీంకారంనాభివలయే దిక్ష్వష్టాసు సమ

ర్పయేత్ । హ్రీంకారం నేమివలయే వశీకరణ మక్షరమ్ ॥ ౪౨౭ ॥ తత్రై
వాశాసు సర్వాసు వశంకురు పదాన్వితమ్ । తస్మిన్నావాహ్య దేవేశమి
ష్ట్వా మంత్రం జపేత్తతః ॥ ౪౨౮ ॥ అష్టోత్తరసహస్రంతు జుహుయాత్తా
పదాహుతీః । గుళికాం బిభృతస్తస్య సర్వం వశ్యం న సంశయః ॥ ౪౨౯ ॥

ఆకర్షణవిధిః.

ఆకర్షణవిధిం వక్ష్యే తం బ్రహ్మన్నవధారయ । భూర్జపత్రే లిఖేచ్చై
వమష్టారం పూర్వవర్త్మనా ॥ ౪౩౦ ॥ గంధద్రవ్యైర్లిఖేన్మంత్రం హోమ
స్యాప్యవిచక్షణః । వేష్టయేద్రక్తసూత్రేణ తత్ఖండమభిమంత్రితమ్ ॥
౪౩౧ ॥ శిఖిచంచుపుటే న్యస్తం భావయిత్వా జపేత్తతః । తన్మంత్రసం
యుతం మంత్రం కృష్ణమాకర్షయేతి చ ॥ ౪౩౨ ॥ ఇత్థం సహస్రం సప్తా
హం జపేత్ప్రతిదినం సుధీః । ఆత్మానం గరుడారూఢం సాయుధాష్టభు
జం హరిమ్ ॥ ౪౩౩ ॥ బంధూకపుష్పసంకాశం భావయిత్వా జితేంద్రి
యః । వామోత్సంగే హరేర్దేవీం నిషణ్ణాం కామవిహ్వలామ్ ॥ ౪౩౪ ॥
పాశాంకుశధరాం లక్ష్మీం ధ్యాత్వా చ తదనంతరమ్ । నృపం బద్ధ్వా
గళే పాశైస్తాడయిత్వా కశాదిభిః ॥ ౪౩౫ ॥ ఆయుధైగ పృష్ఠతో మం
త్రమాకర్షయపదాన్వితమ్ । జప్త్వాయుతం సప్తదినం యోజనానాం శ
తేస్థితమ్ ॥ ౪౩౬ ॥ అపి భూపం నయత్యాశు సాధకో మంత్రతేజసా । ధనే
న మహతా యుక్తస్స్వయమేవాగతో నృపః ॥ ౪౩౭ ॥ వశ్యో భవతి కృత్వైవ
సంక్షిప్రాదీనపి చానయేత్ । యోషిదాకర్షణే చాపి మంత్రం కృత్వైవ
మంత్రవిత్ ॥ ౪౩౮ ॥ పంచబాణేషుభిర్విద్ధాం సర్వాంగేషు స్త్రియం స్మ
రేత్ । పాశబద్ధాం తథైవాన్యైరాయుధైరపి తాడితామ్ ॥ ౪౩౯ ॥ క్షిప్ర
మేవానయేన్నారీం సప్తాహాచ్ఛరవేగవత్ । దూరస్థితామపి తథా రా
జ్ఞో వా మహిషీం ప్రియామ్ ॥ ౪౪౦ ॥ సా సమాయాతి కామార్తా మదవిహ్వ
లలాలసా । సమృద్ధా గాత్మనావాపి ధనైర్వాపి యథేప్సితైః ॥ ౪౪౧ ॥
సాధకం తోషయత్యేషా మంత్రజాపాద్యథోదితాత్ । మృతనారీకపాలే
చ రోచనాద్యేనవస్తునా ॥ ౪౪౨ ॥ పూర్వవచ్చక్రమాలిఖ్య తస్మ్యైభీష్ట

యోషితః। లిఖిత్వా నామధేయన్తు తత్కపాలం జ్వలనేపునః ॥౪౪౩॥ తాపయిత్వా జపేన్మంత్రం సప్తాహం పూర్వసంఖ్యయా। తతస్సిద్ధ్యతి నా

యక్షసాధనమ్

రీ సా మారస్థాపియదిచ్ఛతా ॥౪౪౪॥ యక్షాణామపి యక్షీణాం సాధనం శృణువక్ష్యతె। వటవృక్షే కుటీంకృత్వా తత్ర చక్రాబ్జమండలె ॥౪౪౫॥ ఆరాధ్య దేవం జుహుయా ద్బిల్వవృక్షసమిచ్ఛతైః। దశభిః ప్రత్యహం మంత్రీ సప్తమాహే పరీప్సితె ॥౪౪౬॥ పూర్వమేవ నటే యక్షీం యక్షం వా కుంకుమాదిభిః। లిఖిత్వా కర్మతత్సర్వం కుర్యాదభిముఖస్స్వయమ్॥౪౪౭॥ సప్తమేహ్ని వటే రాత్రౌ కంపతే భీతవత్స్థితః। గుగ్గులుం ఘృతమిశ్రం చ ధూపయే న్మంత్రవిత్తమః ॥౪౪౮॥ వటాంభిముఖముత్థాయ యక్షీం వా యక్షమేవవా। తావంతం వాథయాచేత అభీష్టఫలముత్తమమ్ ॥౪౪౯॥ మాతృత్వాచ్చ పితృత్వాచ్చ భ్రాతృత్వాచ్చ యథాయథా। పితృత్వం వాథ భార్యాత్వమీప్సితం సర్వమాప్నుయాత్ ॥ ౪౫౦ ॥ సాధకస్యైవ పి త్రాది భూర్ణత్వా సర్వం సమాచరేత్। ప్రయచ్ఛంతి యథా యోగం యక్షీ యక్షశ్చ మంత్రిణే॥౪౫౧॥ మాతా చేన్మాతృవద్రక్షేత్ పితా చేత్పితృవత్తథా। ఏవం భ్రాతా ప్రియయోష్యన్యే యథాతత్రాణితత్పరాః ॥౪౫౨॥

విద్యాధర వశీకరణమ్

విద్యాధరవశీకార విధానం శృణుపద్మజ। అశోకవృక్షమూలోర్ధ్వం కుర్యాత్పూజాదిపూర్వవత్ ॥౪౫౩॥ విద్యాధరేణ యచ్ఛక్యం కర్తుమస్యాపి తద్భవేత్। అన్యేషాం దేవయోనీనామేవం కుర్యాద్యథావిధి॥౪౫౪॥

పాతాళసాధనమ్

తే తే సర్వం ప్రయచ్ఛంతి మంత్రతుష్టా యథావిధి। పాతాళద్వారసికటే కారయేద్యోగమందిరమ్ ॥౪౫౫॥ చతుర్ద్వారసమాయుక్తం మధ్యే కుండోపలక్షితమ్। సమీపే క్షీరవృక్షస్య జపేదష్టదలత్రికమ్ ॥౪౫౬॥ ప్రత్యేకమయుతం హోమస్తిలాదీనాం పృథక్పృథక్। అనన్యధీర్మితాహారః కర్మాంతే నాగకన్యకాః ॥౪౫౭॥ ఆగత్య మంత్రిణం సర్వా యాచత్యా

నీయస్వమాలయమ్ ! తత్రస్థా స్త్రీవిద్యాధరోగణా స్తోషయంతినసంశయః॥ దేహజం లోహితంమంత్రీ శ్మశానాం గారమిశ్రితమ్ | పేషయిత్వాలి

ఖడ్గసాధనమ్

ఖేత్తఖడ్గం చతుస్తాలసమాయతమ్ ॥ ౪౫౯ ॥ శ్మశానదేశేతన్మూలం స్పృష్ట్వామంత్రం జపేత్సుధీః | నిశీథే నిర్జనే తావత్ యావజ్వాలాంవిముంచతి ॥౪౬౦॥ జ్వాలాభిరస్యశోభ న్తే దిశోదశచతుర్ముఖ | నానావిధానిభూతాని దృశ్యతేపరిత స్తదా ॥ ౪౬౧ ॥ అభీతోనిశ్చలగఖడ్గం స్పృష్ట్వాజపేత్పునః | స్ఫురంతంపాణినాఖడ్గం గృహీత్వాముష్టినాదృఢమ్ ॥ ౪౬౨ ॥ మంత్రంజపన్నభోయాయా ద్యత్రవిద్యాధరాదయః। విద్యామహిమ్నా తేషాంస రాజాభవతి మంత్రవిత్ ॥ ౪౬౩ ॥ యక్షరాక్షసభూతానాం జేతామర్త్యేషు కింపునః | ఖడ్గహస్త స్సదామంత్రం జపన్యాతిత్రివిష్టపమ్॥౪౬౪॥ తత్రాపి భోగమతులం లభతే

శక్తివిద్యా

చాప్సరోగణైః। శంఖశుక్త్యదరేమంత్రంలిఖేద్గోరోచనాదిభిః ॥౪౬౫॥ శూన్యాగారేశ్మశానేవా నిశీథేజపమాచరేత్ । జపేన్మంత్రివరం స్పృష్ట్వాయావజ్జ్వాలావిముంచతి॥౪౬౬॥ ఉత్థాయ కన్యకాకాచి చ్ఛక్తిమధ్యాచ్చతుర్ముఖ।అక్షమాలాంచగుళికాంపాదుకాంతిలకంతథా॥౪౬౭॥ అంజనంచౌషధిరసంకపాలంమంత్రిగౌరవాత్।దదాతితిలకంధృత్వానరనారీమృగాదయః॥ ౪౬౮ ॥ స్మృతిమాత్రాద్వశంయాంతిప త్రయాచాక్షమాలయా | జప్తామంత్రాశ్చసిధ్యంతిపురశ్చరణవర్జితాః॥౪౬౯॥ గుళికాంవదనేబిభ్రిన్మంత్రీ సర్వత్రసంచరేత్ | అంజనంనేత్రయోర్న్యస్య దృశ్యోభవతిధ్రువమ్ ॥ ౪౭౦ ॥ ఆరుహ్యపాదుకాంసద్యో వ్యోమగాఞ్చరతి వారిషు ॥ ౪౭౧ ॥ ఏషాసూత్రం గమయతే శీఘ్రంవిషయమబ్జజ।భుక్త్వౌషధంగతవ్యాధిర్భవతినసంశయః॥ ౪౭౨॥రసాయనేనసంలిప్తేహేపాషాణాద్భవేద్ధ్రువమ్ । హిరణ్యాం భుక్తిమాత్రేణ తేజస్వీబలవాన్భవేత్ ॥ ౪౭౩॥ కపాలేశ్మవినిక్షిప్యనిక్షిపేచ్ఛత్రుమూర్ధని।

అకస్మాన్మరణంయాతి సాన్వవాయసుహృజ్జనః ॥ ౪౭౩॥ధరణ్యాంవిలి

ఇంద్రజాలవిద్యా

ఖేన్మాయాం కృష్ణవర్ణాం చతుర్భుజామ్ । సర్వాకల్ప యుతాంసౌ

మ్యాం సర్వావయవసుందరీమ్ ॥౪౭౪॥ అయుతంనియుతంవాపిమం

త్రమష్టాక్షరాదికమ్। పూజయిత్వాజపేన్మంత్రం సిద్ధాసాతదనంతరమ్॥

౪౭౫॥ ధరణ్యామంబరేవాపి చతురంగబలంమహత్ । దర్శయిత్వా

శుజగతాం త్రైలోక్యమపివాజగత్॥౪౭౬॥యత్యేష్టంవశ్యం కరోతిమంత్ర

అపమృత్యు జయః

గౌరవాత్కమలాసన। అశ్వత్థంమందవారేహుస్పృష్ట్వాదక్షిణపాణినా॥

జపతోనాపమృత్యుస్స్యాదష్టోత్తరశతసంఖ్యయా। ప్రత్యహంప్రాతరు

ఆరోగ్యం

త్థాయ సంధ్యాకర్మసమాప్యచ ॥ ౪౭౮॥ ఆదిత్యంతుజపేన్మంత్రంత

స్మాదారోగ్యమాప్నుయాత్॥౪౭౯॥ఇతోవాక్సిద్ధిమాఖ్యాస్యేయథావద

వాక్సిద్ధిః

వధారయ। ఖండయిత్వావచాంసమ్యక్ మధుపాత్రేవినిక్షిపేత్॥౪౮౦॥

యద్వాఘృతేక్షిపేద్బ్రాహ్మీం స్పృష్ట్వాలక్షంజపేన్మనుమ్। చంద్రమం

డలమధ్యస్థం శ్వేతవర్ణం హరింస్మరేత్ ॥౪౮౧॥ ముహూర్తేఽశోభ

నేప్రాప్తేవచాభక్షణమాచరేత్। మూకాదయఃప్రవాచస్స్యుర్బ్రాహ్మీకా

అన్నసిద్ధిః

ర్యావిచారణా ॥ ౪౮౨ ॥ చంద్రమండల మధ్యస్థం శ్వేతపంకజ విష్టరే।

ద్విభుజంబాలవపుషం బాలాభరణభూషితమ్ ॥ ౪౮౩ ॥ బిభ్రాణంపా

యసంపాత్రే దక్షిణేనైవపాణినా॥౪౮౪॥ ఇతరేణైవహస్తేనదధ్యన్నక

బళంతథా। ధ్యాత్వాన్నేనభవేద్ధోమోమంత్రీబహ్వన్నమశ్నుతే॥౪౮౫॥

పుత్రలాభః

హిరణ్యనిర్మితంబింబం పూజయిత్వా జగత్పతేః । చక్రాబ్జ మండలేకుం

భంసమారాధ్యయథావిధి ॥౪౮౬॥ హుత్వాగ్నౌపాయసేనైవహోమా

న్తేస్థాపితైర్ఘటైః । అభిషిచ్యస్త్రియంసమ్యక్ పాయయిత్వాతదంబుచ॥

౪౮౭॥ తతఃపుత్రాన్ సమీక్షేత తస్యాస్తుమనసేప్సితాన్ । విషదష్టము

విషహరణమ్

వస్థాప్య ధ్యాత్వేశంగరుడోపరి ॥ ౪౮౮ ॥ దేవవిద్యాం సముచ్చార్యతీ
క్ష్ణతుండేనతాడయేత్ । ఏవం ధ్యాత్వా విషంసర్వ మపోహ్యాబ్యాస్థాప
యేన్మృతమ్ ॥౪౮౯॥ భుక్తంవిషేణసంస్పృష్టమన్నబీజశిలాథవా । జర
యేద్విద్యయాసర్వం యథాహంకమలాసన ॥౪౯౦॥ గ్రామాద్బహిస్తు

వృష్టిలాభః

శాలాయాం జపేద్ధోమపురస్సరమ్ । చక్రాబ్జమండలేదేవ మర్చయేదపి
పద్మజ ॥౪౯౧॥ సప్తాహమాజ్యసిక్తాభి స్సమిద్భిర్హోమమాచరేత్ । వైత
సీభిఃప్రతిదినం నియుతాయుతసంఖ్యయా ॥౪౯౨॥ వృష్టిర్భవతితద్రా

అతివృష్టిశమనమ్

ష్ట్రే త్రిసప్తాహావాదినత్రిమే । ఇక్షుసారావసిక్తాభి ర్మరీచిభి రతంద్రితః॥
సర్షపైస్సాజ్యసంయుక్తైర్హోమంపూర్వోక్త వర్త్మనా । అతివృష్టి

మంత్రాది దేవదర్శనమ్

ప్రశమనం భవేత్తత్రనసంశయః ౪౯౪॥ దివ్యచక్షుస్తతోదేవస్య షణ్మాస
మనిశంజపేత్ । ప్రతీత్రిషవణస్నాయీ ప్రత్యక్షం దేవమీక్షతే ॥౪౯౫॥

సంగ్రామవిజయః

లభేతచవరాన్సర్వాన్ తస్మాత్కమలసంభవ । సంగ్రామవిజయన్నా
మప్రయోగం శృణుసాదరమ్ ॥౪౯౬॥ తోమరేషుకృపాణేషు శక్త్యాంచా
ణ్యాయుధేషుచ । వాజిహస్తిలలాటేషు ధ్వజవస్త్రేచవైతథా ॥౪౯౭॥
చక్రమండలమాలిఖ్యపూజయిత్వాయథావిధి । హుత్వాచసమరంగ
చ్ఛన్శత్రుసైన్యానినాశయన్ ॥ ౪౯౮ ॥ సంగ్రామేవిజయంప్రాప్య

భూతాదిగ్రహ నివారణమ్.

గృహంయాతి యథాపురమ్ । భూతగ్రహపిశాచాది నివారణ విధిం శృ
ణు ॥ ౪౯౯ ॥ సమిద్భిర్జుహుయాదగ్నౌ కింశుకోత్థై స్తత్త్రయమ్ ।
త్రిసహస్రంభవేజ్జాప స్తర్పణంతుశతత్రయమ్ ॥ ౫౦౦॥ భూతాదిగ్రహా

గ్రస్తానాం శిఖాబంధనమాచరేత్ । గుగ్గులూత్థేన ధూపేన ధూపయే
త్తదనంతరమ్ ॥ ౫౦౧ ॥ తాడయేన్మంత్రజప్తేనదండేన లతయాపివా।
తతోబ్రూయాత్పిశాచాదిముంచామీత్యసకృద్ధ్రువమ్॥౫౦౨॥ కారయి
త్వాథశపథం శిఖాబంధంవిమోచయేత్ । స్థాపితైఃకలశైరేవ స్నాప

గుళికా ప్రభావమ్.

యేద్గ్రహపీడితమ్ ॥ ౫౦౩ ॥ బంధయేద్గుళికాంపశ్చాత్గ్రహదోషా
ద్విముచ్యతే । గుళికాధారణాన్నారీదుర్భగాసుభగాభవేత్॥౫౦౪॥బ
ధ్వాచగర్భిణీసద్యస్సుప్రసూస్స్యాదపప్రసూః।అనృతుస్స్యాదృతుమతీ
విముఖాసుముఖాభవేత్ ॥౫౦౫॥ విరహాసంగతాభర్త్రా భవేదచిర
కాలతః । స్త్రియస్స్యాగపుంప్రసూతిస్స్యాదస్తనా స్తనమండితా॥
౫౦౬ ॥ కుమారయక్షీపీడాదౌబాలానాంచయథోదితైః । విధిభిర్ము

సర్వోపయోగిగుళికావిధిః.

చ్యతేదుఃఖాత్ లభతే చాయురుత్తమమ్ ॥ ౫౦౭ ॥ భూర్జపత్రేలి
ఖేచ్చక్రం నాభినేమిసమన్వితమ్ । షడరం తత్రవిలిఖేత్సుదర్శనషడక్ష
రమ్ ॥ ౫౦౮ ॥ పూర్వాదిషుసమాలిఖ్యమంత్రరాజమరాంతరే । నాభి
మధ్యేసాధ్యనామప్రణవేనసమన్వితమ్ ॥౫౦౯॥ వేష్టయేత్ప్రణవేనైవ
సాధ్యనామచతుర్ముఖ । హేమసూచ్యాలిఖేద్యంత్రం ద్రవ్యైశ్చంద
నమిశ్రితైః ॥ ౫౧౦ ॥ చందనద్వయకాశ్మీరరోచనాగరుసంజ్ఞితైః । ము
ఖ్యద్రవ్యైర్లిఖేచ్చక్రంగుళికాంకారయేత్తతః ॥ ౫౧౧ ॥ ధాన్యరాశి
షుసంస్థాప్యకుంభస్థాపనమాచరేత్ । కారయేత్సాధ్యకమార్థం జ
పహోమాది పూర్వవత్ ॥ ౫౧౨ ॥ అభిషిచ్యతతస్సమ్యగ్గుళికామ
పిబంధయేత్ ।. తతోవిమోచయేదగ్నిం పూర్వోక్తాంసిద్ధిమాప్నుయాత్॥

కాలమృత్యుజయః.

కాలమృత్యుజయోపాయోవక్ష్యతే శృణుపద్మజ । పూర్వోక్తవత్స్మ
నాకుంభాన్ గుళికామపిపూజయేత్ ॥ ౫౧౩ ॥ రక్షేన్మాసద్వయంష
ష్ఠ్యాంకుంభాంశ్చ గుళికామపి । కుర్యాత్తానజ్ఞసంహారాంబ్రాహ్మణా

స్తోషయేదపి ॥ ౫౧౫ ॥ యజమానః క్షత్రియశ్చేత్తులారోహణ మాచ రేత్ ।కలశైస్స్నపనంపశ్చాత్ గుళికాబంధనంతతః ॥౫౧౬॥ పూర్ణా హుతిం తతఃకృత్వా కుర్యాదగ్ని విసర్జనమ్ । అన్నాద్యైశ్చ స్తోషయే

మృత్యుదానమ్.

ద్విపాక్ కాలమృత్యుం నివారయేత్ ॥౫౧౭ ॥ అపమృత్యుజయార్థా య మృత్యుదానమితశ్శృణు। సహస్ర నిష్కస్వర్ణేన కారయేత్ప్రతి మాంశుభామ్ ॥ ౫౧౮ ॥ ద్విభుజాంపురుషాకారాం భ్రుకుటీకుటిలేక్ష ణామ్ । కోలలోహితవస్త్రే తే మృత్యుప్రతికృతేస్మృతే॥౫౧౯॥ దం ష్ట్రాకరాళం వదనం మృత్యోస్త్యవధారయ । సవ్యహస్తేథ వేద్యష్టిః పా శమన్యత్రవిన్యసేత్ ॥౫౨౦॥ పంచగవ్యేనసంక్షాళ్యపంచాప నిషదాది భిః । సంస్నాప్యధాన్యరాశౌతంస్థాపయే త్తదనంతరమ్॥౫౨౧॥ సంహా రోత్పాదనేకృత్వాసమావాహ్యస్వనామభిః। సమిచ్చరుఘృతైర్హోమ మమగ్నికుండేసమాచరేత్ ॥౬౨౨॥ ప్రోక్షయిత్వాయథాన్యాయంతం దద్యాత్పంచరాత్రిణే । అపమృత్యుభయంతస్య నకదాచి ద్భవిష్యతి॥

రసాతలప్రవేశః.

బిల్వదారుసమాసాద్యకుసుంభరజసాసుధీః। షడరంపూర్వవచ్చక్రంసా ధ్యనామావిలిఖేత్ ॥౬౨౪॥ పాతాళాదియథోద్దేశం పన్నగాసు రమండితమ్ । పరితోపి విలిఖ్యాథ కుండేచాధాయపావకమ్ ॥౬౨౫॥ నరమాంసేన జుహుయాత్ ద్వాదశాహం జపాదిభిః । తతో నాగాద

స్తంభనమ్.

యస్సర్వ ఉపస్థాస్యంతి మంత్రిణమ్ ॥ ౬౨౬॥ పద్ధతిం దర్శయంత్య స్య రక్షంత్యేనంనసంశయః। శిలాతలేలిఖేచ్చక్రం షడరంసషడక్షరమ్॥ ౬౨౭ ॥ అరాంతరేమంత్రరాజంతన్నాభౌసాధ్యనామచ । స్థండిలేస్థా పయిత్వైతత్ దాసీనో జపమాచరేత్ ॥౬౨౮॥ స్తంభయేతి ప దంచోక్త్వా జుహుయాదరక ఖండికామ్ । వివాహగర్భవాదాదౌక ర్మాయాం స్తంభనంభవేత్ ॥ ౬౨౯ ॥ స్తంభనాంతరమాఖ్యాస్యేశృణు

తతః కమలాసన । ద్వేష్యపాద రజోమాత్ర మత్రైరంగార గోమయైః॥ సంయోజ్య బిల్వకాష్ఠేతు ద్వేష్యస్య ప్రతిమాంలిఖేత్ । ప్రేతవస్త్రేలిఖిత్వాపి శంఖకీలమనంతరమ్ ॥ ౫౩౧ ॥ చతురంగుళ మాత్రంతు ప్రతిమాంగాని తాడయేత్ । కీలేన తేనమంత్రీణనిత్యం మంత్ర జపస్సుధీః ॥ ౫౩౨॥ ధనాదిహాని ర్ద్వేష్యస్య భవిష్యతి నసంశయః । తాడనం

ఉచ్చాటనమ్.

యత్రయత్రాంగే తత్రతత్ర వ్యథా భవేత్ ॥ ౫౩౩ ॥ ఉచ్చాటనమితో వక్ష్యే యథావత్కమలాసన । శ్మశానాంగారచూర్ణేన నింబధుత్తూరసంభవైః ॥ ౫౩౪ ॥ రసైరక్షుద్రుకాష్ఠేవాద్విహస్తే ప్రేతవాససి । పూర్వవచ్చక్రమాలిఖ్య తత్రమంత్రాక్షరాణ్యపి ॥ ౫౩౫॥ సాధ్యనామలిఖదంతః ప్రాగాదిషు లిఖేదచామ్ । ఆదింబిందుం తృతీయంచ పునర్బిందుయథాక్రమమ్ ॥ ౫౩౬ ॥ తదారూఢం రిపుంధ్యాయేత్ కుండేచాపాకృతౌతతః । సమిద్భిర్నింబవృక్షస్య యద్వావిష మహీరుహః ॥ ౫౩౭॥ జుహుయాదనలేభీతః అమృతం ప్రేషయేద్రిపుమ్। చైత్యవృక్షేచ బధ్నీయాద్ధ్వజాంతం కమలాసన ॥ ౫౩౮॥ అంహోభిరేకవింశద్భి ర్భార్యాపుత్రాదిభిస్సహ । రిపుః పలాయతే సత్య మితో విద్వేషణం శృణు ॥ ౫౩౯॥

విద్వేషణమ్.

అక్షకాష్ఠేన కుర్వీత స్నిగ్ధయోః ప్రతిమాంద్విషోః । అన్యోన్యాభిముఖంకృత్వా తయోర్మధ్యే మంత్రంలిఖేదపి॥ ౫౪౦॥ విద్వేషయపదోపేతం నామధేయంచతుర్ముఖ । జపేన్మంత్రం తతో మంత్రీ కుండే హోమం సమాచరేత్ ॥ ౫౪౧ ॥ మృత్యువర్ధన వృక్షోత్థ స్సమిద్భిర్హోమకర్మణాచ । అష్టోత్తరసహస్రేణహవనేనపరస్పరమ్ ॥ ౫౪౨ ॥ స్నిగ్ధయోర్జాయతేద్వంద్వంకాకోలూకాదిసన్నిభమ్। ఏవం దశ దినేయాతే పయసాస్నాపయేత్తయోః ॥ ౫౪౩ ॥ భూయః ప్రీతా భవేతాంతౌ

మారణమ్.

జానీహికమలాసన। మారణంవక్ష్యే తేకర్ణతచ్ఛృణుష్వాతి దారుణమ్॥

మధ్యకుణ్డ సమాయుక్తాం హోమశాలాం ప్రకల్పయేత్। అర్కవృ
క్షస్య ఫలకాం హస్తద్వయసమాయతామ్॥ ౫౪౫॥ తావతా విస్తృ
తాం బ్రహ్మన్ ఘనతశ్చతురంగులామ్। గృహీత్వా విలిఖేత్తస్మిన్ దక్షి
ణాశాముఖో గురుః॥ ౫౪౬॥ శత్రోర్వపుర్యథారూపం ప్రతికూలది
నాదిషు। కృష్ణపక్షే విశేషేణ ప్రకుర్యాన్మారణక్రియామ్॥ ౫౪౭॥ ప్రా
చీభాగేఽథ కుణ్డస్య షడశ్రం చక్రమాలిఖేత్। కృష్ణసూత్రైరలంకృత్య త
స్మింశ్చక్రే ప్రతిష్ఠితే॥ ౫౪౮॥ కృష్ణగన్ధాంబుపుష్పాద్యైః పూజయిత్వా
తతః పరమ్। శ్మశానశత్రునిలయవల్మీకేభ్యో మృదం హరేత్॥ ౫౪౯॥ శ
త్రుపాదమృదం చాపి ధుత్తూరదళసారతః। పేషయేత్క్షారమూత్రేణ కా
రయేత్ప్రతిమాం రిపోః॥ ౫౫౦॥ ప్రాణప్రతిష్ఠామన్త్రేణ కుర్యాత్ప్రా
ణప్రతిష్ఠితమ్। పాదేనాక్రమ్య హృదయం సహస్రం జపమాచరేత్॥
విషయస్య ప్రభారూఢశత్రూణాం నేత్రయోర్హృది। కరయోః పాద
యోర్గుహ్యే శ్రోత్రయోర్ఘ్రాణరన్ధ్రయోః॥ ౫౫౨॥ మర్మస్థానే
షు చాన్యేషు వేధం కుర్యాద్విచక్షణః। యాని చాంగాని విద్ధాని తాని
క్షీణాని పద్మజ॥ ౫౫౩॥ శ్మశానాగ్నిం తతః కుణ్డే నిధాయ తదనన్తరమ్।
దక్షిణాగ్రాన్ ప్రతీచ్యగ్రాన్ దర్భాంశ్చ పరిధీనపి॥ ౫౫౪॥ కృత్వా
కృత్వాత్మనో రక్షాం వేదఘోషపురస్సరే। బ్రాహ్మణేభ్యోఽథ సంద
త్వా తతో హోమం సమారభేత్॥ ౫౫౫॥ అథ కాష్ఠస్రుక్స్రువాభ్యాం
కృష్ణాసిక్తతజోక్షితైః। యద్వా రాజిలరక్తైస్సర్షపైశ్చ మరీచిభిః॥
౫౫౬॥ ఔషధైర్వ్యాధిజనకైస్సమిద్భిశ్చాక్షవృక్షజైః। మన్త్రం తేమా
రయేత్యుక్త్వా సహస్రం ప్రతివాసరం॥ ౫౫౭॥ శత్రునామాపి సంయోజ్య
జుహుయాద్దక్షిణాముఖః। కృత్వా దర్శనకాలాంతం వాసరానేక వింశ
తి॥ ౫౫౮॥ వేష్టాం ఫలకాం నిత్యం హోమధూమేన ధూపయేత్। అగ
రుం గుగ్గులుం చాపి ధూపార్థమనలే దహేత్॥ ౫౫౯॥ సప్తస్వహస్సు వ
తీతేషు జ్వరితస్స్యాద్రిపుర్ధ్రువమ్। వ్యాధిపీడా భవేత్తస్య వివిధా కమలా
సన॥ ౫౬౦॥ ద్విసప్తాహస్సు వీతేషు కృత్వా కాచిన్న హానిశి। కుండమధ్యా

త్సముత్థాయ అట్టహాసం విముంచతి ॥ ౫౬౧ ॥ ప్రాణభిర్నిరీక్ష్య సాకుం హాదుత్థాయద్భశ్యతే । అభీతవత్స్వయంతిష్ఠేత్సాధకః కమలాసన ॥౫౬౨॥ బ్రూహి తే కింకరవాణీతి తతస్తాంచన దేక్షురుః । సపత్నంమారయేత్యుక్త్వా గురుర్బ్రూయాత్తతః పరమ్ ॥౫౬౩॥ హత్వా గురుం పునర్బ్రూయాత్ కృత్వా పునరుపైష్యతి । ద్వావింశే హని సంప్రాప్తే బుద్ధిస్సహమంత్రవిత్ ॥౫౬౪॥ హుతపూర్ణాహుతిర్లక్షుం మంత్రరాజంస్స్వయంజపేత్ । తతస్సుదర్శనం మంత్రం నారసింహంస్వయం మనుం॥ అపరాజితమంత్రంచ జప్త్వా పాపాద్విముచ్యతే । ఏకవింశే దినే రాత్రౌ కుర్యాత్పూర్ణాహుతింగురుః ॥ ౫౬౬॥ ఏవం దిపూర్ణగురుజిత్వాగత్వాస్యాద్గతకిల్బిషః । రుగ్ణానాం శాంతికర్మాద్య వక్ష్యే శృణు చతుర్ము

——* శాంతికర్మ. *——

ఖ ॥౫౬౭॥ షోడశస్తంభసంయుక్తం వేదికుండపరిష్కృతమ్ । యాగమంటపమాకల్ప్య చతుస్తోరణసంయుతమ్ ॥౫౬౮॥ తిలవ్రీహియవైర్వేద్యాం ధాన్యపీఠం ప్రకల్పయేత్ । కలశాంశ్చ సప్తదశ స్థాపయేద్గంధవారిభిః ॥౫౬౯॥ మధ్యేయజేత మంత్రేశం పరితష్షోడశస్వపి । స్నపనోక్తవిధానేన కుంభపూజా చతుర్ముఖ ॥౫౭౦॥ చక్రాబ్జమండలే దేవమర్చయిత్వా నలేతతః । సమిదన్నఘృతైర్హోమ స్సప్తరాత్రంచతుర్ముఖ ॥ ౫౭౧॥ కలశేషు జపం కుర్యాత్ప్రత్యేకం శతసంఖ్యయా । కుర్వీత భోజనం రాత్రౌ యావత్కర్మావసానికమ్ ॥ ౫౭౨॥ ప్రత్యహం బహుమూర్ధ్నా ప్రహ్లాద సహస్రం పరమావధి । శాంతిం ప్రయచ్ఛ మహతీమిత్యంతం మంత్రతః కృతః ॥ ౫౭౩ ॥ జపస్త్వయుతసంఖ్యాభిః పృత్థ్వ హంకమలాసన । భూర్జపత్రే లిఖేచ్చక్రం గుళికామపి కారయేత్ ॥౫౭౪॥ అభ్యర్చ్య సప్తరాత్రంతాం కర్మాంతే కలశాంబుభిః । స్నాపయిత్వా తతో రుగ్ణం గుళికాం బంధయేత్తతః ॥ ౫౭౫॥ తతః పూర్ణాహుతిం కృత్వా వీతిహోత్రం విసర్జయేత్ । రోగాది శాంతిర్భవతి కర్మణానేన

పుష్టియజనమ్.

సపద్మజ ॥ ౫౭౬ ॥ పౌష్టికం కర్మ వక్ష్యామి సర్వేషాం పుష్టిదాయకమ్।
పూర్వవద్గుళికాం కృత్వా రక్తసూత్రేణ వేష్టయేత్ ॥ ౫౭౭॥ చతురశ్రకుం
భయజనం పూర్వవత్ కమలాసన । విష్ణుమూర్ధాన్ స్మరేద్దేవం హోమమయే
త్సమిదాదిభిః ॥౫౭౮॥ పుష్టిం ప్రయచ్ఛేత్యంతం స్వాహాంతం జాపశ్చతు
ర్ముఖ । కృత్వాభిషేకం కర్మాంతే గుళికాబంధనం చరేత్ ॥ ౫౭౯॥
పూర్ణాహుతి స్సప్తమేహ్ని తదంతేగ్ని విసర్జనమ్ । ఏవం కృతే కర్మ

కర్మణాం కుండాని.

జాతేదీర్ఘమాయుర్వివర్ధనమ్ ॥ ౫౮౦ ॥ కర్మణోనుగుణం కుండం
వక్ష్యామి కమలాసన । పౌష్టికే పంకజం కుండం శాంత్రం వృత్తం సమాచ
రేత్ ॥ ౫౮౧ ॥ అష్టాశ్రే వా త్రికోణే వా మారణం కర్మణస్స్మృతే । ఉ
చ్చాటనం చాపకుండే యక్షకన్యాదిసాధనమ్ ॥౫౮౨॥ పంచాశ్రే షడ
శ్రేతు స్తంభనం కర్మకారయేత్ । సప్తాశ్రే మోహనం విద్ధి విద్వేష
స్తు నవాశ్రకే ॥౫౮౩॥ వశ్యాదీనాం వశీకారం దశాశ్రే కర్మకారయేత్।
ఏకాదశాశ్రే బ్రహ్మోద్గ వశీకుర్యాదతంద్రితః । ద్వాదశాస్రే తు వై

కర్మణాం హోమః.

కుండం ప్రష్టకామస్సమారభేత్ ॥౫౮౪॥ యజ్ఞవృక్షోద్భవైశ్శాంతిస్సౌభా
గ్యం కుసుమైర్భవేత్ । ధూపద్రవ్యైస్సదారోగ్యం పుష్టిదద్ధ్నాపయ
శ్శుచిః ॥౫౮౫॥ అన్నేనవివిధాన్కామానాజ్యేనాయుష్మతీ సప్రజాః।
శ్వేతపద్మైస్తు జుహుయాదిచ్ఛన్ బ్రహ్మశ్రియం నరః ॥ ౫౮౬॥ లక్ష్మీపు
ష్పైస్తు జుహుయాత్ లక్ష్మీకామో రథవాహనైః । పద్మైర్బిల్వ సమిద్భి
ర్వా జ్ఞానకామస్తు సర్పిషా ॥౫౮౭॥ కన్యాకామః కాలపుష్పైః గోకా
మోగోమయైః పునః । ఆయుష్కామస్తు దూర్వాభిర్వ్యాధికామస్తు మృ
త్స్నయా ॥౫౮౮॥ యవాగ్వా ప్రియకామస్తు తిలైస్సర్వజనప్రియః । బ
హ్మవర్చసకామస్తు బ్రహ్మవృక్షసముద్భవైః ॥ ౫౮౯॥ యవైశ్చ వేణు
భిశ్చైవ నీవారైశ్శాలిభిస్తథా । సర్వేకామాశ్చసిధ్యంతి హోతుర్బ్ర

జైర్యథోదితైః ॥ ౪౯౧ ॥ లాజహోమేనసిధ్యంతి సర్వేకామా నసంశ
యః । అన్నేనాన్నాదికామస్తు పుత్రకామస్తుపాయసైః ॥ ౫౯౧॥ నిం
బపుష్పైర్హిరణ్యాద్యాః సర్వే సిధ్యంతి సర్పిషా । హోమే సర్పి

హోమద్రవ్యప్రమాణాని.

ర్మధుక్షీరధారాస్స్యుశ్చతురంగుళాః ॥ ౫౯౨ ॥ శుక్తిర్దధ్యాహుతి
గ్రాసం పాయసాద్యాహుతిర్భవేత్ । భక్ష్యాహుతిస్తదర్ధంస్యాత్ఫ
లైః పుష్పైరఖండితైః ॥౫౯౩॥ నిష్పావబీజమానాతుధూపద్రవ్యాహు
తిర్భవేత్ । తిలవ్రీహియవాద్యైస్తుముష్ట్యర్ధార్ధాహుతిర్భవేత్॥
అష్టాంగుళాతదర్ధావా సమిద్దూర్వాషడంగుళా । మృద్వీకాక్షు ప్ర

పూర్ణాహుతిః.

మాణాతు గోమయాహుతిరిష్యతే॥౫౯౫॥పూర్ణాహుతిఘృతస్యస్యా
త్తుడుబేనచతుర్ముఖ । న్యూనాధికప్రమాణాంతుహవ్యకవ్యాహుతిం
కృతామ్ ॥౫౯౬॥ భుంజంతి దానవాదైత్యానఫలాయచకల్పతే । కుక్కు
టాండప్రమాణంతుచరోఃపిండంఘృతాప్లుతమ్ ॥ ౫౯౭ ॥ నిక్షిప్య చ
స్రుచోగ్రతః అపిధాయస్రువేణచ।సమిద్గర్భకుసుమంజుహుయాన్మూ
లవిద్యయా ॥౫౯౮॥ ఏవంయోగవిభాగస్తేకథితఃకమలాసన । పరకా

పరకాయప్రవేశః

యప్రవేశాఖ్యంయోగిభిఃక్రియతేనిశమ్॥౫౯౯॥సప్రకారమిహాఖ్యాస్యే
శృణుష్వకమలాసన । పరపిండంనవంధృష్ట్వాయౌవనే వయసంస్థితమ్॥
ఊర్ధ్వవక్త్రందీర్ఘపాదమేకాంతేశాయయేచ్ఛవమ్ । తత్పాదపా
ర్శ్వేశాయీతబధ్వాయోగాసనంతతః ॥ ౬౦౧॥ ఏకాగ్రమానసఃకు
ర్యాద్యోగాభ్యాసంప్రసన్నధీః । నాభిచక్ర అరక్షేత్రే భ్రమంతం జీవ
మాత్మనః ॥ ౬౦౨ ॥ పింగళేనేడయాయద్వానిర్గమయ్య బహిస్తతః।
నాసికాపుటమార్గేణఖగవద్గగనంనయేత్ ॥౬౦౩ ॥ సాకంసదశభిః
ప్రాణైఃక్రోశంయోజనముత్తరమ్।గత్వాగత్వానివర్తంతేయోజనాన్య
పియోగినః ॥౬౦౪ ॥ నాసికాపుటమార్గేణ నాభిచక్రంప్రవేశయేత్।

ఏవంనిత్యంసమభ్యస్యయోగీయోగంజితేంద్రియః॥౬౦౫॥ స్వదేహాత్తం
నిర్గమయ్యనాసికాపుటపద్మయా । శవస్యనాసికారంధ్రవర్త్మనాం
తఃప్రవిశ్యచ॥౬౦౬॥నాభిచక్రంప్రవిశ్యాథ నాడీసంచారమాచరేత్।
తత్రాపిపాతమాలోక్య తదన్యత్రప్రవేశయేత్ ॥౬౦౭॥ యథాసుఖం
చరేద్యోగీసుందరేవపుషిస్థితః। యోగీనిపాతయన్గాత్రంవాసుదేవంయ

శరీర నిపాతః.

థాప్నుయాత్॥౬౦౮॥తన్మార్గమద్యవక్ష్యామిశృణుష్వైకాగ్రమానసః।
బ్రహ్మచర్యేధృతమతిఃకుశశాయీజితేంద్రియః ॥౬౦౯॥ ముముక్షు
ర్మంత్రరాజంతంజపేల్లక్షమతంద్రితః। హృదయేకర్ణికామధ్యేధ్యా
యేద్యోగోక్తవర్త్మనా ॥౬౧౦॥ శుద్ధస్ఫటికసంకాశంచతుర్బాహుం
కిరీటినమ్ । అంగుష్ఠమాత్రంపురుషంజ్యోతిర్మండల మధ్యగమ్॥౬౧౧॥
ధ్యాయన్నర్ఘ్యాదిభిర్భోగైరంతర్యాగంసమాచరేత్ । యోగాభ్యా
సబలేనైవగుణోత్కర్షఃప్రజాయతే ॥౬౧౨॥ చంద్రార్కాగ్నిమ
యంబీజమర్కమండలసన్నిభమ్ । తతస్సూక్ష్మతరంబింబం రాజముద్గ
సమప్రభమ్ ॥౬౧౩॥ తంసర్వమంత్రాఆక్రమ్య స్థితావిద్యావిచక్ష
ణాః । తతస్తురాజికాబీజప్రమాణంచింతయేత్క్రమాత్ ॥౬౧౪॥ ఉ
త్పాదకమథాస్యాభిర్యస్యాంతేనాదఆశ్రితః । తంతనీయసమత్యంతమశ్వ
వాలసమప్రభమ్ ॥౬౧౫॥ బ్రహ్మనాడీ మనేనాశు పశ్యతిధ్యాన సేవ
నాత్।తతోంగరోమమంత్రంతుబీజవాలసమప్రభమ్॥౬౧౬॥ ధ్యాయే
న్నియమమాస్థాయ బ్రహ్మనాడీప్రకాశకమ్ । ఏవం ధ్యాయన్నిమం పిం
డంపరిపక్వంపరిత్యజేత్॥౬౧౭॥ పరిజ్ఞాయపురాపిండంపాకలక్షణ ము
త్తమమ్ । నిరుద్ధసంధిమాత్రంచకృత్వాదేవంసమీరితమ్॥౬౧౮॥ముక్త్వా

పరజీవయోర్న భేదః

తద్బ్రహ్మరంధ్రేణ ఉత్క్రాంతికరణేనచ । ధ్యాత్వా పరిత్యజేద్దేహం
నిత్యాభ్యాసరతోయది॥౬౧౯॥ తద్బ్రహ్మపరమభ్యేతి వాసుదేవాఖ్యమ
వ్యయమ్ । తిలేతైలంఘృతేసర్పిః క్షీరేక్షీరంజలేజలమ్॥౬౨౦॥ తద్వన్న
భేదోగృహ్యేత జీవాత్మపరమాత్మనోః । తప్తలోహేయథాతోయం

క్షణేనైవ ప్రలీయతే॥౬౨౧॥ అగ్నిదగ్ధాని బీజాని న రోహంతి యథా పునః।
తద్వన్న జాయతే భూయో జీవాత్మా కమలాసన ॥ ౬౨౨॥ యుక్తస్య

దేహపాతలక్షణమ్.

ప్రాప్తబోధస్య యోగయుక్తస్య సర్వదా । నివర్తతే తదా శబ్దప్రసృతో
దుందుభిస్వనః ॥ ౬౨౩ ॥ స్పర్శం న శీతం నాత్యుష్ణం విజానాతి త్వగింద్రి
యమ్ । భ్రువోర్మధ్యే యథా జ్యోతిర్ద్వాదశాంతే వ్యవస్థితమ్ ॥౬౨౪॥
ప్రత్యస్తమేతి వై శీఘ్రం న చోపయాతి వై పునః । న జానాతి సమాధిస్థో
హృద్గమబ్జం యదాచరేత్ ॥ ౬౨౫॥ పరిశుష్యతి గాత్రస్థం శోణితం
శ్లేష్మలక్షణమ్। న వేత్తి పార్థివం గంధం సబాహ్యాభ్యంతరే యదా॥౬౨౬॥
పిండస్తదా ప్రబోద్ధవ్యః కాలే నైవాచిరేణ తు । పృథివ్యాం సంస్థితం
చైవం ధారణాయాం సమాహితః॥ ౬౨౭ ॥ న వేత్తి శబ్దం ప్రాగుక్తం పం
చ మాత్రం చ మేక్షణే । స్థితస్స మేధా బాహ్యేషు శీతోష్ణే చ స విందతి ॥
౬౨౮॥ స్థితే దినే చతుష్కేణ పిండస్తత్ర హి తే క్షణైః । రూపధ్యానం స
మాసాద్య పూర్వోక్తవిధినా యది॥౬౨౯॥ నాభ్యేతి హృదయాకాశే బహి
ర్వా జ్యోతిషాం పతిః । పిండపాతో హ్యవస్థం స్యాత్ జ్ఞాత్వా రిష్టైర్గపు
రోదితైః॥౬౩౦॥ తృతీయే హ్ని చతుర్వక్త్ర సర్వమేతత్తు వాక్షణే। సమా
ధిస్థ్యే దివా యస్యే యోగీ సమ్యక్ప్రవర్తతే॥౬౩౧॥ న వేత్తి పరమానందం తృ
షితగిపరికంపతే। దినద్వయేన పిండస్య పాతో స్యాద్వితయక్షణే॥౬౩౨॥ స్థి
తే గగనభావేషు ప్రాగుక్త విధినా యది । న వేత్తి విధినా గంధం తద్బా
హ్యేషు శుభాశుభమ్॥౬౩౩ ॥ తత్రైవైకదినే వాథ లక్షణే ప్రథమే క్షణే।
౬౩౪ ॥ ధ్యాత్వైవ విధినా సమ్యగ్యోగీ ధ్యానైకమానసః । మయి సన్న్య
స్తమనా వ్యాహరేన్మంత్రముత్తమమ్ ॥౬౩౫॥ స్వయముత్క్రమతే

వైకుంఠలక్షణమ్

పిండాద్యాయాద్యోగనికేతనమ్ । దివ్యలోకే చ వైకుంఠే చ యోన పరిలి
య్యతే ॥౬౩౬॥ శేషాసనే సుఖాసీనం వైకుంఠే మణిమంటపే । అష్టబా
హుం విశాలాక్షమష్టాయుధధరం హరిమ్ ॥౬౩౭॥ శ్రీభూమిసహితం
దేవం సర్వాభరణభూషితమ్ । చతుర్భుజం వా వామేన హస్తేనాలిం

గ్యపద్మజామ్ ॥౬౩౮॥ అష్టౌవారాస్త్రియస్తస్య వాలవ్యజనపాణయః। తిష్ఠంతిపరితఃపశ్చా చ్ఛంఖాద్యాయుధధారిణః ॥ ౬౩౯ ॥ సేవంతేపురుషా స్తస్మాత్ బహి స్తిష్ఠంతిమూర్తయః । చతుర్వింశతి సంఖ్యాయా స్తతోమీనాదిమూర్తయః ॥౬౪౦॥ పక్షీంద్రవిష్వక్సేనాభ్యాంకుముదాదిగణైస్తథా । మహాభాగవతా స్తత్ర ద్వాదశాతురచింతకాః ॥౬౪౧॥ సేవంతేమంటపేనిత్యం పునరావృత్తివర్జితాః । ఇహాయుతకర్మకుర్వాణావిష్ణోరాయతనాత్మకమ్ ॥౬౪౨॥ ముచ్యంతే యోగమాస్థాయ పురుషాఃపరమంపదమ్ । ప్రాప్యాపితత్తత్ప్రకార్యాణాః సేవంతేపురుషోత్త

పురరక్షా

మమ్ ॥౬౪౩॥ పురరక్షావిధింవక్ష్యే తచ్ఛృణుష్వయథాతథమ్ । గ్రామాదినగరక్షోభ శాంతయేకర్మశస్యతే ॥౬౪౪॥ గ్రామాదిమధ్యమేదేశేవేదికుండసమన్వితామ్। ప్రపాంకృత్వా వేదికాయాంకుంభస్థాపనమాచరేత్ ॥౬౪౫॥ ఆవాహ్యపూజనంకుర్యాత్ దినాన్యేకోనవింశతి। పలాశసమిధాహోమోయంత్రేణసౌదర్శనంతతః ॥౬౪౬॥ స్థాపయేత్పూజయేచ్చాపి గురుశ్శాస్త్రవిధానతః। దిక్ష్వష్టాస్వపితంయంత్రం స్థాపయిత్వావిధానతః ॥౬౪౭॥ కుంభతోయేనసర్వత్ర ప్రోక్షయేన్నగరాదిషు । పూర్ణాహుతింతతఃకృత్వాకుర్యాదగ్నివిసర్జనమ్ ॥౬౪౮॥ గ్రా

నామత్రయమంత్రః

మాదేరభివృద్ధిస్స్యాత్ సత్యముక్తంచతుర్ముఖ।నామత్రయమహామంత్రమితోవక్ష్యేశృణుష్వహ ॥౬౪౯॥ అచ్యుతశ్చాప్యనంతశ్చ గోవిందఇతితేత్రయః । తేషామాదౌ ప్రణవోద్ధారః చతుర్థీం త్రిషుచోద్ధరేత్ ॥౬౫౦॥ నతింత్రిష్వపిచోద్ధృత్యనామత్రయమనుంజపేత్। నామత్రయాఖ్యమంత్రస్య మునిర్వ్యాసఉదీరితః॥౬౫౧॥ ఛందస్తుదేవీగాయత్రీ దేవతాగరుడధ్వజః । ఆద్యన్తౌ బీజశక్త్యాఖ్యౌ యథేష్టం వినియుజ్యతే ॥౬౫౨॥ మంత్రత్రయైష్షడంగాని ధ్యానమద్య బ్రవీమితే । అచ్యుతానంతగోవిందరూపిణంవిభుమవ్యయమ్ ॥౬౫౩॥ భజేహంవాసుదేవంతం

శ్రీభూనీళాసమన్వితమ్ । కిరీటాది విభూషాంగం బ్రహ్మరుద్రాది సేవి
తమ్ ॥౬౫౪॥ శంఖచక్రగదాఖడ్గశార్ఙ్గబాణధరం సదా । ఇతిధ్యాత్వా
జపేన్మంత్రం సాధకోఽష్టరలక్షకమ్ ॥౬౫౫॥ సపునాతిజగత్సర్వం నా
త్రకార్యావిచారణా । సాధయత్యఖిలంకర్మ సత్యముక్తం చతుర్ముఖ॥

అగ్నిప్రాకార మన్త్రః

అగ్నిప్రాకారమన్త్రం తేఉపదేక్ష్యామితచ్ఛృణు। ఛందసామాదిముద్ధృత్య
యవర్గద్వితయంతతః ॥౬౫౭॥ అచాంద్వితీయంబిందుంచ నతించతతఉద్ధ
రేత్ । పవర్గాదిమచామాదిం యవర్గద్వితయంతతః ॥౬౫౮॥ అచాంద్వి
తీయంతదను యవర్గప్రథమాదిమమ్। కాలానలాత్మశబ్దస్య చతుర్థీమ
పిచోద్ధరేత్ ॥ ౬౫౯ ॥ నతిమంతేసముద్ధృత్యమన్త్రజాపస్ పురోదితః।

ముద్రావిధిః

ముద్రావిధిమిహాఖ్యాస్యే యాభిస్తుష్టోభవామ్యహమ్॥౬౬౦॥ ఏకాదశ
మహాముద్రాః దేవమన్త్రప్రసాధకాః । శంఖముద్రాచక్రముద్రాచా
గ్నిప్రాకారముద్రికా ॥౬౬౧॥ పద్మాఖ్యాసురభిర్ముద్రా ముద్రేస్త్వేధూ
పదీపయోః । యోగముద్రా గ్రాసముద్రా మహతీ గ్రాసముద్రికా॥
౬౬౨॥ అంజలిగపరమాముద్రాసర్వదేవప్రసాదినీ । ఏకాదశ మహాము

శంఖముద్రా

ద్రాః వర్ణయేతాఃపృథక్పృథక్ ॥౬౬౩॥ నిబధ్యాద్దక్షిణాంగుష్ఠంవా
మహస్తస్యముష్టినా। దక్షిణాంగుళిభిస్సవ్యా గ్వామముష్టింనిపీడయేత్॥
౬౬౪॥ తర్జన్యాందక్షిణస్యాథవామాంగుష్ఠేనయోజయేత్ । శంఖము

చక్రముద్రా

ద్రేయముదితా-చక్రముద్రా మితశ్శృణు ॥౬౬౫॥ మణిబంధావుభౌకు
ర్యాత్తిర్యక్సంఘాత చక్రవత్ । కనిష్ఠికాం దక్షిణస్య వామాంగుష్ఠే
నివేశయేత్ ॥ ౬౬౬ ॥ తథైవ దక్షిణాంగుష్ఠే వామహస్త కనిష్ఠికామ్।

అగ్నిప్రాకారః

కరద్వయాంగుళీఃకుర్యాద్వర కాళికమలాసన ॥౬౬౭॥ అయుధేశ్వరము

ద్రైషా చక్రాఖ్యాసిద్ధిదాయినీ। విహాయ తర్జనీంసమ్యా ఙంగుష్ఠేన కరాంగుళీః ॥౬౬౮॥ నిబధ్యభ్రామయేత్సమ్యగగ్నిప్రాకారసంజ్ఞికా।

పద్మముద్రా

పద్మముద్రామితో వక్ష్యే తచ్ఛృణుష్వ చతుర్ముఖ ॥౬౬౯॥ మణిబంధౌ తు సంయోజ్య కరజాంస్తు ప్రసారయేత్ । అంగుష్ఠావంతరావేశ్య తర్జన్యౌ తర్జనీం తతః ॥౬౭౦॥ కనిష్ఠికాంగుళీమన్య కనిష్ఠాంగుళినా సహ। ఉభౌ చ కూర్పరౌ సమ్యగ్యోజయేత్పద్మముద్రికా ॥౬౭౧॥ అంగుష్ఠే ద్వే

సురభిముద్రా

కనిష్ఠే ద్వే తథా స్యాత్తర్జనీద్వయమ్ । మధ్యమాం దక్షిణకరే నామికాం చ తథేతరమ్ ॥౬౭౨॥ శ్లిష్ట్వా ప్రసారయేద్బ్రిష్టా నఖరయోరుభయోరపి । జ్ఞేయా సురభిముద్రా సా యాగద్రవ్యవిశోధినీ ॥౬౭౩॥ ప్రత్యంగు

ధూపముద్రా

ళికనిష్ఠాదిహ్యస్యపర్యపరిసంహరేత్ । అంగుష్ఠేనస్పృశేద్బ్రిష్టాం తర్జన్యగ్రం తతః పరమ్ ॥౬౭౪॥ ధూపోత్థధూపవద్ధస్తౌ ప్రభాతుల్యౌ ప్రసారయేత్। ధూపాభిధానాముద్రైషా దీపముద్రామితశ్శృణు ॥౬౭౫॥

దీపముద్రా

అగ్నిప్రాకారముద్రావన్నిబధ్య చతురంగుళీః । విసృజ్య తర్జనీమగ్రే దీపస్యఖలుదర్శయేత్ ॥౬౭౬॥ కథితా దీపముద్రైషా యోగముద్రా

యోగముద్రా

మితశ్శృణు । నాభేరధస్తాద్విన్యస్య సవ్యంకరతలంపునః ॥౬౭౭॥ ఉత్తానమితరం తద్వద్విన్యసేత్కరమీదృశమ్ । ఇయంతు యోగముద్రా స్యాత్

గ్రాసముద్రా

ముద్రాం గ్రాసాహ్వయాం శృణు ॥౬౭౮॥ అనామికామధ్యమయోరంగుష్ఠాంగుళసంగతిః । ఆహుతిగ్రాసముద్రా స్యాత్ హోమే ప్రాణాహుతౌ మతా ॥౬౭౯॥ సర్వేషామంగుళాగ్రాణామేకత్రఖలుసం

మహతీగ్రాసముద్రా

గతిః । మహతీగ్రాసముద్రైషా పరమాన్ననివేదనే ॥౬౮౦॥ భోజనే

అంజలిః

చప్రయోక్తవ్యాంముద్రామన్యామితశ్శృణు। అంగుష్ఠాద్యంగుళీస్సర్వా
స్సంస్పృశేదితరైస్తథా ॥ ౬౮౧ ॥ అన్యోన్యం మణిబంధౌచ ముద్రై
షాంజలిసంజ్ఞికా । సర్వేషామపి మూర్తీనాం దర్శనీయా విశేషతః ॥
౬౮౨ ॥ ఈషద్వికసితాంగుల్యా దేవావాహనమాచరేత్। అంజలిస్త్వే

ముద్రావికారః

కహస్తేనపరవక్త్రాభిముఖ్యతః॥౬౮౩॥ ఏషాస్వాతంత్ర్యముద్రాస్యాద
భయాఖ్యాచసాభవేత్ । ధ్యానముద్రాచసాబ్రహ్మన్ ప్రార్థనావక్ష్యతే

ప్రార్థనాముద్రా

ధునా ॥౬౮౪॥ మణిబంధస్య సంయోగ స్త్వంజల్యాం యత్రహీయ్యతే।
సాజ్ఞేయాప్రార్థనాముద్రా తయాసాన్నిధ్య యాచనమ్॥ ౬౮౫ ॥ జ
లాంజలిశ్చార్ఘ్యదానం జలేనాత్మాభిషేచనం।సర్వంప్రార్థనయా కు
ర్యాత్ ధారాదానంవిశేషతః ॥౬౮౬॥ అంగుష్ఠతర్జనీయోగో జ్ఞాన
ముద్రాప్రకీర్తితా । న్యాసముద్రాపిసైవస్యా న్నత్వన్యాన్యం తయాచ
రేత్ ॥ ౬౮౭ ॥ ముద్రావికారా బహవః కింబహూక్త్యా చతుర్ముఖ।
సర్వమంజలినాకుర్యా ద్యాహిసర్వ ప్రియావహా॥౬౮౮॥ యోగాధ్యా
యమిమంయస్తు శృణోతిపఠతేచయః।సోపిమత్పదమన్వేతి సత్యముక్తం
చతుర్ముఖ ॥ ... ... ॥౬౮౯॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే శ్రీవిష్ణుతిలకే బ్రహ్మోపదేశే యోగా
ధ్యాయోనామ చతుర్థోధ్యాయస్సమాప్తః.

అథ పంచమాధ్యాయ ప్రారంభః.

పుణ్యాహవిధిః

పుణ్యాహాదివిధింవక్ష్యే శృణ్వేనంపద్మసంభవ । ప్రక్షాళ్యపాణీపా
దౌచ ఉత్తర్యంవేష్టయేత్తదా ॥ ౧ ॥ *మృదుద్వాదశవృత్పుండ్రైఃపవి
త్రం శరదమోధారన్ । త్రిరాచమ్యోపవీత్యేవ*ఆచామత్రయ మాచ

వస్త్రధారణమ్

రేత్ ॥౨॥ ప్రసంగాదత్రవక్ష్యామివస్త్రాదీనాంవిధింక్రమాత్। సవ్యం
కటింసమారభ్య ప్రాదక్షిణ్యేనవేష్టయేత్ ॥౩॥ పురతస్స్యాచ్చతుష్ప్ర-
చ్ఛః పృష్ఠతశ్చైకకచ్ఛవాన్ । దైవే పైత్రే తథాబ్రాహ్మే పంచక
చ్ఛోభవేన్నరః॥అభ్యంగేమైథునేక్షౌరేవిణ్మూత్రాదివిసర్జనే। చతు
ష్కచ్ఛోభవేద్బ్రహ్మన్నితోనగ్నఉదీరితః॥౫॥ ప్రేతకర్మణ్యేకవాసాస్స్యాత్త

ఉత్తరీయమ్

రీయఃపరత్రచేత్ । అభ్యంగేచతథాక్షౌరే నోత్తరీయంప్రశస్యతే ॥౬॥
దేవార్చనాయాంయోగేచ జపేస్వాధ్యాయకర్మణి। ఉత్తరీయంద్విజై
ర్ధార్య ముపవీతవదబ్జజ ॥౭॥ ఉత్సర్జనేమలాదీనాం మైథునేదంతథా
వనే । ఉత్తర్యంమస్తకేధార్యంశయ్యాయాంశయనేతథా ॥ ౮ ॥ ప్రద
క్షిణాదిష్వన్యత్ర కటావుత్తర్య ధారణమ్ । మృతస్య శవదాహాంతం

ఊర్ధ్వపుండ్రః

నోర్ధ్వపుండ్రంమతంమమ ॥౯॥ ఆసపిండ్యంతుదాహాదిసహరిద్రామ
తాబ్జజ । ఇతఃపరత్రపుండ్రాణి సహరిద్రాణిధారయేత్ ॥ ౧౦ ॥ దైవ

పవిత్రమ్

మానుషయజ్ఞేషు పవిత్రేకరయోర్మతే। పంచకాలవిధౌధార్యందక్షిణే
నామికాతలే ॥౧౧॥ విణ్మూత్రోత్సర్జనేధార్యముత్తర్యంతేచతుర్ముఖ।
క్షాళనేపాదకరయోర్గండూషేదంతధావనే ॥ ౧౨ ॥ సర్వేత్రకర్మ
మూలేపవిత్రంధారయేన్నరః । అభ్యంగేమైథునేక్షౌరేపవిత్రంతువిస
ర్జయేత్ ॥౧౩॥ ఏకమేవ పవిత్రంస్యాత్ పైతృకేప్రేతకర్మణి । దేవ

ఆచమనం

యజ్ఞేషుసర్వత్రకుర్యాదాచమనత్రయమ్ ॥౧౪॥ ఆద్యంతేచకుర్వీతమ
ధుపర్కేసకృత్సకృత్ । పూజాయాంబ్రహ్మయజ్ఞాదౌ యోగేశ్రాద్ధేచ
మైథునే ॥౧౫॥ మౌంజీయజ్ఞోపవీతాది ధారణేభోజనేతథా । ఆద్యం
తయోర్ద్విరాచామేత్ దేవయజ్ఞాదిసంచయ॥౧౬॥స్నానేసంధ్యాజపే

దంతధావనే పుండ్రధారణే । ప్రదక్షిణే ప్రణామే చ దానే స్వాధ్యాయకర్మణి ॥౧౭॥ ఆదౌ కుర్యాద్ద్విరాచామం సకృదంతే చతుర్ముఖ । అభ్యంగే స్వపనస్నానే మలమూత్రవిసర్జనే ॥౧౮॥ అంతే కుర్యాద్ద్విరాచామమాదౌ నాచమనం స్మృతమ్ । ఫలతాంబూలభక్ష్యాణాం భక్షణే కమలా

యజ్ఞసూత్రమ్

సన ॥౧౯॥ ఆచామో నైవ కర్తవ్యో యజ్ఞసూత్రవిధిం శృణు । రజ్జుత్రయో బ్రహ్మచారీ వానప్రస్థో గృహీ తథా ॥౨౦॥ షడ్రజ్జుః కథితో బ్రహ్మన్ చతూరజ్జుర్యతిర్భవేత్ । రజ్జుత్రయో భవేత్స్నాతః నీరజ్జుర్వా యతిర్భవేత్ ॥౨౧॥ నిత్యకర్మ చ దైవం చ మానుషం పాంచకాలికమ్ । ఉపవీత్యేవ కుర్వీత పారేతం పైతృకం తథా ॥౨౨॥ ప్రాచీనావీతీ కుర్వీత మైథునే ఘోరకర్మణి । నివీతీ పృష్ఠతోభ్యంగే నివీతీ కమలాసన ॥౨౩॥ ధారయేద్దక్షిణే కర్ణే యజ్ఞసూత్రం నివీతవత్ । మలమూత్రవిసర్గేషు స్యాదన్యత్రోపవీతవత్ ॥

పుణ్యాహవిధిః

వాసుదేవాఖ్యపుణ్యాహం వాచయేద్దేవసన్నిధౌ । మానుషం యః పుణ్యాహం మందిరం శూన్యతాం వ్రజేత్ ॥౨౪॥ తద్వాసుదేవపుణ్యాహం శృణు వక్ష్యే చతుర్ముఖ । దేవాయతనమాసాద్య యద్వా యాగమహీం గురుః ॥౨౫॥ గోమయాలేపితే దేశే బ్రుస్యాదావాసనే స్వయమ్ । యాగసంభారసహితః ప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖోథవా ॥౨౬॥ ఆసీనస్స్వస్తికే పద్మే ప్రాణాయామత్రయం చరేత్ । పూర్వోక్తవర్త్మనా బ్రహ్మన్ భూతశుద్ధిం సమాచరేత్ ॥౨౭॥ తతస్సంకల్ప్య పుణ్యాహం తిలవ్రీహిమయాత్మకే । చతుర్దళాత్మకం పద్మం విలిఖేద్విశ్వవిద్యయా ॥౨౮॥ ప్ర

పంచోపనిషదః

సంగాత్ప్రవక్ష్యామి పంచోపనిషదో విధేః । ఓంకారముద్ధరేత్పూర్వం యవర్గే షష్ఠమం మనుమ్ ॥౩౦॥ అచాం చతుర్దశమం బిందుం చ తత ఉద్ధరేత్ । నతిం పరం చతుర్థీం చ పరమేష్ఠ్యాత్మనామని ॥౩౧॥ చతుర్థీం చ నతిం చాథ ఉద్ధరేత్ప్రథమో మనుః । ప్రణవం పూర్వముద్ధృత్య యవ

ర్గాదిద్వితీయ్యకమ్ ॥౩౨॥ బిందుం నతిం సముద్ధృత్య చతుర్థీం చ పరస్య
చ । పురుషాత్మచతుర్థీం చ నత్యంతం సమ్యగుద్ధరేత్ ॥ ౩౩ ॥ ఏష ద్వితీ
యో మంత్రస్స్యాత్ పురుషాఖ్యశ్చతుర్ముఖ। తతః ప్రణవముద్ధృత్య యవ
ర్గస్య ద్వితీయకమ్ ॥౩౪॥ అచాం ద్వితీయ్యం బిందుం చ నతిం పరచతుర్థి
కమ్ । విశ్వాత్మనశ్చతుర్థీం చ నతిం విశ్వాహ్వయో మనుః ॥ ౩౫ ॥ అథా
స్యాత్ప్రణవోద్ధారో యవర్గాణాం తృతీయకమ్। అచాం ద్వితీయం బిందుం
చ నతిం పరచతుర్థికమ్ ॥౩౬॥ సర్వాత్మనశ్చతుర్థీం చ నత్యంతం సమ్య
గుద్ధరేత్ । సర్వమంత్రాహ్వయశ్చైష పంచమో యం మనుర్విధే॥౩౭॥
ప్రణవం పూర్వముద్ధృత్య యవర్గే తుర్యమక్షరమ్। స్వరద్వితీయం బిందుం
చ నతిం పరచతుర్థికమ్ ॥౩౮॥ నివృత్త్యాత్మచతుర్థీం చ నతౌ చాపి సము
ద్ధృతే । నివృత్తిసంజ్ఞో మంత్రోऽయం తురీయః కమలాసన ॥౩౯॥ పం
చోపనిషదో మంత్రాః మహాపాతకనాశనాః । ఉపాసంతే సితం భక్త్యా
పంచరాత్రపరాయణాః॥౪౦॥ కర్ణికాయాం కుంభమేకం శుద్ధప్రష్కర
పూరితమ్। కూర్చాపిధానపత్రాఢ్యం తంతువేష్టనవేష్టితమ్॥౪౧॥ ప్రా
గగ్రాస్తీర్ణదర్భేషు న్యసేత్పురుషవిద్యయా। ప్రాగగ్రానుదగగ్రాం
శ్చ ప్రాగాదిషు చతుర్ష్వపి ॥౪౨॥ పరిస్తీర్య కుశాన్పశ్చాద్ దర్వ్యాది పరి
కల్పయేత్ । యోగపీఠం తు సంకల్ప్య కలశాధో మహీతలే ॥ ౪౩ ॥ తత
స్సుదర్శనం దేవం కలశే హృదయాంబుజాత్ । సౌదర్శనషడర్ణేన
ఆగచ్ఛపదశోభినా ॥౪౪॥ ఆవాహ్య ముద్రాం సందృశ్య భోగైరర్ఘ్యా
దిభిర్యజేత్ । నివేద్య చ తతో మంత్రం ద్వాదశాక్షరసంజ్ఞితమ్ ॥ ౪౫ ॥
జప్త్వా పవిత్రమంత్రం చ ఋత్విజస్త్రిపదామనుమ్ । బ్రూయుః పుణ్యా
హశబ్దాంతం ప్రణవాదిత వా గురుః ॥౪౬॥ సౌదర్శనషడర్ణం తు జపే
దష్టోత్తరం శతమ్। తతస్తు వాసుదేవాది చత్వారో భగవన్మయాః ॥౪౭॥
తన్నామకీర్తనం కుర్యాత్ ప్రణవాది చతుర్ముఖ। ప్రకృతిం బ్రహ్మ చాత్మా
నం జపేత్పశ్యన్నివస్వయమ్ ॥౪౮॥ ప్రణవం పూర్వముద్ధృత్య చతుర్విధ
పదస్య చ । సర్వజ్ఞసర్వేశ్వరయోః సర్వదర్శిపదస్య చ ॥౪౯॥ సమృద్ధిప

దమస్యాథవశినః ప్రథమామపి। స్వాత్మశబ్దద్వితీయ్యాంచారాధయత్ప్రథ మామథ॥ అన్యా నాదేరనంతస్య ప్రథమోద్ధారమాచరేత్। పీతశబ్దందురి భయ క్రోధస్య ప్రథమామపి॥౫౧॥ నిర్దోష ప్రథమాంపశ్చాత్ *నిరవధిస్థప దస్యచ। ప్రథమాంభగవచ్ఛబ్ద ప్రథమాంచసముద్ధరేత్ ॥౫౨॥ దీర్ఘా యురస్త్వితితతోమన్త్రమేనం జపేత్సుధీః। శివం పానీయ మస్త్వితి ఉద్ధృత్యతదనంతరమ్॥ ౫౩ ॥ శివంపానీయమిత్యుక్త్వాభగవద్వాసుదే వయోః। ప్రథమాంచ సముద్ధృత్యకరోత్వితితతోజపేత్ ॥౫౪॥ అక్ష తైరక్షతంచాస్తుచాక్షతంపునరుద్ధరేత్। అరోగంకుశలంచేతిభగవద్వా సుదేవయోః॥ ౫౫ ॥ కరోత్వితిసముద్ధృత్య తతస్సుమనసోపిచ। సౌ మనస్యమితిప్రోక్త్వాచోద్ధరేదస్త్వితిక్రియామ్ ॥ ౫౬ ॥ ఉద్ధరేత్సుమన ష్షష్ఠీంభగవద్వాసుదేవయోః। ప్రథమాంతత ఉద్ధృత్య కరోత్వితితతః పరమ్ ॥౫౭॥ మూర్తీనాంవక్ష్యమాణానాం ప్రథమాం తారపూర్వి కామ్। ఉద్ధరేదేషగతిరిత్యపిమూర్తిపదాత్పురా॥ ౫౮ ॥ భగవత్ప్ర థమోద్ధార స్తయోర్మధ్యేచతుర్ముఖ। వాసుదేవాదిచత్వార ఇమే మంత్రేష్వరావిధే ॥ ౫౯ ॥ తతః ప్రణవ ముద్ధృత్య భగవత్ప్రథమాం తతః। మూర్తీనాంవక్ష్యమాణానాంప్రథమాంచసముద్ధరేత్॥౬౦॥ నర్ధ తామితిచోద్ధారోమంత్రాంతేకమలాసన। వాసుదేవాదిచత్వారిపు రుషస్సత్యఏవచ ॥ ౬౧॥ అచ్యుతశ్చాప్యనంతశ్చమూర్తయోష్టావిహే రితాః। ఏతేషాంమంత్రజాపస్య పశ్చాత్తదవధారయ ॥ ౬౨॥ పూర్వ వన్మూర్తిశబ్దాంతముద్ధృత్యతదనంతరమ్। ప్రీయతామితిచోద్ధార స్త్వ ష్టానాంచజపంచరేత్ ॥౬౩॥ మూర్తిమంత్రాంతముద్ధృత్య పూర్వవ త్కమలాసన। శాన్తిరస్త్వితిచోద్ధృత్యమంత్రజాపని పురాయథా॥ ఓం పూర్ణాస్సకలాగాథాః వక్ష్యమాణాజపేత్సుధీః। ఓం-పవిత్రం భగ వానస్తువాసుదేవనిపరాత్పరమ్ ॥ ౬౫॥ తథాసఙ్కర్షణో దేవని పవి త్రంపరమోమహాన్। ప్రద్యుమ్నోస్తుపవిత్రంవైసాక్షీవిశ్వస్యసామ్ప్ర తమ్ ॥౬౬॥ పవిత్రమనిరుద్ధోస్తువిశ్వత్రాతాజగత్పతిః। శుద్ధమే వా

సుదేవోస్తు లాంగలీ శుద్ధమేతథా ॥ ౬౭ ॥ ప్రద్యుమ్న శ్శుద్ధమేచాస్తు అనిరుద్ధోస్తు శుద్ధయె । పురుషశ్శుద్ధమేచాస్తు సత్యశ్చాస్తు విశుద్ధయె ॥ ౬౮ ॥ అచ్యుతశ్శుద్ధమేచాస్తు అనన్తశ్చాస్తుశుద్ధయె । * శుద్ధయేచాస్తుగోవిందః ॥ శుద్ధమేస్తు సదాదేవః కేశవః క్లేశసూదనః ॥ ౬౯ ॥ నారాయణోస్తు విశ్వేశశ్శుద్ధయే సర్వకర్మసు । మాధవశ్శుద్ధయేచాస్తు సర్వలోక హితేరతః ॥ ౭౦ ॥ శుద్ధయేచాస్తుగోవిందఃపరమాత్మాసనాతనః । శుద్ధయేస్తు మహావిష్ణు శ్శుద్ధయే మధుసూదనః ॥ ౭౧ ॥ త్రివిక్రమో మహామాయః శ్శుద్ధయే వామన స్తథా । శ్రీధరశ్శుద్ధయేచాస్తు హృషీకేశోస్తు శుద్ధయె ॥ ౭౨ ॥ శుద్ధయే పద్మనాభోస్తుతథాదామోదరఃప్రభుః । మీనాత్మా శుద్ధయేచాస్తుకూర్మాత్మాచాస్తుశుద్ధయె ॥ ౭౩ ॥ శుద్ధయేస్తువరాహాత్మానృసింహాత్మాస్తుశుద్ధయె। శుద్ధయేవామనాత్మాస్తురామాత్మాచాస్తుశుద్ధయె ॥ ౭౪ ॥ తథాదాశరథీరామశ్శుద్ధయేస్తుసదాహరిః। కృష్ణోస్తు శుద్ధయేశౌరి బలరామోస్తుశుద్ధయె ॥ ౭౫ ॥ శుద్ధయేస్తుమహామాయఃకల్కీవిష్ణుస్సనాతనః । శుద్ధయేపద్మనాభాదిమూర్తయోవిభవ స్తథా ॥ ౭౬ ॥ పద్మనాభోధ్రువోనన్తశ్శక్తిశో మధుసూదనః । విద్యాధిదేవఃకపిలోవిశ్వరూపోవిహంగమః ॥ ౭౭ ॥ క్రోడాత్మా బడబావక్త్రో ధర్మోవాగీశ్వర స్తథా । ఏకార్ణవాన్తశ్శాయీచ తథాకమఠరూపధృత్ ॥ ౭౮ ॥ వరాహోపి నృసింహశ్చాప్యమృతాహరణప్రభుః। శ్రీపతిర్దివ్యదేహశ్చకాంతశ్చామృతధారకః॥ రాహుజిత్కాలనేమిఘ్నః పారిజాతహరోమహాన్ । లోకనాథోస్తు శాంతాత్మాదత్తాత్రేయోమహాప్రభుః ॥ ౮౦ ॥ న్యగ్రోధశాయీభగవానేకశృంగ స్తన స్తథా । దేవోవామనరూపోస్తుసర్వవ్యాపీ త్రివిక్రమః॥ నరనారాయణౌచైవహలీకృష్ణ స్తథైవచ। జ్వలత్పరశుధృగ్రామోరామశ్చాన్యోధనుర్ధరః ॥ ౮౨ ॥ వేదవిద్భగవాన్కల్కీ పాతాళశయనఃప్రభుః । అష్టత్రింశాఇమేదేవా శ్శుద్ధయేలోకపావనాః॥ ౮౩ ॥ దేవ్యశ్శ్రీయాదయస్సంతుశుద్ధయేవిష్ణువల్లభాః । సర్వత్ర రక్షణేసంతు చక్రా

ద్యాయుధమూర్తయః ॥౮౪॥ శుద్ధయే చాస్తు వనంతాత్మా సహస్రఫణవా
న్బలీ । శుద్ధయే వైనతేయోస్తు పక్షిరాజో మహాయశాః ॥౮౫॥ శుద్ధయే
స్తు గణాధ్యక్షో విష్వక్సేనః ప్రతాపవాన్ । ద్వారపాస్సంతు చండా
ద్యాః ప్రభవాంతాశ్చ సర్వదా ॥౮౬॥ ఇంద్రాద్యాశ్శంకరాంతాశ్చ శు
ద్ధయే సంతు లోకపాః । కుముదాద్యాశ్చ భూతేశాశ్శుద్ధయే సంతు సర్వ
దా ॥౮౭॥ శుద్ధయే సనకాద్యాశ్చ యోగినో ఋషయస్తథా । న్యాసా
ధికానాం సర్వేషాం శుద్ధయే భగవాన్ప్రభుః । శంఖచక్రగదాపద్మ
యుక్తస్సర్వేశ్వరేశ్వరః ॥౮౮॥ నారాయణస్సురేశానః కర్మణాం పూ
రణాయ చ । పరాత్పరస్వరూపస్య పరస్య పరమాత్మనః ॥౮౯॥ ప్రతి
మానాం చ దివ్యానాం స్థితానాం పరిశుద్ధయే । ప్రాసాదగోపురాదీనాం
ప్రాకారాణాం చ శుద్ధయే ॥౯౦॥ విభోః కరిష్యమాణస్య యాగస్థానస్య
శుద్ధయే । యాగోపకరణానాం చ శుద్ధయే యాగకర్మణామ్ ॥౯౧॥ రా
జ్ఞో జనపదస్యాపి విభోః క్షేత్రనివాసినః । వర్ణానాం బ్రాహ్మణాదీనాం
తత్తదాశ్రమవాసినామ్ ॥౯౨॥ వేదశాస్త్రాగమజ్ఞానాం వ్రతస్థానాం
శుభాత్మనామ్ । పంచకాలవిధిజ్ఞానాం పాంచరాత్రరతాత్మనామ్ ॥౯౩॥
ఆచార్యదేశికాదీనా మృత్విజాం పరిచారిణామ్ । వైష్ణవానాం విశేషేణ
పరత్ర హితమిచ్ఛతామ్ ॥౯౪॥ పుత్రమిత్రకళత్రాణాం దాసాదీనాం
గవామపి । స్వస్తిరస్తు శుభం చాస్తు శాంతిరస్తు పునః పునః ॥౯౫॥ అవిఘ్న
మనిశం చాస్తు దీర్ఘమాయుష్యమస్తు వై । సమాహిత మనశ్చాస్తు సమ్ప
దశ్చోత్తరోత్తరమ్ ॥౯౬॥ వైష్ణవా భగవద్భక్తా హృత్సమాహితతే
జసః । ఏకాంతినో మహాత్మానస్సర్వే భాగవతాస్తథా ॥ ఓం భూస్స్వస్తి
భువస్స్వస్తి సువస్స్వస్తి చ వై మహః । జనస్స్వస్తి తపస్స్వస్తి సత్యం స్వ
స్తి తపోమితి ॥౯౮॥ ఏతత్పుణ్యాహముద్దిష్టం విష్ణోర్యాగాది కర్మ
సు । ఏతన్మంత్రజలైరేవ ప్రోక్షణం శుద్ధిరుచ్యతే ॥౯౯॥ సౌదర్శన
షడర్ణేన కూర్చాశ్వత్థదళైర్గురుః । ప్రోక్షయేత్తు కుంభసలిలైర్యత్ర
త్ర గురోర్మతిః ॥౧౦౦॥ తతః కవాటముద్ఘాట్య మంత్రన్యాసపురస్సరం ।

దేవ్యాదీనాం పీఠకల్పనమ్.

స్నానాసనాంతమభ్యర్చ్య పూర్వోద్దిష్టేన వర్త్మనా ॥౧౦౧॥ తైలాభ్యంగవిధిం కృత్వా సంస్నాప్య శుచివారిభిః । విశేషమత్ర వక్ష్యామి యోగపీఠే ప్రకల్పయేత్ ॥ ౧౦౨॥ హరిం వినా శ్రియాదీనాం బ్రహ్మాదీనాం చతుర్ముఖ । చండాదిపరివారాణాం భక్తానాం పీఠకల్పనమ్ ॥ ౧౦౩॥ ఆధారాదిచ ధర్మాద్యంతం ధర్మాదిచతుష్టయమ్ । ప్రకల్ప్య పాదరూపేణ పీఠం భద్రం ప్రకల్పయేత్ ॥౧౦౪॥ పద్మాసనం తతోఽభ్యర్చ్య మూర్తిమంత్రేణ పూజయేత్ । ఏవం సంస్నాప్య దేవేశం విశేషస్నపనం చరేత్ ॥౧౦౫॥ పంచ

వైశేషికస్నపనమ్.

పర్వసు సంక్రాంతౌ ద్వాదశ్యాం శ్రవణే తథా । వ్యతీపాతే చ రోహిణ్యాం కర్తృజన్మక్రియాదిషు ॥౧౦౬॥ సోమసూర్యోపరాగేషు పుణ్యకాలేషు సర్వశః । కేవలం స్నపనం కుర్యాచ్ఛుష్కస్నానార్చనాన్వితమ్ ॥౧౦౭॥ మహోత్సవే ప్రతిష్ఠాయాం కర్మాంగస్నపనం చరేత్ । అంకురార్పణకర్మాపి రక్షాబంధనకర్మ చ ॥౧౦౮॥ నిత్యాఖ్యమాత్రైః స్నపనసహి

త్రివిధం స్నపనమ్.

తం సర్వమాచరేత్ । స్నపనం త్రివిధం శ్రేష్ఠమధ్యమాధమభేదతః॥ వైశేషికేషు కథితం నిత్యాఖ్యం స్నపనం వినా । సప్తవింశతికుంభైస్తు స్నపనం శ్రేష్ఠముచ్యతే ॥ ౧౧౦ ॥ నవభిః కలశైరేవ మధ్యమం చ చతుర్ముఖ । పంచభిః కలశైర్వ్యస్తైర్జఘన్యమవధారయ ॥౧౧౧॥ పూర్వం పూర్వం ప్రశస్తం స్యాద్ద్రవ్యాభావే పరం పరమ్ । తదభావే పూర్వదివసే రాత్రావంకురమాచరేత్ ॥ ౧౧౨॥ రక్షామపి తదా బధ్వా ప్రతిమామధి

స్నపనేఽధివాసః.

వాసయేత్ । అంకురార్పణకర్మాది సర్వం సద్యోఽథవాచరేత్॥ స్నపనప్రతిమాయాం తు అధివాసః ప్రశస్యతే । తదభావే ప్రతికృతౌ యద్వా తదలాభే తథోత్సవే ॥౧౧౪॥ కర్మార్చాయాం భవేద్యద్వా నో చేత్కుంభేఽధివాసయేత్ । రత్నలోహశిలావజం బింబం యది చతుర్ముఖ॥

అధివాసో భవేత్కుంభే యద్వాస్యాత్కుంభదర్పణే । ద్వారతో

స్నపనమంటపమ్,

రణసంయుక్తం ముక్తాదామాద్యలంకృతమ్ ॥ ౧౧౬ ॥ దర్భమాలాది సహితం మంటపం కారయేత్పృథక్ । స్నపనం కారయేత్తత్ర యద్వా పూర్వం వినిర్మితే ॥ ౧౧౭॥ తన్మధ్యే కల్పయేద్వేది ముపానాదిసమన్వితామ్ । తదూర్ధ్వం చతురశ్రం వా వృత్తం వలయకల్పనమ్॥౧౧౮॥తతో ధారమహీం కుర్యాత్కుంభస్య చతురానన। వృన్మయాదిషు బింబేషు బహిర్వేదిం ప్రకల్పయేత్ ॥౧౧౯॥ఏకబేరే తు న బహిస్స్నానవేదిప్రకల్పనం। తోరణాదినకర్తవ్యమేకబేరే చతుర్ముఖ ॥౧౨౦॥ గ్రహార్చాస్నపనే తద్వత్స్నపనం కర్మ శస్యతే। గోమయేనానులిప్యైనాం రంగవల్యాపి శోభయేత్ ॥౧౨౧॥ జలద్రోణీం తదీశానే దక్షిణే స్నానభాజనమ్ । దేవస్నపనయోగ్యాని ద్రవ్యాణ్యపి వినిక్షిపేత్ ॥౧౨౨॥ కలశాస్పదసిద్ధ్యర్థం

సూత్రపాతనమ్,

వేద్యాం సూత్రాణి పాతయేత్ । చందనాద్రాణి సూత్రాణి షట్ప్రాగగ్రాణి విన్యసేత్ ॥౧౨౩॥ ఉదగగ్రాణి తావంతి పదానాం పంచవింశతా । మధ్యేన చ పదాన్యష్టౌ దిక్షు శేషాణి మార్జయేత్ ॥౧౨౪॥ కుర్యా

ధాన్యపీఠమ్,

త్ప్రతిపదం ధాన్యపీఠికాం విధివత్మనా । ప్రీహిణా మాఢకం న్యస్య తణ్డులం తు తదర్ధకమ్ ॥ ౧౨౫॥ తిలమానం తదర్ధం స్యాద్వ్రీహేరూర్ధ్వం తు తండులమ్ । తిలం తదుపరి బ్రహ్మన్ వస్త్రం స్యాదంతరేంతరే॥ పీఠికామేవమాకల్ప్య ప్రతివీథి తతః పరమ్ । ద్వాద్వావకుశాగ్రాన్ విన్యస్య కలశాన్ ధాన్యరాశిషు ॥౧౨౬॥ సౌవర్ణాన్ రాజతాంస్తామ్రాన్ సలాభే మృన్మయానపి । ఛిద్రాదిరహితాన్ శుద్ధాన్ స్వనవంతఃపృథక్పృథక్॥ ద్రోణాంబుపూరణయోగ్యాన్ క్షిపేత్సప్తదశ స్వయమ్ । ప్రక్షాళ్య మృ

కలశాధివాసః,

న్మయాన్కుంభాన్ తంతుభిర్వేష్టయేత్పృథక్ ॥౧౨౭॥ కలశాస్పదమే

దిన్యాః పశ్చిమే ధాన్యరాశిషు। పుణ్యాహప్రోక్షితాను కుంభాన్న్యసేద్ద
ర్భేష్వధోముఖాన్ ॥ ౧౩౦ ॥ తారేణ తేషాముపరి పరమేష్ఠ్యాత్మవిద్య
యా । త్రీన్దర్భాన్ విన్యసేద్బ్రహ్మాన్ ప్రాఙ్ముఖస్సన్ గురుస్స్వయమ్॥
ప్రోక్షయేదర్ఘ్యతోయేన కుంభాన్పురుషవిద్యయా । అక్షతాన్విశ్వమన్త్రే
ణ వికిరేత్తేషు దేశికః ॥ ౧౩౨ ॥ నివృత్తిమన్త్రేణోత్థానాన్ కృత్వా కుం

ఆగ్నికార్యమ్

భాన్ తతః పరమ్ । అగ్నిం సంసాధ్య విధివదష్టోత్తరశతాహుతీః॥ ౧౩౩॥
విష్ణుగాయత్ర్యాఽఽజ్యేన హుత్వా సమ్పాతమాచరేత్। స్నపనార్హాణి
వస్తూని సంపాతాజ్యేన సేచయేత్॥ ఆరాధ్యమూర్తిమన్త్రైస్తైః కుం
భేష్వంబు ప్రపూరయేత్ । ఉద్ధృత్య కలశాన్ సర్వాన్ సర్వమన్త్రేణ దేశి
కః ॥ ౧౩౫॥ కలశాస్పదమే విన్యాస్య ధాన్యరాశిషు నిక్షిపేత్ । ఆమక
ర్పూరమలయజసుగంధతోదమిశ్రైః ॥౧౩౬॥ అంబుభిః పూరయేత్కుం

కుంభ పూరణమ్.

భాన్ విద్యయా వక్ష్యమాణయా । వాసుదేవాఖ్యమన్త్రేణ బ్రాహ్మకుం
భ్యం చ పూరయేత్ ॥౧౩౭॥ బ్రాహ్మ్యాం దిశి పౌరుషో మన్త్రస్సత్యసంజ్ఞ
స్తు దక్షిణే । అచ్యుతః పశ్చిమే కుంభే అనన్తస్స్యాత్తదుత్తరే॥౧౩౮॥ బ్రా
హ్మాగ్నేయే కేశవస్స్యాత్ నైఋత్యాం దిశి పద్మజ । నారాయణాహ్వయో
మన్త్రో వాయౌ మాధవ ఈరితః ॥౧౩౯॥ గోవిందమన్త్ర మీశానే ది
క్కుంభేషు చతుర్ష్వపి। విష్ణ్వాదయస్తే చత్వార ఆగ్నేయాది విదిక్ష్వపి॥
శ్రీధరాద్యాశ్చ చత్వారో మన్త్రాశ్శా అంబుపూరణే। ఏషాం మన్త్రైర్మూ
ర్తిసంజ్ఞైః కుంభానాపూర్య నిక్షిపేత్ ॥ కుంభేష్వేతేషు సర్వత్ర
నవరత్నాని నిక్షిపేత్ । తత్రైవ పంచలోహాని మూర్తీనాం ప్రతిమామపి॥

నవరత్నాని.

ప్రసంగాదత్ర వక్ష్యామి నవరత్నాని తచ్ఛృణు । మాణిక్య పద్మరాగే
ద్వే నీలం వజ్రం చ మౌక్తికమ్ ॥ ౧౪౩ ॥ పుష్యరాగప్రవాళేఽవైడూ
ర్యమరతకౌ మణీ । ఆహృత్య నవరత్నాని పంచలోహాని వై శృణు ॥౧౪౪॥

పంచలోహమ్,

సువర్ణం రజతం తామ్రం త్రపుకాంస్యం చతుర్ముఖ। ఏతాని పంచలోహాని కథితాని తతశ్శృణు ॥౧౪౫॥ అలాభే సర్వరత్నానాం వజ్రమేకం వినిక్షిపేత్ । లోహానామప్యలాభే స్వర్ణమేకం వినిక్షిపేత్ ॥౧౪౬॥ ఏవం ద్రవ్యాణి నిక్షిప్య ధాన్యపీఠోపరి న్యసేత్ । విష్వగాద్యష్టమంత్రేణ తత్తశ్శృణు చతుర్ముఖ ॥ ౧౪౭॥ సప్తభిః పంచభిర్వాపి దర్భైః కూ

కూర్చమ్.

ర్చాన్వినిర్మితాన్ । అవాగగ్రాన్న్యసేత్తేషు కలశేషు మహామతే ॥౧౪౮॥ చతుర్వింశతిభిర్దర్భైః కృతం కూర్చమవాక్శిరః । కంఠదఘ్నం వినిక్షిప్య న్యసేదశ్వత్థపల్లవాన్ ॥ ౧౪౯॥ శరావైః కలశాస్యాని చ్ఛాదయేచ్ఛక్రవిద్యయా । యుహానువాసో మంత్రేణ వస్త్రవేష్టనమాచరేత్ ॥ ౧౫౦॥ మూర్తిస్తైస్స్నానమాసాద్య దేవమాదాయ దేశికః । స్నానవేద్యాం

పుణ్యాహమ్,

నివేశ్యాథ పుణ్యాహం వాచయేత్తతః ॥౧౫౧ ॥ తోషయిత్వా ద్విజశ్రేష్ఠాన్ ప్రోక్షణాయామథాచరేత్ । ద్వారతోరణకుంభానాం ధ్వజానాం యజనం చరేత్ ॥ ౧౫౨ ॥ ప్రవర్తితే తూర్యఘోషే పూర్వసంసాధితే౽నలే । యావంతః కలశా బ్రహ్మన్ తావతీస్సాధయేత్తతః ॥ ఆజ్యేన నరసూక్తేన చతుర్థాంశోడశాహుతీః । పాత్రే సంపాతమానీయ కలశేషు సకృత్సకృత్ ॥౧౫౪ ॥ సంసిచ్య ప్రణవమంత్రేణ యోగపీఠం ప్రక

ఆవాహనమ్,

ల్పయేత్ । ఆవాహయేన్మహాకుంభే ద్వాదశాక్షరవిద్యయా ॥౧౫౫॥ మూర్తిమంత్రైశ్చ పూర్వోక్తవర్త్మనాన్యేషు దేశికః । ఆవాహ్యాభ్యర్చ్య

అభిషేకః,

జప్త్వాపి నివేద్య చ విశేషతః ॥ ౧౫౬॥ అభిషిక్తేషు దేవేశే తైలశుద్ధోదకాదిభిః । విష్వ్వాదిభిశ్చ కలశైరభిషేకః పురాణ్టభిః ॥౧౫౭॥ పురుషాద్యైస్తతః కుర్యాద్గోవిందాంతైర్యథాక్రమమ్ । మహాకుంభాంబుభిస్తు

ర్యాదభిషేకం తతః పరమ్॥౧౫౮॥ వేదాఙ్గపతత్సుబుద్ధ్యర్థం దేశికో మూలవిద్యయా। విద్యయాచ్ఛాదశాత్కుర్యాకారయేదభిషేచనమ్॥౧౫౯॥ అభిషేకావసానేషు కూర్చాగ్రన్థిం విసర్జయేత్। ఛిత్త్వాతంతుం తతః కుంభతోయైస్తమభిషేచయేత్॥౧౬౦॥ ప్రతికుంభాభిషేకం స్యాదంగసమ్మార్జనాదికమ్। ఉపస్నానం ప్లోతవస్త్రముత్తర్యాదివిధారణమ్॥ అర్ఘ్యాదిధూపదీపాంతం ప్రతికుంభం సమాచరేత్। మహాకుంభాభిషేకాంతే

హరిద్రాస్నపనమ్

హరిద్రాస్నపనం చరేత్॥౧౬౨॥ నిత్యస్నపనవత్కుంభమేకం విన్యస్య పద్మజ। నిశాచూర్ణైస్సమాపూర్య శ్రియం తత్ర సభాజయేత్॥ నిశాతణ్డులయోశ్చూర్ణం నిశాచూర్ణముదీర్యతే। కుంభమేనం సముద్ధృత్య శ్రీసూక్తేనాభిషేచయేత్॥౧౬౪॥ తతః ప్రదక్షిణీకృత్య నత్వా స్తుత్వా గురూత్తమః। సహస్రధారయా యద్వా కుంభతోయేన పద్మజ॥౧౬౫॥ సంస్నాప్య నరసూక్తేన శేషం కర్మ పురా యథా। ఆచామాదినివేద్యాంతమనుష్ఠాయ తతః పరమ్॥౧౬౬॥ అగ్నావారాధయేద్దేవం యాగపూర్త్యై చ

నవకలశస్నపనమ్

తుర్ముఖ। మధ్యమస్నపనం సమ్యక్ యథావదవధారయ॥౧౬౭॥ చందనాద్రాణి సూత్రాణి ప్రాగుదగ్వదనాని చ। చత్వారి చత్వార్యాస్థాప్యానవకుంభాస్పదావహే॥౧౬౮॥ వాసుదేవం యజేన్మధ్యే విష్ణ్వాదీన్

పంచకలశః

పరితోऽష్టసు। పూర్వవత్సకలం కర్మ జఘన్యమవధారయ॥౧౬౯॥ కుంభాస్పదేషు నవసు ఆగ్నేయాదిచతుష్టయమ్। సమ్మార్జ్య శిష్టదేశేషు కుంభస్థాపనమాచరేత్॥౧౭౦॥ వాసుదేవం యజేద్బ్రాహ్మే ప్రాగాదిషు చతుర్ష్వపి। విష్ణ్వాదయశ్చత్వారః పూర్వవద్ద్రవ్యపూరణమ్॥౧౭౧॥

పంచగవ్యవిధిః

పూరయేత్పంచగవ్యైర్వా తత్ప్రకారమిహోచ్యతే। పంచగవ్యాని గృహ్ణీయాన్మృత్పాత్రే నూతనే శుభే॥౧౭౨॥ కపిలాయాం జరా

యాంవా పంచగవ్యం ప్రశస్యతే । నార్తాయా నచగర్భిణ్యా నవృద్ధా
యాశ్చవాచన ॥౧౭౩॥ నావత్సాయాఊపాదేయం ధేనోర్మూత్రంశక
ద్ద్వయమ్ । భూమిష్ఠం గోమయంగ్రాహ్యం సోష్ణంక్రిమ్యాద్యదూషి
తమ్ ॥౧౭౪॥ శిష్టైర్వ్యసవ్యగృహ్ణీయా ద్గోమయస్యరసంపునః । సద్య
స్తప్తంఘృతంశుద్ధ మహోరాత్రోషితందధి ॥౧౭౫॥ క్షీరంగాప్యామ
తప్తంచ దశాహః జ్ఞస్మనగిపరమ్ । దధ్నోద్విగుణమాఘార స్తస్మాత్తుద్వి
గుణంపయః ॥౧౭౬॥ గోమూత్రం షడ్గుణంప్రోక్తం శకృద్ద్వారి చతుర్గు
ణమ్ । పరమేష్ఠీశకృన్మంత్రో గోమూత్రస్యతుపౌరుషః ॥౧౭౭॥ విశ్వామ
న్త్రోభవేద్దధ్నో నివృత్తిస్సర్పిషోభవేత్ । పయసస్సర్వమంత్రస్స్యాత్స
ర్వేషామష్టవర్ణకమ్ ॥ ౧౭౮ ॥*విష్ణుగాయత్ర్యాసర్వగవ్యానిసమా
యోజయేత్ । ద్రోణమానంపంచగవ్యం న్యూనంచే దాసురంభవేత్॥
౧౭౯ ॥ గ్రహాశ్చాన్నపనేనూనం ప్రస్థైనైవప్రకల్పయేత్ । ఏవంసం
యోజ్యగవ్యానిపరమేష్ఠ్యాదిభిఃక్రమాత్॥౧౮౦॥ బ్రాహ్మ్యాదిసోమపర్యం
తకుంభస్థాపనమాచరేత్ । పరమేష్ఠీ భవేద్బ్రాహ్మ్యే పురుషోమఘవ
ద్దిశి॥౧౮౧॥ యామ్యకుంభేతువిశ్వాఖ్యోనివృత్తిఃపశ్చిమేభవేత్। ఔత్త
రేకలశంసర్వం దేవతావాహనంతథా ॥౧౮౨॥ జపంచతద్వతుర్ణీత (?)

* పంచగవ్య ప్రోక్షణమ్ *

శేషంకర్మపురాయథా । ప్రోక్షణేపంచగవ్యస్య ప్రమాణాద్యవధారయ॥
౧౮౩ ॥ పంచగవ్యాని గృహ్ణీయా త్పూర్వవత్కమలాసన । గోమ
యేన సమంమూత్రం మూత్రమానం ఘృతంభవేత్ ॥ ౧౮౪ ॥ ఘృత
మానం దధిబ్రహ్మన్ దధిమానం భవేత్పయః । కరకేనయజేత్కుంభా
న్ప్రోక్షణే సమ్భవేయది ॥ సంప్రోక్షణ విధానేన కర్మజాలం ప్రశ

* పంచగవ్యప్రాశనమ్ *

స్యతే ॥ ౧౮౬ ॥ పంచగవ్యప్రాశనేతు ప్రమాణమవధారయ । గోమ
యేనసమంమూత్రం దధిశద్ద్విగుణంభవేత్ ॥౧౮౭॥ సర్పిశ్చతుర్గుణంత
స్మాత్పయ్యాష్షం (?) షడ్గుణంతతః । ప్రాశనే పంచగవ్యానాం ప్రమాణమి

దమబ్జజ॥౧౮౮॥ తండులాదిషు ధాన్యేషు చతస్రః ప్రాగుదక్ స్మృతాః।
రేఖాస్తదా నవపదీ కోణస్థానాని మార్జయేత్ ॥౧౮౯॥ బ్రహ్మస్థానే ప
యో బ్రహ్మణే ఇంద్రాద్యాసు చతసృషు । దధిసర్పిశ్చకృస్మాత్రం పర
మేష్ట్యాదిభిర్యజేత్ ॥౧౯౦॥ యోజయేద్విష్ణుగాయత్ర్యా పీత్వా పాపా
ద్విముచ్యతే। ప్రసంగాదుదితం బ్రహ్మన్నగ్న్యర్చనమితశ్శృణు ॥౧౯౧॥

అగ్నికార్యవిధిః

అర్చితే దేవదేవేశే నైవేద్యాంతం యథావిధి । అగ్న్యగారం గురుః
ప్రాప్య ద్వారే చండౌ సమర్చయేత్ ॥౧౯౨॥ అంతః ప్రవిశ్య కుండస్య ప
శ్చిమే ప్రాఙ్ముఖో గురుః । ఉపవిశ్యాసనే శుద్ధే గోమయేనాను లేప

కుండధ్యానమ్

యేత్ ॥౧౯౩॥ అసురాంతకచక్రాఖ్య విద్యయా కుండమబ్జజ । కుండం
పురుషరూపేణ ధ్యాయేత్తద్వక్ష్యమాణతః ॥౧౯౪॥ ప్రాచ్యాం శిరస్సమా
ఖ్యాతం బాహూ యుగ్మవ్యవస్థితమ్ । ఐశానాగ్నేయ కోణే తు జంఘే
వాయవ్యనైరృతే ॥౧౯౫॥ ఉదరం కుండమిత్యుక్తం యోనిర్యోనిర్విధీ
యతే। ధ్యాత్వా సంకల్ప్య హోమాయ పుణ్యాహమపి వాచయేత్ ॥౧౯౬॥
ఓం భూర్భువస్సువరితి ప్రోక్షణావోక్షణే తథా । అభ్యుక్షణం చ కృత్వా
థ స్వస్తి నోదక్షిణే భువి ॥౧౯౭॥ పుష్పాణి వామే చాన్యాని హోమ
ద్రవ్యాణి నిక్షిపేత్। స్వాంగే మన్త్రాక్షరాన్న్యస్య కుండోత్తరమహీతలే॥

పాత్రాసాదనమ్

సర్వత్ర దర్భాన్ ప్రాగగ్రాన్ తేషు పాత్రాణి సాదయేత్। ఆజ్యపాత్రం
చరుస్థాలీం ప్రోక్షణీం చ ప్రణీత్యపి ॥ ౧౯౯ ॥ సమిధశ్చన్యసేద్దర్భాన్
తండులాన్ పరిధీనపి । స్రుచం స్రువం తథా దర్వీం వ్యజనం మేక్షణం తథా॥
౨॥ శుష్కకాష్ఠం చ ఘంటాం చ గంధద్రవ్యాణి చేతరత్ । ద్వంద్వశ

కుండసంస్కారః

స్తే విన్యస్య మూలమంత్రేణ దేశికః ॥౨౦౧॥ కుండమధ్యే లిఖేద్రేఖా దక్షి
ణోత్తరావధి । తిస్రః ప్రాగ్వదనా భూయః స్తావతీ రుదగాయతాః॥

లిఖిత్వా ప్రాగాదిపూర్వాంతం శకలం తద్విసర్జయేత్ । కరద్వయేచ చతు
ర్వక్త్రశుద్ధతో యైర్విశోధయేత్ ॥ ౨౦౩ ॥ దర్భస్తంబద్వయేనాద్భిః

కుండమధ్యే ధ్యానవిధిః

కుండేభ్యుక్షణమాచరేత్ । పర్యగ్నికరణం కుర్యాత్కుండస్య హోమ
స్త్రిభిః ॥౨౦౪॥ భద్రాసనం కుండమధ్యే కల్పయేత్తదనంతరమ్ । ధ్యాయే
త్తత్ర స్వయం లక్ష్మీం సర్వాలంకారభూషితామ్ ॥౨౦౫॥ సర్వావయ
వసంపూర్ణాం మృతుస్నాతాం విచింతయేత్ । దేవం నారాయణం ధ్యాయే
త్సర్వలక్షణలక్షితమ్ ॥౨౦౬॥ చతుర్బాహుం విశాలాక్షం కోమలం పీత
వాససమ్ । శంఖచక్రగదాపద్మైశ్చతుర్భిః కృతలక్షణమ్ ॥౨౦౭॥ పాణి
పాదతలాంభోజం శ్రీవత్సాంకితవక్షసమ్ । కాలమేఘనిభం శాంతం చం
ద్రబింబనిభాననమ్ ॥ ౨౦౮ ॥ హారకేయూరవలయం కిరీటేనోపశోభి
తమ్ । ధ్యాత్వైవం తౌ సమభ్యర్చ్య చింతయేత్సంగమం త్రయోః ॥౨౦౯॥ త

అగ్న్యుత్పాదనమ్

త్సంగాదుత్థితం ధ్యాయేదగ్నిం వైష్ణవముజ్జ్వలమ్ । అరణేరథవా కాంస్యాద్వా
దశాక్షరవిద్యయా ॥ ౨౧౦ ॥ మథితాగ్నిం శ్రోత్రియాగారాంగ్రహాద్వాగ్నిం
సమాహరేత్ । ఓంభూర్భువస్సువరితి సర్వేషాం ప్రోక్షణంచరేత్ ॥౨౧౧॥

అగ్నిప్రతిష్ఠా

తం దివ్యాగ్నిమనో ధ్యాత్వా చాగ్నిమంత్రం తతో జపేత్ । ఆగ్నేయపద
సంయుక్తం చతుర్ద్వారం జపేన్మనుమ్ ॥౨౧౨॥ కుండమధ్యే నిధాయాగ్ని
మావాహ్యాభ్యర్చ్య దేశికః । అసురాంతకమంత్రేణ చేంధనాని వినిక్షిపేత్ ॥
౨౧౩॥ వాయుమంత్రేణ కుండాగ్నిం వ్యజనేన ప్రబోధయేత్ । కుండస్య

పరిస్తరణమ్

పరితస్సమ్యగద్భిః పరిసమూహయేత్ ॥౨౧౪॥ గ్రంథీకృతాగ్రద్వం
ద్వాన్ ప్రాగుదగ్వదనాన్ కుశాన్ । ఏకాదశ పరాన్సంత్రై ర్వాదేవా
దిభిః క్రమాత్ ॥౨౧౫॥ ప్రాగాది దిక్షు సంస్తీర్య ద్రవ్యాగ్న్యోత్తరే
గురుః । ప్రణీతాపాత్రం నిక్షిప్య కారయేదంబు పూరితమ్ ॥౨౧౬॥ ప్రణీ

తిపాత్రాని క్షిప్య కారయేదమ్బుపూరితమ్ । అక్షతైస్తత్సమభ్యర్చ్య ద-
ర్భయుగ్మవినిర్మితమ్॥౨౧౭॥ ప్రాదేశమాత్రం విన్యస్య కూర్చం తస్మిన్
త్రిభిః కుశైః। పవిత్రే తైస్సమాబధ్య ప్రోక్షణీం స్వపురస్తతః ॥౨౧౮॥
విన్యస్య తత్ప్రణీతాంబు కూర్చేనసహ దేశికః । యోజయేత్ప్రోక్షణీ
పాత్రే కూర్చేనోదఙ్ముఖేన చ ॥౨౧౯॥ అంగుష్ఠానామికాభ్యాం చ
త్రిరుత్పూయ తదంబునా । కూర్చేన ప్రోక్షయేత్పూర్వం పాదితాని
చతుర్ముఖ ॥ ౨౨౦ ॥ కూర్చేన సంస్పృశేత్తత్తన్నామోచ్చారణపూ-
ర్వకమ్ । ఉత్తానాని తతః కృత్వా ప్రోక్షయేత్ప్రోక్షణాంబునా ॥౨౨౧॥
ప్రోక్ష్యాగ్నిం ప్రణీతాస్తు సత్యం త్వర్తేతి మంత్రతః । పరిషిచ్య ప్రణీ-

ప్రణీతావాహనమ్.

తాం చ శుద్ధతోయైః ప్రపూరయేత్ ॥ ౨౨౨ ॥ వాసుదేవం సమావా-
హ్య ప్రణీతాయాం సమర్చయేత్ । అగ్నేరైశానదిగ్భాగే స్థాపయే-
త్తాం కుశాసనే ॥౨౨౩॥ అగ్నేర్దక్షిణతః కూర్చే దర్భైర్ద్వాదశనిర్మితే।

బ్రహ్మా.

చతుర్ముఖం భుజద్వంద్వం సాక్షమాలాకమండలుమ్ ॥౨౨౪॥ హ్రీమా-
భం శక్తిసహితం బ్రహ్మాణం తం విచింతయేత్ । బ్రహ్మమంత్రేణ తం తత్ర
సమావాహ్య సమర్చయేత్॥౨౨౫॥ విష్ణుగాయత్ర్యా స్థాలీం ప్రక్షాళ్య

చరుపాకః.

ఖిలతండులమ్ । నిక్షిప్యాచక్రమంత్రేణ విచక్రాఖ్యేన వారిభిః ॥౨౨౬॥
సంక్షాళ్యాథ సుచక్రేణ శోధయిత్వాథ తండులాన్ । సూర్యచక్రాఖ్య
మంత్రేణ చుల్ల్యామారోపయేచ్చ తాం ॥౨౨౭॥ జ్వాలాచక్రాఖ్యమం-

చరవః.

త్రేణ వహ్నిం సంజ్వాలయేత్తతః। మహాసుదర్శనమంత్రేణ చరుం శ్రపణ-
మాచరేత్ ॥౨౨౮॥ ఏవం చుల్ల్యాం కేవలాన్నం మాద్గాన్నం పాయసాహ్వ-
యమ్ । గుడాన్నమితి తాన్ సర్వాన్ శ్రపయేచ్చ చతుర్విధాన్ ॥౨౨౯॥
అవతార్య చరూన్ కుండస్యోత్తరే వినివేశయేత్ । ద్రావితం గాళితం

ఆజ్యసంస్కారః.

సర్పిరాజ్యపాత్రే సమాహరేత్ ॥౨౩౦॥ ప్రణీతి కూర్చం తత్పాత్రేషుద
గగ్రం నివేశయేత్ । అగ్నేరుత్తరతోఙ్గారాన్నిధాయోపరి పద్మ
జ ॥౨౩౧॥ తదాజ్యపాత్రం విన్యస్య దర్భానాదీప్య దర్శయేత్ । విసర్జ
యిత్వా తాన్దర్భాన్ద్వౌ దర్భాగ్రౌ చతుర్ముఖ ॥౨౩౨॥ ద్వయాఖ్యే
నైవ మంత్రేణ ఘృతపాత్రే నివేశయేత్ । దర్భస్తంబేన దీప్తేన త్రిః పర్య
గ్నిం సమాచరేత్ ॥౨౩౩॥ విసృజ్య దర్భస్తంబం తదగ్నేరుద్వాసయే
దుదక్ । అంగారాన్యోజయేత్పూర్వం దేశే ఘృతస్థాలీం పురాన్యసేత్ ॥౨౩౪॥
అంగుష్ఠానామికాభ్యాం తత్పూర్వేణ కరయోర్ద్వయోః । త్రిరుత్పూయ
పవిత్రస్యాగ్రగ్రంథిం విసృజ్య శంబరమ్ ॥౨౩౫॥ ఉపస్పృశ్య పరిహృత్యాగ్నావా
జ్యం సురభిముద్రయా । అభ్యుక్ష్య తద్దర్భైస్తిరోధాయ శుశుక్ష
ణేః ॥౨౩౬॥ అష్టాసు దిక్షు ప్రాగ్వాదీనావాహ్యార్చయేద్గురుః । ఉష్ణో

స్రుక్స్రువసంస్కారః.

దకేన ప్రక్షాళ్య స్రుక్స్రువౌ పంచభిః కుశైః ॥౨౩౭॥ సుసర్మ్య తేన కూర్చే
న మూలం మూలేన వై తయోః । మధ్యం మధ్యేన చ తథా చాగ్రమగ్రేణ
మార్జయేత్ ॥౨౩౮॥ అగ్నౌ నిష్టప్య తావద్భిః ప్రోక్ష్యోదీచ్యాం నిధా
య చ । కూర్చాగ్రంథిం విసృజ్యాగ్నౌ ప్రహృత్యేదనంతరమ్ ॥౨౩౯॥
స్రువేణాజ్యం సమాదాయ హోమద్రవ్యేషు సేచయేత్ । చరుం సంసిచ్య
చాజ్యేన వామపార్శ్వే స్రువం క్షిపేత్ ॥౨౪౦॥ అంగుష్ఠమధ్యచరమాం

పరిధిప్రక్షేపణమ్.

గుళ్యనామికన్యథాక్రమమ్ । మధ్యదక్షిణవామేషు ప్రాగుదగ్వదనాం స్త
దా ॥౨౪౧॥ శైధ్రకేణ నృసింహేన సహయగ్రీవేణ వై జపన్ । పరిధీన్
త్రీంశ్చ సంస్థాప్య పశ్చిమం పరిధిం తతః ॥౨౪౨॥ ఛందసామాదినా స్పృ
ష్ట్వా స్వైరైశానాగ్నికోణయోః । అగ్నీశానాఖ్య మంత్రాభ్యాం మా
ఘారసమిధావపి ॥౨౪౩॥ తత్తత్ప్రాణే వినిక్షిప్య చోర్ధ్వాగ్రాంశ్చతు
రాననః । అదితేన్వ్రిత్యాదిమంత్రైః ప్రసువేత్యవసానకమ్ ॥౨౪౪॥ పరి

షిచ్యాక్రమాద్వహ్నిం సమిధోముష్టిముద్రయా । గృహీత్వాపంచదశచ
హ్యేకతో గ్రీష్మతాన్తతాః ॥౨౪౫॥ ప్రజాపతింహృదాధ్యాయన్స్వా

ఆఘారహోమః.

లేనజుహుయాత్సకృత్ । వామేకరతలేదర్భాః వేష్టితే ఘృతభాజనమ్॥
౨౪౬॥నిధాయదేశికసపశ్చా దాఘారాహుతిమాచరేత్ । స్రువమాజ్యే
నసంపూర్య్యదక్షిణేనైవపాణినా ॥౨౪౭॥ అగ్నేనైరృతముత్తరశ్యాం శై
వావధ్యాజ్యధారయా । ప్రాజాపత్యేన మంత్రేణ విచ్ఛిన్నంహోమ
మాచరేత్ ॥౨౪౮॥ అవాయవ్యాగ్నితస్థైంద్రేణ హోమంకుర్యాద్యథాపు

ఆజ్యభాగః.

రమ్ । ఆజ్యభాగంతతఃకుర్యాదాగ్నేయందక్షిణేనలె ॥౨౪౯॥ తతోగ్ని
త్రేతథాసౌమ్యం మధ్యేవ్యాహృతిభిస్త్రిభిః । సకృద్ధుతే సమస్తాభి స్త

అగ్నిధ్యానమ్.

తోధ్యాయేద్ధుతాశనమ్ ॥౨౫౦॥ ద్విశీర్షకంసప్తహస్తం త్రిపాదంసప్త
జిహ్వకమ్ । వరదంశక్తిపాణించ బిభ్రాణంస్రుక్స్రువౌతథా ॥౨౫౧॥

జిహ్వా.

అభీతిదంచర్మధరం వామేచాజ్యధరంకరె । సంతిజిహ్వాస్సప్తవహ్నేర్య
థావదవధారయ ॥౨౫౨॥ కాళీకరాళీసుమనా లోహితాధూమ్రిసం
జ్ఞితా । స్ఫులింగినీవిశ్వరూపీ సప్తజిహ్వాఖ్యాశ్చావతః ॥౨౫౩॥ కాళ్యా
స్థానం కుండమధ్యే కరాళ్యాః ప్రాగ్దిశిస్థితిః । అగ్నికోణేస్తి సుమనా
లోహితావారుణీమతా ॥౨౫౪॥ ధూమ్రాయాస్తు స్థితిస్సౌమ్యే మారుతే
స్త్రీస్ఫులింగినీ। విశ్వరూపీరసజ్ఞాయాః శంభుభాగేపదంస్మృతమ్॥౨౫౫॥

జిహ్వాహోమః.

శాంతికర్మణిసంసారే కాళ్యాంహోమంసమాచరేత్ । విజయార్థం
కరాళ్యాంచ పుష్ట్యర్థంసుమనస్యపి ॥౨౫౬॥ లోహితాయాంవశీకా
రేధూమ్రాయాంమారణాదిషు । సర్వసిద్ధ్యైస్ఫులింగిన్యా మణిమాద్య
ర్థసిద్ధయే॥౨౫౭॥ విశ్వరూపాయాంహుతేబ్రహ్మాక్షవహ్నిభేదమితశ్శృణు।

అగ్నిభేదః.

నిత్యాగ్నిర్గృహస్థస్యోక్త ఉత్సవాగ్నిర్భవాభవేత్ ॥ ౨౫౮ ॥ దీక్షాశాం
తిప్రతిష్ఠాదౌ బాలాగ్నిరభిధీయతే । అరణ్యాం మథితో వహ్నిః బాల
సంజ్ఞశ్చతుర్ముఖ ॥ ౨౫౯ ॥ సూర్యకాంత శిలాజన్మా యావ్యనాగ్నిరుదా
హృతః ॥ వృద్ధాగ్నిరుచ్యతే బ్రహ్మన్ శ్రోత్రియాగారసంభృతః ॥ ౨౬౦ ॥
తత్తత్కార్యానుగస్యైనవహ్నిం ధ్యాత్వా విచక్షణః । అగ్నేర్జననశాం
త్యర్థం ద్వాదశాక్షర విద్యయా ॥ ౨౬౧ ॥ తిలానాఘార సంమిశ్రాన్
ష్టోత్తరశతం హునేత్ । సర్వత్ర ప్రతిష్ఠితే వహ్నౌ వష్టసంస్కారకర్మభిః ॥
మూలమంత్రేణ సంస్కృత్య పూర్ణాహుతిమథాచరేత్ । గర్భాధానా

గర్భాధానాది సంస్కారః.

దిసంస్కారా న్నామ్యాస్యే శృణుపద్మజ ॥ ౨౬౩ ॥ ప్రత్యేకం తు జుహు
యాదాజ్యేన ద్వాదశాహుతీః । కుర్వీత ప్రతిసంస్కారం వ్యాహృత్యాంతే
మూలవిద్యయా ॥ ౨౬౪ ॥ పూర్ణాహుతిం తథైవాదౌ సంకల్పం చ సమా
చరేత్ । మానుషేష్వపి సర్వేషు చైవం హుత్వా తతః పరమ్ ॥ ౨౬౫ ॥ బ్రా
హ్మణైరభ్యనుజ్ఞాతః సంస్కారానుగుణక్రియామ్ । సమాప్య భోజయే

పంచసంస్కారః.

ద్విప్రాన్ పంచసంస్కారకర్మణి ॥ ౨౬౬ ॥ సంకల్ప్య ప్రతిసంస్కారం
హుత్వైవం కమలాసన । అంతే కుర్వీత సంస్కారం విష్ణోరారాధనా
త్పరమ్ ॥ ౨౬౭ ॥ నిషేకాద్యుపవీతాంతం హుత్వైవం దేశికోత్తమః ॥ జు
హుయాత్సమిధః కాళ్యాం మూలమంత్రేణ మంత్రవిత్ ॥ ౨౬౮ ॥ మనో
జవాయాం జుహుయాత్పాయసేన ఘృతం పునః । లోహితాయాం హునే
దన్నం వాసుదేవాఖ్యవిద్యయా ॥ ౨౬౯ ॥ ధూమ్రాయాం జుహుయాల్లా
జం సంకర్షణమనూత్తమాత్ । హునేత్తిలం స్ఫులింగిన్యాం గుడం ప్ర
ద్యుమ్నవిద్యయా ॥ ౨౭౦ ॥ అనిరుద్ధాఖ్యమంత్రేణ విశ్వరూపాయాం పయ
స్తతః ॥ కరాళికారసంజ్ఞాయాం పుంసూక్తగ్భిస్తుమాక్షికమ్ ॥ ౨౭౧ ॥
ప్రతిజిహ్వం ప్రతిద్రవ్యం జుహుయాత్ షోడశాహుతీః । పూర్ణాహు

తింతతఃకుర్యా దగ్నిమంత్రేణ దేశికః ॥ ౨౭౨ ॥ అగ్నింతంగంధపుష్పా
ద్యైరర్చయిత్వాతతః పరమ్ । అదితేత్వాదిభిర్మంత్రైః ప్రాప్రాసావీరా
వసానికైః ॥౨౭౩ ॥ పరిషిచ్యతతో దేవ యజనార్థంప్రదక్షిణమ్। పరిషి

అగ్న్యారాధనమ్.

చ్యాస్త్రమంత్రేణ వహ్నిమధ్యేతతో గురుః ॥౨౭౪॥ జుహుయాద్యోగపీ
ఠాధారమాఘారాదియథాపురమ్ । ఆజ్యేనతత్రదేవేశం హృదయాదవ
తారయేత్ ॥౨౭౫॥ చిద్ఘనంపరమానంద స్వరూపం తేజసాన్నిధిమ్।
సాన్నిధ్య యాచనం కుర్యా ద్యావద్యాగ స్సమాప్యతే ॥ ౨౭౬ ॥ అ
ర్ఘ్యాదిజుహుయాదగ్నౌ నైవేద్యాంతంసకృత్సకృత్ । జపార్థమపి
కుర్వీతసకృద్ధోమంతుసర్పిషా ॥౨౭౭ ॥ సమిత్పుష్పాదిభిస్సర్వైః జపా

ప్రతిష్ఠాదౌ.

ర్థంజుహుయాత్సకృత్। మంత్రైశ్చపరివారాణాంసర్పిషాజుహుయాత్స
కృత్॥అగ్న్యారాధనంత్వేతత్ప్రతిష్ఠాదౌ పరత్రచేత్। వక్ష్యమాణేన
విధినా జుహుయాత్సమిదాదిభిః ॥ ౨౭౯ ॥ నియమ స్సమిదాదీనాం
పూర్వమేవమయోదితః । సహస్రంవా శతంవాథ యద్వార్థం తద్ద
శంసచేత్ ॥ ౨౮౦ ॥ ద్వాదశాష్టౌచ చత్వారస్సమిద్ధోమః ప్రశస్యతే।
ఘృతాక్తైరేవకుర్వీత హోమంతుసమిదాదిభిః ॥ ౨౮౧ ॥ ఋగ్భిఃపు
రుషసూక్తస్య షోడశాన్నాహుతీ ర్భవేత్ । ఆజ్యసిక్తేన చరుణా ద
ర్వ్యావా గ్రాసముద్రయా॥౨౮౨॥హోమోన్యస్యప్రశస్తస్స్యాదాజ్య
హోమస్తతఃపరమ్ । యావా నాసీత్సమిద్ధోమ ఆజ్య హోమ స్తథా
మతః ॥౨౮౩ ॥ ఆజ్యహోమస్స్రువేణస్యాద్యథాయోగమితఃపరమ్।కు
ర్వీతస్విష్టకృద్ధోమంకుసుమాద్యైశ్చతుర్ముఖ ॥ ౨౮౪ ॥ అంగుష్ఠమా
త్రంపురుషం ధ్యాత్వావహ్నౌగురుస్స్వయమ్। అర్ఘ్యాదిభి స్సమభ్య

పూర్ణాహుతిః.

ర్చ్యపూర్ణాహుతిమథాచరేత్ ॥ ౨౮౫॥ స్రువేణసర్పిస్స్రగ్వత్తేని
క్షిప్యతదనంతరమ్ । కుక్కుటాండప్రమాణంతు చరుపిండం ఘృతాప్లు

తమ్ ॥౨౮౬॥ నిక్షిప్యచ స్రుచోఽగ్రేఽభిఘార్యస్రువేణచ । ససమిద్ద
ర్భకుసుమం సర్పిషాథస్రువేణచ ॥౨౮౭॥ అభిఘార్యచతద్గర్భ మపి
ధాయస్రువేణచ । నాసికాగ్రాంతముద్ధృత్య జుహుయా న్మూలవిద్య
యా ॥ ౨౮౮ ॥ ఏవంపూర్ణాహుతిం హుత్వాస్వాత్మనోఽగ్రే స్రువం
న్యసేత్ । ఆజ్యస్థాలీంతస్యయామ్యే విన్యసేత్స్రుచముత్తరే ॥ ౨౮౯ ॥
ఉదగగ్రంతతోబర్హిర్గకరాభ్యాంగ్రాహయేద్గురుః । బర్హిషోమూ
లమధ్యాగ్రాణ్యాజ్యపాత్రస్రువస్రుచి॥ఏవంత్రిస్స్పర్శయిత్వాథకుండమ
ధ్యేఽపియోజయేత్ । నాత్యగ్రం ప్రహరేద్బర్హిః పరిధీన్ప్రహరేత్త
తః ॥౨౯౧॥ మధ్యమం పరిధిం పూర్వం తతస్తదితరౌసకృత్। ప్రా

ప్రాయశ్చిత్తమ్.

యశ్చిత్తార్థమాజ్యేన పంచోపనిషదాతతః ॥౨౯౨॥ ప్రతిమంత్రంచ
పూర్వోక్తసంఖ్యయాజుహుయాత్తతః । స్రువమాజ్యేనసంపూర్యదర
ర్భం సమిధాన్వితమ్ ॥ ౨౯౩ ॥ అంగుష్ఠమాత్రం పురుషం ధ్యా
త్వావహ్నౌ గురుస్స్వయమ్ । ఉద్ధృత్యనాసికాగ్రాంతమభిఘార్యస్రువే
ణచ ॥ ౨౯౪ ॥ జుహుయాన్మూలమంత్రేణ పూర్ణాహుత్యాచ సాధ

ప్రణీతాప్రోక్షణమ్.

కః । ఆత్మనోఽగ్రేకుశేస్థాప్య ప్రణీతాంప్రోక్షణీజలమ్ ॥౨౯౫॥ తస్యాం
సంయోజ్యతదను ప్రణీతాపాత్రవారిభిః । మహీం పూర్వాది సోమాం
తాం సేచయిత్వా ధరాంబునా ॥౨౯౬॥ స్వాత్మానంప్రోక్షయేద్బ్ర
హ్మాన్బ్రహ్మాద్యాసనమాచరేత్ । స్రువంజలేనసంపూర్యకుండస్య
పరితస్సకృత్ ॥౨౯౭॥ ప్రాదక్షిణ్యక్రమేణైవపరిషేచనమాచరేత్। శే
షేణాత్మశిరఃప్రోక్ష్యవహ్నిస్థంపరమేశ్వరమ్ ॥ ౨౯౮॥ సమభ్యర్చ్యహృ
దయాంభోజే తిలకం కుండభస్మనా । కృత్వాశిరసి దేవేశమథార్ఘ్యా
దిభిరర్చయేత్ ॥౨౯౯॥ భక్త్యాయదగ్నౌవిహితంయథాశక్తియథావి
ధి। ఆరాధనంత్వం దేవేశగృహాణ పరమేశ్వర ॥ ౩౦౦ ॥ ఇతిసంప్రా
ర్థ్య దేవేశం తస్యపాదారవిందయోః । సమర్ప్య హవనంపశ్చాద్దైవ

నిత్యోత్సవంచరేత్ ॥౩౦౧॥ నిత్యహోమేషు పరిధీన్బహిఃపిణ్డత్సు న దాప

నిత్యోత్సవః.

యేత్ । ఏవమగ్నౌ సమారాధ్య నిత్యోత్సవమథాచరేత్ ॥ ౩౦౨॥ సౌవ
ర్ణం రాజతం తామ్రం పాత్రం తండులపూరితమ్ । కమ్రాణాం పురత
స్థాప్య పద్మం ద్విరస పర్ణవత్ ॥౩౦౩॥ విలిఖ్య తత్ర మూలేన మూలాధా
వాహయేద్ధరిమ్ । శ్రీవత్సాద్యాద్వాదశ చ శక్తీః పణేషు పూజయేత్ ॥
ఏవంప్రతిదినంప్రాతః రేవంమధ్యందినే యది । అన్తే నైవం తతస్సాయం
కుసుమైః కమలాసన ॥౩౦౪॥ మందిరం దేవదేవస్య పరిక్రమ్య బలిం క్షి
పేత్ । ప్రత్యహం త్రిబలిం దద్యాద్ద్వా కాలద్వయం చరేత్ ॥ ౩౦౫॥
ఏకవారం బలిం దద్యాద్ద్వా మధ్యందినేఽన్వహమ్ । పరిక్రమ్య తు సర్వా
థం బలిదానం సమాచరేత్ ॥ ౩౦౬॥ నిత్యోత్సవప్రతికృతేరన్వగేవా
బలిం క్షిపేత్ । వినైవ బలిదానేన నోత్సవోఽభ్యుదయావహః ॥౩౦౭॥ మ
హావాతాదిసంక్షోభే న నిత్యోత్సవమాచరేత్ । చండప్రచండయోరేవ

బలిదానవిధిః.

బలిం దత్త్వా విచక్షణః ॥౩౦౯॥ తత్రైవ సర్వభూతేభ్యో బలిదానం సమా
చరేత్ । పరిబారకమూహూయ ధ్యావితం గరుడాత్మనా ॥ ౩౧౦ ॥ పా
త్రం తన్మూర్ధ్ని వినిక్షిప్య సవాలఙ్కారసంయుతమ్ । తత్తన్మన్త్రైర్బ
లిం దద్యాత్ప్రణవాదినమోఽన్తకైః ॥ తోయపూర్వోత్తరం దద్యాదయం
బలిరితి స్వయమ్ । చండప్రచండావారభ్య మహాపీఠావసానికమ్ ॥ ౩౧౨॥
ప్రతిష్ఠోక్తవిధానేన బలిం దద్యాద్విచక్షణః । ప్రథమావరణే దద్యాద్ద్వే

వాద్యాదివిధిః.

ర్యా కేవలయా బలిమ్ ॥౩౧౩॥ ద్వితీయావరణే దద్యాత్సుషిరాద్యైస్సహై
స యా । తృతీయావరణే దద్యాత్తాళమద్దళసంయుతమ్ ॥
మర్యాదాయాం బలిం దద్యాత్ నృత్తగీతాదిభిస్సహ ॥ ౩౧౪ ॥ మర్యా
దాయాం మహత్యాం తు సర్వవాద్యైస్సహ క్షిపేత్ । సర్వత్ర వేదఘో

షేణ బలిదానం ప్రశస్యతే ॥౩౧౫॥ మహోత్సవే ప్రవృత్తే తు తత్రని
త్యోత్సవే కృతే । సద్మనో యాగసంజ్ఞస్య ద్వారే చండప్రచండయోః॥
౩౧౬॥ దత్వా రథం గృహం ద్వారే తత్ర చండ ప్రచండయోః । ప్రతి
ష్ఠోక్త ప్రకారేణ తతః కృత్వా యథాక్రమమ్ ॥౩౧౭॥ సర్వావరణభూ
దేశం పరిక్రమ్య తతో గురుః । గ్రామమధ్యం సమాసాద్య తత్ర బ్రహ్మాణమ
ర్చయేత్ ॥౩౧౮॥ దిక్షు సర్వాసు చైంద్రాదీన ర్చ్య తద్బలిమాచరేత్ ।
సంతి చేత్తత్ర పీఠాని బలిం పీఠోపరిక్షిపేత్ ॥౩౧౯॥ పీఠాభావే బలిం ద
ద్యాద్దేశికః స్థండిలోపరి। మహామర్యాదవాద్యాని గ్రామబల్యాం చతు
ర్ముఖః ॥ ౩౨౦ ॥ సర్వత్ర ధూపదీపాద్యై ర్బలిదానం సమాచరేత్।
శేషం సర్వం బలిద్రవ్యం మహాపీఠోపరిక్షిపేత్ ॥౩౨౧॥ నిత్యోత్సవార్చా

భావే తు చక్రేణైవ పరిక్రమేత్ । తదభావే కేవలయా భేర్యా వా కమలా
సన । సర్వత్ర క్షాళితే పీఠే బలిదానం పురోదితమ్॥౩౨౨॥ మహాపీఠం పరి
క్రమ్య బింబైస్సాకం గురూత్తమః । మందిరాభిముఖం బిమ్బం స్థాపయి
త్వా తతః పరమ్ ॥౩౨౩॥ సర్వేభ్యః పార్షదేభ్యోపి పీఠోపరి బలిం క్షిపేత్।
తత స్తస్మిమ్బ మర్ఘ్యాద్యై రర్చయిత్వా నివేద్య చ ॥ ౩౨౪ ॥ యథా
పురం తతో బిమ్బం శక్తిం చ ఆలయే నివేశయేత్ । ఇత్యేవాదిత్స్వయం దేవ స్త
తో దేవముయాచిషమ్ ॥౩౨౫ ॥ ఉచ్యతాం భగవన్మహ్యం ప్రతిష్ఠావిధిరు
త్తమః । ఇత్యుక్తస్స ప్రభుః ప్రాహ ప్రతిష్ఠావిధిముత్తమమ్॥ ౩౨౬॥ గు
హ్యాద్గుహ్యంతరం వక్ష్యే తదేతదవధారయ॥ ॥౩౨౭॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే విష్ణుతిలకే బ్రహ్మోపదేశే పుణ్యాహాది
విధిర్నామ పంచమోధ్యాయః.

---

(17)

శ్రీ వై న మః.

శ్రీలక్ష్మీ హయవదన పరబ్రహ్మణేనమః.

షష్ఠాధ్యాయ ప్రారమ్భః.

విష్ణుసాన్నిధ్య సిద్ధ్యర్థంబిమ్బానాం స్థాపనాయచ । కుర్యాన్మందిరనిర్మాణంభూతలేసర్వసిద్ధిదే॥౧॥ సర్వసిద్ధిప్రదం దేశం పూర్వమాలోక్యతత్పరమ్ । ఆలయాదివినిర్మాయ తత్రదేవంసమర్చయేత్॥౨॥ ఆ

ఆచార్య వరణమ్.

చార్యంవరయేత్పూర్వం యద్వశాస్సకలాఃక్రియాః । చాతుర్వర్ణ్యైశ్శుచిర్దక్షోమహోత్సాహఃప్రసన్నధీః॥ ౩॥ దాతాగుణాధికశ్శ్రీమాన్ధనధాన్యసమృద్ధిమాన్ । ఆలయాదివినిర్మాతుంశక్తోనాన్యశ్చతుర్ముఖః॥౪॥ ప్రసూతంసత్కులేశుద్ధంబ్రాహ్మణం మంత్రవేదినమ్ । వేదవేదాఙ్గతత్వజ్ఞంపంచరాత్రకృతశ్రమమ్ ॥౫॥ దీక్షితంపంచరాత్రోక్తవర్త్మనావృద్ధసేవినమ్ । భగవద్ధ్యాననిరతం శాస్త్రవశ్యం మహామతిమ్॥౬॥ పరతంసతతంమంత్రోజ్జగత్కల్యాణకారిణమ్ । ఆచార్యం వరయేదాదౌయదధీనాహి సిద్ధయః ॥౭॥ పరార్థయజనంకర్తుంమధ్యమాశ్రమిణామతా । నాద్యంతాశ్రమిణౌ బ్రహ్మన్ప్రతిష్ఠోత్సవకర్మసు॥౮॥ ఆచార్యగుణసమ్పన్నాన్నృత్విజో వరయేత్తతః । గ్రామాది స్థాపనేయోగ్యాయాంమహీంతాంవిలోకయేత్ ॥౯॥ దైవజ్ఞేనసహాచార్యో నిమిత్తానిపరీక్షయేత్ । శుభనిమిత్తేసందృష్టే గ్రామాదీనారభేత్తతః ॥౧౦॥ దేశి

భూపరీక్షా.

కోరథకారేణ సర్వాంభూమింపరీక్షయేత్ । సుపద్మాభద్రకాపూర్ణా ధూమ్రాశ్చేతిచతుర్విధా ॥౧౧॥ సుపద్మాశాంతిదాబ్రహ్మన్ భద్రాతు సుఖదాసదా । జగతాంపుష్టిదాపూర్ణా ధూమ్రాతు క్షయకారిణీ॥ పున్నాగ ఫలవృక్షాఢ్యా నారికేళ సమావృతా । కుశపద్మతులస్యాఢ్యా

ప్రాగుదక్ప్రవణా సదా ॥౧౩॥ ఏషా సుపద్మా విహితా భద్రకాలక్షణం శృణు । ఫలక్షీరద్రుమయుతా నదీసాగరపార్శ్వగా ॥౧౪॥ ఉద్యానోపవనోపేతా వ్రీహిగోధూమశాలినీ । అంతర్జలా చకథితా భద్రా కాకమలాసన ॥౧౫॥ శ్యామాకకోద్రవయుతా భూరినిష్పావకుంకుమా । గిరింగతా ప్రభూతాంబుః పూర్ణేతి ఖలు వక్ష్యతే ॥౧౬॥ యవారణ్యస్నుహీవేణ్వాద్యైః శ్లేష్మాంతకవిభీతకైః । ఘనశర్కరసజీర్ణా వాయసగృధ్రసంకులా ॥ ౧౭ ॥ సోషరా ప్రోచ్యతే ధూమ్రా తాసు శ్రేష్ఠాది లక్షయేత్ । తత్ర కాంచిద్భువం ఖాత్వా జానుదఘ్నాం పునస్తథా ॥ ౧౮॥ మృదైవ పూరయేచ్ఛ్వభ్రం మృచ్ఛేషే తూత్తమా మహీ । సమే తు మధ్యమా భూమిః స్యూనే భూరధమా మతా ॥౧౯ ॥ వర్జయిత్వాధమాం ధీమాన్ఫాలివీజాదినిక్షిపేత్ । ఆ త్రిరాత్రోంకురే జాతే సోత్తమా ధరణీ మతా ॥ ఆపంచరాత్రే మధ్యా స్యాజ్జఘన్యా స్యాదితః పరమ్ । యత్ర ప్రశస్యతే

ప్రవేశబలిః.

భూమిస్తత్ర వాస్తు ప్రకల్పయేత్ ॥౨౦॥ బ్రాహ్మణైరథ కారేణ వేదవాద్యాదిమంగళైః । వాస్తుభూమిం పరిక్రమ్య దిక్షు సర్వాసు దేశికః ॥ ౨౨॥ బ్రాహ్మణే చ బలిం దద్యాద్భూతప్రేతాపనుత్తయే । పాయసాన్నేన కుర్వీత బలిదానం విచక్షణః ॥౨౩॥ భూతాః పిశాచా నాగాశ్చ అసురా రాక్షసా గ్రహాః । సర్వే తే వ్యపగచ్ఛంతు బలితుష్టా యథాతథమ్ ॥౨౪॥ దేవానాం చ ద్విజానాం చ స్థానం సమ్యక్కరోమ్యహమ్ । వాసుదేవస్య దేవస్య సర్వభూతాత్మకస్య చ ॥౨౫॥ ఆధిదైవహిం గాధాభిర్బలిం దత్వా విచక్షణః । సిద్ధార్థాన్ దిక్షు సర్వాసు వికీర్య తదనంతరమ్ ॥౨౬ ॥ ప్రాగగ్రం పశ

సూత్రనిపాతః.

సూత్రాణి నిపాత్యోదఙ్ముఖం తథా । స్థానాని తత్ర భూమ్యాసు రేఖాశీతి చతుర్ముఖ ॥౨౭॥ బ్రాహ్మం తు మధ్యమం విద్ధి పరితస్తస్య దైవికమ్ । పైత్రకం పరితస్తస్య పైత్రకాన్మానుషం స్మృతమ్ ॥౨౮॥ పరితో మానుషస్యాపి పైశాచో భాగ ఇష్యతే । నిపాతనార్థం సూత్రాణాం తత్ర తత్ర గురూత్త

మః ॥౨౯॥ స్థాపయిత్వా బహూన్శంకూన్సూత్రపాతం సమాచరేత్ ।
సూత్రసంధిషు సర్వత్ర శంకుస్థాపనమాచరేత్ ॥౩౦॥ కుర్యాత్సూత్రని

వాస్తుపూజా.

పాతాంతే వాస్తునాథసమర్చనమ్ । అధోముఖం ప్రాక్శిరసం విన్యసే
ద్వాస్తుపూరుషమ్ ॥౩౧॥ ప్రసార్య హస్తౌ పాదౌ ద్వౌ కోణభూమిషు క
ల్పితమ్ । ఏవం ధ్యాత్వార్చయేత్తత్ర వాస్తునాథం విచక్షణః ॥౩౨॥ తస్య
దక్షిణపార్శ్వే తు వాస్తుహోమం సమాచరేత్ । సమిచ్చరు ఘృతైర్హు
త్వా పరం పూర్ణాహుతిః పురా ॥౩౩॥ రక్షఃపిశాచనాగేభ్యస్సమి
ద్భిర్జుహుయాత్పృథక్ । జుహుయాన్మూలమంత్రాభ్యాం పృథగష్టోత్త
రంశతమ్ ॥౩౪॥ హుత్వా వాస్త్వీశమంత్రేణ పృథగష్టోత్తరంశతమ్ । త

గృహనిర్మాణమ్.

తః పూర్ణాహుతిం కృత్వా లోకపాలబలిం క్షిపేత్ ॥౩౫॥ దైవే చ పైతృ
కే భాగే ద్విజాతిసదనం మతమ్ । మానుషే దేవధిష్ణ్యాని దిక్షు ప్రాగాదిషు
క్రమాత్ ॥౩౬॥ పైశాచభాగం సంత్యజ్య శూద్రాది సదనం మతమ్ ।
శూద్రాణాం ప్రతిలోమానాం న వాస్తుర్న చ దేవతా ॥౩౭॥ యది స్యా

గ్రామాదిః.

దవివేకేన రాజరాష్ట్రక్షయావహః । బ్రాహ్మే భాగే మమ గృహం స
ర్వావరణసంయుతమ్ ॥౩౮॥ వసంతి బ్రాహ్మణా యత్ర స గ్రామః పరికీర్తి
తః । యత్ర స్యాత్క్షత్రియావాసో నగరం తదుదాహృతమ్ ॥౩౯॥ నివసం
తి విశో యత్ర పత్తనం తత్ప్రచక్షతే । స్థాపయేత్కించిదీశానవదనం గ్రా

గర్భన్యాసః.

మవాస్తుతత్ ॥ గ్రామస్య గర్భవిన్యాసం బ్రాహ్మే భాగే సమాచ
రేత్ ॥౪౦॥ పురాణాం గర్భవిన్యాసః ప్రాచ్యామైంద్రే సమీరితః । పత్త
నస్య తు కౌబేర్యాం గర్భన్యాసః ప్రశస్యతే ॥౪౧॥ గ్రామస్య గర్భవిన్యా
సం ద్విజస్థాపనతః పురా । గర్భన్యాసే కృతే పశ్చాత్ శయీత సదనే ద్వి
జః ॥౪౨॥ ద్విజస్థాపనతః పశ్చాత్ వాస్త్వీశం స్థాపయేద్గురుః । మాం

✻ వాస్తుదేవాః. ✻

స్థాపయేద్గ్రామమధ్యే పంచమూర్తిమయం హరిమ్ ॥౪౩॥ చతుర్మూర్తిమయం యద్వా హ్యేకమూర్తిం సమర్చయేత్ । సంహారయోగశయనౌ నృసింహం విశ్వరూపిణమ్ ॥౪౪॥ జామదగ్న్యం నార్చయేయు గ్రామమధ్యే చతుర్ముఖః । ప్రాచ్యాం సమర్చయే త్పూర్వ మాగ్నేయ్యాం కామమర్చయేత్ ॥౪౫॥ కార్తికేయం యజేద్యామ్యే నైఋతే తుగ్గజాననమ్ । గ్రామాదేర్వారుణే భాగే వాసుదేవం సమర్చయేత్॥ నిష్ఠా గ్రామమధ్యే యామూర్తయో మమపద్మజ। సాపూజ్యా ప్రతిమాత త్రయద్వా సౌమ్యాని కేతనే ॥౪౭॥ అథవా వారుణే బ్రహ్మన్మహాలక్ష్మీం సమర్చయేత్ । మారుతే శ్చర్చయేద్దుర్గాం సౌమ్యే ధనద మందిరమ్॥౪౮॥ ఈశానే శంకర స్థానం తత్ర శంకర మర్చయేత్ । ఆగ్నేయ్యాం తు మహామోటీం గ్రామాద్దూరే ప్రకల్పయేత్ ॥౪౯॥ శాస్తారం నైఋతే దూరేతత్రైవ పరికల్పయేత్ । గ్రామస్యోత్తరదిగ్భాగే కించిద్దూరే తు మాతరః॥౫౦॥ ఉదఙ్ముఖా అర్చనీయా యద్వైశాన్యాం సమర్చయేత్। సూత్రపాతేషు కోణేషు సూత్రసంధిషు మూర్ధని ॥౫౧॥ విధ్యగ్రేషు న కర్తవ్యం దేవస్థానం చతుర్ముఖ । గ్రహాశ్చ నైవ కర్తవ్యా స్తత్ర వంశ

✻ ద్వారాణి. ✻

ధిమిచ్ఛతామ్ ॥౫౨॥ బ్రాహ్మే మమగృహద్వారం ప్రాఙ్ముఖం పుష్టివర్ధనమ్ । ఔత్తరం ధనదం విద్ధి శుభదం పశ్చిమాననమ్ ॥౫౩॥ మోక్షదం దక్షిణద్వారం యథాకామం ప్రకల్పయేత్ । ప్రత్యగ్ద్వారం గ్రహం ప్రోక్తం కుసుమాయుధ స్వార్యయోః ॥౫౪॥ స్కందవారణవక్త్రశ్రీ విష్ణుదుర్గాం తవేశ్మనామ్ । వేశ్మనో ధనదస్యాపి ప్రాగ్ద్వారం పరికల్పయేత్ ॥౫౫॥ శంభోస్తు దక్షిణద్వారం మోటీం శాస్తారమేవచ । ప్రాగ్ద్వారాయతనే స్థాప్య పూజయేత్కమలాసన॥౫౬॥ సంహారశయనాద్యాశ్చ మూర్తయో వారుణే మమ ॥ మందిరం తదుదగ్ద్వారం గ్రామ ప్రేక్షణకారయేత్॥ ౫౭॥ సర్వత్ర మమకుర్వీత సౌమ్యమూర్తేర్హి కేతనమ్ । విష్ణుంచ విష్ణుభక్తాం

⁂ పూజకాః. ⁂

శ్చ దుర్గాంభాగవతోర్చయేత్ ॥౫౮॥ పంచసంస్కారదీక్షావాన్స్వం
చరాత్రపరాయణః । శివంసూర్యంచమదనంసుబ్రహ్మణ్యంధనేశ్వరమ్॥
౫౯॥ గణేశంచశ్వచిద్దుర్గాంశివవిప్రస్సమర్చయేత్। మహామోటీంచ
శాస్తారంతథావైసప్తమాతరః ॥ ౬౦ ॥ సూతఏవార్చయేద్బ్రహ్మ

⁂ శ్రేణయః. ⁂

శాస్తారంవాశివద్విజః । ఇతోబహిఃప్రకుర్వీతవృషళానాం నికేతనమ్॥
గ్రామాద్బహిస్తథాప్రాచ్యా మనులోమనికేతనమ్ । దక్షిణస్యాంతథా
గ్రామాత్ప్రతిలోమనికేతనమ్ ॥౬౧ ॥శ్రేణీనామపిసర్వేషాంబహిశ్చం
డాళవాటికా । గ్రామస్యదూరేసంకల్ప్యగ్రామాదూర్ధ్వేతథోత్తరే॥

⁂ శ్మశానమ్. ⁂

శ్మశానంకల్పయేద్బ్రహ్మన్బహూదకనిషేవితమ్ । తీర్థస్య దక్షిణే దేశే
ద్విజానాందహనంమతమ్ ॥౬౪ ॥ సర్వేషాంప్రతిలోమానాందాహగి
ప్రాచ్యాంవిధీయతే । శూద్రాణామనులోమానాందాహోదీచ్యాంజ

⁂ తటాకమ్. ⁂

లాశయాత్॥౬౫ ॥యామ్యేతటాకంకుర్వీతస్నానాద్యర్థంచతుర్ముఖ
ఏవంయఃకురుతేబ్రహ్మన్ గ్రామాదికమలాసన ॥౬౬ ॥ సపుమాన్ము
క్తిమాప్నోతినాత్రకార్యావిచారణా॥ ౬౭ ॥ ఏవంగ్రామాదినిర్మా

⁂ కర్షణవిధిః. ⁂

యద్బ్రాహ్మే మందిరసిద్ధయే । కర్షణార్థం బలిం దద్యాత్పూర్వోక్తే
నైవవర్త్మనా ॥ యక్షాగపిశాచానాగాశ్చ యేత్రతిష్ఠంతి సర్వదా।
సర్వేప్రయాంతుతేన్యత్రవిష్ణోస్స్థానంకరోమ్యహమ్॥౬౮॥ ఇతిమంత్రేణ
సిద్ధార్థాన్సర్వదిక్షువికీరయేత్ । వాస్తుపూజాంచహోమంచబల్యగ
తంసమ్యగాచరేత్ ॥౬౯॥వక్ష్యమాణేనవిధినాహలేనవిలిఖేద్గురుః । వృష
భౌకపిలౌరక్తౌవలాభబలశాలినౌ॥ ౭౦॥ క్షాళయిత్వాఖురంశృంగంముణ్డ
మేఖలానకాదిభిః॥బ్రాహ్మణోయజమానశ్చైత్పాలాశంస్యాద్ధలంయుగం॥

నైయ్యగ్రోధంక్షత్రియశ్చేత్ ప్లాక్షంవిట్ఛూద్రయోర్ద్వయోః। అలా
భేసర్వవృక్షాణాం నైయ్యగ్రోధోవిశిష్యతే॥ ౭౨ ॥ సౌవర్ణఃకార్శికో
యోక్త్రం రాజతంతామ్రమేవవా। కశాధనుర్జ్యావీరణ్యాకుశరజ్జుమ
యోథవా॥౭౩॥ హలంచహలభూతంచ ఏకయోన్యాప్రకల్పయేత్। స్నా
తోనవాంబరధరః సర్వాలంకారసంయుతః ॥ ౭౪ ॥ ప్రక్షాళ్యపాదౌ
పాణీచకృతాచామస్స్వయంగురుః। ప్రాణాయామత్రయంకృత్వాభూ
తశుద్ధింసమాప్యచ ॥౭౫॥ బ్రాహ్మణైరభ్యనుజ్ఞాతః శుద్ధపుణ్యాహవా
రిభిః । ప్రోక్షయేద్వృషభస్కంధేలాంగలంచయుగంతతః ॥౭౬॥ యు
గంహలేచసంయోజ్య సుముహూర్తే ప్రణాదితే । భేర్యాదివాద్యే వి
ప్రేషు కారుణాదిపఠత్స్వపి ॥౭౭॥ గురుస్స్వహృదయేదేవం ధ్యాయ
న్నారాయణంహరిమ్ । దండం ప్రవయనంకృత్వా నైయ్యగ్రోధాది
భూరుహామ్॥౭౮॥ పశ్చాత్తోదనమాదాయపీడయేద్ధుంఫడాదినా।ప్రా
ఙ్ముఖోమూలమంత్రేణ ప్రథమంకర్షయేద్భువమ్ ॥౭౯॥ పౌరుషేణై
వసూక్తేన ద్వితీయమపికర్షయేత్ । తృతీయంవిష్ణుసూక్తేన విష్ణుగా
యత్రియాతతః ॥౮౦॥ నారాయణానువాకేన పంచమం కర్షణంమ
తమ్। పంచోపనిషదాషష్ఠం భూమిసూక్తేన సప్తమమ్ ॥౮౧॥ ప్రాద
క్షిణ్యేనకృత్వైవం దక్షిణోత్తరతోలిఖేత్ । ఆచార్యస్యమనస్తుష్టిఃకర్ష
ణేయదిజాయతే ॥౮౨॥ యజమానస్యధామ్నశ్చశర్మణేతద్విపర్యయే।
అసుఖాయతతశ్శాంతిం దుర్నిమిత్తేసమాచరేత్ ॥ ౮౩ ॥ ఆచార్యాఋ
త్విజామంతే దద్యాద్గాంభూమిదక్షిణాః। తతఃకృత్వాలవాలాని బీజా
న్యుప్త్వాథసేచయేత్ ॥ ౮౪ ॥ సస్యేభూఃఫలేమధ్యే జఘన్యే శృణుప
ద్మజ । దీర్ఘమధ్యాల్పకాలేన వర్తతేధామతద్ధరేః ॥ ౮౫ ॥ భవేత్తత్రై

కుంభవిన్యాసవిధిః.

వసాన్నిధ్యం సహస్రంచాగ్రజన్మనామ్ । భోజయిత్వా తోషయిత్వా
పంచోపనిషదాతతః ॥౮౬॥ పంచగవ్యేనతత్ క్షేత్రం ప్రోక్ష్యకుద్దాల
కాదిభిః । అంభసాందర్శనంయావ త్తావత్సమ్యగ్ధరాంఖనేత్ ॥౮౭॥ భ

స్నాంగారతుషాసత్వ క్రిమికీటాదిదర్శనే। శాంతింహుత్వాతతఃఖాతా
త్.(బహిఃకుండే)మూలేనాజ్యేన దేశికః॥౮౬॥చరుణానరసూక్తైనతిలగుగ్గు
లుభిస్తథా। నీవారైర్మూలమంత్రేణ ఖాతహోమంసమాచరేత్॥౮౭॥
పుణ్యాహనీరైస్సంప్రోక్ష్యఖాతేశాలీన్వినిక్షిపేత్। పీఠంకృత్వాతదు
పరికుంభాన్ లోహమయాన్నవ ॥౮౯॥ ప్రాగాదీశానపర్యంతం మధ్యే
చస్థాపయేన్నవ। రత్నానిమధ్యమే కుంభే నవాకంఠంప్రపూరయేత్
౯౦॥ స్వర్ణాది పంచలోహాని ప్రాగాద్యష్టసుపూరయేత్ । ఆధార
శక్తిసౌవర్ణం మధ్యకుంభేనివేశయేత్ ॥ ౯౧ ॥ కుంభమేకంతదుపరి
స్వర్ణైరాపూర్యవిన్యసేత్ । తస్యోర్ధ్వమపివిన్యస్య కుంభంరజతపూ
రితమ్ ॥౯౨ ॥ సౌవర్ణకుంభే నిక్షిప్య ధరణీప్రతిమాంశుభామ్ । తథా
రజతబింబేపి న్యసేత్సౌవర్ణ మంబుజమ్ ॥ ౯౩ ॥ సర్వాన్కుంభాన్
గంధతోయై రాపూర్యకమలాసన । సకూర్చాన్ పల్లవాన్ కృత్వా శరా
వైర్లోహనిర్మితైః ॥ ౯౪ ॥ పిధాయ వాలుకామృద్భిః ఖాతమాపూర్య
వారిభిః । హస్తిపాదైర్దృఢీకృత్య పునస్తోయేనపూరయేత్ ॥ ౯౫ ॥
కుర్యాగ్రామాదినిర్మాణే విద్వాంసో బ్రహ్మరాక్షసాః । తథాపం

→→* బాలాలయమ్. *←←

దిరనిర్మాణే తత్తద్విఘ్నోపశాంతయే । నిర్మాయ బాలసదనం తత్ర
మామచర్చయేత్సుధీః ॥ ౯౬ ॥ త్రిహస్తం పంచహస్తంవా సప్తహస్త
మథాపివా । విస్తారో బాలధిష్ణ్యస్య యథావిభవ కల్పనమ్ ॥ ౯౭ ॥
బింబంబాలాలయేలోహ మశ్మనా దారుణాథవా ॥ చతుర్హస్తం ద్వి
హస్తంవా యజమానస్యయత్ప్రియమ్ ॥ ౯౯ ॥ హస్తపం చాంగుళో
త్సేధమున్నత్యాపతమావధి । వింశత్యంగులమున్నత్యాహ్రసతఃకమలా
సన ॥౧౦౦॥ యన్మానంయజమానస్య సుఖదంతేనకల్పయేత్ । జలేవా
మణ్టపేవాపి తద్బింబ మధివాసయేత్ ॥ ౧౦౧ ॥ బాలసద్మానుగుణ్యేన
వేదింతత్రప్రకల్పయేత్ । అంకురార్పణకర్మాది హ్యధివాసేనివర్తితే॥
శాయయిత్వాతతఃకుంభాన్ సంస్థాప్యగురుసత్తమః । హుత్వాధివాస

హోమాది బింబంతద్బాలసద్మని ॥౧౦౩॥ రత్నన్యాసంవినావేద్యాం చతుర్థాస్నపనంవినా । మూలమంత్రేణ సంస్థాప్య ప్రోక్షయిత్వా యథావిధి ॥౧౦౪॥ మంత్రాన్విన్యస్యసంపూజ్య ప్రార్థయేద్గాథయానయా। పూజాంగృహ్ణీష్వభగవ న్నస్మిం స్త్వంబాలమందిరే ॥౧౦౫॥ క్షమయన్మూలధిష్ణ్యస్య విఘ్నకృద్దైత్యసంహతిమ్ । విజ్ఞాప్యైవం పరిక్రమ్య ప్రణమ్యాదనంతరమ్ ॥ ౧౦౬ ॥ చండప్రచండౌద్వారస్థౌ క్షేత్రపాలం ఖగేశ్వరమ్ । ద్వారేష్వధిత్తూచేంద్రాదీనీశానే సైన్యనాయకమ్ ॥౧౦౭॥ గణేశంనైఋతేభాగే అర్చయే దశరీరిణః । కుముదాది గణాన్సర్వాన్ మహాపీఠేసమర్చయేత్ ॥ ౧౦౮ ॥ ప్రసంగాదత్రవక్ష్యామిజీ

॥ జీర్ణోద్ధారమ్. ॥

ర్ణోద్ధారంచతుర్ముఖ । బ్రాహ్మణాన్వేదశాస్త్రజ్ఞా నాహూయప్రణిపత్యచ ॥౧౦౯॥ అన్నాద్యైస్తోషయిత్వాతాన్ ప్రార్థయేత్కృతాంజలిః। పూజాబింబమిదంవిష్ణోస్స్థాపితంపూర్వసూరిభిః॥౧౧౦॥ పూజ్యమానేంగవైకల్య దూషణంచేహవర్తతే । అస్యబింబస్యజీర్ణస్యచోద్ధారంకర్తుముద్యమే ॥౧౧౧॥ ఆగమస్య వశాత్కర్తుం వ్యవసాయముపాస్మహే । భవంతోనోనుజానంతుభవదాజ్ఞాంకరోమ్యహమ్ ॥౧౧౨॥ ఇతివిజ్ఞాప్యతైస్సర్వై రనుజ్ఞాతః ప్రసన్నధీః । దూర్వాభిర్మధుయుక్తాభిః ప్రాసాదాగ్రేగురూత్తమః॥౧౧౩॥ హునేల్లక్షంసహస్రంవా శతమష్టోత్తరంతువా । వ్యాహృతిభి స్తతశ్శాంతిం పంచోపనిషదాచరేత్॥౧౧౪॥ బ్రాహ్మణైస్సహపుణ్యాహం కారయిత్వాతతోగురుః । నత్వాస్వాత్మగురుంపశ్చాత్ కల్పయేద్బాలమందిరమ్ ॥ ౧౧౫ ॥ బింబంచలక్షణోపేతం పూర్వవత్కమలాసన । అంకురానర్పయిత్వాథకృత్వాప్రతిసరంతతః। జలేధివాస్యతద్బింబం శయ్యాయామపిమంటపే ॥౧౧౬॥ వేద్యాంకుంభాన్ స్థాపయిత్వాసర్గసంహారమాచరేత్ । హుత్వాధివాసహోమాదితద్బింబంబాలసద్మని ॥ ౧౧౭ ॥ వేదికాయాంప్రతిష్ఠాప్యాగత్వామూలగృహంగురుః । స్నపనాద్యైస్సమభ్యర్చ్యకృత్వాప్రతిసరం

తతః ॥ ౧౧౮ ॥ కుర్యాదాశాసుసర్వాసుశాంతిహోమంచతత్పరః। వ
క్ష్యమాణేనవిధినాశక్త్యాకర్షణమాచరేత్ ॥౧౧౯॥ స్థానంమేద్వివిధం

ద్వివిధస్థానమ్.

బ్రహ్మన్సిద్ధాసిద్ధప్రభేదతః । మూలేమూర్ధనిశైలానాం నదీతీరేచసం
గమే ॥ ౧౨౦ ॥ సముద్రతీరేపులినే హ్రదేతీర్థేచకాననే । ఏతేషు ని
ర్మితంస్థానం సిద్ధాఖ్యం విశ్వకర్మణా ॥ ౧౨౧ ॥ దేవాదిభిరహంత
త్రస్థాపితశ్చేద్యథావిధి । మనుష్యనిర్మితంగ్రామ నగరాదౌ గృహం
మమ ॥౧౨౨॥ అసిద్ధాయతనంవిద్ధి గ్రామాదిస్థితిహేతుకమ్ । ఉభయో
స్స్థలయోరంగహీన్యాదౌపతనాదిషు ॥౧౨౩॥ ధామాదిచలనేభేదేవ
క్ష్యమాణేనవర్త్మనా । ఉద్వాస్యావాహనం కుర్యాద్వక్ష్యమాణేన వ

ప్రభాపద్మాసనాదీనామ్.

ర్త్మనా ॥ ౧౨౪॥ ప్రభాపద్మాసనాదీనా మాయుధానాంచ పద్మజ।
వైకల్యేచలనేభేదేశక్తింమూలేనియోజయేత్ ॥ ౧౨౫ ॥ ఘటేవా
ద్వాస్యతాంశక్తింనిర్మాల్యచ యథాపురమ్ । పూర్వవద్వా సమాధా
యాసనంప్రోక్ష్యచయథావిధి ॥ ౧౨౬ ॥ తత్రశక్తింపునర్యోజ్య పూజయే
త్పంచరాత్రవిత్ । అత్యంతజీర్ణేమూలాదౌ తచ్ఛక్తింపద్మసమ్భవ॥
బాలబింబేసమావాహ్య పూజయేచ్ఛాస్త్రధర్మవిత్ । అజీర్ణే ధ్రువ

ధామబిమ్బవిషయమ్.

బిమ్బేతు జీర్ణేధామనిపద్మజ ॥౧౨౮॥ ధామస్థ దేవతాస్సర్వా మూ
లబిమ్బేనియోజయేత్ । ధామ్న్యజీర్ణే ధ్రువేబిమ్బే జీర్ణేధామస్థదే

శక్త్యాకర్షణమ్.

వతాః॥ ॥౧౨౯॥ నోద్వాసేద్గురురన్యత్ర చాంగభంగాదివర్జితే । అజీ
ర్ణేనోద్వాసేద్బ్రహ్మన్నన్యథాపాపసమ్భవః॥౧౩౦॥ కర్తార్చాయాస్తు
పురతఃపీఠేవ్రీహ్యాదినిర్మితే । సోపకుమ్భాష్టకంకుంభంమహాంతంకర
కాన్వితమ్ ॥౧౩౧॥ కూర్చవస్త్రాపిధానాఢ్యంస్వర్ణప్రతిమయాన్వితమ్।
స్థాపయిత్వామహాకుమ్భేమూలమంత్రేణ దేశికః ॥౧౩౨॥ మూలమూ

తీర్థగతాంశ్చ క్తింకరశ్చేచసుదర్శనమ్ । ఇంద్రాదీనుపకుమ్భేషుచావాహ్య
భ్యర్చయేద్గురుః ॥ ౧౩౩ ॥ సముద్ధృత్యతతఃకుమ్భాన్నిష్క్రామేద్దేవ
మందిరాత్ । మందిరంతత్పరిక్రమ్య బాలగేహంసమాశ్రయేత్॥౧౩౪॥
పురతస్తస్యబిమ్బస్యధాన్యరాశౌవినిక్షిపేత్ । పూర్వస్థాపిత కుంభాన

బాలబిమ్బప్రోక్షణమ్.

ప్యాదాయప్రోక్షయేత్పురా ॥౧౩౫॥ మందిరాస్తస్సమానీత కుమ్భాన
ప్రోక్షణంతతః। ఏవంసంప్రోక్ష్యతద్బిమ్బంప్రార్థయేద్గాథయానయా॥
క్రియాంతంకాలమేతస్మిన్నల్పగేహేజనార్దన । నివాసం కురుదేవేశకల్పి
తేబాలమందిరే ॥౧౩౬॥ అద్యప్రభృతిదేవేశద్వాదశాబ్దావధిప్రభో।
*త్వదన్యాన్కేశవాదీంశ్చవాసుదేవానుమన్యతే॥౧౩౭॥ఇతిప్రార్థ్యసమ
నసాకాలంవిజ్ఞాప్యదేశికః। మంత్రన్యాసంతతఃకృత్వా సంపూజ్యచయ
థావిధి ॥ ౧౩౮ ॥ ప్రాసాదావరణేకృత్వా బలిదానం చతుర్ముఖ
బింబంసమ్యగలంకృత్య పుణ్యాహమపివాచయేత్ ॥ వేదాన్పఠత్సు
విప్రేషు గురుఃపంచాంగభూషణః । హైమలాంగలమాదాయప్రవి
శేన్మూలమందిరమ్ ॥౧౪౧॥ జపన్నష్టాక్షరంమంత్రం మోచయేత్సీత
బంధనమ్। విష్వక్సేనమనుధ్యాయన్బిమ్బంనిర్మాల్యవత్స్మరేత్॥౧౪౨॥
బిమ్బంసంధానయోగ్యంచేత్సంధేయం కమలాసన । అయోగ్యంతు
చ్ఛితంబిమ్బం క్షితావంభసి నిక్షిపేత్ ॥ ౧౪౩ ॥ వస్త్రైరజ్జుభిరాచ్ఛా
ద్యవ్యాహృత్యాకమలాసన । పుణ్యతీర్థేథవాగర్తే క్షిప్త్వావమృద్భిః
పిధాపయేత్ ॥ ౧౪౪ ॥ స్నాత్వాప్రాసాదమభ్యేత్య కృత్వాపుణ్యాహ
మప్యనః । సమంతతో బలిందత్వా దేవాన్గేహస్థితానపి ॥ ౧౪౫॥
ఉద్వాస్యాత్రతగాశ్చాపివాసయిత్వాథవాలుకామ్ । ఖాతభూమౌస
మాపూర్యప్రాసాదాగ్రతతోగురుః ॥౧౪౬॥ రక్షాహోమంసమాప్యా

జీర్ణోద్ధారః.

థ శాంతిహోమంసమాప్యచ । చతుర్థేహనిసంప్రాప్తేబాలబిమ్బం
చతుర్ముఖ ॥ ౧౪౭ ॥ స్నాపయిత్వాచతుర్వక్త్రజీర్ణోద్ధారంసమా

చరేత్ । అంగభంగే రత్నజానాంతు ప్రజాంబూనదైః పునః ॥౧౪౮॥ సం
ధేయం శైలజేష్వేవం సంధాయ ప్రోక్ష్య పూజయేత్ । దార్వాదిపం
చబిమ్బానామంగహానౌ పరిత్యజేత్ ॥౧౪౯॥ అన్యత్సర్వాత్మనా బిమ్బం
స్పృష్ట్వా ప్రోక్ష్య సమర్చయేత్ । అంగమాత్రసమాధానే స్పృష్టా సర్వా
త్మనాపిచ ॥౧౫౦॥ కుంభవా బాలబిమ్బేవా శక్తిమారోప్య వై పునః । స్పృ
ష్ట్వా సంప్రోక్ష్య విధివత్పూజయేత్కమలాసన ॥౧౫౧॥ త్యక్తం చ లోహ
జం బిమ్బం ద్రావయిత్వా పునస్సృజేత్ । దేవే జీర్ణే పునస్సృష్టా దేవ్యోఽపి
ప్రాచ్యస్సుఖం స్థితాః ॥౧౫౨॥ దేవస్తాభిః పునర్యోజ్యో నాన్యా దేవీ స్పృ
శేత్పునః । పూజనే సంతతే తాసాం నోద్వాహశ్చ పునర్మతః ॥౧౫౩॥ త్య
క్తం బిమ్బం క్షిపేదప్సు మార్గాత్వా యద్వా ఖనిక్షిపేత్ । పురా ప్రమాదా
ద్ధామాది ప్రమాణరహితం కృతః ॥౧౫౪॥ కల్పయేత్స ప్రమాణం తజ్జీర్ణో
ద్ధారే చతుర్ముఖ । బహుబేరైకబేరేషు యథాపూర్వం ప్రకల్పయేత్ ॥
విపరీతం న కుర్వీత కుర్యాచ్చేత్పాపసంభవమ్ । బహుబేరే పురా దేవో దే
వీభ్యాం సహితో యది ॥౧౫౬॥ తాభ్యాం సహ వినా యద్వా జీర్ణోద్ధా
రే ప్రకల్పయేత్ । సిద్ధక్షేత్రేషు బిమ్బాది పూర్వం లక్షణవర్జితమ్ ॥౧౫౭॥
భూయః ప్రకల్పనే తద్వదన్యథా పాపసంభవః । స్థిత్యాసనాదికం సర్వం క
ల్పనీయం యథాపురమ్ ॥౧౫౮॥ అసిద్ధసదనే కుర్యాత్స్వచ్ఛందం నాత్ర కి
ల్బిషమ్ । దివ్యం విమానం యద్వాస్తు యన్మానం యాదృశం పురా ॥౧౫౯॥ గు
రుస్తద్వస్తు తన్మానం తాదృశం కల్పయేత్పునః । ఆర్షం వా మానుషం ధామ
మృదా వేష్టకయా కృతమ్ ॥౧౬౦॥ భూయః ప్రకల్పనే తద్వచ్ఛిలయేష్టక
యాథవా । పీఠే పురాతనే జీర్ణే పీఠమన్యత్ప్రకల్ప్య చ ॥౧౬౧॥ తత్పీ
ఠే ప్రాక్తనం బిమ్బం జీర్ణోద్ధారే నివేశయేత్ । బిమ్బే పురాతనే జీర్ణే
బిమ్బమన్యత్ప్రకల్ప్య చ ॥౧౬౨॥ స్థాపయేత్ప్రాక్తనే పీఠే పీఠమన్యన్న
కల్పయేత్ । ప్రాక్తనైవ ప్రభాయోజ్యా నవీనా వా యథారుచి ॥౧౬౩॥
ప్రాక్తనాశ్చ పరివారాస్సిద్ధక్షేత్రే చతుర్ముఖ । మూలబేరస్య రక్షార్థ
ముపపీఠస్య వర్ధనమ్ ॥౧౬౪॥ న దోషాయ భవేద్బ్రహ్మన్నితో వక్ష్యే శృణు

ష్వపి । సాలగో పురపీఠాదౌ జీర్ణేవాచలితేథవా ॥౧౬౫॥ దృఢంవి
శాలంవి స్తీర్ణంకల్పయేద్వాయథాపురమ్ । సద్యాదివేగసహ్టంచేత్ప్రా
సాదాదితదుత్తరే ॥౧౬౬॥ పూర్వస్మిన్వాయథాసాయంతథాభూయసి
ప్రకల్పయేత్ । తత్ర పూర్వస్థితంబిమ్బంస్థాపయేన్నపునస్స్పృజేత్ ॥౧౬౭॥
* మూర్తితంత్రాధికారిణాం మర్యాదా యాదృశీపురా। పునఃప్రకల్ప
నేచాపి తాదృశ్యేవనచాన్యథా ॥ పురాప్రకల్పనేయావత్తావద్భూయసి
ప్రకల్పనే । ఫలంతుల్యంతదుభయోర్వ్యత్యయన్నైవకారయేత్ ॥౧౬౯॥
అంగమాత్రసమాధానేబహుబేరేచతుర్ముఖ । అంగమాత్రసమాధా
నేకమార్చాంవేదికోపరి ॥౧౭౦॥ శాయయిత్వాథశయ్యాయాంవిశేష
మవధారయ । జలాధివాసకర్తాపి నేత్రోన్మీలనకర్మచ ॥౧౭౧॥ తత్వ
సంహారసర్గంచత్యక్త్వాన్యత్సర్వసంచయమ్। కృత్వాసంప్రోక్షణం
కృత్వాదేవదేవంసమర్చయేత్ ॥౧౭౨॥ ఏవంబాలగృహేదేవం ప్రతిష్ఠా
ప్యమహోత్సవమ్ । ధ్వజారోహణ కర్మాది పుష్పయాగావసానకమ్॥
యద్వైకాహోత్సవంకుర్యాత్ప్రతిష్ఠాంతే చతుర్ముఖ । బాలబిమ్బే
లోభజేతునిత్యంతేనైవకారయేత్ ॥ ౧౭౪॥ ఉత్సవార్థం నచేద్బింబంబా
లేనైవసమాచరేత్ । ఏవంబాలంప్రతిష్ఠాప్యగురుఃస్థపతిభిస్సహ ॥ ౧౭౫॥

ఉత్తమాదిమందిరమ్.

ఉత్తమాది త్రిధాధామసంచితాదితథాత్రిధా । ముఖ్యం శిలామయం
ధామమధ్యమిష్టకయాకృతమ్ ॥ ౧౭౬॥ అధమందారుజంధామహేయ
మ్మృణ్మయముచ్యతే । ద్రవ్యైకేనయద్ధామస్థాప్యంతంపరికల్ప్యతే॥

సంచితాదిధామ.

తద్ధామసంచితంవిద్ధిద్రవ్యయుగ్మమసంచితమ్। కల్పితం యత్త్రిభిద్రవ్యై
ర్వైస్తద్విద్యాదుపసంచితమ్ ॥ ౧౭౭ ॥ చతుర్భిఃకల్పితంధామవ్యామి
శ్రంతచ్చతుర్ముఖ।సంచితాద్యుత్తమాదిస్యాత్సన్నిధానంచతాదృశమ్॥

ద్రవ్యార్జనమ్.

ద్రవ్యంన్యాయేనసంపాద్య మందిరంకల్పయేన్నృప। అదత్తంనైవగృహ్ణీ

యూర్ధ్వగర్భన్యస్యంనచాహరేత్ ॥౧౮౦॥ దూషితేననకుర్వీత ద్వితీయేణమ

మందిరనిర్మాణమ్.

మమందిరమ్ । జలేనసమతాంవీక్ష్య ఖాతభూమింతలో గురుః ॥౧౮౧॥ విన్యస్యతత్రప్రకృతి మాధాయఫలకామపి । ప్రథమాంశాస్త్రవర్త్మనా ॥౧౮౨॥ సంధాయాథ దృఢీకృత్య కారయేత్సమతాంజలైః । ఉపపీఠంతదుపరి చాధిష్ఠానముపర్యతః ॥౧౮౩॥ ఉపపీఠం

ఏకతలమ్.

వినాయద్వాచాధిష్ఠానంపరికల్పయేత్ । ఉపానం కల్పయేదూర్ధ్వగం యద్వాధిష్ఠానమేవవా ॥౧౮౪॥ యద్వాపూర్వమధిష్ఠానం పాదంతత్రపరికల్పయేత్ । తమూర్ధ్వగంప్రస్తరంపశ్చాద్గ్రీవాంచశిఖరంతతః ॥౧౮౫॥

ద్వితలమ్.

ఏవమేకతలేకుర్యాద్ద్వ్యావత్ స్థాపిచతుర్ముఖ । ద్వితలేప్యధిష్ఠానంచరణంప్రస్తరంతతః ॥౧౮౬॥ కూటంశాలాంప్రకుర్వీతసంస్థానంపంజరంతతః । ప్రస్తరంవేదికాంగ్రీవాం శిఖరంచయథాక్రమమ్ ॥౧౮౭॥ కల్ప

త్రితలమ్.

యేత్త్రితలేధామ్నిచాద్వాదశతలావధి । ఏవంప్రకల్పయేద్బ్రహ్మన్నథవాష్టాదశాంగకమ్ ॥౧౮౮॥ ఉపానంజగతీంకృత్వా కుముదంపట్టికామపి । కంఠంచపట్టికాంపశ్చాన్మహాకంపట్టికామపి ॥౧౮౯॥ వాజనంవేదికామూర్ధ్వగం చరణంచ ప్రకల్పయేత్ । హంసమాలాం కపోతంచ ప్రతించప్రతివేదికామ్ ॥౧౯౦॥ కంఠంచశిఖరంచేతి కుర్యాదష్టాదశాంగవత్ । ఆస్థాపియజమానస్య కుర్యాచ్ఛక్త్యనుసారతః ॥౧౯౧॥ పూర్వంపదాదినిర్మాయ పశ్చాద్ధామప్రకల్పయేత్ । ద్వారాది కల్పనార్థ

దిక్సూత్రభ్రమణమ్.

స్తుదిక్సూత్రభ్రమణంచరేత్ ॥౧౯౨॥ హస్తమానాయతంశంకు మంగుష్ఠపరిణాహకమ్ । క్షీరవృత్తసముత్పన్నం స్థాపయేన్మూలవిద్యయా ॥౧౯౩॥ ప్రాసాదమధ్యేసంస్థాప్య శంకుద్విగుణసూత్రతః । పరితోమం

డలంకృత్వా తతఃపూర్వాపరాశ్వయోః ॥౧౯౪॥ మండలాంతేలిఖేచ్ఛా యాం తత్రబిందుద్వయంలిఖేత్ । తయోర్మధ్యేలిఖేద్బింబమంతదారభ్య గురూత్తమః॥౧౯౫॥ పరబింద్వవధిబ్రహ్మన్ సూత్రపాతంసమాచరేత్। ప్రాక్పశ్చిమేలిఖేద్బ్రహ్మన్ కచ్ఛపాననపుచ్ఛవత్ ॥౧౯౬॥ యామ్యేత దుత్తరేచైవం విధాయచతస్రృష్వపి। దిక్షుశంకూంశ్చసంస్థాప్యతతస్సూ త్రాణిపాతయేత్ ॥౧౯౭॥ చతురశ్రంయథాభూయాత్తథాసూత్రం నిపాత్యచ । అష్టస్వపితథాశాసు శంకూనాంస్థాపనంచరేత్ ॥ ౧౯౮ ॥ శంకుస్థాపనవేళాయాం దుర్నిమిత్తసముద్భవే । దేశికఃకారయేచ్ఛాం తింతేనశాంతిభవిష్యతి ॥౧౯౯॥ యజమానేచ్ఛయాకుర్యాద్ద్వారం కోణేనకారయేత్ । కించిదీశాన మాలోక్య ద్వారంధామ్నఃప్రశస్య తే॥౨౦౦॥ ఆసనంచస్థితిర్విష్ణోశ్శయనంయానమేవచ । విశ్వరూపంచ

ధామభేదః.

బింబస్య రూపాయామాదికంయథా ॥౨౦౧॥ వృత్తంవృత్తాయతంయ ద్వాచతురశ్రంతదాయతమ్। ఏవంచతుర్విధం జ్ఞేయం ప్రాసాదంమమ పద్మజ ॥౨౦౨॥ స్థిత్యాసనానియానాని వృత్తేవా చతురశ్రికే। వృత్తా యతేవిమానేషు చతురశ్రాయతేతథా ॥౨౦౩॥ శయనంవిశ్వరూపం

నాగరద్రావిడవేసరాః.

చలోకాకార్యంతం ప్రకల్పయేత్ । నాగరం ద్రావిడంచేతి వేసరంచత్రి ధామతమ్ ॥౨౦౪॥ విమానంమేచతుర్వక్త్రవక్ష్యేతదవధారయ। ఆస్థూ పికణ్ఠమానాంతం చతురశ్రేతదాయతే ॥౨౦౫॥ విమానంనాగరంవి ద్ధిబహ్వశ్రేవాత్తదాయతే। తద్రావిడమితిప్రోక్తం వృత్తేవృత్తాయతేఽథ వా ॥ ౨౦౬ ॥ వేసరాఖ్యంవిమానంత దుచ్యతే కమలాసన । ఏకహ

ధామవిస్తారః.

స్తంసమారభ్య దశహస్తాంతమబ్జజ ॥౨౦౭॥ ధామాదికల్పయేత్సమ్యక్ భుక్తికామనయాయది । యుగ్మైర్హస్తైః ప్రకుర్వీత మోక్షప్రా ర్థనయాయది ॥ ౨౦౮॥ ఓజహస్తైః ప్రకుర్వీత ధామసంపాంగపూర్వ

ప్రథమేష్టకాః.

కమ్ । కృత్వైవం పంచగాత్రజ్ఞః ప్రారభేత్ప్రథమేష్టకామ్ ॥ ౨౦౯ ॥ త్రివిధా ఇష్టకా బ్రహ్మన్ శైలకాష్ఠజమృణ్మయాః । ఉత్తమే ధామ్ని కుర్వీత శిలయా ప్రథమేష్టకామ్ ॥ ౨౧౦ ॥ మధ్యమేషు విమానేషు మృణ్మయీం ప్రథమేష్టకామ్ । సుపక్వేష్టకయా కుర్యాన్మధ్యమే ప్రథమేష్టకామ్ ॥ ౨౧౧ ॥ అధమే ధామ్ని కుర్వీత కాష్ఠేన ప్రథమేష్టకామ్ । ఆమేష్టకామయీం హేమే కారయేత్ప్రథమేష్టకామ్ ॥ ౨౧౨ ॥ ద్రవ్యసంకరధామాదౌ యస్మిన్ ముఖ్యం ద్రవ్యముచ్యతే । తేనైవ ముఖ్యద్రవ్యేణ కారయేత్ప్రథమేష్టకామ్ ॥ ౨౧౩ ॥ శిలయా దారుణా యద్వా కారయేత్ప్రథమేష్టకామ్ ।

మృణ్మయేష్టకాః.

శిలాం దార్వపి గృహ్ణీయాత్తత్తత్సంగ్రహవర్త్మనా ॥ ౨౧౪ ॥ ఇష్టకాస్తా మృణ్మయీశ్చ ప్రథకారేణ దేశికః । ఇష్టకాదేశమాసాద్య పుణ్యాహమపి వాచయేత్ ॥ ౨౧౫ ॥ అగ్నిం సంస్కృత్య విధివన్మూలేనాష్టోత్తరం శతమ్ । ఆజ్యేన చరుణా హుత్వా షోడశర్గ్భిః పూరుషసూక్తతః । సమిద్భిరాజ్యసంఖ్యాభిర్మూలేన తదనంతరమ్ ॥ ౨౧౬ ॥ జుహుయాన్మూలమంత్రేణ పుష్పవృష్ట్యాదిభిస్తతః । ఉద్దిశ్య పార్షదాన్ సర్వాన్ చరుణా హోమమాచరేత్ ॥ ౨౧౭ ॥ క్షేత్రపాలాయ భూతేభ్యో వాస్తోష్పతయే తతః పరమ్ । దేవేభ్యశ్చ ఋషిభ్యశ్చ హుత్వాజ్యేన తతః పరమ్ ॥ ౨౧౮ ॥ సప్తభిర్వ్యాహృతిభిశ్చ జుహుయాత్సర్పిషా తతః । పూర్ణాహుతిం తతః కృత్వా పార్షదాదియథాక్రమమ్ ॥ ౨౧౯ ॥ చరుణా వాస్తునాథాన్తం బలిదానం చతుర్ముఖ । ఖట్వాయామిష్టకాః కుర్యాదగ్నేరుద్వాసనాత్పరమ్ ॥

సర్వేష్టకానామాయామవిస్తారః.

ముఖ్యా హస్తసమాయామా మధ్యమాష్టాదశాంగులా । షోడశాంగులమాయామా జఘన్యా కమలాసన ॥ ౨౨౧ ॥ విస్తారస్తు తదర్ధేన తదర్ధేన ఘనం మతమ్ । ప్రాసాదానుగుణం కృత్వా పక్వాపక్వం యథాదృఢమ్ ॥ షోడశస్తంభసంయుక్తం కల్పయేద్యాగమంటపమ్ । అంకురానర్పయే

ఇష్టకాధివాసాది.

త్పూర్వం తతః ప్రతిసరంచరేత్ ॥౨౨౩॥ జలేధివాస్యతాస్సర్వా నయనోన్మీలనంచరేత్ । వాసుదేవాదిభిర్మంత్రైరిష్టకానవభిఘూర్ణితైః॥౨౨౪॥ సంస్నాప్యవేద్యాంశయ్యాయాం శాయయిత్వాయథావిధి । స్థాపయిత్వాతతః కుంభాన్ ద్వారాదీనర్చయేత్తతః ॥౨౨౫॥ కుంభేషుపరమాత్మాది దేవానావాహ్యపూజయేత్ । పాయసంవా గుడాన్నంవా కుంభానాంవినివేదయేత్ ॥౨౨౬॥ కుండేవాస్థండిలేవాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యయథావిధి । సమిద్భిశ్చరుభిశ్చాజ్యైర్హుత్వాతదనుపద్మజ ॥౨౨౭॥ సమిత్పుష్పాదిభిస్సర్వైః పృథగష్టోత్తరం శతమ్ । చరుణాథ నృసూక్తేన స్పృష్ట్వాసంపాతసర్పిషా ॥ ౨౨౮॥ బధ్వాప్రతిసరంతాభ్యో రాత్రౌదుస్స్వప్నదర్శనే । శాంతింహుత్వావిభాతాయాం ముహూర్తే శోభనేగురుః ॥౨౨౯॥ ఇష్టకాస్తా స్సమాదాయ ప్రాదక్షిణ్యేనపద్మజ । క్లృప్తస్యద్వారదేశస్యపాదమూలేతుదక్షిణే ॥౨౩౦॥ ఇష్టకాంతత్రనిక్షిప్య తదారభ్యప్రదక్షిణాత్ । ఇష్టకాః స్థాపయేత్సమ్యక్సోమాంతం కమలాసన॥ యామ్యపశ్చిమయోర్మూల మగ్రంస్యాదైంద్రసోమయోః । యథోపానాదివిషమో నభవేత్తద్వదాచరేత్ ॥ ౨౩౨ ॥ అర్ఘ్యాద్యైరుపచారైస్తాస్సమభ్యర్చ్యచతుర్ముఖ । కుంభాంబుప్రోక్షణంకుర్యా దిష్టకానాంయథావిధి ॥ ౨౩౩ ॥ ప్రాదక్షిణ్యేనచైంద్రాది సోమాంతం దేవమందిరే । మనుష్యాణాంతుమధ్యాంతం ద్వాదశాక్షరవిద్యయా॥౨౩౪॥ నిదధ్యాదిష్టకాధామ్నిమనుష్యసదనేయది । శ్రీసూక్తే నేష్టకాధానం దేవీనామథదేవతా ॥౨౩౫॥ ఉపానసదృశీః కుర్యాదిష్టకాః కమలాసన।

జలావర్తపరీక్షా.

ఉపానవిషమే రాజరాష్ట్రనాశో నసంశయః ॥ ౨౩౬ ॥ పురస్తాదిష్టకాన్యాసా చ్ఛ్వభ్రంతోయేనపూరయేత్ । తత్రపుష్పాణి విన్యస్య జలావర్తంపరీక్షయేత్ ॥౨౩౭॥ శుభదం దక్షిణావర్తం యజమానస్యసద్మనః । సవ్యావర్తంతదుభయో రశుభాయప్రకల్పితః ॥౨౩౮॥ ఉదకంశ్వ

భూనిక్షిప్తంసద్యశ్శోషంవ్రజేద్యది। నసమాప్తింభజేద్ధామప్రారబ్ధంనా
త్రసంశయః॥౨౩౯॥ఏవంవిధాంనిమిత్తేషుశాంతింకృత్వాశుభంభవేత్।

దేవాగారనిర్మాతుః ఫలమ్.

జలావర్తంపరీక్ష్యాదావిష్టకాధానమాచరేత్॥౨౪౦॥సంకల్ప్య దేవనిల
యం కరిష్యామీతిమానవః। సర్వపాప వినిర్ముక్తో నిత్యవాసీత్రివిష్టపే॥
నిర్మాయ దేవసదనమిహకామాన్యథేచ్ఛయా। అంతేత్రివిష్టపేభుక్త్వా స
ర్వాన్భోగాన్నసంశయః॥౨౪౨॥సంకల్ప్య దేవనిలయమసమాప్యమృతో

గర్భన్యాసవిధిః.

యది।సర్వపాపాద్వినిర్ముక్తోదివిసీదతిదేవవత్॥౨౪౩॥గర్భన్యాసవిధింవ
క్ష్యే శృణుష్వకమలాసన। సమధ్య వేదికంకృత్వా మణ్టపం లక్షణాన్వి
తమ్॥వేదికాయాంధాన్యపీఠేకుంభాన్నవనివేశయేత్।గన్ధోదకైస్తానాపూ
ర్యమధ్యకుంభేయజేన్మహీమ్॥౨౪౫॥ కుంభేష్వష్టసుచైంద్రాదీనావాహ్య
భ్యర్చ్య దేశికః ।। సౌవర్ణం రాజతంతామ్ర మాయసంవాథ భాజ
నమ్॥౨౪౬॥ద్వాదశాంగుళవిస్తారమాయతంతావదంగుళైః। చతురంగు
ళముత్సేధాచ్చతుష్పాదసమన్వితమ్॥ యద్వాపాదత్రయోపేతం సా
పిధానంచతుర్ముఖ। వృత్తంవాచతురశ్రంవానవగర్తసమన్వితమ్॥౨౪౭॥
పుణ్యాహవారిణాప్రోక్ష్య క్షాళయేత్పంచగవ్యతః। స్థాపయేద్వేదికా
కుంభైఃప్రాగాద్యైశ్చతురాననః॥౨౪౯॥ వేదికాయాంపునస్తస్యాంస్థణ్డి
లంకల్పయేత్పునః। వాససాథసదర్భేణ వేష్టితంగర్భభాజనమ్॥ విన్య
స్యస్థండిలేతస్మిన్పాత్రగర్తేషు నిక్షిపేత్। ఆత్మానంకేశవంధ్యాత్వాభా
జనం వసుధాంస్మరన్ ॥౨౫౧॥ మాణిక్యాదీనిరత్నానిబ్రహ్మాదీశావసా
నకమ్।అలాభేసర్వరత్నానాంవజ్రంగర్తేషునిక్షిపేత్॥౨౫౨॥అథవాసర్వ
గర్తాని స్వర్ణైరేవప్రపూరయేత్। విష్ణుగాయత్రియాభ్యర్చ్య పాత్రం
కమలసంభవ॥౨౫౩॥ కుణ్డేవాస్థణ్డిలేవాగ్నింప్రతిష్ఠాప్యయథావిధి। సమి
ద్భిశ్చతథాజ్యేన శతమష్టోత్తరంహునేత్॥ చరుణాచన్మూక్తేనజుహు
యాత్షోడశాహుతీః । పాత్రాంతరే ససంపాతం సంగృహ్యగురుసత్త

మః ॥౨౫౫॥ ఇంద్రాదిలోకపాలేభ్య స్తిలాజ్యచరుభిర్హునేత్। భువనేభ్యశ్చపర్వతేభ్యస్సముద్రేభ్య స్తతఃపరమ్ ॥ ౨౫౬ ॥ ఆదిత్య వసువాయుభ్య ఋషిదేవేభ్యఇత్యపి । శాస్త్రపాతాళ దిఙ్నాగ గణభూతేభ్యఇత్యపి ॥౨౫౭॥ నక్షత్రేభ్యోగ్రహేభ్యశ్చ హుత్వాథగురుసత్తమః। సమ్పాతాజ్యేనతత్పాత్రం స్రగ్మమంత్రేణ సేచయేత్ ॥ ౨౫౮ ॥ సుముహూర్తేఽరజన్యాంత ద్వేదఘోషపురస్సరమ్ । ధామప్రదక్షిణీకృత్యప్రవిశేద్గర్భమందిరమ్ ॥౨౫౯ ॥ అథగర్భ గృహద్వారి యామ్యపార్శ్వేత్రిధాకృతే । స్థాపయేదుత్తరేభాగే పార్శ్వే పాదస్య భాజనమ్ ॥ బ్రాహ్మణోయజమానశ్చేత్పట్టికాయాఅధోభువి । కుముదోపరిరాజన్యఃకుముదెవిట్పతిర్యది ॥౨౬౧॥ *శూద్రశ్చేజ్జగతౌగర్భన్యాసంకుర్యాదతంద్రితః । ఆత్మానంకేశవంధ్యాత్వాసర్వాభరణభూషితమ్ ॥౨౬౨॥ గర్తేఽపూరయేత్సమ్యగ్గోమూత్రంమధ్యమేపదె । చక్రం జాంబూనదంకించిన్విన్యసేన్మూలవిద్యయా ॥౨౬౩॥ మహీందేవింతతోధ్యాయన్మంత్రమేతదుదీరయేత్। సర్వభూతధరేకాంతేపర్వతస్తనమణ్డితె॥౨౬౪॥ సముద్రపరిధానీయే దేవిగర్భంసమాశ్రయ । ఇతివిన్యస్యతత్పాత్రంపిధానేనపిధాయచ ॥ ౨౬౫॥ సుధయాతద్దృఢీకృత్య రక్షాంకుర్యాత్స మంతతః । తదానిమిత్తేసంద్రుష్టే ప్రాయశ్చిత్తంసమాచరేత్॥౨౬౬॥ గర్భన్యాసంపురాకృత్వాగ్రామప్రాసాదకల్పనమ్ । కల్పయేద్యద్యకృత్వాతుతద్భయంయాతాముఖేధ్రువమ్ ॥౨౬౭॥ ఉపేతాశ్శిల్పినస్స్వైరథకార్త్రై

——* మూర్ధేష్టకా. *——

శ్చతుర్ముఖా। ఉపానాద్యఖిలంకుర్యుశ్శిల్పశాస్త్రోక్తవర్త్మనా॥౨౬౮॥ కృతధామ్నోవిమానాగ్రేగురుర్మూర్ధేష్టకావిధిమ్ । ఆరభేతయథాపూర్వమిష్టకాఃపరికల్పయేత్ ॥ ౨౬౯ ॥ అంకురార్పణకర్మాంతేహ్యధివాస్య యథాపురమ్ । అభిషిచ్యాథ హుత్వాథ స్పృష్ట్వా సమ్పాత సర్పిషా ॥౨౭౦॥ సుముహూర్తేఽథసంప్రాప్తే ఇష్టకాభిస్స్వయంగురుః। ఆరుహ్యైవ విమానాగ్రం పుణ్యాహంతత్రవాచయేత్॥౨౭౧॥ ఆరోప

యేయుస్తాన్సర్వానృత్విజస్సమలంకృతాన్। ఋత్విక్స్వహోమ స్తత్రస్థో హ్యా
త్పద్మే కర్ణికోపరి ॥౨౭౨॥ ధ్యాయన్నారాయణం దేవమాచార్యః ప్ర
ణవం జపన్। అథ ధ్యాదిష్టకాన్సర్వాన్ ప్రాగాదిక్రమమాస్థితః ॥౨౭౩॥
ఏకైకస్యాం తథైకైకామిష్టకాం స్థాప్య దేశికః। మహాకుంభోదకైర్విప్రో
త్యశేషం కర్మ సమాపయేత్ ॥౨౭౪॥ స్త్రీశూద్రాననులోమాంశ్చ తూష్ణీ
మాధానమాచరేత్। పాపరోగయుతాన్ బ్రహ్మన్పతితాన్ప్రతిలోమ
జాన్ ॥౨౭౫॥ సర్జయేద్బలమాస్థాయ మూర్తిః మూర్ధేష్టకా విధౌ।

స్తూపికావిధిః.

స్తూపికాకీలమధునా వక్ష్యామి శృణు పద్మజ ॥౨౭౬॥ లోహజం దారు
జం యద్వా స్తూపికాకీలకల్పనమ్। ఊర్ధ్వభావ్యంఘ్రి తులిత మత్యర్థం
ద్విగుణం తు వా ॥౨౭౭॥ వృత్తం వా చతురశ్రం వా పంచాశ్రిం వా ప్రక
ల్పయేత్। ముముక్షుస్తూపికాకీలం యుగ్మైరేవ ప్రకల్పయేత్ ॥౨౭౮॥
అయుగ్మైరైహికప్రేప్సుస్తత్సంఖ్యా చైకవింశతిః। మూర్ధేష్టకా వి
ధానేన కర్మజాలముపాచరేత్ ॥౨౭౯॥ కించిద్విశేషం వక్ష్యామి తచ్ఛృ
ణుష్వ చతుర్ముఖ। స్వర్ణాదినవరత్నాని గర్తే గర్తే వినిక్షిపేత్ ॥౨౮౦॥
సుముహూర్తే తు సంప్రాప్తే స్థాపయిత్వా గురూత్తమః। ప్రోక్షయే

స్తూపీలక్షణమ్.

త్సుధయా సమ్యగ్దృఢీకరణమాచరేత్ ॥౨౮౧॥ స్తూపిం లోహమయీం
కుర్యాద్యద్వా దారుమయీం శుభామ్। శిఖాకుంభం భవేత్స్వర్ణాదినా
రంతామ్రమేవ వా ॥౨౮౨॥ పైత్తళం వా ప్రకుర్వీత మృణ్మయం వా ప్రక
ల్పయేత్। కీలస్థాపనవేలాయాం శిఖాకుంభం చ విన్యసేత్ ॥౨౮౩॥ వృ
త్తే ధామ్ని సవృత్తస్యా దశోర్ధ్వం కమలాసన। స్వర్ణాద్యైః పంచభిర్లో
హైరత్నైర్గర్భం ప్రపూరయేత్ ॥౨౮౪॥ ఘటాగ్రం ముకుళాకారం యు
క్త్యా దీపసమాకృతి। తన్మధ్యే పంకజం కుర్యాద్దృశ్యం సర్వమనోహరమ్॥
ఉత్తమాంగవిమానేషు మహానాసాస్వితేషు చేత్। అగ్రే సంస్థాపయేచ్చ
క్రం యద్వా శూలం చతుర్ముఖ ॥౨౮౬॥ విమానస్య చతుర్దిక్షు స్థా

॥ దిక్ప్రతిష్ఠాపనమ్. ॥

ప్యాదిజ్మూర్తయస్తతః । ప్రాచ్యాందిశి విమానస్య వజ్రిణంవాషడా
ననమ్ ॥౨౮౭॥ వరాహంవాసుజేనంవా శ్రీధరంవాప్రకల్పయేత్ । ద
క్షిణేదక్షిణామూర్తిమథవా పార్వతీసఖమ్ ॥౨౮౮॥ సంకర్షణంవాస
త్యంవావరాహంవాప్రకల్పయేత్ । ప్రతీచ్యాం శ్రీధరంయద్వానరసిం
హంతథాచ్యుతమ్ ॥ ౨౮౯॥ ప్రద్యుమ్నమథవాతత్ర యజమానస ప్రక
ల్పయేత్ । ఉదీచ్యాంకల్పయేద్బ్రహ్మాన్ బ్రహ్మాణంవాధనాధిపమ్॥౨౯౦॥
అనంతమనిరుద్ధంవాస్వస్వలక్షణసంయుతాన్ । ఆసీనేవాస్థితేవాపిధ్రువ
బేరేతుతాదృశాన్ ॥ ౨౯౧ ॥ శయానే ధ్రువబేరేతు ఆసీనా నథవాస్థి
తాన్ । యానారూఢేధ్రువేబిమ్బేయానారూఢాన్ప్రకల్పయేత్॥౨౯౨॥
విశ్వరూపేధ్రువేబిమ్బేస్థితానేవ ప్రకల్పయేత్ । ఇంద్రాద్యయశ్చదిగ్దే
వానాసీనానేవకల్పయేత్ ॥౨౯౩॥ యద్ద్రవ్య నిర్మితంధామ తద్ద్రవ్యేణ
దిగీశ్వరాన్ । తదుత్తమేనద్రవ్యేణ యద్వాతాన్పరికల్పయేత్॥ ౨౯౪॥
భిత్తిభాగస్థితానర్ధాభాసచిత్రాన్ప్రకల్పయేత్। ఏకనాసాయుతేధామ్ని
దిఙ్మూర్త్యేకాప్రశస్యతె ॥౨౯౫॥ నాసాహీనేవిమానేతున్నైవదిఙ్మూ
ర్తికల్పనమ్ । సర్వేష్వపి విమానేషు కోణేష్వగ్న్యాదిమ క్రమాత్॥
పూర్ణంచ పుష్కలాఖ్యంచ ఆనందం నందనం తదా । వీరసేనం సుషే
ణంచ సమ్భవం ప్రభవం తథా ॥౨౯౬॥ నిర్మాయస్థాపయేత్తత్ర విమా
నేష్వాయతేషుచేత్ । పూర్ణంచ పుష్కలం తత్ర దక్షిణోత్తర నాస
యోః॥౨౯౭॥ విమానప్రతితలంన్యస్త్య ప్ప్యాధరస్త్రియః। కిన్నరో
రగగన్ధర్వస్త్రియశ్చప్రకల్పయేత్॥౨౯౮॥ కల్పయేచ్ఛాగపక్షిభ్యాంఛ
మ్యాతాత్రిచతుర్ముఖ।చతుష్వపిచకోణేషుకల్పయేయక్షపదౌ ॥౩००॥
వైనతేయోథవాసింహాశ్శిల్పశాస్త్రోక్తవర్త్మనా । అధస్తాత్తు విమాన
స్యాధిష్ఠానేహుతభుగ్దిశి ॥౩०౧॥ గజాననంతథైశానే మహిషాసురమర్ద
నీమ్ । దక్షిణాద్యుత్తరాంతాసుదిగ్ద్వారేషు ప్రాగుదీరితాః ॥ తోయాధివా
సనంకృత్వాషంటపేవాధివాస్యచ । ముహూర్తేశోభనేబ్రహ్మాదిషు

స్థాపనమాచరేత్ ॥౩౦౩॥ యోయస్యవర్ణశ్శాస్త్రోక్తస్తస్మైవాలే పసంభవేత్। వ్యత్యాసేబ్రాహ్మణాదీనాం వర్ణానాంసంకరంభవేత్॥

అర్ధమంటపమ్.

అంతర్ధామనిసంపూర్ణే కల్పయే దర్ధమంటపమ్। గర్భగేహస్యయన్మానం తన్మానాధాధికంభవేత్ ॥౩౦౫॥ అర్ధమంటపసంజ్ఞంత త్సర్వమర్ధాధికంభవేత్। ఇతోఽధికంవాకుర్వీత యథావిభవవిస్తరమ్॥ యద్వాగర్భసమంకుర్యాదర్ధాఖ్యంశిల్పశాస్త్రవిత్। ధరణీంసదృశీంకుర్యాచ్ఛిల్పీగర్భార్ధసద్మనోః ॥ ౩౦౬॥ హీనేఽర్ధమంటపేధామ్నః పార్శ్వాభ్యాంనిర్గమోమతః । అగ్రతఃపృష్ఠతోయద్వానిర్గమఃపార్శ్వస

నృత్తార్థ మంటపం.

ద్మని॥౩౦౭॥ అగ్రేఽర్ధమణ్టపంకుర్యాద్విపులంనృత్తమణ్టపమ్। గర్భార్ధమానయోరర్ధమధికంతంప్రకల్పయేత్ ॥౩౦౮॥ ఆహోస్విద్ద్విగుణంకుర్యాద్యద్వాకుర్యాదితోధికమ్। ఉభయాభ్యాంచపార్శ్వాభ్యాంనిర్గమం

సోపానమ్.

తత్రకల్పయేత్॥సోపానపఙ్క్తయఃకార్యాస్తత్రనిర్గమయోర్ద్వయోః। యుగ్మాన్యేవ ప్రకుర్వీత సోపానాన్యాలయేషుమే ॥౩౧౧॥ అయుగ్మాని ప్రకుర్వీరన్శిల్పినోమానుషాలయే। సోపానపార్శ్వయోఃకుర్యాద్ధస్తిహస్తసువిలక్షణమ్॥ ద్వారదేశేహ్యమానంవా రథాంగం పరికల్పయేత్,

ఆస్థానమణ్టపమ్.

నృత్తార్థ మంటపస్యాగ్రే కుర్యాదాస్థాన మంటపమ్ ॥ ౩౧౩ ॥ నృత్తార్థమణ్టపాదర్ధ మధికంతంప్రకల్పయేత్ । ద్విగుణంవాయథాయోగం కుర్యాదాస్థాన మణ్టపమ్ ॥ ౩౧౪ ॥ అన్యత్రేయత్రకుత్రాపి తన్మానంపరికల్పయేత్ । కల్పనే మణ్టపాదీనా మిష్టకాదీనిపూర్వవత్ ॥౩౧౫॥ మూర్ధేష్టకాచ సంస్థాప్యా తథావిజ్ఞార్తయో విధేః । కోణేషుగర్భ విన్యాసం కుర్యాన్మంటప కర్మణి ॥౩౧౬॥ భూపరీక్షాదికం సర్వం

మంటపానాం సమాచరేత్। కుర్యాత్ప్రాసాదవత్సర్వమాస్థానం సర్వ
తోముఖమ్ ॥౩౧౭॥ ద్విముఖం త్రిముఖం చైకముఖం వాఽస్థానమంటపమ్।

గోపురాణి.

విమానవద్గోపురాణి కల్పయేత్కమలాసన ॥౩౧౮॥ ప్రవేశనిర్గమద్వా
రి కుర్వీరన్ ప్రతిగోపురమ్। గోపురేషు ప్రతితలం ద్వారే ద్వే పరికల్ప
యేత్ ॥౩౧౯॥ గర్భన్యాసో గోపురాణాం దక్షిణస్యాం దిశి స్మృతః।

ప్రాకారాః.

ఏకయోన్నతయా భిత్త్యా వేష్టయేద్గర్భమందిరమ్ ॥౩౨౦॥ అంతర్మణ్డప
సంజ్ఞం తత్తస్య ద్వారార్ధమంటపే। ఏతదేవ యయా భిత్త్యావిచ్ఛిన్నం
పరివేష్ట్యతే ॥ అంతహారం విదుర్బ్రహ్మన్ తాం భిత్తిం పంచరాత్రిణః।
ప్రవేశనిర్గమామార్గాన్ తస్యావృత్త్యార్ధమంటపే ॥౩౨౧॥ అంతహారో
యయా భిత్త్యా వేష్ట్యతే కమలాసన। మధ్యాంతహార ఇత్యాహుస్తాం
భిత్తిం శిల్పవేదినః ॥౩౨౩॥ ఆస్థానమంటపాత్తస్య ప్రవేశో నిర్గమస్స్మృతః।
వినిర్గమోఽస్య సర్వత్ర ప్రవేశశ్చాస్య పద్మజ ॥ ౩౨౪ ॥ మధ్యాంతహార
సంజ్ఞం తద్యేన కుడ్యేన వేష్ట్యతే। తన్మర్యాదేతి కథితం చతుర్ద్వార
సమన్వితమ్ ॥౩౨౫॥ మహామర్యాదనామాస్య తద్బహిస్త్వద్వదుచ్యతే।
పంచైతాని చతుర్వక్త్ర ప్రాకారాణి హి సద్మనః ॥౩౨౬॥ ప్రాకారా
ణాం తు సర్వేషాముపరిష్టాచ్ఛిలాదిభిః। కారయేన్మంటపాకారమధ
స్తాచ్ఛాదనాన్వితమ్ ॥౩౨౭॥ కుర్యాద్ద్వారేషు సర్వేషు గోపురాణి చ

కవాటస్థాపనప్రతిష్ఠా చ.

తుర్ముఖ। ద్వారే ద్వారే ప్రకల్ప్యేత కవాటద్వయమబ్జజ ॥౩౨౮॥ త
త్ప్రకారమిహాఖ్యాస్యే యథావిధ్యవధారయ। ద్వారశాఖాస్సమానీ
య క్షాళయేత్సర్వవిద్యయా ॥౩౨౯॥ పుణ్యాహం వాచయిత్వాఽథ పం
చోపనిషదాగురుః। అద్భిస్సంప్రోక్ష్య వాసోభిరాచ్ఛాద్య స్థండిలే త
తః ॥ ౩౩౦ ॥ ద్వారశాఖాః కవాటాంవా స్థాప్య కుంభార్చనం చరేత్।
నవకుంభాన్ సకరకాన్ న్యాసు దేవాది విద్యయా ॥౩౩౧॥ ద్వారతోరణ

కుంభాగ్న్యాపూర్వకం సర్వమాచరేత్ । అధివాసాహ్వయం హోమంని ర్వర్త్య కమలాసన ॥౩౩౨॥ సంపాతాజ్యేన సంస్పృశ్య ద్వారశాఖాః కవాటకౌ । ముహూర్తే శోభనే ప్రాప్తే కవాటాధారకాశ్మని ॥౩౩౩॥ గర్తయోరత్నవిన్యాసం పూర్వవత్కారయేద్గురుః । కవాటాధారశిలయోస్సంస్థాప్య తదనంతరమ్ ॥౩౩౪॥ పుణ్యాహం వాచయిత్వాథ పంచగవ్యేన తే శిలే । సంప్రోక్ష్య శోభనే లగ్నే కవాటౌ స్థాపయేత్తయోః ॥౩౩౫॥ మహాకుంభస్థతోయేన కూర్చేన తదనంతరమ్ । కారయేద్దేవవిన్యాసం శాఖాస్వపి కవాటయోః ॥౩౩౬॥ చతస్పృష్వపి శాఖాసు అధశ్చాంతించ దక్షిణే । వామేపి మూర్ధ్వశాఖాయాం లక్ష్మీముత్తరతో రతిమ్ ॥౩౩౭॥ కవాటే దక్షిణే బ్రహ్మా స్విశ్వదృగ్ఖ్యాత భావనా । కవాటేఽన్యత్ర సంస్థాప్య విశ్వవక్త్రః ప్రతాపవాన్ ॥౩౩౮॥ మత్స్యాది దశమూర్తీనాం తత్రావాహనమాచరేత్ । వేదశాస్త్ర పురాణానాం వేత్రేషు న్యాస మాచరేత్ ॥౩౩౯॥ నారాచేషు త్రయస్త్రింశ ద్దేవతానాం చతుర్ముఖ । ఋషీణాం కీలేషు చావాహ్యా భూతేశం పట్టికాతలే ॥౩౪౦॥ కవాట కందపట్టేతు విశ్వభానసమర్చయేత్ । నిర్మాణార్థంతు బిమ్బానాం శిలాసంగ్రహణం చరేత్ ॥౩౪౧॥ తత్ప్రకార మిహాఖ్యాస్యే శృణు పంకజ సంభవ । రత్న

ప్రతిమా భేద లక్షణమ్.

లోహశిలామృత్స్నా దారుస్ఫటికనిర్మితాః ॥౩౪౨॥ ప్రతిమాష్టవిధా బ్రహ్మన్ కృతా ప్రతిత్రివిధాం విదుః । సంపూర్ణం నిర్మితం బింబం పూర్వపశ్చిమభాగయోః ॥౩౪౩॥ సా చిత్రరూపా విజ్ఞేయా పూర్వభాగవినిర్మితా । అర్ధచిత్రస్వరూపా సా పటభిత్తిస్థలాదిషు ॥ వర్ణైర్వైల్లిఖితా యా సాభాసచిత్రా చతుర్ముఖ । రత్నైర్నిర్మితం బింబం సర్వకామఫలప్రదమ్ ॥౩౪౫॥ స్వర్ణరాజతతామ్రైస్తు లోహజం త్రివిధం భవేత్ । సంపత్కరం స్వర్ణబింబం రాజతీ జ్ఞానదాయినీ ॥౩౪౬॥ సౌభాగ్యదాయినీ తామ్రీ శైలబింబే సితాసితే । జ్ఞానవిత్తయశోదాయి శైలజం శ్వేతమబ్జజ ॥౩౪౭॥ బ్రహ్మణారాధనీయం తద న్యత్సర్వఫలప్రదమ్ । చాతుర్వర్ణ్యస

మార్గాధ్యం పూజ్య తేపంచరాత్రిభిః ॥౩౪౮॥ ప్రశస్తం పర్వతం గత్వా

శిలాసంగ్రహమ్.

శిలాసంగ్రహ మాచరేత్ । తత్రాపి భూగతాత్యాజ్యా దూషితా మపివ
ర్జయేత్ ॥౩౪౯॥ తపస్యంతి ద్విజాయత్ర యత్రసిద్ధా మహర్షయః।
యత్రచండాళ పతిత ప్రతిలోమాదయోనరాః ॥౩౫౦॥ నసంతితత్రుదగ్రిక
ర్మాణ స్తత్ర గృహ్యాశిలావిధే । యజమానాను గుణ్యేషు దినేషుబ్రాహ్మ
ణాన్గురుః॥౩౫౧॥ భోజయిత్వాఽశిషంచాపి వాచయిత్వాథదక్షిణామ్।
వితీర్యతే భ్యస్తదను రథకారైశ్చశిల్పిభిః ॥౩౫౨॥ శిలాసంగ్రహణేయో
గ్యం దేశమాసాద్యశాస్త్రవిత్ । తత్రప్రపాంకారయిత్వాచాంకురా
ర్పణమాచరేత్ ॥౩౫౩॥ నిర్మాయస్థండిలంధాన్యైర్గ కుంభాన్సకరకాన్న
వ । విన్యస్యపరమేష్ఠ్యాఖ్యవిద్యయాకూర్చపల్లవైః ॥౩౫౪॥ అలంకృత్య
విధాయాథ సిద్ధార్థాంశ్చక్రవిద్యయా। వితీర్యతాంస్తుకలశాన్ప్రోక్ష్య
పుణ్యాహవారిణా ॥౩౫౫॥ ప్రదృశ్య చక్రముద్రాంచ మూలమంత్రేణ
దేశికః । మధ్యేతుపరమాత్మానంకరకేచసుదర్శనమ్ ॥౩౫౬॥ ఇంద్రా
దీనుపకుంభేషునైవేద్యాంతంసమర్చయేత్। సమిత్సర్పిఃపుష్పఫలదళైః
పంచభిరప్యథ ॥౩౫౭॥ మూలమంత్రేణ జుహుయాత్పృథగష్టోత్తరం
శతమ్ । చరుణాపినృసూక్తేన జుహుయాత్షోడశాహుతీః ॥౩౫౮॥ సర్పి
షాతత్రజుహుయా ద్వక్ష్యమాణేనవర్త్మనా । వనదేవాన్పర్వతాంశ్చ
గణ్డశైలాం స్తథానపి ॥ ౩౫౯ ॥ శృంగాంశ్చనిర్ఝరానబ్ధీ న్వృక్షాన
ప్యోషధీస్తతః । వనస్పతీజరాయుజ్యాన్నణ్డజాన్స్వేదజానపి॥౩౬౦॥
ఉద్భిదస్సర్వభూతాని తిస్రోపివ్యాహృతీరపి । సమస్తయాచవ్యాహృ
త్యా హుత్వాసంపాత మాచరేత్ ॥ ౩౬౧ ॥ పూర్ణాహుతింతతో
హుత్వా సంపాతం స్పర్శవిద్యయా । విసృజ్య తస్యాం శిలాయాంబ
లిదానం సమాచరేత్ ॥౩౬౨॥ పలలం రజనీచూర్ణం లాజాపూపేచ
రూనపి । పయోదధిఘృతంరంభా ఫలాటూనపియోజయేత్ ॥౩౬౩॥ ద
ద్యాచ్చ సర్వభూతేభ్యో బలిదానం చతుర్ముఖ । సుముహూర్తేశి

లాంవీక్ష్యసిద్ధార్థాక్షంశ్చ క్రివిద్యయా॥౩౬౪॥ యత్ర నపిశాచానాగాశ్చ
రమేత్రతిష్ఠంతినిత్యశః। సర్వేతేఽస్య పగచ్ఛంతుసంనిధత్తాం సదాహరిః॥
౩౬౫॥ వికీర్య చేతిమంత్రేణపునస్సర్వాఖ్యవిద్యయా। దద్యాద్బలింప్రతి
దిశంభూతేభ్యఃకమలాసన ॥౩౬౬॥ పుణ్యాహం వాచయిత్వాథపౌ
ష్యపూరుషవిద్యయా। శిలాంస్పృష్ట్వాథ మూలేన దత్వార్ఘ్యంకమలా
సన ॥౩౬౭॥ అష్టోత్తరశతంకుర్యాన్మూలమంత్రజపంగురుః। ప్రాసా
దానుగుణంకుర్యాత్స్నాత్రపాతంచతుర్ముఖ॥౩౬౮॥ శిలాంభిం వ్యస్థ
పతయోరథకారైస్సమన్వితాః। ఛిన్నావినిపతేద్భూమౌకోణేషుయది
తాంశిలామ్ ॥౩౬౯॥ వర్జయేద్యదిసాస్యత్రగ్రాహ్యాసాలోక్యమందిరమ్।
నిపతేద్యదిసాగ్రాహ్యా తాముద్ధృత్యగురుస్స్వయమ్ ॥౩౭౦॥ మహాకు
మ్భామ్బుభిఃపోక్ష్యతతఃకరకవారిణా। పరిషిచ్యతతోబిమ్బం కల్పయే
త్కమలాసన ॥౩౭౧॥ దేవీనాంచశ్రియాదీనాంబ్రహ్మాదీనాం తథైవచ।
సర్వేషామితరేషాంచశిలాసంగ్రహమాచరేత్ ॥ ౩౭౨ ॥ బ్రహ్మాదీనాం
ప్రవక్ష్యామి శిలాసంగ్రహణేవిధిమ్। యాంయాంమూర్తింసముద్దిశ్య
శిలాసంగృహ్యాలెవిధే ॥౩౭౩॥ తామేవమధ్యమే కుమ్భ ఇంద్రాదీన్దిక్షు
ఘటేషుచ। సుదర్శనంచకరకె సర్వమస్య త్పురాయథా ॥౩౭౪॥ దేవీ
నాంతు శ్రియాదీనా ముద్దిష్టామేవమధ్యమె। ఉపకుంభాష్టకేషుప్రా
గాదిషుయథాక్రమం ॥౩౭౫॥ వాగీశ్వరీం క్రియాంకీర్తిం లక్ష్మీంసృష్టిము
త్కపరం। ప్రహ్వీంసత్యాంచవ్రాహ్మీంచ కరకేచసుదర్శనం ॥౩౭౬॥
యథాపురంతదితరత్తత్తన్మూర్తిం హుతాశనే। ‡శకటాదికమారోప్య
కారుశాయాం నివేశయేత్ ॥ ౩౭౭ ॥ కుర్యాత్ప్రతికృతిస్సమ్యక్శిల్పిన
శ్శిల్పతంత్రవత్। వృశ్చికాదిషుమాసేషు మిథునాంతేషుపద్మజ॥౩౭౮॥

—* దారుసంగ్రహం. *—

దారుసంగ్రహణంకుర్యాచ్ఛిలాసంగ్రహణం తదా। శిలాసంగ్రహ
వద్దేశ మాసాద్యతదనన్తరమ్ ॥ ౩౭౯ ॥ ప్రపాది బలిదానాంతంశిలా

‡ పూర్ణాహుతింతతఃకృత్వాసమ్పాతేనస్పృశేచ్ఛిలామ్। ఇతి పా॥

సంగ్రహవచ్చరేత్ । ఆవాహనంచకుమ్భేషుయజనంచహుతాశనే ॥ ౩౮౦ ॥ పూర్ణాహుతింతతఃకృత్వా సమ్పాతేనస్పృశేత్తరుమ్ । వృక్షస్యనికటంగత్వాగాథామేతాముదీరయేత్ ॥ ౩౮౧ ॥ కర్మణాపూర్వవృత్తేనస్థావరాకారమాశ్రిత । వృణోమివిష్ణోః కమార్థం సర్వసమ్పత్కరంతవ ॥ ౩౮౨ ॥ స్థావరత్వమితోగచ్ఛదివ్యరూపమనుత్తమమ్ । భుక్త్వాభోగాంశ్చవిపులాన్వాసుదేవ ప్రసాదతః ॥ ౩౮౩ ॥ హీనస్మినాహం త్వాం వృక్షకింతుముంచామిజన్మనః । ఇతివృక్ష ముపస్థాయ రక్షోసూక్తేనవేష్టయేత్ ॥ ౩౮౪ ॥ మూలమంత్రేణతదను పూర్వోక్త విధినా గురుః । పలలాద్యైర్బలిందద్యాద్వృక్షంపశ్యన్నితఃపరమ్ ॥ వికిరేదపిసిద్ధార్థాన్నైవంసర్వంపురాయథా । శిల్పిన శ్శిల్పశాలాయాం బిమ్బస్తు పురుషా

బిమ్బనిర్మాణమ్.

కృతి ॥ ౩౮౫ ॥ చతుర్భుజంవాద్విభుజంయజమానేచ్ఛయాథవా । ఆసీనం వాశయానంవాస్థితంవాయానగంతువా ॥ ౩౮౬ ॥ త్రివిక్రమంవిశ్వరూ

చేష్టా.

పంకల్పయేయుర్యథావిధి । చేష్టావికార సహితం కల్పయేయుశ్చశిల్పినః ॥ ౩౮౯ ॥ శయనాసనయానాది భృకుటీకుటిలాదిచ । హస్తపాదప్రవిక్షేప ఆయుధానాంచధారణమ్ ॥ ౩౮౯ ॥ ఉదితాస్తఇమేచేష్టాః సౌ

వికారః,

మ్యక్రోర్యాదయస్తథా । వికార మిహవక్ష్యామి బిమ్బానా మనఘారయు ॥ ౩౯౦ ॥ వర్ణశ్చవదనాద్యంగం వికారా ఏవమాదయః । నిర్వికారంచనిశ్చేష్టం ధ్యాయంతి ప్రణవాత్మకమ్ ॥ ౩౯౧ ॥ సిద్ధాద్యా ఉత్తమాబ్రహ్మ న్తదస్యే కమలాసన । సవికారం సచేష్టంచ ధ్యాయన్తిఖిలువద్మజ ॥ ౩౯౨ ॥ సవికారాదినిర్మేయం తతోర్చా బిమ్బమబ్జజ ।

స్థితంబిమ్బమ్.

వక్ష్యేస్థితస్య బిమ్బస్య మానంమూలస్య తచ్ఛృణు ॥ ౩౯౩ ॥ గర్భద్వారసమంబిమ్బంతదుత్తమముదాహృతమ్ । త్రిపాదంమధ్యమం విద్ధి ద్వారార్ధమధమంవిదుః ॥ ౩౯౪ ॥ స్థితస్యమూలబిమ్బస్యసముచ్ఛ్రాయ

ఆసీనమ్,

ఇహోదితః । ఆసీనస్యాద్యవక్ష్యామి తచ్ఛృణుష్వచతుర్ముఖ॥ ౩౯౫॥
గర్భద్వారం త్రిధాకృత్వాభాగద్వయసమున్నతామ్ । ఆసీనాంప్రతి
మాంకుర్యాత్ప్రకృతిస్సోత్తమామతా ॥౩౯౬ ॥ మధ్యమాతత్రభాగేన

శయానస్య,

తదర్ధేనకనీయసీ। శయానస్యాద్యవక్ష్యామిప్రమాణంకమలాసన॥౩౯౭॥
గర్భగేహాంతరాయామంసమ్యక్షోడశధాభజేత్ । సంత్యజేచ్చతురో
భాగాన్మూర్ధ్నిద్వౌపాదయోరపి ॥౩౯౮ ॥ అవశిష్టైశ్శయానస్యద
శాంశైరుత్తమోన్నతిః । పంచమూర్ధ్నిపరిత్యజ్య పాదయోస్త్రీన్పరి
త్యజేత్ ॥౩౯౯॥ అవశిష్టాష్టభిరంశైశ్శయితుర్మధ్యమోన్నతిః । పా
దయోశ్చతురోభాగాన్మూర్ధ్నిషట్పరివర్జయేత్ ॥౪౦౦॥ అవశిష్టషడం
శైస్తుజఘన్యోన్నతిరబ్జజ ! గర్భగేహోన్నతిర్యావత్తదర్ధం యానము
చ్యతే ॥ ౪౦౧॥ గర్భద్వారోన్నతేరర్ధం బిమ్బంయానగళోపరి। యా

యానారూఢస్య.

నారూఢోన్నతిఃపూర్ణాత్త్రిభాగేనమధ్యమా ॥౪౦౨॥ అధమాస్యా
త్తదర్ధేన విశ్వరూపవిధింశృణు । ఉన్నతింగర్భగేహస్యభక్త్వాద్వార

విశ్వరూపం.

శధోపరి ॥ ౪౦౩ ॥ భాగమేకంపరిత్యజ్యపీఠేభాగద్వయంతథా । ఉత్త
మోవిశ్వరూపస్యమధ్యమోన్నతిరుచ్యతే ॥ ౪౦౪ ॥ ఊర్ధ్వం భాగద్వ
యంత్యక్త్వాఅధోభాగత్రయంతథా। భాగైస్తుసమభిశ్శిష్టైర్వైశ్వయ
మ్మధ్యమోన్నతిః ॥ ౪౦౫ ॥ ఊర్ధ్వంత్రయంతథాధశ్చశిష్టైష్షడ్భిఃకనీ

త్రివిక్రమః,

యసీ । లోకాక్రమణరూపస్యచైవమున్నతిరబ్జజ ॥ స్థితేదేవేస్థితాదేవ్య
ఆసీనశ్చేత్తథైవతాః ॥౪౦౬॥ స్థితస్యదేవ్యఆసీనాః ఆసీనస్యస్థితాథవా।
శయానాదిషుదేవేషుఆసీనావాస్థితాథవా ॥ ౪౦౭ ॥ యోషితాంపర
తంత్రాణాం నాన్యాచేష్టా విధీయతే । యానారూఢేతుదేవేశేదేవ్యో

దేవ్యః

త్సంగగతాయవి ॥౪౦౮॥ యానారూఢాస్తదా దేవ్యోనపరత్ర చతు
ర్ముఖ । ద్విభుజాస్సాన్యవక్త్రాస్తాఃపరతంత్రేహియోషితః ॥ ౪౦౯॥
ఆసీనావాస్థితాయద్వాద్విభుజాదేవయోషితః। పరతంత్రేకల్పనీయాః
దేవసర్వాంగసమున్నతాః ॥౪౧౦॥ తాపత్న్యోస్వతిబర్హిష్మాన్స్వతంత్రే
దేవయోషితామ్ । యానస్కంధోపరిష్టాంవా శయానాంవాస్థితాం త
థా ॥ ౪౧౧॥ చతుర్భుజాంద్విహస్తాంవా స్వతంత్రే పరికల్పయేత్ ।శ

శయనభేదాః

యితుర్మూలబేరస్యశయనంతుచతుర్విధమ్ ॥ భోగం యోగంచసంహా
రం సృష్టిసంజ్ఞంచతుర్ముఖ । అనంతభోగశయనే ద్విభుజోవా చతు
ర్భుజః ॥౪౧౩॥ శ్రీవత్సాంకప్రసన్నాస్య శ్రీధరణ్యోశ్చియోధ
వా। విన్యస్యోత్సంగయోఃపాదౌసుఖంశేతేథవాస్వయమ్॥౪౧౪॥ శ్రీ
మహ్యావయవాసాశ్రిత్యాబాహుమూలంసమాశ్రితా । దేవస్యశేషశయ్యా
యామర్చనాపీఠపార్శ్వయోః॥౪౧౫॥ బ్రాహ్మోద్యాభిత్తిదేశేవాగన్ధర్వా
దేవయోషితః। దేవస్యభోగశయనమిదంయోగాహ్వయంశృణు ॥౪౧౬॥
శేషేశయానో దేవేశో ద్విభుజోవాచతుర్భుజః । శ్రీవత్సాంకప్రస
న్నాస్యోయోగమేకస్సమాస్థితః ॥౪౧౭ ॥ శ్రీమహ్యావయవాలక్ష్మ్యర్చ
నాపీఠపార్శ్వయోః । బద్ధాంజలిఃఖగేశశ్చబ్రహ్మాద్యాశ్చ తపోధనాః॥
పరితఃఖలుసేవంతేశయనంయోగసంజ్ఞితమ్ । అనంత భోగశయనే బ
హుమస్తకమణ్డితే ॥౪౧౯॥ చతుర్హస్తోష్టహస్తోవాభ్రుకుటీ కుటిలా
ననః । దంష్ట్రాకరాళవదనశ్చక్రాద్యాయుధలాంఛితః ॥౪౨౦ ॥ ఏక
ఏవస్వయంశేతేశయనేతిభయంకరః । అర్చనాపీఠికాపార్శ్వే శ్రీర్వాల
క్ష్మీఃఖగేశ్వరౌ ॥ కృతాంజలిపుటౌప్రహ్వా సంహారశయనాహ్వయమ్।
సృష్ట్యాఖ్యశయనంవక్ష్యేశృణుత్వంకమలాసన॥ శేషేశ్వత్థదళేయద్వాబా
లభూషణభూషితః । అళకైస్సుప్రసన్నాస్యో బాలోనీలాంబుజప్రభః॥
పీయూషసాగరేరమ్యే సుఖంశేతేజగత్పతిః । సనాళనాభికమలేబ్రహ్మా

బద్ధాంజలిర్భవేత్ ॥౪౨౪॥ ఏతత్సాన్నిత్యసంప్రాప్తిశయనంత్రివిక్రమమితశ్శృణు। చతుర్భుజోవాద్విభుజ స్సవ్యంపాదంమహీతలే॥౪౨౫॥ మస్తకేసురరాజ్యంచ పాదంసవ్యేతరందివి। విన్యస్య యాచతేభూయ స్సవ్యేతరకరేణతమ్ ॥౪౨౬॥ ధరణీం దేహిదేహీతి ఏషఏవ త్రివిక్రమః। కల్ప

యానాధిరూఢః.

యేద్వైనతేయస్యస్కంధోపరిజగత్పతిమ్ ॥౪౨౭॥ సఏవయానారూఢస్స్యాదితశ్చత్రివిక్రమః। ద్విహస్తమేకకర్ణంచ చతుర్దిక్షు చతుర్ముఖ ॥౪౨౮॥ వాసుదేవాదివదనం ప్రాగాదిషుయథాక్రమమ్। వాసుదేవా

విశ్వరూపీ.

ననాదూర్ధ్వం దేవానాంవదనాన్యపి ॥౪౨౯॥ ఋషీణాంవదనానిస్యుస్సంకర్షణముఖోపరి। ప్రద్యుమ్న వదనాదూర్ధ్వం దైత్యరక్షోముఖాన్యపి ॥౪౩౦॥ అనిరుద్ధ ముఖాదూర్ధ్వం నాగగంధర్వకిన్నరాః। తత్తన్ముఖానాముపరి వివిధాన్యాననాన్యపి ॥౪౩౧॥ పిశాచాజగరవ్యాఘ్రనరపక్షిముఖాన్యపి। క్రమేణకల్పనీయానితత్తదూర్ధ్వంపునః పునః॥౪౩౨॥ కంఠాధోదేశమారభ్య పాదాంతంపురుషస్థితః। విశ్వమూర్తిరియంబ్రహ్మన్కథితకకమలాపతేః ॥౪౩౩॥ ప్రాకార మిహవక్ష్యామి

స్వతంత్ర పరతంత్ర భేదః.

స్వతంత్రపరతంత్రయోః। కర్షణాదిక్రియాపూర్వం విమానేగర్భమన్దిరే ॥౪౩౪॥ సర్వావరణభూయిష్ఠే బలిపీఠాదిసంయుతే। ప్రతిష్ఠితస్స్వతంత్రస్స్యాత్పరివారసమేధితః ॥౪౩౫॥ తదావరణశోభార్థంస్వతన్త్రావరణేషుచేత్। పరతంత్రం విజానీయాద్గ్రామేచేద్వాస్తుదేవతాః ॥౪౩౬॥ స్వతంత్రఏవజ్ఞాతవ్యో గ్రామమధ్యేప్రతిష్ఠితః। అన్యత్రి

కర్మార్చాదిబేరాణి.

పరతంత్రస్స్యాదితశ్శృణుచతుర్ముఖ ॥౪౩౭॥ కర్మార్చాచోత్సవార్చాచ బల్యర్చాచతథైవచ। స్నానార్చాతీర్థయాత్రార్చా శయనార్చేతి షట్క్రమాత్ ॥౪౩౮॥ షడ్భిఃప్రకృతిభిఃపూజా సోత్తమా కమలాసన।

తిసృభిర్మధ్యమాపూజా జఘన్యాచాద్యమాత్రయా ॥ ४३౯ ॥ ఏకబేరవి
ధానేషుకర్మార్చాస్నపనాహ్వయా । నేష్యతేహితయోశ్శకర్మమూల
బేరేసమాచరేత్ ॥४४०॥ మూలబేరసముఖ్యాప్రియం దశధావిభజేత్పు
రా। కల్పయేదేకభాగేనకర్మార్చాంకమలాసన ॥४४౧॥ బల్యర్చాతీర్థ
యాత్రార్చా శయనోత్థానకౌతుకమ్। కర్మార్చాసంమితోర్ధ్వాప్రియం క
ల్పయేచ్ఛిల్పవిత్తమః॥४४౨॥కర్మబింబసముత్సేధాత్రిగుణశ్శిష్టయోర్ద్వ
యోః । స్నపనస్యోత్సవార్థస్య ప్రమాణంకమలాసన ॥ ४४३ ॥ స్థాన
యానాసనవిధాధ్రువబింబేయథాక్రమమ్।కర్మార్చాదీనితద్వత్స్యుర్ధ్రు
వేతుశయనేపునః ॥४४४॥ తిష్ఠేద్వాసీతవా కామం శయనంత్రత్రనేష్య
తే। నిత్యోత్సవార్థబింబేయత్సర్వత్రైవస్థితంభవేత్॥४४౫॥ సదేవికే
ధ్రువేబింబేషట్కార్మాదితథాభవేత్ । దేవీభ్యామేకయాయద్వా తాని
శిల్పీప్రకల్పయేత్ ॥ ४४౬ ॥ ఔత్సవంబింబమథవా దేవీభ్యామేకయాథ
వా । సదేవికేధ్రువేబింబేనౌత్సవంస్యాదదేవికమ్ ॥४४౭॥ అదేవికేధ్రు
వేబింబే ఔత్సవంస్యాత్సదేవికమ్ । నాదేవికంప్రకుర్వీతబింబంకుత్రచి

ద్వారపాలలక్షణమ్.

దౌత్సవమ్ ॥४४౮॥ చతుర్భుజాన్వాద్విభుజాన్ద్వారపాలాన్ప్రకల్ప
యేత్ । ధ్రువబేరసమానూప్రైర్బిభ్రాణాం స్తర్జనీంకరే॥४४౯॥కుర్యా
ద్గర్భగృహద్వారే చండంయామ్యేతదుత్తరే। ప్రచండంచాథసంకల్ప్య
శిల్పిభిరర్ధసద్మని ॥४౫౦॥ శంఖచక్రోత్తమాంగౌ ద్వావంతర్మండలసం
జ్ఞకే । జయశ్చవిజయశ్చోభౌ వంతాగారస్యవైశృణు ॥४౫౧॥ చతు
ర్ముఖసత్సుద్వారేషు ద్వారపాలానిహాశృణు । అంతహారస్య పూర్వ
స్యద్వారిపద్మగదాధరః॥४౫౨॥దక్షిణస్యాంతథాఖడ్గశార్ఙ్గిణౌద్వాప్రక
ల్పయేత్ । ప్రతీచ్యాం కల్పయేద్వజ్రి ముసలాయుధ ధారిణౌ ॥४౫३॥
పాశాంకుశాయుధధరావుత్తరస్యాంప్రకల్పయేత్ । మధ్యాంతహార
రసంజ్ఞస్య ప్రాకారస్య చతుర్ష్వపి ॥ ४౫४ ॥ ధాతారంచ విధా
తారం తతోభద్రసుభద్రకౌ । కృతాంతమసురధ్వంసం కుబేరాఖ్యంకుశే

రకమ్ ॥౪౫౫॥ మర్యాదావరణేబ్రహ్మ న్ద్వాషట్ప్రాగాదిషుకల్పయేత్ ।
దుర్జయంప్రబలంవిశ్వ భావనంపుష్పకంతతః ॥ ౪౫౬ ॥ సంభవంప్రభ
వంచాపి సుశోభనసుభద్రకౌ । పంచమావరణేపర్యా త్ప్రాగాదిషు
యథాక్రమమ్ ॥౪౫౭॥ కుముదం కుముదాక్షంచ పుండరీకంచ వామ
నమ్ । శంకుకర్ణంసర్వనేత్రం సుముఖంసుప్రతిష్ఠితమ్ ॥౪౫౮॥ వైష్ణ

విష్ణుపార్షదాః.

వాఃపార్షదాస్సర్వే భ్రుకుటీకుటిలాననాః । ఫణికంకణమాలాఢ్యాః

ఏకావరణే పరివారాః.

ద్విహస్తాఃకుటిలేక్షణాః ॥ ౪౫౯ ॥ ఏకావరణగేహస్య పరివారక్రమం
శృణు । నృత్తార్థమంటపేయద్వాతథైవాస్థానమంటపే ॥౪౬౦॥ దేవ
స్యాననమాలోక్య కల్పనీయోవిహంగరాట్ । గోపురోత్తరసాలేతుద్యు
మణింపరికల్పయేత్ ॥౪౬౧॥ తద్దక్షిణే నిశానాథ మాగ్నేయే మీనకేత
నమ్ । స్వయంభువందక్షిణస్యాంనైఋతేవారణాననమ్ ॥౪౬౨॥ వారు
ణ్యాందిశికల్పేరస్కందం కాత్యాయనీసుతమ్ । మారుతేకల్పయేద్దు
ర్గాముత్తరస్యాంధనాధిపమ్ ॥౪౬౩॥ అథశంకరమీశానే క్షేత్రపాలం
పకల్పయేత్ । సోమేశానాంతరేదేశే విష్వక్సేనంప్రకల్పయేత్॥౪౬౪॥
అంగణేదక్షిణేసప్తమాతౄన్నైఋతేశ్రియమ్ । ఇంద్రాదయో లోకపా
లాస్స్వస్వసుదిశాస్వపి॥౪౬౫॥ కల్పయే ద్గోపురస్యాంత బహి

అంతర్హారధామ్ని.

ర్వాబలిపీఠికామ్ । అంతర్హారాహ్వయేధామ్ని విశేషమవధారయ॥

ప్రథమావరణే.

ప్రథమావరణేబ్రహ్మ న్గోపురస్యోత్తరస్థలే । పురుషం దక్షిణేతస్య కల్ప
యేదచ్యుతంతతః ॥౪౬౬॥ ఆగ్నేయేతు హయగ్రీవం యామ్యేసంకర్ష
ణంతతః । వరాహంనైఋతేభాగే ప్రద్యుమ్నంపశ్చిమేతతః ॥ ౪౬౭ ॥
వాయావనంతంసౌమ్యేతు హ్యనిరుద్ధం ప్రకల్పయేత్ । నృసింహమీశ
కోణేచపీఠికాసుతథాంగణే॥౪౬౮॥ చక్రీచముసలీశంఖీ ఖడ్గీచైవగదా

అంతర్హారే.

ధరః । శార్ఙ్గీ పద్మీ తథా వజ్రీ పూజ్యాస్సర్వే స్త్రధారిణః ॥౪౭౦॥ ఏకా
వరణమాత్రే తు యేయే పూర్వ ముదీరితాః । ద్వితీయా వరణే సర్వే కల్ప

మధ్యాంతహారే.

నీయా యథావిధి ॥౪౭౧॥ మధ్యాంతహారసాలస్య గోపురోభయపా
ర్శ్వయోః । సూర్యాచంద్రమసౌ కల్ప్యా వేవం సర్వత్ర పద్మజ ॥౪౭౨॥
మధ్యేగ్నియమయోస్సూర్యాద్యావశ్వా ప్రికల్పయేత్ । తథైవ యమ
నైఋత్యోరంతరష్టవసూనపి ॥౪౭౩॥ మధ్యే వరుణనైఋత్యోస్తథా పితృగ
ణానపి । వాయుమారుతయోర్మధ్యే విశ్వేదేవాన్ప్రకల్పయేత్ ॥౪౭౪॥
సౌమ్యమారుతయోరంతర పూజ్యాస్సప్తర్షయస్తథా । సౌమ్యేశా
నాంతరే బ్రహ్మపుత్రానేకాదశ పృథక్ ॥౪౭౫॥ తత్రైవ క్షేత్రపాలో

మర్యాదాయామ్.

పిపీలేషుకుముదాదయః । మర్యాదాయాం మహత్యాంచ మధ్యాంత
హారసంస్థితాన్ ॥౪౭౬॥ కల్పయేదం గణే స్థానే విశేష మవధా
రయ । ఉపేంద్రగ పౌష్కృతగ పుణ్యాః పుష్కరో విశ్వభావనః ॥౪౭౭॥

మహామర్యాదాయామ్.

అసురద్యుః కృతాంతశ్చ భూతనాథోష్టమస్స్మృతః । చరమావరణే బ్రి
హ్మన్వితా సుయథాక్రమమ్ ॥౪౭౮॥ విష్వక్సేనో విశ్వకృద్విశ్వం విశ్వాత్మా
విశ్వలోచనః । విశ్వపాదో విశ్వభుజః అష్టమో విశ్వకర్మకృత్ ॥౪౭౯॥

మహాపీఠమ్.

ద్వితీయేవా తృతీయేవా చతుర్థేవాఖిలాధిపమ్ । మందిరాభిముఖం కు
ర్యాత్పృష్ఠతస్తస్య కల్పయేత్ ॥౪౮౦॥ బలిపీఠాంతదుభయోరంతస్తం

ధ్వజస్తంభః.

భం ధ్వజాహ్వయమ్ । స్తంభస్స్యద్గోపురాయామో విమానాయామ ఏ
వవా ॥౪౮౧॥ ఆస్థానమంటపాయామః అగ్రపట్టీత్రయాన్వితః । ధ్వజ
యష్టిసమాయుక్తః పట్టఘంటారవాంచితః ॥౪౮౨॥ వేదికోపరితం

→※ మహానసమ్. ※←

స్తమ్భం స్థాపమేన్మందిరాననమ్ । ప్రథమాది చతుర్థాంతే ష్వాగ్నే య్యాం దిశికల్పయేత్ ॥౪౭-౩॥ పాకార్థంమణ్డపంబ్రహ్మాన్ ధూమనిర్యాణసంయుతమ్ । ఖసూరికాసమాయుక్తందీర్ఘచుల్యాసమన్వితమ్॥ మధ్యేతస్య మహాకుణ్డంనిత్యహోమాయ కల్పయేత్ । ద్వారం ప్రకల్పయేత్తస్య మధ్యేవాయుజలేశయోః ॥ ౪౭-౪ ॥ కల్పయేత్తత్ర కమలాం ప్రాఙ్ముఖీం వారుణస్థలె । అంతర్వాథ బహిస్తస్య కూపమేకం ప్రకల్ప

→※ ధాన్యాగారమ్. ※←

యేత్ ॥౪౭-౬॥ ధాన్యాగారంప్రకుర్వీత చాగ్నేయ్యాందిశిసద్మనః । దక్షిణోత్తరవారుణ్యాంరూపస్థానంప్రచక్షతె ॥౪౭-౭॥ కల్పయేత్సైన్యదిగ్భాగే ధనాగారంచతుర్ముఖ । ఐశేకోణేసరస్వత్యా వాద్యాగారం ప్రచక్షతె ॥౪౭-౮॥ ఛత్రిచామరవస్త్రాది భవనందక్షిణాదిశి । భుక్తిస్థానంద్విజాతీనాంముత్తరస్యాంప్రకల్పయేత్ ॥౪౭-౯॥ దేవాభరణశాలాంతు వారుణ్యాం దిశికల్పయేత్ । ఊమపుష్ప సుగన్ధానాం భవనం మరు

→※ యాగశాలా. ※←

తోదిశి ॥ ౪౮-౦ ॥ నైఋత్యాంకారుశాంకుర్యాదాగ్నేయ్యాంయాగమణ్డపమ్ । సమధ్యవేదికంకుర్యాచ్చతుష్కుణ్డసమన్వితమ్ ॥౪౮-౧॥ పఞ్చకుణ్డాన్వితంయద్వాఉత్సవార్థంచతుర్ముఖ।చతుర్ద్వారసమాయుక్తం యద్వాద్వారైకసంయుతమ్॥౪౮-౨॥ కించిదాగ్నేయమాశ్రిత్యకల్ప్య వాహనమణ్డపః । ఏవమాదీని చాన్యానివిచిత్రాణిప్రకల్పయేత్॥౪౮-౩॥

→※ మత్స్యాదిమూర్తీనాం. ※←

మత్స్యాదిసర్వమూర్తీనా మవతారానుగుణ్యతః । తత్తద్దేవీ పరీవారైగకల్పయేద్బిమ్బమన్దిరె ॥ ౪౮-౪ ॥ సర్వేషాం విష్ణుభక్తానాం మందిరాణిప్రకల్పయేత్ । దిఙ్మూర్తి రహితాన్యేవ బిమ్బంచాపి సుజద్వ

→※ గృహార్చా. ※←

యమ్ ॥ ౪౮-౫॥ గృహార్చాయాఃప్రవక్ష్యామి నిర్మాణవిధిమబ్జజ । గృ

హాస్యమారుతేభాగేనైఋత్యాం వాస్యమందిరమ్ ॥౪౯౭॥ హస్తద్వయ
సమాయామం మూలబిమ్బం ప్రకల్పయేత్ । తత్రపాదం భవేన్మధ్యః
తదన్యదితరద్భవేత్ ॥ ౪౯౮ ॥ మూలబిమ్బ త్రిధాకృత్వా భాగేనైకేన
కల్పయేత్ । ఔత్సవంపూజయేద్యద్వా సాలగ్రామంసమర్చయేత్ ॥౪౯౯॥

సాలగ్రామమ్.

సాలగ్రామశిలాయత్ర పూజ్యతేకమలాసన । తస్మాత్క్రోశ ద్వయంపుణ్యక్షేత్రమిత్యవధారయ ॥౪౯౯॥ భిన్నావా స్ఫుటితా యద్వాచక్రయుక్తాశిలాయది । పూజనీయాప్రయత్నేన భుక్తిముక్తిఫలప్రదా ॥ ౫౦౦॥ నావాహనంనప్రతిష్ఠానశాంతిర్నైవ నిష్కృతిః । దుగ్ధేనస్నాపయేద్భ్రష్టాస్స్పర్శాద్యైర్దూషితాయది ॥౫౦౧॥ పూజయిత్వాప్రయత్నేనభుక్తింముక్తించ విన్దతి ॥ ... ... ॥౫౦౨॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే బ్రహ్మోపదేశే మందిర నిర్మాణాధ్యాయో నామ షష్ఠోధ్యాయః.

అథ సప్తమాధ్యాయ ప్రారమ్భః.

ప్రతిష్ఠావిధిః.

ఉక్తోమందిర నిర్మాణ విధిఃకమలసమ్భవ । వివిధానాం ప్రతిష్ఠానాం విధిమత్ర బ్రవీమ్యహమ్ ॥ ౧ ॥ ప్రతిష్ఠాదివసాత్పూర్వం ద్వాదశాహేనవేహ్నావా । సప్తమేపంచమేయద్వాతృతీయేహ్నిచతుర్థకే ॥౨॥

వపనమ్.

ఉత్సవారమ్భదివసాత్సప్తమే పంచమేహ్నివా । గురువ్రతేషు స్నపనే ప్రాయశ్చిత్తాఖ్యకర్మసు ॥౩॥ వేదవ్రతేషుచతుర్షుప్రారమ్భేయాగకర్మణామ్ । వసుధాసంగ్రహేకాలే శిలాదారుపరిగ్రహే ॥౪॥ శంకుస్థాపనకాలేచ ధ్వజారోహణకర్మణి । వివిధాసుప్రతిష్ఠాసు బాహ్యాభ్యంతరకర్మసు ॥ ౫॥ ఆచార్యత్వేకృతేకర్తా వపనస్నానమాచరేత్ । వప

మృత్సంగ్రహణమ్.

నేనవినాకర్మణా యది తస్మిన్న ఫలం భవేత్ ॥౬॥ ఆచార్యో వపనస్నాతో మృత్సంగ్రహణమాచరేత్ । వివిక్తం దేశమాసాద్య ప్రహాన్తత్ర ప్రకల్పయేత్ ॥౭॥ గోమయేనానులిప్యైనాం భూషయేన్మాలికాదిభిః । సుధా

పంచాంగభూషణమ్.

చూర్ణైరలంకృత్య గురుః పంచాంగభూషణః ॥౮॥ హారోపవీతకటకకేయూరాంగుళిభూషణమ్ । పంచాంగభూషణమిదం కథితం కమలాసన ॥ ధృతోర్ధ్వపుండ్రరచనస్సుప్రక్షాళితపత్కరః । పవిత్రపాణిశ్శుద్ధశ్చ త్రిరాచమ్య తతః పరమ్ ॥౧౦॥ అభ్రిఙ్ఖనిత్రం సంప్రోక్ష్య వేష్టయేన్నవవాససా । ప్రాఙ్ముఖో దఙ్ముఖో యద్వా ఉపవిశ్యాసనే శుచిః ॥౧౧॥ సంకల్ప్యాసూన్సమాయమ్య భూతశుద్ధిం సమాప్య చ । కృత్వా మానసయాగాంతం పుణ్యాహం వాచయేత్తతః ॥౧౨॥ ఖనిత్రం విష్ణుగాయత్ర్యా భువం సాదర్శనేన చ । సంప్రోక్ష్య విలిఖేత్పశ్చాద్భువం భూమ్యాం యథావిధి ॥౧౩॥ నవతాలేన మానేన శంభుదిఙ్న్యస్తమౌళికామ్ । నైఋతన్యస్తచరణామూర్ధ్వవక్త్రాం సిరామయామ్ ॥౧౪॥ తతో దర్భైః పరిస్తీర్య కూర్చేన ధరణీం స్పృశన్ । భూమిర్భూమ్నేతి సూక్తేన బ్రాహ్మణై రపి జాపయేత్ ॥౧౫॥ తత్ర భూమిం సమావాహ్య షడంగన్యాసమాచరేత్ । దర్శయేత్సూకరీం ముద్రాం భువమర్ఘ్యాదిభిర్యజేత్ ॥ ౧౬ ॥ ఇంద్రాదీన్పరితోభ్యర్చ్య పరమాన్నం నివేదయేత్ । తతో ముఖే చ బాహ్వోశ్చ వక్షసి స్తనయోరపి ॥౧౭॥ జఠరే చ తతో మధ్యే తతోపి జఘనాంఘ్రిషు । వేదవాద్యేషు ఘుష్టేషు ఖనిత్రేణ గురుస్స్వయమ్ ॥౧౮॥ ఖాత్వా వరాహమన్త్రేణ లోహజే వైత్రజే థవా । భాజనే మూలమంత్రేణ సంగృహ్యస్త్రేణ వాససా ॥౧౯॥ ఆచ్ఛాద్య మూర్ధ్ని విన్యస్య వేదవాద్యసమన్వితః । స తూ

అంకురార్పణమ్.

ర్యఘోషం ప్రవిశేదంకురార్పణమణ్టపమ్ ॥౨౦॥ స్నాతఃక్షౌమాదివసనస్సోష్ణీషో గన్ధమాల్యవాన్ । పంచాంగభూషణైర్యుక్తః పాదౌ హస్తౌ వి

శోధ్యచ॥౨౧॥ పవిత్రపాణిరాచాంతో గోమయ లేపితంగురుః।పుణ్యా
హవారిణాప్రోక్ష్య వేదికాయాం చతుర్ముఖ ॥౨౨॥ ప్రాగాయతాని
చత్వారి తిర్యక్త్వావంతిపాతయేత్। చందనాద్యాక్తాని సూత్రాణి నవపా
త్రాస్సపదంభవేత్ ॥ ౨౩॥ పాత్రాస్పదేషుసర్వేషుధాన్యైస్స్థణ్డిలకల్ప
నమ్ । సంక్షాళ్యపాలికాస్సర్వాః బిలమూలానిపద్మజ ॥౨౪॥ అవరుద్ధ
కుశైగకాశైరూర్ధ్వాణమశ్వత్థ పల్లవమ్ । బధ్వామృద్భిః పూరయిత్వా
వాలుకాభిస్తదుచ్ఛ్రితైః ॥ ౨౫ ॥ తదూర్ధ్వేణం గోమయైశ్శుష్కైరంగపాలి
కాసుప్రపూరయేత్। ప్రాగాదీశానపర్యంతమష్టాపురుషవిద్యయా॥౨౬॥
సంస్థాప్యపాలికామధ్యేసోమకుమ్భంసమర్పయేత్ । పాలికాస్సోమకుం
భంచ వాససావేష్టయేత్పృథక్ ॥౨౭॥ పూరయేదపితంకుమ్భం గంధక
ర్పూరవారిభిః । కూర్చపల్లవసంయుక్తం శరావేణపిధాయతమ్ ॥౨౮॥

నవధాన్యమ్.

సర్వాణ్దర్భైణః పరిస్తీర్య బీజావాప మథాచరేత్ । తిలముద్గ యవ
వ్రీహి మాషగోధూమసర్షపాః ॥ ౨౯ ॥ చణకో రాజమాషశ్చ ధా
న్యాని నవచాహరేత్ । విన్యస్య నూతనేపాత్రే సంక్షాళ్య పయసాగ
వామ్ ॥౩౦॥ స్థణ్డిలే స్థాపయేత్పాత్రం కుశైస్సంస్తీరయేత్తతః । అవా
హనాచర్చనంకుర్యాత్ పాత్రేస్మిన్మూలవిద్యయా ॥ ౩౧ ॥ ద్వారతో
రణకుంభాంశ్చ ధ్వజాంశ్చాభ్యర్చ్య దేశికః । నవేన వాససాచ్ఛాద్య
సోమకుంభే తతఃపరమ్ ॥ ౩౨ ॥ సోమమావాహ్య చాభ్యర్చ్య పుణ్యా
హం వాచయేత్పునః । పాలికాసుచసర్వాసు విష్ణుమావాహ్యపూజ
యేత్ ॥ ౩౩ ॥ సదస్యైస్తైరనుజ్ఞాతో ద్వాదశాక్షరవిద్యయా । బీ
జావాపంతతఃకృత్వా మూర్ధానమితిమంత్రతః ॥౩౪॥ మృద్భిరాచ్ఛాద్య
తాస్సర్వా ఇమంమేవరుణేత్యృచా । సోమకుంభోదకైస్సిచ్య పిధా
నైశ్ఛాదయేచ్ఛతాః ॥౩౫॥ క్ష్ణామవసానాంతం సోమకుంభార్చనం
చరేత్ । నివేదయన్మహాన్నంచ పాలికానాంచపద్మజ ॥౩౬॥ నక్తంది
వంమహాదీపమనిర్వాణంప్రకోపయేత్ । కుముదాది గణేభ్యోపి బలి

ధానంసమాచరేత్ ॥ ౩౭ ॥ పాలికాస్వష్టసుబ్రీహీన్సేచయేచ్చనిశా
జలమ్ । యజమానోఽగురుంసమ్యగర్చయేదంకురార్పణే ॥ ౩౮ ॥ కర్తా

మందిరసంస్కారః.

ర్త్వాదిషుచేరేషు నిర్మితేషుయథావిధి । రత్నన్యాసంపీఠికాయాంకారయి
త్వాథశిల్పిభిః ॥ ౩౯ ॥ ఉన్మీలయిత్వానేత్రాణి శిల్పినశ్చధనాదిభిః । తో
షయిత్వాతతోబ్రహ్మన్ ధామ్నోన్తర్బహిరబ్జజ ॥ ౪౦ ॥ మార్జనాలే
పనాద్యైశ్చ శోధయిత్వాసమంతతః । ప్రజ్వాలితైర్దర్భపుంజైః ప
ర్యగ్నికరణంచరేత్ ॥ ౪౧ ॥ పవమానాదిభిస్సూక్తైః ప్రోక్షయేత్పంచగ
వ్యతః । దీపానుద్దీపయేద్బ్రహ్మన్గోఘృతేనసమంతతః ॥ ౪౨ ॥ ధూపద్ర
వ్యైర్గంధకాష్ఠైర్ధూపయేదఖిలంగృహమ్ । దూర్వాక్షత సుధాచూ

శాంతిహోమః.

ర్ణైస్థాపయేత్సర్వత్రమండయేత్ ॥ ౪౩ ॥ అపరాహ్ణేతుసంప్రాప్తేశాంతి
హోమంసమాచరేత్ । బింబప్రాసాదపీఠానాం ప్రమాణానాం చతు
ర్ముఖ ॥ ౪౪ ॥ న్యూనాతిరేకజనిత దోషశాంత్యై యథావిధి । పుణ్యా
హంవాచయిత్వాదౌ ప్రతిష్ఠాప్యహుతాశనమ్ ॥ ౪౫ ॥ భూరాదిసప్త
భిర్మంత్రైస్సాత్తుకైశ్చశమీదళైః । పృథక్పృథక్ఛతంహుత్వా చరుణా
షోడశాహుతీః ॥ ౪౬ ॥ పుంసూక్తఋక్భిర్జుహుయాత్పంచోపనిషదాత
తః । ప్రత్యేకంపంచభిర్మంత్రైరాజ్యేనశతమాహుతీః ॥ ౪౭ ॥ ప్రతిమా
సన్నిధావేవం తతఃపూర్ణాహుతించరేత్ । నమస్తుభ్యంభగవతే జాత
వేదస్వరూపిణే ॥ ౪౮ ॥ నారాయణాయ హవ్యస్య కవ్యస్యచయథాత
థమ్ । హోత్రేయష్టవ్యదేవానా మాత్మనేపరమాత్మనే ॥ ౪౯ ॥ సన్ని
ధత్స్వచిరందేవప్రతిమాయాంహుతాశనః । ప్రాంజలిస్సన్నుపస్థాయ
మంత్రేణానేనపావకమ్ ॥ ౫౦ ॥ ప్రణిపత్యసదర్భేణవాససాప్రతిమాం
తతః । అచ్ఛాద్య మూలమంత్రేణ చోత్తర్యం తేనదాపయేత్ ॥ ౫౧ ॥
అర్ఘ్యపాద్యాదిదీపాంతంవిష్ణుగాయత్రియాచరేత్ । స్వస్వమంత్రై
స్తదన్యేషామావాసాదికమాచరేత్ ॥ ౫౨ ॥ తతోజలాధివాసాదిప్రతి

ప్రతిసరబంధనమ్.

ష్ఠాంతక్రియాత్మనామ్ । సిద్ధ్యర్థం కర్మణాం కుర్యాత్కరే కౌతుకబన్ధ
నమ్ ॥౫౩॥ కుర్వీత స్వర్ణసూత్రాణి యద్వా తన్తుమయాని వా । స్వర్ణా
దిపాత్రే ధాన్యేషు నిధాయాచ్ఛాద్య వాససా ॥ ౫౪ ॥ పుణ్యాహవారిభిః
ప్రోక్ష్య దేవబింబపురో భువి । సుదర్శనషడర్ణేన సప్తవారం జపే
త్తతః ॥౫౫ ॥ సంపూజ్య తంతూన్ బింబం చ దేశికః కరయోర్ద్వయోః ।
అంగుష్ఠానామికాభ్యాం తాన్ గృహీత్వా గంధరేణుభిః ॥౫౬॥ త్రివ్యం
బకర్పసమాలిప్య విశ్వేత్రాత్రేతి మంత్రతః । అథవా మూలమన్త్రేణ బధ్నీ
యాత్కౌతుకం కరే ॥౫౭॥ పుంసాం దక్షిణహస్తే చ యోషితామితరే
కరే । బింబానాం కౌతుకం బద్ధ్వా శతమస్త్రమనుం జపేత్ ॥౫౮॥ యో
బ్రహ్మా బ్రహ్మణ ఇతి కుర్యాత్తత్రాభిమంత్రణమ్ । బృహత్సామేతి మంత్రే
ణ ధూపపాత్రస్థభస్మనా ॥ ౫౯ ॥ రక్షాం కృత్వా తతోఽర్ఘ్యాద్యైరర్చ
యిత్వా నివేద్య చ । స్వస్యాపి దక్షిణే హస్తే బద్ధ్వా ప్రతిసరం తతః ॥ ౬౦॥

జలాధివాసః.

ద్వాదశాక్షరమంత్రేణ ప్రణమేద్దణ్డవత్క్షితౌ । కారయేన్మృణ్మయే బిం
బే వర్ణలిప్తేపి దారుణి ॥౬౧॥ పటే వా దర్పణే యద్వా భిత్త్యాం వా చిత్రి
తే హరౌ । ఇత్యాదిషు న కర్తవ్యం సాక్షాత్తోయాధివాసనమ్ ॥౬౨॥ ఏవ
మాదిషు కుర్వీత ఛాయాఖ్యాంబునివాసనమ్ । రత్నశైలజదారూణాం

ఛాయావిధిః.

లోహజానాం చతుర్ముఖ ॥౬౩॥ సాక్షాద్దేవజలావాస స్తత్రచ్ఛాయాక్వ
చిద్భవేత్ । విధిం ఛాయాధివాసస్య శృణు వక్ష్యామి సాంప్రతమ్ ॥౬౪॥
దేవస్య పురతో భూమౌ స్థండిలే ధాన్యకల్పితే । జలద్రోణీం కటాహం వా
లోహజం వాథ మృణ్మయీమ్ ॥౬౫॥ స్థాప్య గంధోదకైః పూర్య దర్భై
స్సంస్తీర్య సర్వతః । పుణ్యాహవారిభిః ప్రోక్ష్య ద్వారతోరణమర్చ
యేత్ ॥౬౬॥ శోషయేత్తత్కటాహాంబు పూర్వం పురుషవిద్యయా । ద
గ్ధ్వా తద్విశ్వమంత్రేణ ప్లావయేత్సర్వవిద్యయా ॥౬౭ ॥ తతో మధ్యే కటా

హాస్య యోగపీఠంప్రకల్పయేత్ । అష్టావింశతిదర్భైస్తు కృతే కూర్చే ప్రసన్నధీః ॥౧౮॥ సంహారం సంస్మరన్బింబా దావాహ్యయేన్మూలవిద్యయా । త్రయోవింశతిభిర్దర్భై స్తదన్యేషాంవిధిస్స్మృతః॥౧౯॥ జలమధ్యేథతత్కూర్చం ప్రాగగ్రంశాయయేద్గురుః । సంహారక్రమమాశ్రిత్య శాయయిత్వాతతఃపరమ్ ॥ ౨౦ ॥ సౌదర్శనేన మంత్రేణ చక్రముద్రాంప్రదర్శయేత్ । ద్వారతోరణ కుంభార్చాం సమాప్య తదనంతరమ్ ॥౨౧॥ దక్షిణేనకటాహస్య స్థండిలే ధాన్యనిర్మితే । నవకుంభాన్ సకరకాన్ సంస్థాప్య తదనంతరమ్ ॥ ౨౨ ॥ బ్రహ్మాణం మధ్యమేకుంభే కరకేతుసుదర్శనమ్ । ఆవాహయేదథేంద్రాదీన్ పూర్వాదిషు యథాక్రమమ్ ॥౨౩ ॥ ఆవాహ్యాభ్యర్చ్య సిద్ధార్థాన్వికిరే దస్త్రవిద్యయా । తత్ర దీపమనిర్వాణం గురురారోపయేన్నిశి ॥౨౪॥ వాససా ప్రతిమాంసమ్యగాచ్ఛాద్యతదనంతరమ్ । వేదాన్పఠన్తు విప్రేషు మందిరద్వారిదేశికః ॥౨౫॥ సౌదర్శనషడర్ణేన చక్రమావాహ్యపూజయేత్ । లోహ

⟶ పీఠసంయోజనవిధిః. ⟵

జానాన్తుబింబానాం పీఠసంయోజనాత్పరమ్ ॥౨౬ ॥ జలాధివసనం కుర్యాత్తతుర్యాత్పీఠబంధనమ్ । ధాన్యైస్స్థండిలమాకల్ప్య పద్మమష్టదళంలిఖేత్ ॥ ౨౭ ॥ దర్భైనాస్తీర్యపరితో వాససాచ్ఛాదయేత్తతః పద్మేవా కేవలేపీఠే స్వర్ణంరత్నాని నిక్షిపేత్ ॥ ౨౮ ॥ ఆజ్యేన విష్ణుగాయత్ర్యా శతంపురుష సూక్తతః । చరుణా షోడశతతో హుత్వా సంపాత సర్పిషా ॥ ౨౯ ॥ స్వర్ణంరత్నాని సంస్పృశ్య వాసుదేవం విచింతయన్ । మూలమంత్రేణ తద్బింబ మారోప్యమణిభర్మభిః ॥౩౦॥ పీఠసంయోజనంకుర్యు స్తత్స్థపతయస్స్వయమ్ । కారయిత్వాథ తైరేవ నయనోన్మీలనక్రియామ్ ॥ ౩౧ ॥ మానాతిరేక న్యూనానాం శాంత్యర్థం శాన్తిమాచరేత్ । స్థండిలే పరివిన్యస్య కుంభ మేకం

⟶ సాఙ్గజలాధివాసవిధిః. ⟵

ప్రసన్నధీః ॥ ౩౨ ॥ వాసుదేవంసమావాహ్య ద్వాదశాక్షర విద్యయా ।

అభ్యర్చ్య కుంభతోయేన బింబం తదభిషేచయేత్ ॥ ౮౩ ॥ హరిద్రా
మలకైశ్చూర్ణై రుద్వర్త్య తదనంతరమ్। ఉష్ణోదకై స్తత్సంక్షాళ్య స
దర్భేణనవవాససా ॥ ౮౪ ॥ ఆవేష్ట్య మూలమంత్రేణ తేనైవో త్తర్య
మర్పయేత్ । దత్వాఘ్యాదియథాపూర్వం రక్షాబంధనకర్మచ ॥౮౫॥
రథాదికంసమారోప్య వేదవాద్యపురస్సరమ్ । గ్రామంప్రదక్షిణీకృత్యాని
నయేచ్చజలాశయమ్ ॥౮౬॥ అవతార్యప్రపామధ్యే ప్రాఙ్ముఖంవాప్యుద
ఙ్ముఖమ్ । నివేశ్యచాసనేరమ్యేజలమధ్యేతతఃపరమ్ ॥౮౭॥ కారయిత్వా
ప్రపాందివ్యాం జలంపురుషవిద్యయా । సంశోష్యదగ్ధ్వావిశ్వేన నిష్పా
త్యాప్లావ్యతజ్జలమ్ ॥౮౮॥ పుణ్యాహవారిభిస్సంప్రోక్ష్యపీఠమంత్రజలంమ
హత్ ।విన్యస్యతత్రసంకల్ప్యయోగపీఠంయథావిధి ॥౮౯॥ ద్వారతోరణ
కుంభాద్యాంతత్రకుర్యాద్విచక్షణః । జాపయన్నాకునంసూక్తంబిమ్బను
త్థాప్యదేశికః॥౯౦॥సంహారంసంస్మరన్పీఠే॥శాయయేత్ప్రాక్ఛిరస్వయమ్।
దక్షిణేస్థాపయేత్కుంభాన్పూర్వవన్నవపద్మజ ॥ బ్రహ్మాదీశాంత మావా
హ్యరక్షార్థంతత్ప్రపూజయేత్ । సౌదర్శనేనమంత్రేణచక్రముద్రాం
ప్రదర్శ్యచ ॥౯౧॥ అగ్నిప్రాకారమంత్రేణ తన్ముద్రామపిదర్శయేత్।
పాతయేత్సకలాన్వేదాన్ దీపానత్ర ప్రరోపయేత్ ॥౯౩॥ త్రిరాత్రమే
కరాత్రంవాయామంయామార్ధమేవవా। జలేధివాసయేద్బ్రహ్మన్బిమ్బ

→* జలాధివాస దేశలక్షణమ్. *←

న్యేవంయథావిధి ॥౯౪॥ నదీషుదీర్ఘికాయాంవాతటాకేనిర్ఝరేపివా।
జలాధివాసంకుర్వీత ప్రసన్నేసలిలేవిధే ॥ ౯౫ ॥ అల్పతోయేశ్మశానాం
తేలవణోదకదూషితే । కషాయే కటుకేచైవ తిక్తేఫేనైశ్చ దూషితే॥
౯౬॥ చైత్యవృక్షసమీపేతు నీచైరధ్యాసితేతథా । ఊషరేశైవలయు
తే వర్ణాంతరయుతేతథా ॥ ౯౭ ॥ ఏవమాదిషు దోషేషు ప్రతిమాం
నాధివాసయేత్। నద్యాద్యభావేబిమ్బస్యజలాధివసనంచరేత్ ॥౯౮॥జల
ద్రోణ్యాంకటాహే వాసముద్ధృత్య మహజ్జలం । యథాసమ్భవమన్య
స్మిన్మృణ్మయాదౌ తదిష్యతే ॥౯౯॥ సద్యోవాతోయవాసంచ పురస్తా

దధివాసనాత్ । స్నానపానాదికంకర్మబిమ్బస్యోత్థాపనావధి ॥౧౦౦॥
నకుర్వీరన్నరాస్సర్వేగ్రహాశ్చాప్యస్థాపనేయది । సద్యఏవ సముద్ధృత్య న
యనోన్మీలనంచరేత్ ॥౧౦౧॥ శాయయిత్వాజలేబిమ్బంవాస్తుపూజాం

వాస్తుపూజా.

సమాచరేత్ । ప్రభాతేగురురుత్థాయకృతపూర్వాహ్ణికక్రియః॥౧౦౨॥
ఆస్థానమణ్టపంయద్వా ప్రాప్యనృత్తార్థమణ్టపమ్। తస్యదక్షిణపార్శ్వే
తుఆసీనశ్శప్రాఙ్ముఖోగురుః ॥౧౦౩॥ విస్రస్తాంగంవాస్తునాథం విలిఖ్యాతి
లరాశిషు । పరిస్తీర్యాథసఙ్కల్ప్య ప్రోక్ష్యపుణ్యాహవారిణా ॥౧౦౪॥
దర్భసప్తకృతంకూర్చంవాస్తునాథహృదిన్యసేత్ । ఆవాహ్య తత్రవా
స్త్వీశం గంధాద్యైస్సమ్యగర్చయేత్॥౧౦౫॥ వాస్తునాథస్యశిరసివిన్య
సేదంశుమాలినమ్। సవ్యేతువిన్యసేద్బ్రహ్మన్బాహుమూలేఋషభధ్వజం॥
కూర్పరేతస్యవైస్కందంహస్తేతస్మిన్వినాయకమ్ । పాదయోరశ్వినీదే
వామధ్యేచంద్రమసంన్యసేత్॥౧౦౬॥ అన్యహస్తేన్యసేద్దుర్గాంకూర్ప
రేసప్తమాతరః । బాహుమూలేన్యసేత్స్థాణుం విష్ణుం హృదయపఙ్క
జె ॥౧౦౭॥ బ్రహ్మాణంనాభిదేశేచ ఇంద్రాదీన్పరితోష్టసు । వాస్తునా
థోత్తరేదేశే క్షేత్రపాలంసమర్చయేత్ ॥౧౦౮॥ ఏవమావాహ్యచాభ్య
ర్చ్యవాస్తునాథస్యపశ్చిమే । యథావిధ్యగ్నిమాధాయ తత్రవాస్త్వీశ
మర్చయేత్ ॥౧౦౯॥ పంచోపనిషదైర్మన్త్రైః స్సర్పిషా జుహుయా
త్పృథక్ । సహస్రంవాశతంయద్వా వాస్తునాథస్య విద్యయా ॥౧౧౦॥
శమ్యపామార్గఖదిరై రాజ్యేనాపి పృథక్పృథక్ । హుత్వాష్టచ సహ
స్రంచ చరుణాషోడశాహుతీః ॥౧౧౨॥ హుత్వాపురుషసూక్తేన తత్ప
శ్చాదంశుమాలినే। ఋషభధ్వజాయస్కందాయ వినాయకవరాయచ॥
అశ్వినీభ్యాంచంద్రమసేదుర్గాయైమాతరస్తతః । స్థాణుంవిష్ణుంవిధిం
హుత్వాచాన్యేనైవసకృత్సకృత్ ॥౧౧౪॥ విద్యయావాస్తునాథస్య హు
త్వాపూర్ణాహుతింతతః । ఇంద్రాదిక్షేత్రపాలాన్తం బలిందత్వావిస

ర్జయేత్ ॥౧౧౫॥ అనర్చితేవాస్తుదేవేకృతంతమార్గసురంభవేత్। తస్మాత్సర్వప్రయత్నేనవాస్తునాథంసమర్చయేత్ ॥౧౧౬॥ వాస్తునాథప్రతికృతిందర్భసంచయనిర్మితామ్ । దగ్ధ్వావా స్త్రేణశకూర్చేన విసృజేన్మందిరాద్బహిః ॥౧౧౭॥ మన్దిరస్యతతఃకృత్వామార్జనాలేపనాదిభిః।శుద్ధింయథామనస్తుష్టి పుణ్యాహంప్రోక్షణంచరేత్ ॥౧౧౮॥ సుధాచూర్ణైరలంకృత్యసిద్ధార్థానస్త్రవిద్యయా । వికీర్యసర్వతోదిక్షు గురుర్గత్వాజలాశయమ్ ॥౧౧౯॥ ఉదకాద్బిమ్బముత్థాప్య ప్రపాయాం తీరవిష్టరే। విన్యస్యప్రాఙ్ముఖంబిమ్బంకుమ్భానప్యుదకాద్బహిః॥౧౨౦॥ ఉద్ధృత్యోద్వాస్యతదనుబిమ్బం సంశోధ్యవారిభిః । తింత్రిణ్యాలోహజే బిమ్బేసంశోధ్యక్షాళ్యచామ్బసా ॥౧౨౧॥ వస్త్రాభరణగంధాద్యై రలంకృత్యయథాపురమ్ । యానమారోప్యవేదాద్యైర్నినయేద్యాగమణ్టపమ్॥౧౨౨॥ మణ్టపస్యోత్తరేభాగే విష్టరేవినివేశయేత్ । గర్భగేహం సమాసాద్యకటాహేశాయితంపురా ॥౧౨౩॥ కూర్చముద్ధృత్యతన్నిష్ఠాం శక్తింమూలేనివేశయేత్। కుమ్భస్థదేవాంశోచ్ఛ్వాస్యనేత్రోన్మీలనకర్మణే॥౧౨౪॥

నేత్రోన్మీలనమ్.

సఙ్కల్ప్యాపోహ్యవస్త్రాణిమాల్యాన్యాభరణానిచ । నేత్రోన్మీలన యోగ్యానిప్రోక్ష్యపుణ్యాహవారిభిః॥ వస్త్రైరాచ్ఛాద్యతద్బిమ్బంపురతస్స్థణ్డిలేగురుః । సౌవర్ణంరాజతంపాత్రం విన్యసేత్పూర్వపశ్చిమె॥౧౨౫॥ మధ్వాజ్యపూరితేకృత్వా తాదృశ్యాద్వేశలాకికె । తయోర్విన్యస్య వాసోభిరాచ్ఛాద్యమధుభాజనె ॥౧౨౬॥ సూర్యంతదితరేచంద్రమావాహ్యాభ్యర్చ్య దేశికః । మధువాతేతిచమధుసవిరాజంపరీత్యృచా ॥౧౨౭॥ అభిమంత్ర్యాజ్యపాత్రంచ ధాన్యగోకన్యకాదిపురా । సంస్థాప్య పార్శ్వే సంఘృష్టమధ్వంతముఖయాగురుః ॥ ౧౨౮ ॥ శలాకయాథ సౌవర్ణ్యా చిత్రందేవేతిదక్షిణమ్ । అన్యయాజ్యాంతముఖయా తచ్చక్షురితిమంత్రితః ॥౧౩౦॥ వామంలోచనమున్మీల్యపటమాచ్ఛాదనంగురుః । వ్యపోహ్య సర్వధాన్యాని గాంగికన్యాఅపిదర్శయేత్ ॥ ౧౩౧ ॥ దేవంస్తుత్వాప్రణ

ఛాయాస్నపనమ్.

మ్యాథఛాయాస్నపనమాచరేత్ । ఛాయాధివాసోయద్బిమ్బేఛాయాస్నా
నంచతత్రవై ॥౧౩౨॥ జలేధివాసో యస్యాసీత్సాసిష్టాత్స్నపనమస్యవై ।
స్థణ్డిలేకలశాన్స్థాప్యస్నపనోక్తవిధానతః ॥ ౧౩౩॥ ఆవాహ్యాచ సమభ్య
ర్చ్యకూర్చేవాదర్పణేథవా। మూలాద్బిమ్బంసమావాహ్యకలశైస్స్నప
నంచరేత్ ॥౧౩౪॥ దర్పణస్థంయథాపూర్వంధ్రువబిమ్బేవిచింతయేత్ ।

స్నపనేభేదాః.

పంచాద్యైస్సప్తదశభిర్వాస్నపనమాచరేత్ ॥౧౩౫॥ దేవీనాంతుశ్రి
యాదీనాం*నవభీరథపంచభిః।బ్రహ్మాదీనాంతుసర్వేషాంపంచభిస్స్నాప
యేద్విధే ॥ ౧౩౬॥ అథనీరాజనాంతంమామభ్యర్చ్యగురుసత్తమః। ధ్రు
వబేరస్యహృదయేధ్యాయేద్దీపమణిప్రభమ్ ॥౧౩౭॥ వాసుదేవంపరంబ్ర
హ్మవాసోభిశ్ఛాదయేత్తతః । ధామ్నోబహిర్వినిర్గత్యయాగశాలాంప్ర
విశ్యచ ॥ ౧౩౮॥ వాసోభిర్బిమ్బమాచ్ఛాద్యనోన్మీల్యనయనేడభా।కన్య

కర్మాంగస్నపనమ్.

కాగాశ్చ ధాన్యాని దర్శయిత్వా తతఃపరమ్ ॥ ౧౩౯॥ తులసీకాననంగ
త్వాతులసీమూలమృత్తికాః । సమాదాయగురుఃపశ్చాత్కర్మాంగస్నప
నంచరేత్ ॥౧౪౦॥ స్నపనార్థంతుసఙ్కల్ప్యచోత్తమోక్తవిధానతః।వి
ధానేనాన్యయోర్యద్వాస్నపనంపరికల్పయేత్ ॥౧౪౧॥ పుణ్యాహవా
రిభిఃప్రోక్ష్యస్నపనద్రవ్యమృత్తికాః । కలశస్థాపనాదన్యద్యథాపూర్వం
సమాచరేత్ ॥౧౪౨॥ మృజ్జలేనాభిషిచ్యాదౌ మూర్ధాన ఇతిమంత్రి
తః । శుద్ధోదకేనసంక్షాళ్యచేమంమే వరుణేత్యృచా॥ ౧౪౩ ॥ కుమ్భతో
యైస్తతఃకుర్యాత్స్నపనంతద్యథాపురమ్।నీరాజనాంతంకుర్వీతహరిద్రా

చక్రాబ్జమణ్డలమ్.

స్నపనంవినా ॥ ౧౪౪॥ చక్రాబ్జమణ్డలంబ్రహ్మన్వర్తయేద్వేదికోపరి।వే
దికాంప్రోక్షయేద్బిమ్బన్తదాపుణ్యాహవారిభిః ॥౧౪౫॥ చందనార్ద్రా
ణిసూత్రాణిప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖాన్యపి । నిపాత్యసప్తదశచ వేదికాయా

స్త్రతఃపరమ్ ॥౧౪౬॥ పదేషు తత్ర ప్రాప్తేషు షట్త్రింశచ్చ పదాన్యపి। సం
మార్జ్య స్థాప్య తన్మధ్యే శంకుమేకం ప్రసన్నధీః ॥౧౪౭॥ సమాని పంచ వృ
త్తాని యథాస్యుస్తత్ర బిమ్బవత్ । తథా సూత్రం భ్రామయిత్వా మధ్యవృ
త్తం తు కర్ణికామ్ ॥౧౪౮॥ కేసరం చ దళం నాభిం ద్వితీయే పరికల్పయేత్ । తృ
తీయం చతురీయం చాప్యరక్షేత్రం ప్రకల్పయేత్ ॥౧౪౯॥ పంచమే నైవ
వృత్తేన కల్పయేన్నేమిమణ్డలమ్ । పీఠికాం కల్పయేత్పశ్చాదష్టావింశతిభిః
పదైః ॥౧౫౦॥ బహిః పఙ్క్తిద్వయేనాథా వీథిభిర్వీథికామపి । బహిః ప
ఙ్క్తిద్వయేనాస్యాశ్చతురశ్రం ప్రకల్పయేత్ ॥౧౫౧॥ తతః ప్రతిదిశం
బ్రహ్మన్మధ్యే మధ్యే చతుష్పదైః । ద్వారాణి కారయేద్బ్రహ్మన్ ప్రాగాది
ము చతుర్ష్వపి ॥౧౫౨॥ ద్వారాణాం పార్శ్వయోర్బాహ్యరథ్యా
యాం చేదుభే ఉభే । ఏకైకమంతరథ్యాయాం శోభార్థం మా
ర్జితే పదే ॥౧౫౩॥ తత్పార్శ్వే బహిరేకేన చాంతర్వీథ్యాం త్రిభిః
పదైః । శోభా త్రిభిః పదైరూర్ధ్వమంతరేకే సచే ద్వధే ॥౧౫౪॥
ఉపశోభేతి కథితా శోభాపార్శ్వే ప్రకల్పయేత్ । ఉభయోః పా
ర్శ్వయోర్ద్వారా మేవం కృత్వా చతుర్ముఖ ॥౧౫౫॥ పదాభ్యామేవ శో

వర్ణరచనా.

ష్టాభ్యాం కోణే కోణే ప్రకల్పయేత్ । వర్ణానాం రచనాం కుర్యాన్మండలే త
దనంతరమ్ ॥౧౫౬॥ సితం కృష్ణం తథా శ్యామం పీతం కుంకుమమిత్యపి।
వర్ణాః పంచోదితా బ్రహ్మన్ తత్ప్రకారశ్చ హోచ్యతే ॥౧౫౭॥ శాలి
తండులచూర్ణాది సితవర్ణే ప్రకల్పయేత్ । పుటదగ్ధాని గృహ్ణీయాత్కృష్ణ
వర్ణే చతుర్ముఖ ॥౧౫౮॥ చూర్ణితం శుష్కపర్ణానాం శ్యామవర్ణా
య కల్ప్యతే । పీతవర్ణాయ కల్ప్యేత హారిద్రాచూర్ణమబ్జజ ॥౧౫౯॥
సిందూరం కుంకుమం యద్వా రక్తవర్ణాయ కల్పయే । పీతేన కర్ణి
కాం శుక్లైర్బిందూన్ద్వాదశ తత్ర వై ॥౧౬౦॥ క్షేత్రం ద్వితీయం తదను తే
ష్వేవ విభజేద్గురుః । బింద్వర్థం ప్రథమం గాహ్యం దళార్థం తదనం
తరమ్ ॥౧౬౧॥ నేమ్యర్థం గాహయేదన్యత్ కర్ణికా రేఖికా గురుః।

శుక్లేనపరికల్ప్యాథ కేసరాద్యంసితేనచ ॥౧౬౨॥ ఉత్తరంతుద్విధాకృత్వా పూర్వంపీతేనకల్పయేత్ । తదుత్తరంతురక్తేన తదంతేబిందవస్సితాః ॥౧౬౩॥ శ్యామైస్తదన్తరాళాని రక్తైస్తుదళరేఖికాః । రక్తేనైవదళాగ్రాణి దళమూలానిశుక్లతః ॥౧౬౪॥ రక్తైర్దళాన్తరాళాని దళాంతవలయంతథా । నాభిరేఖాభవేచ్ఛ్యామైశ్శ్యామేనైవారరేఖికాః ॥౧౬౫॥ కృష్ణైరరాణికల్ప్యాథ రక్తేనైవతదంతరమ్ । అరాంతవలయంశ్యామై ర్నేమిందద్విధాప్రకల్ప్యచ ॥౧౬౬॥ కృష్ణేనప్రథమంభాగం సితేనతదనంతరమ్। నేమ్యంతవలయంకృష్ణైః పీఠంకృష్ణేనపూరయేత్ ॥౧౬౭॥ పీఠాన్తంపీతవర్ణేనశుక్లేనైవాథ వీధికామ్ । శోభాఃపీతేనసంపూర్య శ్యామేనార్ధాశ్రియాస్తతః ॥ ౧౬౮ ॥ ఉపశోభాశ్చకృష్ణేన తతోద్వారచతుష్టయమ్ । పూర్వంసితేనరక్తేన దక్షిణం పీతవర్ణతః ॥౧౬౯॥ పూరయేత్పశ్చిమద్వారం కృష్ణేనతదనంతరమ్ । కోణాన్కృష్ణేనసంపూర్యతేషుశంఖాన్ప్రకల్పయేత్॥౧౭౦॥శుక్లైస్తదంతరాళాని శ్యామేనపరిపూరయేత్ । సితేనపరితోరేఖాం కారయేద్గురుసత్తమః ॥౧౭౧॥ బిందవోద్వాదశప్రోక్తాః షణ్ణవత్యైవకేసరమ్ । దళాని ద్వాదశబ్రహ్మ న్ద్వాదశారాణిపద్మజ ॥౧౭౨॥ ఏవంసంకల్ప్యచక్రాబ్జ

⟶* శయనాధివాసః. *⟵

మణ్డలంతదనంతరమ్ । మండలారాధనంకుర్యా ద్యేనతుష్టోస్మిపద్మజ॥ చక్రపద్మస్యపూర్వేవా దక్షిణేవేదికోపరి । ద్వాదశాక్షరమంత్రేణప్రోక్షయేద్గంధవారిణా ॥౧౭౪॥ ప్రాగగ్రానుదగగ్రాన్వా దర్భానాస్తీర్య

⟶* స్థణ్డిలవిధిః. *⟵

దేశికః । వ్రీహిభిస్థణ్డిలంకృత్వా తదూర్ధ్వంతండులైరపి ॥౧౭౫॥ తిలైశ్చతండులాదూర్ధ్వంపద్మంతత్రసమాలిఖేత్ । తిలోపరిసమాస్తీర్యదర్భాన్పూర్వవదబ్జజ ॥ ౧౭౬ ॥ ఉపరిష్టాద్వ్యాఘ్రచర్మ మృదాస్తరణమప్యథ । రత్నకంబళమస్యోర్ధ్వం క్షౌమంతదుపరిక్షిపేత్॥ తదూర్ధ్వంశుక్లవసన ముపధానానినిక్షిపేత్ । హస్తయోఃపాదయోః

శ్చాపి గంధమాల్యానిసమర్పయేత్ ॥౧౭౮॥ ఆవాసయిత్వా తాంగంధైః
పరిస్తీర్య కుశైస్తతః। వేదాన్పఠత్సు విప్రేషు బింబముత్థాప్య దేశికః॥౧౭౯॥
ప్రాదక్షిణ్యేన శనకైర్బహిః కుండం యథా తథా। యోగపీఠం ప్రకల్ప్యా
దౌ శయ్యాయాం తదనంతరమ్ ॥౧౮౦॥ మూలేన శాయయేద్బింబం ప్రా
క్శిరో దక్షిణాననమ్ । యువాసువాసా మంత్రేణ వాసోభిః కంబలైరపి॥

ద్వారతోరణమ్.

సమంతతస్సమాచ్ఛాద్య ద్వారతోరణ మర్చయేత్। బ్రహ్మోక్తతోరణాని
స్థానమధ్యవక్ష్యామి తచ్ఛృణు ॥౧౮౧॥ అశ్వత్థ తోరణం ప్రాచ్యాం యా
మ్యామౌదుంబరం విదుః । నైయగ్రోధం పశ్చిమస్యాం సౌమ్యే ప్లాక్ష
శ్చతుర్ముఖ॥౧౮౨॥ ఉన్నతిః పురుషాయామస్తోరణాయామ ఈరితః। య
ద్వాహస్తత్రయాయామో హస్తద్వయసమున్నతః॥౧౮౩॥ ఏకహస్తాయ
తో యద్వా ఆయామార్ధేన పద్మజ । విస్తారః కథితస్తేషాం పార్శ్వ
శాఖాసమన్వితః॥౧౮౪॥ ఊర్ధ్వపట్టేష్వపిహితానాన్యస్యాద్ద్వారతో
రణే । ఉపరిష్టాత్పట్టికాయాం త్రీణిశూలాని విన్యసేత్ ॥౧౮౫॥ ప్రాగా
ద్యాశాసు నిక్షిప్య తోరణాని యథాక్రమమ్ । స్థండిలోపర్యతస్తేషు దేవ
తావాహనం చరేత్ ॥౧౮౬॥ ఋగాది చతురో వేదాన్ప్రాగాదిషు చతు
ర్ష్వపి। ఇన్ద్రాదీంశ్చతురస్తద్వదావాహ్యాభ్యర్చయేద్గురుః॥౧౮౭॥ ప్రా
చ్యాం దక్షిణశాఖాయాం కుముదం వామతోర్చయేత్ । కుముదాక్షంత
దుభయో రధస్తాత్ స్థండిలోపరి ॥౧౮౮॥ కలశౌ ద్వౌ చ సంస్థాప్య పూ
ర్ణాం దక్షితోర్చయేత్ । పుష్కరాక్షం తదితరెయామ్యే ద్వారాఖ్యతో
రణే ॥౧౮౯॥ శాఖయోః పుండరీకఞ్చ వామనం చ సమర్చయేత్ । ఆన
న్దనన్దనం చాపి కుంభయోరర్చయేదధః ॥౧౯౦॥ శంకుకర్ణం సర్వనేత్రం
పశ్చిమద్వారశాఖయోః । వీరసేనం సుషేణం చ పూజయేత్కుంభయో
రధః ॥౧౯౧॥ శాఖయోరుత్తరద్వారే సుముఖం సుప్రతిష్ఠితమ్ । అధ
స్తాత్కుంభయోర్బ్రహ్మన్సంభవం ప్రభవం తథా ॥౧౯౨॥ ఏవమావా
హ్యాభ్యర్చ్య చామ్నాయాన్పారయేద్ద్విజైః । సర్వత్రవాద్యైః సం

ఘుష్టేగురుహృదయపంకజే ॥౧౯౪॥ ధ్యాయన్నారాయణం దేవం
పుణ్యాహమపివాచయేత్ । అర్చయేత్ కర్ణికామధ్యే మంత్రాధ్యా

మండలారాధనమ్.

నంచతుర్ముఖ ॥౧౯౫॥ బీజంపిండంచసంజ్ఞాఞ్చ గాయత్రీంచపదంతథా।
మాలామన్త్రాంసమభ్యర్చ్య కేసరేషుతతఃపరమ్ ॥౧౯౬॥ పరంవ్యూహం
చవిభవంవిభవాంతరమప్యథ। అర్చామంతర్యామిణంచతత్వాన్యపిసభా
జయేత్ ॥౧౯౭॥ దళేషుకాదివర్ణాంశ్చ పూజయేన్నాభిమండలే। జా
గ్రత్స్వప్నసుషుప్తీశ్చతుర్యన్సత్రసభాజయేత్ ॥౧౯౮॥ అశేషజ్ఞానమై
శ్వర్యంశక్తింబలమతఃపరమ్ । వీర్యంతేజశ్చసంపూజ్యనేమిభూమౌచతు
ర్ముఖ ॥౧౯౯॥ అర్చయేద్భువనాధ్వానంబిందుషుద్వాదశస్వపి । ద్వా
దశాక్షరవిద్యాయా వర్ణాని ద్వాదశక్రమాత్ ॥౨౦౦॥ అభ్యర్చ్యక
ర్ణికామధ్యే కర్ణికాయాంసమష్టిమత్ । ద్వాదశాక్షరమంత్రంచాప్య
ష్టాక్షరమతఃపరమ్ ॥౨౦౧॥ విష్ణోష్షడక్షరంచాపి గాయత్రీంవైష్ణవీమపి।
వాసుదేవాదిమంత్రాంశ్చ మీనాదీనాంతథైవచ ॥౨౦౨॥ సౌదర్శనంహ
యగ్రీవంశ్రియోభూమ్యాశ్చపద్మజ। అనంతంగరుడంచాపివిష్వక్సేనమ
తఃపరమ్ ॥ ౨౦౩ ॥ తతశ్చండాదిమంత్రాంశ్చపార్షదానాంతథైవచ।
కేసరేష్వపితత్వానిసర్వాణ్యపియథావిధి॥౨౦౪॥దేవతాశ్చత్రయస్త్రిం
శత్తత్రావాహ్యసమర్చయేత్ । దళేష్వపి కకారాది క్షాంతవర్ణా
చర్చనంచరేత్ ॥౨౦౫॥ నాభిదేశే కేశవాదీన్మత్స్యాదీ న్పంకజాసన ।
విశ్వాదీన్కుముదాద్యాంశ్చలోకపాలాంస్తతఃపరమ్॥ ౨౦౬ ॥ కుమా
ర్యాదీన్కిన్నరాంశ్చతథాకింపురుషానపి।విమలాదీశ్చవ్యాఖ్యాత్ర్యాదీన్శ్రీవ
త్సాదీన్సమర్చయేత్ ॥ ౨౦౭ ॥ అకారాది స్వరాన్సర్వా నరక్షేతే
సమర్చయేత్। అర్చయేన్నేమిభూభాగేభువనానిచతుర్దశ ॥౨౦౮॥
విష్ణ్వాది సకలాన్లోకాన్ నేమిభూమౌ సమర్చయేత్ । చక్రమణ్డ

ఆవాహనవిధిః.

లదీక్షాయాం విధిరేషఉదీరితః ॥౨౦౯॥ దీక్షాప్రతిష్ఠాయాగాదౌ వితత

పూజావిధింశృణు। పద్మస్య కర్ణికామధ్యే యోగపీఠం ప్రకల్పయేత్॥
౨౧౦॥ అంతరారాధ్య దేవేశం హృదయాదవతారయేత్। కర్ణికా
యాం సమావాహ్య సాన్నిధ్యప్రార్థనాంచరేత్ ॥ ౨౧౧ ॥ అర్ఘ్యాది
భిస్తంసంపూజ్య కేసరేషు చతుర్ముఖ। శ్రీభూసరస్వతీ బ్రహ్మాణీ రతి
ప్రీతీతతఃపరమ్ ॥౨౧౨॥ కీర్తిం శాంతిం చతుష్టించ పుష్టింతత్రసమర్చ
యేత్। శ్రీవత్సాద్యాద్ద్వాదశచ దళేషు ద్వాదశస్వపి ॥౨౧౩॥ దళాన్తర
లయే బ్రహ్మన్ వ్యస్త్వాద్యర్చనమాచరేత్। విష్ణుమభ్యర్చయేన్నాభా
వరేషు ద్వాదశస్వపి॥ విష్ణ్వాదీన్ ద్వాదశారాధ్య తదంతవలయే శృణు।
మత్స్యాది ద్వాదశారాధ్య నేమిభూమౌ తతశ్శృణు ॥౨౧౪॥ చక్రాదీన్యా
యుధాన్యష్టావభ్యర్చ్య తదనంతరమ్। ఆగ్నేయ్యాది పీఠకోణేషు వరా
హం నృహరింతతః ॥౨౧౫॥ అనంతంచ హయగ్రీవం వీథికాయాం తతః
పరమ్। ఇంద్రాదీన్ లోకపాలాంశ్చ పూర్వాది ద్వారపార్శ్వయోః॥౨౧౬॥
చండప్రచండౌ పూర్వత్ర యామ్యాం ధాతృవిధాతరౌ। జయశ్చ విజయ
శ్చోభౌ ప్రతీచ్యాం దిశి పద్మజ ॥౨౧౭॥ ఉదీచ్యామర్చయేద్ద్వారి గురు
ర్భద్రసుభద్రకౌ। ఈశానకోణే రథ్యాయాం విష్వక్సేనం సమర్చయేత్॥
౨౧౯॥ పూర్వద్వారాద్బహిర్బ్రహ్మన్నర్చయేద్విహగాధిపమ్। యామ్యా
దిషు చతుర్ద్వార్షు చక్రకౌమోదకీవరాన్॥౨౨౦॥ ప్రణవాదినమోం
తైశ్చ తత్తన్మంత్రైస్సమర్చయేత్। నైవేద్యాంతం సమభ్యర్చ్య నీరా
జ్య తదనంతరమ్ ॥౨౨౧॥ కారయేద్వికామధ్యే ధాన్యపీఠం యథాపురం।

మహాకుంభస్థాపనమ్.

తిలోర్ధ్వం పద్మమాలిఖ్య మహాకుంభం చతుర్ముఖ ॥౨౨౨॥ ద్రోణాంబు
పూరణే యోగ్యం సౌవర్ణాదివినిర్మితమ్। అథవా మృన్మయం కుంభం
సూత్రవేష్టనసంయుతమ్ ॥౨౨౩॥ మృన్మయానాంతుకుంభానాం కార
యేత్సూత్రవేష్టనమ్। గంధోదకేన సంపూర్య చామ కర్పూరరేణుభిః॥
అశ్వత్థపల్లవం కూర్చం తన్ముఖే వినివేశయేత్। అపిధాయ శరావేణ వ
స్త్రయుగ్మేన వేష్టయేత్ ॥౨౨౪॥ తద్దక్షిణేతు కరకం స్థాపయేచ్చతురానన।

శాయితస్యాపి బింబస్య కుంభయోరుభయోరపి॥ ౨౨౬॥ కుంభాష్టకఞ్చ
సంస్థాప్య మాశాసుపరితో బుధః । గంధ పుష్పాదిభిః కుంభాన్ సమర్చయే

స్థండిలధాన్య ప్రమాణమ్.

త్తదనంతరమ్ ॥౨౨౭॥ ఖారిద్వయం తిలానాన్తు ద్విగుణం తండులా
న్యపి । తండుల ద్విగుణాః ప్రోక్తా వ్రీహయః కమలాసన ॥ ౨౨౮ ॥
సర్వత్ర స్థండిలం కుర్యా దేభిర్ధాన్యై శ్చతుర్ముఖ । వస్త్రపల్లవకూ
చాదీ సర్వత్ర కలశాదిషు ॥౨౨౯॥ ఆవాహనే తు సంప్రాప్తే మహాకుం

ప్రతిమాదివిన్యాసః.

భవదాచరేత్। మాణిక్యాదీని రత్నాని ప్రతికుంభం సమర్పయేత్॥౨౩౦॥
శంఖంచక్రం గదాం పద్మం ధ్వజం శ్రీవత్స మేవచ। గరుడం కమఠంచాపిని
ష్క స్వర్ణవినిర్మితాన్ ॥౨౩౧॥ న్యసేత్ప్రాగాదికుంభేషు మహాకుం
భే తతః పరమ్। ప్రతిమాం వాసుదేవస్య తావత్స్వర్ణవినిర్మితామ్॥౨౩౨॥
సుదర్శనం చ కరకే తావత్స్వర్ణవినిర్మితమ్ । నిక్షిప్య పరితః కుంభంప
రి స్తీర్య కుశైస్తురుః ॥౨౩౩॥ విన్యస్య మూర్తి కుంభానాం మధ్యే మధ్యే

అష్టమంగళమ్.

ష్టమంగళమ్ । తాళమాత్రాయతం బ్రహ్మన్ తదర్ధేన వై విస్తృతామ్॥
౨౩౪॥ లోహేనయజ్ఞసృష్టేద్వా కారయేత్ఫలకాష్టకమ్ । వక్ష్యమాణవి
ధానేన లాంఛయేత్ఫలకాష్టకమ్॥౨౩౫॥ శ్రీవత్సం పూర్ణకుంభంచ భేరీం
దర్పణమండలమ్ । మత్స్యయుగ్మం పాంచజన్యం చక్రంచ గరుడం గు
రుః ॥౨౩౬॥ లాంఛయేత్ఫలకాస్వేవం శ్రీవత్సం విన్యసేత్పురా। ఆగ్నే
య్యాం పూర్ణకుంభంచ యామ్యాం భేరీంచ నిక్షిపేత్ ॥౨౩౭॥ దర్పణం
నైఋతే భాగే మత్స్యయుగ్మంచ పశ్చిమే । మారుతే పాంచజన్యంచ శా
ఖర్యాం వినతాసుతమ్ ॥౨౩౮॥ ఏతాని మంగళాన్యష్టౌ మహాకుంభో
పకుంభయోః। అంతరే స్థండిలే బ్రహ్మన్ విన్యసేత్ప్రోక్ష్య వారిభిః ॥ ౨౩౯॥

మహాకుంభారాధనవిధిః.

కుంభానాం పరితస్థాప్యాస్స్యుః కునాలపిపాలికాః। సంకల్ప్య కుంభపూ

జాధరాం తతః పురుషవిద్యయా ॥౨౪౦॥ సంశోష్య కుంభతోయాని విశ్వ
మంత్రేణ దాహయేత్ । నివృత్తివిద్యయాప్లావ్య ధ్యాత్వా గురు మనన్య
ధీః ॥౨౪౧॥ యోగపీఠం ప్రకల్ప్యాథ హృత్పద్మే కర్ణికోపరి । హరిమా
రాధ్య తత్పద్మాత్ ద్వాదశాక్షర విద్యయా ॥ ౨౪౨ ॥ అవతార్య మ
హాకుంభే ప్రణవేన యథావిధి । అర్ఘ్యాదిదీపపర్యంతం సమారాధ్య
తతః పరమ్ ॥౨౪౩॥ ఆరభ్య చతురో వేదా నర్చకే చ సుదర్శనమ్। ప్రా
క్కుంభే విష్ణుమావాహ్య యామ్యే తు మధుసూదనమ్ ॥ ౨౪౪ ॥ త్రివిక్ర
మం చ పాశ్చాత్యే తతో వామనముత్తరే । ఆగ్నేయాదిషు కోణేషు శ్రీ
ధరాది చతుష్టయమ్ ॥౨౪౫॥ ఆవాహ్య పూర్వవత్పూజ్య క్షీరేణైవ సము
చర్చయేత్ । పాయసాన్నం నివేద్యాథ తదానీం భగవన్మయాన్ ॥౨౪౬॥
యజమాన స్తదంతేన భోజయేద్ద్వాదశావరాన్ । ఆయతా దశభిర్హ
స్తై స్తైర్హస్తై రేవ విస్తృతా ॥ ౨౪౭ ॥ షోడశ స్తంభసహితా ప్రపా

యాగమంటపవేదికా కుండలక్షణమ్.

వా యాగమంటపః । తన్మధ్యే కల్పయేద్వేదిం విస్తీర్ణాం పంచభిః క
రైః ॥౨౪౮॥ ఆయతామపి తైరేవ తస్యాం కుంభార్చనం మతమ్। త్రిహస్తా
యామవిస్తారాం యద్వా వేదిం ప్రకల్పయేత్ ॥ ౨౪౯ ॥ యత్రార్చ్యతే
మహాకుంభ స్తత్రశయ్యా మతా మమ । పశ్చిమే వోత్తరే వాస్యాః మండ
లార్చనవేదికా ॥౨౫౦॥ తయోరేకత్ర కుర్వీత స్నానంకురార్పణవేదికామ్।
సార్ధహస్తసమాయామవిస్తారాం కమలాసన ॥౨౫౧॥ హస్తద్వయస
మాయామ విస్తారాం మండలార్చనే । ఏకకుండవిధానోయం పంచకుండ
విధౌ శృణు ॥ ౨౫౨॥ కుంభశయ్యాస్పదా వేది మధ్యే మంటప ముచ్యతే।
మారుతే కల్పయేద్వేదిం మండలారాధనాస్పదామ్ ॥౨౫౩॥ ఆగ్నేయ్యా
మేవ కల్ప్యేత స్నానంకురార్పణవేదికామ్ । ప్రధాన వేదికామానాం కల్ప
యేన్మండలార్చనే ॥ ౨౫౪ ॥ పుష్పయాగే చ దీక్షాదౌ మధ్యే మంటపము

కుండాని.

ద్విజ । సర్వత్ర వేదికా ప్రోక్తా హస్తమాత్రసముచ్ఛ్రయా ॥౨౫౫॥ వేద్యా

స్త్రాలమితాగ్రేశా తురుండానిపరికల్పయేత్ । చతురస్రమధఃకుండం ప్రాచ్యాంకమలసంభవ ॥౨౫౬॥ చాపాకృతిభవేద్యామ్యాం పశ్చిమేకమలాకృతి। త్రికోణముత్తరేకుండమాగ్నేయ్యాంచతురస్రకమ్॥౨౫౭॥ మేఖలాత్రయయుక్తానికుండానిపరికల్పయేత్ । ప్రతికుండంప్రకుర్వీత మధ్యే పద్మంవిచక్షణః ॥౨౫౮॥ పద్మకుండేమేఖలాసు దళాని పరికల్పయేత్। అరాణికురుతేతత్ర చక్రకుండంతదేవహి ॥౨౫౯॥ పద్మకుండేనకుర్వీత

సుక్స్రువలక్షణమ్.

మధ్యేపద్మంచతుర్ముఖ।బాహుదండసమాయామస్స్రువసోక్తస్స్రువస్యవా ॥ ౨౬౦ ॥ స్రుచోలక్షణమాఖ్యాస్యే తచ్ఛృణుష్వచతుర్ముఖ। షడంగులేనవిస్తీర్ణం త్రింశద్భిర్విభజేత్తతః ॥౨౬౧॥ అగ్రేస్రుచస్తుభిర్రంశైస్తు వరాహవదనాకృతి । ఘృతనిర్యాణసహిత మేకాంగుళఘనాదికమ్ ॥౨౬౨॥ షడ్భిరంశైస్తతోధస్తాత్ గళదేశంప్రకల్పయేత్। షడంగుళైశ్చవిస్తారోఘనంతావద్భిరుచ్యతే ॥ చతురంగుళమాత్రేణ గర్తంతత్రపరికల్పయేత్ । గర్తదేశేతు కుర్వీత శిల్పశ్మేఖలాత్రయమ్ ॥౨౬౩॥ గర్తస్య పృష్ఠతఃకుర్యా త్కమలాకారమబ్జజ । వృత్తంవా చతురశ్రంవాగళభూమింప్రకల్పయేత్॥౨౬౪॥ అధస్తాద్గళదేశస్య వేదాంశైఃకమలాసన । పంచభిరంగుళైరగ్ర త్రిభిరాజ్యేప్రకల్పయేత్ ॥౨౬౬॥ ఇన్దీవరదళాకారం యద్వాకోకనదప్రభమ్। గళస్యపృష్ఠేపద్మేతు నాత్రేందీవరమిష్యతే ॥ ౨౬౭ ॥ శంఖంచక్రం ప్రకుర్వీత తత్పార్శ్వే చతురానన । చతుర్భి దశభిర్భాగై నాళాయామం పరికల్పయేత్ । కుర్యాద్వ్యంగుళవిస్తారం ఘనంసార్ధాంగుళంమతమ్॥ ౨౬౮ ॥ అవశిష్టద్వయాంశేన కందంకుర్యాద్విచక్షణః॥ స్రుగ్లక్షణ మిదంప్రోక్తంస్రు

సువలక్షణమ్.

వలక్షణముచ్యతే ॥ ౨౬౯ ॥ చతురంగుళవిస్తారం స్రువస్యకమలాసన। త్రింశద్భాగంయథాపూర్వంకృత్వాయామమతఃపరమ్ ॥౨౭౦॥ అగ్రపరిత్యజేద్భాగ చతుష్టయమనంతరం । స్రువస్యవదనంకుర్యాత్ షడ్భి

రంశైస్తతః పరమ్ ॥౨౭౧॥ అంగుళిభ్యాంతథాద్వాభ్యాం గర్తేద్వే పరిక
ల్పయేత్ । ఆయతే షడ్భిరంశైశ్చ కుర్యాన్మధ్యేచ రేఖికామ్ ॥ ౨౭౨ ॥
సాభపేదేకయాంగుళ్యా గర్తే నాద్యంతసమ్మితే । నాసికాపుటవద్వ్యా
యాత్ గర్తద్వయసమన్వితా ॥౨౭౩॥ రేఖికాయా భవేదంత ర్గర్తయో
రుభయోరపి । అర్ధాంగుళమితంద్వార మాయామేన త్రిభాగవత్॥
౨౭౪॥ పృష్ఠదేశప్రకుర్వీత నాళికేరస్యబాహ్యవత్ । అధశ్చతుర్భిర్బా
హ్యైశ్చ కుర్యాత్కోణకసదంశుభమ్ ॥౨౭౫॥ స్రుగ్వదేవేత్తరత్సర్వం తతః
కమలసంభవ । హస్తమాత్రసమాయామాస్వర్ణేనరజతేనవా॥౨౭౬॥
తామ్రేణస్రుక్స్రువౌకుర్యాత్ యద్వాయాజ్ఞీయ దారుణా । పూర్వైవ

అగ్నిప్రతిష్ఠా.

సర్వంనిర్మాయ ప్రోక్ష్యపుణ్యాహవారిభిః ॥౨౭౭॥ అశ్వత్థేవాశమీవృక్షే
కారయిత్వారణీమపి । ద్వాదశాక్షరమంత్రేణ మథిత్వాజాతవేదసమ్॥
సూర్యకాన్తాశ్మనోయద్వా సంపాద్యద్విజసద్మనః । తమగ్నింసర్పిషా
ప్రోక్ష్య ప్రక్ష్యకుండస్యపశ్చిమే ॥౨౭౮॥ దక్షిణేవాథవిన్యస్య త్రీన్
దర్భాన్కమలాసన । కూర్మాసనంనివేశ్యోర్ధ్వ ముపవిశ్యాసనేగురుః॥
కృత్వామానసయాగంతాం భూతశుద్ధించతుర్ముఖ । పశ్యాగ్నికరణంకు
ర్యాత్కుండానాందర్భముష్టిభిః ॥౨౮౧॥ వైష్ణవాగ్నించతంధ్యాత్వా
అగ్నిసంస్కారమాచరేత్ । ఇతరేష్వపి కుండేషు తస్మాదేవాగ్ని ముద్ధ
రేత్ ॥౨౮౨॥ ప్రాగాదిష్వథకుండేషు సమిద్ధేజాతవేదసి । ప్రాచ్యా
మాహవనీయోగ్నిర్యామ్యేవై దక్షిణాముఖః ॥౨౮౩॥ప్రతీచ్యాంగార్హ
పత్యోగ్ని రుత్తరేసభ్యఈరితః।ఆగ్నేయ్యామావసథ్యోగ్నిః పంచాగ్నీనా
మయంక్రమః ॥౨౮౪॥ ప్రాగాదికుండాగ్నిమధ్యే యోగపీఠం ప్రకల్ప
యేత్ । ప్రాక్కుండేవాసుదేవంతం యామ్యేసంకర్షణంతతః॥౨౮౫॥
ప్రద్యుమ్నంపశ్చిమేకుండే అనిరుద్ధంతథోత్తరే । నారాయణంతదన్యత్ర
సమావాహ్యయథాపురమ్॥౨౮౬॥ఆజ్యైర్జపాంతమారాధ్యజుహుయా
న్మూర్తిపాంస్తతః। పలాశఖదిరాశ్వత్థబిల్వోదుంబరవృక్షజైః ॥౨౮౭॥

సమిద్భిర్జుహుయాదగ్నౌ ప్రాగాదిష్వయథాక్రమమ్ । అలాభేసర్వస
మిధాం హోమసగిపాలాశజైర్మతః ॥ ౨౮౮ ॥ పాయసాన్నేన జుహు
యాత్ ప్రాక్కుండేపద్మసంభవ । కృసరేదాక్షిణాత్యేగ్నౌ గుడాన్నం
పశ్చిమేనవై॥౨౮౯॥ హరిద్రాన్నముదీచ్యాగ్నౌముద్గాన్నమిత్రరాగ్నిషు।
వాసుదేవాదిభిర్మంత్రైర్హోమఃప్రాగాదిషుస్మృతః ॥౨౯౦॥ మూర్తి
మంత్రేణ యష్టవ్యం యద్వాష్టాక్షరవిద్యయా । పంచమేగ్నౌ గురుస్స
ర్వ్యాక్షప్పృథగష్టోత్తరంశతమ్॥౨౯౧॥సమిద్భిస్స్వస్వమంత్రేణచరుణాషో
డశాహుతీః। స్రుహూక్తషోడశర్గ్భిశ్చస్వస్వమంత్రైస్సర్పిషాపునః॥౨౯౨॥
మూర్తిపేష్వథజుహ్వాత్సుసమిదాద్యైర్యథావిధి । ఆసాద్యబింబనికట
మాసీనశ్చాసనేగురుః ॥౨౯౩॥ పంచభూతమయంబింబం ధ్యాత్వాసం
హారమాచరేత్ । తతోత్పాదనసంహార పరమంత్రంబ్రవీమితే॥౨౯౪॥

తత్వసంహారః.

ప్రణవంపూర్వముద్ధృత్య తత్వమంత్రమతఃపరమ్।నతింతదనుచోద్ధృత్య
పరమంత్రేచతుర్థికామ్॥౨౯౫॥సర్గసంహారమంత్రోయం తత్వాదీనాం
చతుర్ముఖ । మంత్రమేనం సముచ్చార్య క్రియాను గుణమూహయేత్॥
౨౯౬॥పార్థివోపస్థేప్రియయుతంచతుర్గుణసమాశ్రితమ్। పృథివీతత్వ
మాచార్యస్తచ్చతుర్థ్యా సముద్ధరేత్ ॥౨౯౭॥ అంతేనతింసముధృత్య
పృథివీం సంహరేత్పురా । పాదాదిజాను పర్యంతం సంహృత్య పృథి
వీంతతః॥౨౯౮॥ అపాంపూర్వవదుద్ధృత్యసంహారోత్పాదనాహ్వయమ్।
సమూహ్యశ్చాపో నత్యంతం గుహ్యాంతం సంహరేత్తతః ॥ ౨౯౯ ॥
అగ్నేఃపూర్వవదుద్ధృత్య నత్యంతం తత్సమూహ్యచ । గుహ్యాదినాభి
పర్యంతం తత్వసంహారమాచరేత్ ॥౩౦౦॥ పూర్వవన్మంత్ర ముద్ధృత్య
వాయోరూహంవిధాయచ । తతోనాభ్యాది నాసాంతం సంహరేన్మం
త్రవిత్తమః ॥౩౦౧॥ నభసోమంత్రముద్ధృత్యసమూహ్యచయథాపురమ్।
మూర్ధాంతంసంహరేన్నాస్తో మన స్తత్వంసముద్ధరేత్ ॥౩౦౨॥ సమూ
హ్యహృదయేచైవమహంకారంధియంతథా । ప్రకృతించతథాజీవమూ

హ్యాసంహారమాచరేత్ ॥౩౦౩॥ ఏవం సంహృత్య తత్త్వాని పంచమాగ్ని

తత్త్వహోమః

ముపేత్య చ । ఆసీన ఆసనే యద్వా ప్రాక్కుండముపలభ్య వా ॥౩౦౪॥
సజల్పన్ తత్త్వహోమార్థం తమగ్నిం పరిషేచయేత్ । అదితేత్యాదిభి
ర్మంత్రైః ప్రసువేత్యావసానికైః ॥౩౦౫॥ పూర్వవన్మంత్రముద్ధృత్య చో
హ్యా స్వాహావసానికమ్ । జుహుయాదాహుతీరష్టౌ ప్రతితత్త్వంచ సర్పి
షా ॥౩౦౬॥ పాత్రాంతరేపి సంపాతం ప్రతిమంత్రం సమాహరేత్ ।
స్వాహాంతం జుహుయాదగ్నౌ నమోంతం న్యాసమాచరేత్ ॥౩౦౭॥ హు
త్వాగ్నౌ తత్త్వమంత్రేణ స్వాహాంతేన చతుర్ముఖ । సంపాతాజ్యే పతే
నైవ నమోంతేన తతః పరమ్ ॥౩౦౮॥ వక్ష్యమాణ ప్రతీకేషు బిమ్బం
కూర్చేన సంస్పృశేత్ । హుత్వాగ్నౌ సర్వతత్త్వాని ప్రాసాపీరావసాని
కమ్ ॥౩౦౯॥ పరిషిచ్య తతో న్యాసం సంపాతేన సమాచరేత్ । జీవంచ ప్ర
కృతిం బుద్ధిమహంకారం మనస్తథా ॥౩౧౦॥ హుత్వా సంపాతమాహృ
త్య ప్రతిమా హృదయే న్యసేత్ । విన్యసేచ్ఛబ్దతన్మాత్రం ప్రతిమా శ్రోత్ర
యోర్ద్వయోః ॥౩౧౧॥ బింబస్య విన్యసేత్స్పర్శం రూపం లోచనయో
ర్న్యసేత్ । జిహ్వాయాం రసతన్మాత్రం గంధం నాసాంచలే న్యసేత్ ॥౩౧౨॥
శ్రోత్రం తాలుని విన్యస్య త్వచం త్వచి చతుర్ముఖ । నేత్రేంద్రియం నయ
నయో ర్జిహ్వాయాం రసనామపి ॥౩౧౩॥ నాసాంచలే న్యసేద్ఘ్రాణం వా
గింద్రియమథ న్యసేత్ । పాణీంద్రియం న్యసేత్పాణ్యోః పాదం చరణయోర
పి ॥౩౧౪॥ పాయ్వింద్రియం తథా పాసే మేహనం మేహనే న్యసేత్ । ఆ
కాశం సేంద్రియం బ్రహ్మన్సమూహ్య గురుసత్తమః ॥౩౧౫॥ న్యసేన్మూర్ధా
దినాసాంతం వాయుమూహ్య సహేంద్రియమ్ । న్యసేన్నాసాదినాభ్య
ంతమగ్నిం సేంద్రియమూహ్య చ ॥౩౧౬॥ న్యసేన్నాభ్యాది గుహ్యాంత
మాపఊహ్య సహేంద్రియాః । న్యస్య గుహ్యాది జాన్వంతం పృథివీం సేంద్రి
యాం తథా ॥౩౧౭॥ సమూహ్య విన్యసేద్బ్రహ్మన్ జాన్వాది చరణావ
ధి । న్యాసహోమేషు సర్వత్ర కుర్యాదాద్యంతయోర్ద్వయోః ॥౩౧౮॥

పరిషేచనకర్మార్థ ప్రతిమాయాస్సమర్చనమ్ । పరమంత్రమితోప

→* ప్రతిన్యాసం పరిషేచనం పూజా పరమంత్రః. *←

క్ష్యేశ్శృణు పద్మకమలాసన ॥౩౧౯॥ పూర్వమోంకారముద్ధృత్య నతిమం
త్రం సముద్ధరేత్ । పవర్గప్రథమాదించ రేఫమప్యుద్ధరేత్తతః ॥ ౩౨౦॥ అ
చాంద్వితీయముద్ధృత్య యవర్గప్రథమాక్షరమ్ । సముద్ధరేద్వామాదిం
పరమంత్రోష్టదక్షరః ॥౩౨౧॥ ప్రాణానాయమ్య తదను సఙ్కల్ప్య పరిషి

→* ప్రాణవాయున్యాసః, *←

చ్య చ । బాహుయాత్ప్రాణమంత్రైశ్చ పరమంత్ర పురస్సరమ్ ॥౩౨౨॥
పరమంత్రం సముచ్చార్య ప్రాణనామ్నశ్చతుర్ముఖ । చతుర్థీమపి
చోచ్చార్య స్వాహాంతాం హోమమాచరేత్ ॥ ౩౨౩ ॥ న్యసేన్నమోం
తముచ్చార్య హోమసంఖ్యా చ పూర్వవత్ । నాభికంఠాత్సమారభ్య
ప్రాణాదిన్యాసమాచరేత్ ॥౩౨౪॥ ప్రాణంతు బ్రహ్మరంధ్రాంతం సుషు
మ్నాయాం చతుర్ముఖ । అపానం వామనాసాంతమిళాయాం న్యాస
మాచరేత్ ॥౩౨౫॥ పింగళాయాం న్యసేద్వ్యానమన్యనాసాపుటావధి ।
గంధిన్యాం వామనేత్రాంతముదానన్యాసమాచరేత్ ॥ ౩౨౬॥ సమానం
హస్తిజిహ్వాయాం దక్షిణాలోకనావధి । పూషాయాం విన్యసేన్నాగం
వామశ్రోత్రాంతమబ్జజ ॥౩౨౭॥ యశస్విన్యాం న్యసేత్కూర్మం దక్షి
ణశ్రవణావధి । అలంబుసాయాం కృకరం పాయుమూలావధి న్యసేత్ ॥
దేవదత్తం కుహూనాడ్యాం మేఢ్రాంతం విన్యసేత్సుధీః । విన్యసేదా ప
దాంగుష్ఠం శంఖిన్యాం తు ధనంజయమ్ ॥ ౩౨౯ ॥ పరిషిచ్యాథ విన్యస్య స
మ్పూజ్యాసూన్నియమ్య చ । సంకల్ప్య పరిషిచ్యాథ పునర్హోమం సమాచ

→* ప్రాణప్రతిష్ఠా, *←

రేత్ ॥౩౩౦॥ ప్రాణప్రతిష్ఠాహోమోయం సర్వహోమేషు పూజితః ।
అనేన ప్రతిమాస్త్రీహుతాతాగ్నిరిసనధత్తే ॥౩౩౧॥ ఉద్ధృత్య ఛందసా
మాదిమజ్ద్వితీయం సబిందుకమ్ । మహీబీజం సముద్ధృత్య కవర్గాదిమస
ప్తమమ్ ॥౩౩౨॥ ప్రణవంచ యవర్గేషు క్రమేణాష్టౌ సముద్ధరేత్ । ఓం

కారమేకపంచాశద్వర్ణానపి సబిందుకాన్ ॥ 333 ॥ హంసస్య ప్రథ
మాంచాస్య సకలానీంద్రియాణ్యపి । భూతాని పంచమాత్రాణి వచనా
ద్యాశ్చ షట్క్రియాః ॥ 334 ॥ త్వక్చర్మమాంసరుధిరమేదోస్థీన్యపి మ
జ్జికా । ప్రాణాదివాయవస్సర్వే హంసయోంతు పదద్వయమ్ ॥ 335 ॥ సు
షిరత్వంతు విరమాంతరక్షంతు టటాంతికమ్ । జప్త్వాష్టౌ జుహుయాద
గ్నౌ నమోంతం సర్పిషా స్పృశేత్ ॥ 336 ॥ దేవీనాం చ శ్రియాదీనాం బ్ర
హ్మాదీనాం తథైవచ । ప్రాణప్రతిష్ఠాహోమాంతం న్యాసహోమ ఉదీరి

ఆయుధన్యాసః.

తః ॥ 337 ॥ జుహుయాదాయుధాన్యగ్నౌ పరమంత్రపురస్సరమ్ । తతో
నత్యంతముద్ధృత్య సంపాతాజ్యేన సంస్పృశేత్ ॥ 338 ॥ చక్రంతు దక్షిణే
హస్తే శంఖం వామే గదామపి । ఖడ్గంతు దక్షిణే హస్తే శార్ఙ్గం వై దక్షిణే
తరే ॥ 339 ॥ కిరీటం మూర్ధ్ని విన్యస్య వత్సం దక్షిణవక్షసి । కౌస్తుభం
హృదయే న్యస్య వనమాలాం గళే న్యసేత్ ॥ 340 ॥ ఊరుమధ్యే వైనతే
యం హోమన్యాసౌ సమాచరేత్ । దేవీనాం చ శ్రియాదీనాం బ్రహ్మా
దీనాం తథైవచ ॥ 341 ॥ చణ్డాదీనాం చ భక్తానాం నాయుధన్యాస ఈరి
తః । మత్స్యాదిహరిమూర్తీనామాదిమూర్తేశ్చ పద్మజ ॥ 342 ॥ క
ర్తవ్య ఆయుధన్యాసో భగవన్మూర్తిమేయుషామ్ । కుర్వీత షోడశ న్యా

షోడశన్యాసవిధిః.

సమాదిమూర్తేర్గురురూత్తమః ॥ 343 ॥ నజంగమేషు కుర్వీత షోడశన్యాస
ముత్తమమ్ । నైవ మత్స్యాదిమూర్తీనాం షోడశన్యాస ఉచ్యతే ॥ 344 ॥
స న్యాసః పరతంత్రాణామాశ్రితానాం ప్రకీర్తితః । ప్రాణానాయమ్య

ప్రణవన్యాసః.

సంకల్ప్య పరిషిచ్య తతః పరమ్ ॥ 345 ॥ కుర్వీత ప్రణవన్యాసం పరమం
త్రపురస్సరమ్ । అకారం హృదయే విష్ణుముకారం దక్షిణోరసి ॥ 346 ॥
బ్రహ్మాణం చ మకారం చ శఙ్కరం సవ్యవక్షసి । పరమంత్రం సముచ్చార్య
వాసుదేవం హృదిన్యసేత్ ॥ 347 ॥ తత్తన్నామచతుర్థ్యంతం హోమో

వ్యాహృతిన్యాసః.

న్యాసశ్చకీర్తితః । అథస్యాద్వ్యాహృతిన్యాసో హిమమశ్వకమలాసన॥
పరమంత్రంసముద్ధృత్యతత్తల్లోకచతుర్థికమ్ । స్వాహాంతం క్రమశో
మంత్రీనత్యంతంవాయథారుచి॥౩౪౯॥ భూలోకంపాదయోర్బ్రహ్మన్

అక్షరన్యాసః.

భువలోకంన్యసేద్ధృది।సువలోకంన్యసేన్మూర్ధ్ని వర్ణన్యాసంతత
శ్చరేత్ ॥౩౫౦॥ ఓంకారంపూర్వముద్ధృత్య తత్తద్వర్ణంసబిందుకమ్।
నతింపరచతుర్థీంచ గాత్రశబ్దస్యపద్మజ॥౩౫౧॥ చతుర్థీంచతతస్స్వా
హాం నతింన్యాసేసముద్ధరేత్ । అకారంప్రథమోవర్ణో జిహ్వాయాం
న్యాసమాచరేత్ ॥౩౫౨॥ ఆకారం వదనేబ్రహ్మన్నికారం దక్షిణేక్షిణి।
ఈకారం వామనయన ఉకారంకర్ణగహ్వరే ॥౩౫౩॥ ఊకారంవామ
కర్ణేచ ఋకారద్వయమబ్జజ । క్రమేణనాసాపుటయోర్ద్వౌలృకా
రౌయథాక్రమమ్॥౩౫౪॥ దక్షిణోత్తరయోర్బ్రహ్మన్గండయోరుభయో
రపి । దంతపఙ్క్త్యా మథోర్ధ్వాయా మేకారం తదనంతరమ్ ॥౩౫౫॥
అథోదంతతతౌబ్రహ్మన్నైకారం విన్యసేద్బుధః । ఓకారముత్తరో
ష్ఠే చాప్యౌకారమధరోష్ఠకే ॥౩౫౬॥ అంకారంవిన్యసేత్తాలౌ అఃకారం
తాలునోరపి । యకారం త్వచివిన్యస్య రేఫంనయనయోర్ద్వయోః॥
లకారంనాసికామూర్ధ్ని వకారందశనాత్మని। శకారంశ్రోత్రయోర్బ్ర
హ్మన్షకారముదరేన్యసేత్ ॥౩౫౭॥ సకారం విన్యసేత్కట్యాం హకా
రంహృదమేన్యసేత్। ళకారంవిన్యసేజ్జానౌ క్షకారంమేహనేన్యసేత్॥
౩౫౯॥ కకారంచరణాంగుష్ఠే ఖకారః పాదతర్జనీ । గకారోమధ్య
మాతస్య ఘకార స్తదనామికా ॥ ౩౬౦ ॥ కనిష్ఠికా ఙకారోస్య తేషు
న్యాసంసమాచరేత్ । సవ్యేతరోరుమూలేతు చకారంవిన్యసేత్సుధీః॥
తమూరుమధ్యేవిన్యస్య ఛకారంతదనంతరమ్। జకారందక్షిణేజానౌ తజ్జం
ఘాయామనంతరమ్ ॥౩౬౨॥ ఝకారం దక్షిణేపాదే ఞకారమపివిన్య
సేత్ । వామోరుమూలేటకారం ఠకారంతస్యమధ్యతః ॥౩౬౩॥ డకా

రంచథకారంచ విన్యసేజ్జానుజంఘయోః । ఙకారంవిన్యసేత్పాదే దేశి కోదక్షిణేతరే ॥ ౩౬౪ ॥ సవ్యేతరభుజామూలే తకారంవిన్యసేద్బుధః। థకారంతద్భుజామధ్యే దకారంభుజసంధికే ॥౩౬౫॥ ధకారంకూర్పరే తస్య నకారందక్షిణేతరే । పకారంవిన్యసేద్వామ భుజమూలేచతుర్ము ఖ ॥౩౬౬॥ ఫకారంతద్భుజామధ్యే బకారంభుజసంధికే । తత్కూర్పరే

నక్షత్రన్యాసః.

భకారంచ మకారంతత్కరస్థలే ॥౩౬౭॥ నక్షత్రన్యాసమధునా వక్ష్యా మిచతురానన। పరమంత్రంసముచ్చార్య తత్తదృక్షచతుర్థికమ్॥౩౬౮॥ ప్రతీకస్యచతుర్థీంచ స్వాహాంతంగురురుద్ధరేత్ । ఏవంహుత్వాయథా పూర్వం నత్యంతంన్యాసమాచరేత్ ॥౩౬౯॥ రోహిణీంహృదయేబ్రహ్మ న్విన్యసెన్మస్తకేమృగమ్। ఆర్ద్రాం కేశేషుఫాలేతు విన్యసేచ్చపునర్వ సుం ॥౩౭౦॥ విన్యసేద్వదనేపుష్యమాశ్లేషంనాసికాంచలె । మఖాందం తేషువిన్యస్య శ్రోత్రయోగపూర్వఫల్గునీ ॥౩౭౧॥ సవ్యేతరభుజేబ్రహ్మన్ న్యసేదుత్తరఫల్గునీం। హస్తంవామభుజేచిత్రాం సవ్యేతరకరేన్యసేత్॥ ౩౭౨॥ వామహస్తతలేస్వాతీం విశాఖాం దక్షిణస్తనే । వామస్తనేన్య నూరాధాంజ్యేష్ఠాముదర మండలె ॥౩౭౩॥ మూలంకట్యా మథాషా ఢాం మేహనేవిన్యసేత్తతః। విన్యసెదుత్తరాషాఢాంవృషణేకమలాసన॥ విన్యసేచ్ఛ్రవణంపాయా ధనిష్ఠాందక్షిణోరుకె । తతశ్శతభిషగృక్షం వామోరావిన్యసేత్సుధీః ॥౩౭౫॥ విన్యసేద్దక్షిణేజంఘే పూర్వాభా ద్రామతఃపరమ్।విన్యసేదుత్తరాభాద్రాంసవ్యజంఘాపదేగురుః॥౩౭౬॥ రేవతీందక్షిణేపాదే దస్రావామే తతఃపరమ్ । భరణీందక్షిణేపార్శ్వే సవ్యపార్శ్వేతు కృత్తికామ్ ॥ ౩౭౭ ॥ ఏవంవిన్యస్యతదను గ్రహన్యా

నవగ్రహన్యాసః.

సంసమాచరేత్ । పరమంత్రం సముద్ధృత్య గ్రహనామచతుర్థికమ్॥ అంగనామచతుర్థీంచస్వాహామంతే సముద్ధరేత్ । సూర్యంతు దక్షిణే నేత్రేచంద్రంతదితరేన్యసేత్ ॥ ౩౭౯ ॥ ఉదరేంగారకంబ్రహ్మన్బుధం

బుధోసమర్పయేత్ । బృహస్పతింన్యసేద్వాచి విన్యసేచ్ఛుక్రమింద్రియే॥ శనైశ్చరంలలాటేచ రాహుంచరణయో ర్ద్వయోః । కేతుంకేశేషువి న్యస్య నాభిదేశేధ్రువంన్యసేత్ ॥౩౮౧॥ సప్తర్షీన్సర్వగాత్రేషు విన్య

✻ కాలన్యాసః. ✻

స్యకమలాసన । కాలన్యాసంప్రకుర్వీత సంకల్పాదిపురస్సరమ్ ॥౩౮౨॥ పరతంత్రంపురోద్ధృత్య కాలనామచతుర్థికమ్। స్వాహాంతముద్ధరేద్ధీ మేన్యాసేనత్యంతముద్ధరేత్ ॥౩౮౩॥ శరీరేవత్సరంబ్రహ్మన్ చైత్రంశిరసి విన్యసేత్ । న్యసేన్ముఖేథవైశాఖంజ్యేష్ఠంతుహృదయేన్యసేత్ ॥౩౮౪॥ ఆషాఢంశ్రావణంచాపి స్తనయోరుభయోఃక్రమాత్। కుక్షౌభాద్రపదం బ్రహ్మన్ కట్యామాశ్వయుజంన్యసేత్ ॥ ౨౮౫ ॥ దక్షిణోరౌచకార్తి క్యం మార్గశీర్షంతదన్యతః । పైషందక్షిణజంఘాయాం మాఘమన్య త్రవిన్యసేత్ ॥౩౮౬॥ విన్యసేత్ఫాల్గునంమాసం పాదయోరుభయోరపి। విన్యసేద్దక్షిణేబాహౌదేశికోదక్షిణాయనమ్॥౩౮౭॥ తదన్యత్రన్యసేద్బా హావుత్తరాయణమబ్జజ। పర్వాణి పర్వసున్యస్య సర్వాంగేషు ఋతూ నపి ॥ ౩౮౮ ॥ అహోరాత్రాణిసర్వాణి విన్యసేత్సర్వసంధిషు । తుటి ట్యాదీన్రోమసున్యస్య తతఃకృతయుగంముఖే ॥౩౮౯॥ హృదయేవిన్య సేత్త్రేతాం కట్యాంద్వాపరమబ్జజ। తతః కలియుగంబ్రహ్మన్ విన్యసే త్పాదయోర్ద్వయోః ॥౩౯౦॥ స్వాయంభువ్వారోచిషేచ ఉత్తమంతా మసంతథా । రైవతంచాక్షుషంచైవ తతోవైవస్వతంతథా ॥౩౯౧॥ అమూనిమన్వంతరాణి విన్యసేద్దక్షిణేభుజే । సూర్యదక్షబ్రహ్మధర్మరు ద్రసావర్ణికాన్యపి ॥౩౯౨॥ భూత్యాతిమన్వంతరంచాపి భుజేవామేథవిన్య సేత్ । న్యసేద్దక్షిణజంఘాయాం పరార్ధంప్రథమంగురుః ॥౨౯౩॥ ద్వి తీయంవామజంఘాయాం మహాకల్పంతు మస్తకే । ప్రతీకానాం చతు ర్థీంచ స్వాహాంతాముద్ధరన్గురుః ॥ ౩౯౪ ॥ ఏవంహి త్వాథవిన్యస్య

✻ జాతిన్యాసః. ✻

జాతిన్యాసంతతశ్చరేత్। జాతిప్రతీకమంత్రాణాం చతుర్థీంతుటటాం

తికామ్॥౩౯౫॥ పరపూర్వాంస ముద్ధృత్య హోమాన్యాసశ్చ పూర్వవత్।
బ్రాహ్మణం వదనే బ్రహ్మన్ క్షత్రియం బాహుమూలయోః ॥౩౯౬॥ ఊరు
మూలే న్యసేద్వైశ్యం వృషళం పాదయో ర్ద్వయోః। పాదాంగుళీషు
సర్వాసు విన్యసేత్ప్రతిలోమజాన్ ॥౩౯౭॥ సంధిష్వేవానులోమాంశ్చ
గావశ్చ వదనే న్యసేత్। అజావికాన్న్యసేద్బాహ్వోః పాదయో స్త
* గావికాన్ ॥౩౯౮॥ విన్యసేన్నాగరారణ్య పశూనూర్వోర్యథాక్ర

తోయన్యాసః.

మమ్। తోయన్యాసం తతః కుర్యాన్మంత్రోద్ధారపురస్సరమ్॥ పరమంత్రాంశ
ముద్ధృత్య తత స్స్రోస్సు గుల్ఫికయోః। చతుర్థీం చ తతస్స్వాహాం నతిం ము ద్వా
సముద్ధరేత్ ॥౪౦౦॥ మేఘాన్ కేశేషు కూపాని రోమకూపేషు విన్య
సేత్। పాదయోర్విన్యసేద్వాపీ జంఘయోర్నిర్ఝరానపి ॥౪౦౧॥

నిగమన్యాసః.

నదీశ్చ సర్వగాత్రేషు కుక్షావబ్ధీంశ్చ విన్యసేత్। నిగమాంశ్చ చతుర్థీం చ ప
రమంత్ర పురస్సరామ్ ॥౪౦౨॥ స్వాహానత్యంతముచ్చార్య నిగమన్యాస
మాచరేత్। ఋచం శిరసి విన్యస్య యజుర్వై దక్షిణే భుజే ॥౪౦౩॥ సా
మ వామభుజాయాం చ హృదయే చాప్యథర్వణమ్। ఇతిహాసం పురాణం చ
దక్షిణోత్తరజంఘయోః ॥౪౦౪॥ సకలాంగిరసన్నాభౌ కల్పసూత్రం పద
ద్వయే। న్యసేద్వ్యాకరణం చ త్రికంఠే తర్కం చ చతుర్ముఖ ॥౪౦౫॥
మీమాంసాం హృదయే బ్రహ్మన్ నిరుక్తం జ్యోతిషం తతః। క్రమాల్లోచన
యోర్న్యస్య గారుడం శ్రోత్రయోరపి ॥౪౦౬॥ హస్తయోస్తు ధనుర్వే
దం యోగశాస్త్రం హృది న్యసేత్। పాదయోః శిల్పశాస్త్రం చ విన్యస్య త
దనంతరమ్ ॥౪౦౭॥ కుర్వీత దేవతాన్యాసం పరమంత్ర పురస్సరమ్

దేవతాన్యాసః.

దేవతాంగ చతుర్థీం చ స్వాహానత్యవసానికామ్॥ ౪౦౮॥ ఉద్ధృత్య హో
మం న్యాసం చ కుర్వీత కమలాసన। బ్రహ్మాణం శిరసి బ్రహ్మన్ జిహ్వాయాం
తు సరస్వతీమ్ ॥౪౦౯॥ ఇంద్రం తు దక్షిణే బాహౌ వామబాహౌ మహాబ

లమ్ । స్తనయోర్విశ్వకర్మాణం ప్రహ్లాదంచ యథాక్రమమ్॥౪౧౦॥ నార
దం దక్షిణే కుక్షౌ రనంతాదీన్ తదుత్తరే । అస్థిదేశే చ వరుణం పితౄంశ్చ
రణయోరపి ॥౪౧౧॥ విశ్వాన్ దేవాన్న్యసేదూర్వోర్ఋషీన్ జాన్వోశ్చ
విన్యసేత్ । యక్షాంసి జంఘయోర్బ్రహ్మన్ న్యసేద్రక్షాంసి పాదయోః॥
విద్యాధరాన్ప్రాష్ఠిన్ దేశే పాదదేశే నవగ్రహాన్ । పృష్ఠతో జృంభకాన్న
స్త్వాన్విన్యసేత్కటిపార్శ్వయోః ॥౪౧౩॥ సుబ్రహ్మణ్యం గణేశఞ్చ ద
క్షిణోత్తరయోః క్రమాత్ । ఉత్తరోష్ఠే తు గంధర్వానధరే చాప్సరో గ

వైరాజన్యాసః.

ణాన్ ॥౩౧౪॥ ఏవం విన్యస్య తదను వైరాజన్యాసమాచరేత్ । మం
త్రోద్ధారో యథాపూర్వమంగస్వాహాంతమబ్జజ ॥౪౧౫॥ మస్తకే విన్య
సేత్స్వర్గం సూర్యం దక్షిణలోచనే । వామనేత్రే న్యసేచ్చంద్రం నా
సాంతర్మారుతస్తథా ॥౫౧౬॥ దిశో బాహుషు విన్యస్య హృదయే విన్యసే
ద్భువీన్ । నభో వపుషి విన్యస్య దైవతాన్యంతరాత్మని ॥౪౧౭॥ కేశేషు వి
న్యసేన్మేఘాన్ నక్షత్రాణ్యపి భూషణే । ముఖేఽగ్నిం గిరివాణీం చ విన్య
స్యాథ క్రతూన్న్యసేత్ ॥౪౧౮॥ క్రిత్వంగనామ్నాశ్చతుర్థ్యాం పరమంత్ర

క్రతున్యాసః.

పురస్సరామ్ । స్వాహానత్యంతముద్ధృత్య హోమన్యాసోఽచ పూర్వవత్॥
౪౧౯ ॥ అశ్వమేధం తు శిరసి నరమేధం లలాటకే । వదనే రాజసూయం చ
గోసవం తు గళే న్యసేత్ ॥౪౨౦॥ ఏకాదశాత్మకం నాభావగ్నిష్టోమం తు
మేహనే । అతిరాత్రం వృషణయో రప్తోర్యామం తథోరుషు ॥౪౨౧॥
జాన్వోస్తు షోడశాత్మానం విన్యసేజ్జంఘయోర్ద్వయోః । ఉక్థ్యం చ వాజ
పేయం చ దక్షిణేతరయోస్తతః ॥౪౨౨॥ చాతుర్మాస్యం బాహుమూలే హ
స్తే సౌత్రామణిం న్యసేత్ । సర్వాంగుళీషు పశ్విష్టిం దర్శం దక్షిణలోచనే॥
౪౨౩ ॥ పూర్ణమాసం తదన్యత్ర స్తనయోరుభయోరపి । స్వాహాకా
రవషట్కారౌ విన్యసేత్తు యథాక్రమమ్ ॥౪౨౪ ॥ తతః పంచమహాయ
జ్ఞానంగుళీషు న్యసేత్సుధీః । దక్షిణాం హృదయే బ్రహ్మన్నిష్టిస్తోమాన్షచేష్వ

పి ॥ ౪౨౫॥ ముఖఆహవనీయాగ్నిం గార్హపత్యంహృదిన్యసేత్ । దక్షి
ణాగ్నింన్యసేన్నాభ్యా మావసథ్యంపదద్వయే ॥ ౪౨౬ ॥ హృదయే వి
న్యసేత్సభ్యం పరివర్గ్యంభూషణేష్వపి । విన్యస్య తదనుబ్రహ్మన్ గుణ

గుణన్యాసః.

న్యాసం సమాచరేత్ ॥ ౪౨౭ ॥ పరమంత్రం సముద్ధృత్య మంత్రా
ణ్యూహ్య యథాపురమ్ । హోమన్యాసం చకుర్వీత హోమసజ్ఞాయ
యథాపురమ్ ॥ ౪౨౮ ॥ విన్యసేన్మస్తకే సత్త్వం రజోవై బాహుమూ
లయోః । తమశ్చరణయోర్న్యస్య మూర్తిన్యాసం తతశ్చరేత్ ॥౪౨౯॥

మూర్తిన్యాసః.

మంత్రమూహ్యయథాపూర్వం హోమంన్యాసంసమాచరేత్ । మత్స్య
మూర్తింన్యసేన్మూర్ధ్నికూర్మమూర్తింపదద్వయే ॥ ౪౩౦ ॥ వరా
హంజంఘయోర్న్యస్య ఫాలేనరహరింన్యసేత్ । ఆననేవామనంబ్రహ్మ
న్హృదయేభార్గవంతతః ॥౪౩౧॥ కార్తవీర్యంచకరయోర్హృదయే
రామమబ్జజ । బలభద్రంచకృష్ణంచ తథైవహృదయేన్యసేత్॥౪౩౨॥ గు
హ్యేబుద్ధంతతఃకల్కి-విష్ణుంజాన్వోశ్చవిన్యసేత్ ॥ ఏవంవిన్యస్య తదను

శక్తిన్యాసః.

శక్తిన్యాసంసమాచరేత్ ॥౪౩౩॥ మంత్రమూహ్యయథాపూర్వం ల
లాటేవిన్యసేచ్ఛ్రియమ్। సరస్వతీంముఖేబ్రహ్మన్రతింగుహ్యేచతుర్ము
ఖ ॥౪౩౪॥ విన్యసేత్కర్ణయోఃప్రీతింకీర్తింలోచనయోరపి। విన్యసే
ద్ధృదయేశాంతిముదరేతుష్టిమబ్జజ ॥౪౩౫॥ సర్వగాత్రేషుపుష్టించ జ్ఞా
నంతుహృదయేన్యసేత్ । ఐశ్వర్యం మూర్ధ్నివిన్యస్య శిఖాయాం శ
క్తిమప్యథ ॥౪౩౬ ॥ బాహుమూలేబలంబ్రహ్మన్తేజోనయనయోర్ద్వ
యోః। విన్యసేత్పరితోవీర్యంవిశేషమవధారయ॥౪౩౭॥నత్యంతోహృద
యోద్ధారస్స్వాహాంతస్తుశిరోమనుః । వౌషడంతశ్శిఖామంత్రఃబలాంతే
కవచాయహుమ్ ॥౪౩౮॥ తేజోమంత్రోవౌషడంతవీర్యమస్త్రాయ ఫ

⁕ లోకవిన్యాసః. ⁕

ద్యుతమ్ । హుత్వావిన్యస్యతదను లోకన్యాసమథాచరేత్ ॥౪౩౯॥ స
మూహ్య తత్రమంత్రాణి పరమంత్ర పురస్సరమ్ । స్వాహావసానే జు
హుయాన్మత్యం తేన్యాసమాచరేత్ ॥౪౪౦॥ అతలంపాదతలయోర్వితలం
పాదయోరపి । సుతలం గుల్ఫయోబ్రహ్మా న్నితలం జంఘయోరపి॥
౪౪౧ ॥ జాన్వోర్మహాతలంన్యస్యచోరోర్వరపితలాతలమ్ । కట్యామపి
చపాతాళం భూలోకం పాదయోరపి ॥ ౪౪౨ ॥ భువర్లోకం మే
హానేచ సువర్లోక మథోదరే । హృదయేథ మహర్లోకం జనో
లోకంగళేన్యసేత్ ॥ ౪౪౩ ॥ తపోలోకంచవదనేసత్యలోకంచ మస్త
కే । హుత్వాగ్నౌవిన్యసేచ్ఛిష్టే సంపాతాజ్యేనకూచఃతః॥౪౪౪॥ న
జంగమేషుబింబేషు షోడశన్యాసమాచరేత్ । కృత్వైవం షోడశ న్యా

⁕ శాంతి హోమః. ⁕

సంతతశ్శాంతింసమాచరేత్ ॥౪౪౫॥ ఓంభూస్స్వాహేతిమంత్రేణ మ
ధునాష్టోత్తరంశతమ్। ప్రాచీనకుణ్డే హుత్వాగ్నౌసంపాతేన పదౌస్పృ
శేత్ ॥౪౪౬॥భువస్స్వాహేతిమంత్రేణ పయసాష్టోత్తరంశతమ్।హు
త్వాథదాక్షిణాత్యేగ్నౌ దేవస్యజఠరంస్పృశేత్ ॥౪౪౭॥ అష్టోత్తరశతం
దధ్నాసువస్స్వాహేతిపద్మజ । పశ్చిమేగ్నౌతతో దేవ ముఖంకూర్చేన
సంస్పృశేత్ ॥౪౪౮॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహేత్యాజ్యేనాష్టోత్త
రంశతమ్ । హుత్వోత్తరేగ్నౌ దేవస్య సర్వాణ్యంగాని సంస్పృశేత్॥
౪౪౯ ॥ తత్రైవ విష్ణుగాయత్ర్యాగుశాజ్యమధుభిఃపృథక్ । అష్టోత్త
రశతంహుత్వాతత్తత్సంపాతమాహరేత్ ॥ ౪౫౦॥ ప్రత్యేకంసంస్పృశే

⁕ కుంభాంబు సేచనమ్. ⁕

ద్దేవసర్వాంగంకమలాసన। వేదికాకోణభూమిష్ఠకుంభతోయైర్యథాక్ర
మమ్ ॥౪౫౧॥ విష్ణుగాయత్రియాసించేద్దైవ తస్యాశాఖయాగురుః । ప
లాశఖదిరాశ్వత్థ బిల్వశాఖాభిరబ్జజ ॥ ౪౫౨ ॥ యథాక్రమంతే సించే

సజీర్ణవిధిః.

యుఃమూర్తిపాగ్ప్రతిమాంతతః । తత్వసంహారమారభ్య శాంతికర్మా
వసానికమ్ ॥౪౫౩॥ లోహశైలద్రుబింబానాం విధిరేషచతుర్ముఖ।అ
న్యత్రబహుబేరేచ సంహారోత్పాతనాదికమ్ ॥౪౫౪॥ సకనేంతగప్రవి
శ్యైవ శాంతికర్మాంతమాచరేత్ । శ్రియాదీనాంచ దేవీనాం బ్రహ్మా
దీనాం తథైవచ ॥౪౫౫॥ ప్రాణప్రతిష్ఠా హోమాంతం కర్మజాలం
యథాపురమ్ । న్యాస కాలేషుసర్వత్ర హృఘ్యార్ఘైద్యై రుపచర్యచ॥
౪౫౬॥ అన్నంచతుర్విధంబ్రహ్మన్ప్రణవేననివేదయేత్ । శయానే దేవదే
వేశేభోగినోప్యేవమాచరేత్ ॥౪౫౭॥ కృతేజలాధివాసేతు భిన్నకాలే
చతుర్ముఖ । ప్రతిష్ఠాకర్మసిద్ధ్యర్థంరక్షాబంధనమాచరేత్ ॥౪౫౮॥
శయనాది ప్రతిష్ఠాంతంకుర్యాత్కౌతుకబంధనమ్ । కమ్బళై బిమ్బ

మహాప్రతిష్ఠావిధానేపరివారాణామ్.

మావేష్ట్యద్వారచక్రాంసమర్చయేత్ ॥ ౪౫౯ ॥ కుర్యాన్మహాప్రతిష్ఠా
యామింద్రాదీనాంగురూత్తమః । అధివాసాదికంకర్మ యథాపూర్వం
పృథక్పృథక్ ॥౪౬౦॥ సర్వేషాంపరివారాణాం పీఠానాంచ చతుర్ము
ఖ । నేత్రోన్మీలనశయ్యాది సర్వంపూర్వవదిష్యతే॥౪౬౧॥ తత్రతత్ర
గ్రతఃకుర్యాత్కుండేవా స్థండిలేపివా । పరివారాహ్వయం హోమం
వైష్ణవైఃకారయేదపి ॥౪౬౨॥ ప్రత్యావరణమాసాద్యద్వారపాలాది
పద్మజ। తదావరణదేవానాం పీఠానాంచయథాక్రమమ్॥౪౬౩॥ ద్వా
స్థావరణ పీఠానాం తత్తదావరణేష్వపి । కుర్యాత్పృథక్పృథక్హో
మంయథావిధిచతుర్ముఖ ॥ ౪౬౪ ॥ సమిధాచరుణాజ్యేన తత్తన్మం
త్రైర్యథాక్రమమ్। జుహుయాత్షోడశ చరూ నన్య దష్టోత్తరం శతమ్॥
౪౬౫॥ హుత్వాతాంస్తాంశ్చసంస్పృశ్యస్వాహాంతవ్యవసానికః । వ్రీహ్యా
దినిర్మితేపీఠే దర్భాణాంస్తీర్య దేశికః ॥ ౪౬౬ ॥ విన్యాసేత్పిండికామ
న్యాంశిలామాధార సంజ్ఞికామ్। అధివాస్యాథవస్త్రేణసమాచ్ఛాద్యప్ర
సన్నధీః ॥౪౬౭॥ యాగమండిరమాసాద్యోత్థాపయేత్ప్రతిమామపి।

తతోఽర్ఘ్యాదిభిరభ్యర్చ్య పాయసాన్నం నివేదయేత్ ॥౪౬౮॥ పలలం

బలిః.

రజనీచూర్ణం లాజం దధి చ సక్తు చ । ఏభిస్సంయోజ్య బల్యన్నం బలిదా
నం సమాచరేత్ ॥౪౬౯॥ ఆద్యాశ్చ కర్మజాశ్చైవ యే భూతాః ప్రాగ్ది
శి స్థితాః । ప్రసన్నాః పరితుష్టాస్తే బలిం గృహ్ణంతు తేధునా ॥౪౭౦॥ వృ
క్షేషు పర్వతాగ్రేషు యే విదిక్షు చ సంస్థితాః । భూమౌ వ్యోమ్ని స్థితా యే
చ బలిం గృహ్ణంతు తేపి చ ॥౪౭౧॥ వినాయకాః క్షేత్రపాలాః యే చాన్యే బలి
కాంక్షిణః । పూర్ణాద్యాః పార్షదాశ్చైవ పరిగృహ్ణం త్విమం బలిమ్॥
చండాద్యాః కుముదాద్యాశ్చ యే భూతాస్సర్వతః స్థితాః । ఆగచ్ఛంతు
ప దే సర్వే గృహ్ణన్తు త ఇమం బలిమ్॥౪౭౩॥ అభిర్గాథాభిరాచార్యస్సర్వతో
దిక్షు నిక్షిపేత్ । తతో వ్రీహ్యాదిభిర్ధాన్యైః స్థండిలం పరికల్పయేత్ ॥
౪౭౪॥ మహాకుంభం సకరకం సోపకుంభాష్టకం న్యసేత్ । ఇంద్రాదీను

బాలశక్తిః.

పకుంభేషు మహాకుంభే తతో గురుః ॥౪౭౫॥ బాలబింబగతాం శక్తిం క
రకే చ సుదర్శనమ్ । ఆవాహ్య సమ్యగభ్యర్చ్య మూర్తిపైస్సహ దేశికః॥

పూర్ణాహుతిః.

పూర్ణాహుతిం కారయిత్వా యథాశాస్త్రం చతుర్ముఖ । శయీత ద
ర్భానాస్తీర్య యజమానేన దేశికః ॥౪౭౭॥ ప్రభాతే గురురుత్థాయ శాం

ఏకబేరవిధానే.

తిహోమం సమాచరేత్ । ఏకబేరవిధానే తు ద్వారదక్షిణపార్శ్వతః॥
౪౭౮॥ వాస్తుహోమం స్వయం హుత్వా తస్మిన్నగ్నౌ తతః పరమ్ । సమి
ద్భిరాజ్యైశ్చరుభిర్విష్ణుగాయత్రియా పృథక్ ॥౪౭౯॥ ఆహుతీనాం శ
తం హుత్వా ప్రవిశేద్గర్భమందిరమ్ । వృత్తాం వా చతురశ్రాం వా శిలా
మాధారసంజ్ఞికామ్ ॥౪౮౦॥ మధ్యే గర్భగృహం న్యస్య తస్యా గర్తేషు
పంచసు । మధ్యే తు నవరత్నాని స్వర్ణమైంద్రేథ దక్షిణే ॥౪౮౧॥ రాజ
తం పశ్చిమే తామ్రమ ముత్తరే కాంస్యమబ్జజ । యద్వా సర్వత్ర రత్నాని య

పిండికాస్థాపనమ్.

ద్వాస్వర్ణానివాన్యసేత్ ॥౪౭౨॥ తదూర్ధ్వంపిండికాంస్థాప్యసుధయా
దార్ఢ్యమాచరేత్ । తతఃకుర్వీతపుణ్యాహం పిండికాం ప్రోక్షయేదపి॥
౪౭౩॥ ప్రాగాద్యాశాసుసర్వాసు దేవతావాహనంచరేత్ । విమలా
ముత్కర్షిణించ జ్ఞానశక్తిం క్రియాంతథా॥ ౪౭౪ ॥ యోగాత్మికాంత
థాప్రహ్వీం సత్యామీశానసంజ్ఞికాం । అనుగ్రహమయీంశక్తిం కర్ణి
కాయాంసమర్చయేత్ ॥౪౭౫॥ అర్ఘ్యాద్యైర్గంధపుష్పాద్యైఃపిండికా
యాంశ్రియంయజేత్ । నవేన వాససాచ్ఛాద్య ద్వారిచక్రం సమర్చ
యేత్ ॥౪౭౬॥ యాగమందిరమాసాద్యద్వారతోరణకుంభకే । స్థితాన్
దేవాన్సముద్వాస్య తతఃకుణ్డస్థితానపి ॥ ౪౭౭ ॥ ఉపరిష్టాత్తంత్ర పూ
ర్వం దేవస్యహృదయాంబుజం । ఆరోప్యకుంభోపకుంభాన్ సాంగశాష్ట
కమప్యథ ॥౪౭౮॥ ఉద్ధృత్యమూర్తిపైస్సాకం గృహీత్వాకరకంగురుః।
అచ్ఛిన్నయాగళద్వారిధారయా సేచయన్పురా॥౪౭౯॥మార్గంప్రదక్షిణీ
కృత్య ధామాంతఃప్రవిశేత్తతః । ధాన్యపీఠేతతఃకుంభాన్ స్థాపయిత్వా
తతఃపరమ్ ॥౪౮౦॥ యాగమందిరమాసాద్యబ్రాహ్మణానామనుజ్ఞయా।
హస్తాభ్యాందేవమాదాయ వేదవాద్యైప్రవర్తితే ॥ ౪౮౧ ॥ స్వయంస్వ
స్తృషడంగస్సన్ పరిక్రమ్యచమందిరమ్ । తతోగర్భగృహద్వారి సంపూ
జ్యప్రతిమాంగురుః ॥౪౮౨॥ అంతఃప్రవేశయిత్వాథ పరిక్రమ్యచ పిణ్డి
కామ్। సుముహూర్తేశుభేవాద్యైరిత్యుచ్చరత్సుద్విజాతిషు॥౪౮౩॥ దేవ
స్యపురతస్థిత్వాసర్వవిద్యాంజపన్గురుః । సంస్థాప్యపిండికా మధ్య
ఊర్ధ్వలంబితతంతునా ॥౪౮౪॥ నిశ్చిత్య సమతాంపశ్చాత్పిండికారం
ధ్రవాళయోః । చూర్ణగుగ్గుళలాక్షాభిః కషాయమధుసూతిభిః॥౪౮౫॥
తూలేనచాథలింగేన నవనీతేన పద్మజ । జనితే నాష్టబంధేన దార్ఢ్యం

అష్టబంధనమ్.

కుర్యాదతంద్రితః ॥౪౮౬॥ అష్టబంధన సంయోగ మద్యవక్ష్యేశ్రుణుష్వ
హ । చూర్ణంసార్ధైకభాగస్స్యాత్ భాగైకంగుగ్గుళంభవేత్॥౪౮౭॥

అర్ధభాగార్ధ వేల్లాష్ఠా కషాయంతు తదర్ధకమ్ । మధూచ్ఛిష్టం తద
ర్ధంతు తూలలింగే యథామతి ॥ ౪౯౮ ॥ నవనీతం యథాయోగం ద
ద్యాత్స్రష్టా చతుర్ముఖ । ఉలూఖలేతుముసలైః కుట్టయే దష్టబంధనమ్॥
౪౯౯॥ దృఢీకృత్యాథ పుణ్యాహం వాచయిత్వా తదంబుభిః । ప్రోక్ష
యిత్వా వక్ష్యమాణ విధినావాహనం చరేత్ ॥ ౫౦౦ ॥ ఆవాహయా
మితం దేవం తమసఃపరమవ్యయమ్ । ఆనందం సర్వగం నిత్యం వ్యోమాతీ
తం పరాత్పరమ్॥ ౫౦౧॥ మరీచిచక్రమధ్యస్థం వాసుదేవమజం విభుం। ధ్యా
త్వైవం ద్వాదశార్ణేన దేవమావాహయేద్గురుః ॥౫౦౨॥ బ్రహ్మర
న్ధ్రపథా బింబె తం ప్రవిష్టం విచింతయేత్ । మహాకుంభస్థితం దేవం మూ
లమంత్రేణ దేశికః ॥౫౦౩॥ కూర్చేన ప్రతిమామూర్ధ్ని ప్రోక్ష్య శక్తిం
నియోజయేత్ । ప్రణవే బ్రహ్మరంధ్రమపిధాయ తతః పరమ్ ॥౫౦౪॥
సాన్నిధ్య ప్రార్థనాం కృత్వా మంత్రన్యాసం సమాచరేత్ । కుంభతో
యానశేషేణ పూర్వోక్తవిధినా గురుః ॥ ౫౦౫ ॥ పరివారాన్ సమావా
హ్య యథావిధి సమర్చయేత్ । నివేద్య పాయసాన్నంచ వాసోభిః కం
బళైరపి ॥౫౦౬॥ ఆవేష్ట్య సర్వతో బింబం కవాటేన దిన త్రయమ్। బంధ
యేన్మందిర ద్వారం బ్రాహ్మణాన్ సహితో వసేత్ ॥౫౦౭॥ చతుర్థే హని
సంప్రాప్తే కవాటోద్ఘాటనం చరేత్। స్నాపయిత్వా యథాశాస్త్రం ధ్వ

బహుబేరే.

జారోహణపూర్వకమ్ ॥౫౦౮॥ మహోత్సవం ప్రకుర్వీత బహుబేరవిధిం
శృణు। చిత్రాదికం చేత్తద్బింబం రత్నన్యాసం చతుర్ముఖ ॥౫౦౯॥ శూల
స్థాపనవేళాయామేవ కార్యస్తతః పరమ్। ప్రతిష్ఠాసమయే గర్భగేహమా
సాద్య దేశికః॥౫౧౦॥ మార్జనాద్యైర్గురుర్గేహం సంశోధ్య తదనంతరమ్।
బ్రాహ్మస్య సేచనాఖ్యం పీఠం దైవేస్థితి భవేత్॥౫౧౧॥ మానుషే
తు పరివారాః పైశాచే ప్యాయుధానిచ । కించిన్మానుషమాశ్రిత్య దైవే
స్యాదాసనం విధే ॥౫౧౨॥ దివ్యమానుషయోర్మధ్యే పైశాచే యాన
ముచ్యతే। దైవే దేవస్థాపనీయాః పాదమూలేస్థితస్యచ ॥౫౧౩॥ అన్యే

షామాసనాదీనాం రత్నన్యాసస్తుపృష్ఠతః । కర్త్రాచార్యాదిబింబాని కుం
భైస్స్నపనసముద్ధరేత్ ॥౫౧౪॥ మూర్తిపైస్స్నపయేదాచార్యః కరకంకర
యోర్ధరన్ । వేదేవాద్యైశ్చసంఘుష్టే దేవస్యాగ్రే చతుర్ముఖ ॥౫౧౫॥
గళంతికాంబునాసించన్మార్గమాచార్యబింబయోః । నకశ్చిదంతరాయా
యాత్తథాగారంపరిక్రమన్ ॥౫౧౬॥ గర్భమందిరమాసాద్య ద్వారిదే
వంసమర్చయేత్ । అంతఃప్రవిశ్యకర్త్రార్చ్యాం సమర్చనాపీఠికోపరి ॥౫౧౭॥
స్పృష్ట్వాత్రైననివేశ్యాథచోత్సవాదీనిపార్శ్వయోః । నివేశ్యధారాశేషాం
బుశరావేపూరయేద్గురుః ॥౫౧౮॥ శలాకమాత్రాధారాభిర్బింబానాంప
రిషేచనమ్ । కృత్వాదేవస్యపురతో ధాన్యపీఠేనివేశయేత్ ॥౫౧౯॥ కుం
భానథో వక్ష్యమాణ విధినావాహనంచరేత్ । పురతోమూలబేరస్య
చాసీనః పరమాసనే ॥౫౨౦॥ మహూర్తేశోభనేప్రాప్తే ప్రాఙ్ముఖాసా

ఆవాహనమ్.

యష్యచింతయేత్ । వాసుదేవమజంశాంతముజ్జ్వలంతంనిరంజనమ్ ॥౫౨౧॥
చిన్మయంతత్పరంబ్రహ్మ షాడ్గుణ్యపరికర్మితమ్ । నిర్వికారం నిరాకారం
నిష్కళంకంనిరామయమ్ ॥౫౨౨॥ సహస్రరవివహ్న్యిందు తేజోమండ
లమండితమ్ । ఏవంధ్యాత్వా సదావిష్ణుం మహావిష్ణౌ నియోజయేత్ ॥
మహావిష్ణుంతతోవిష్ణౌ విష్ణుంహృదయపంకజే । తతఃపురుషమంత్రేణ
రచయేదంజలింహృది ॥ ౫౨౪ ॥ అంజలౌసంస్మరేత్పద్మం తత్రభద్రాస
నంస్మరేత్ । తత్రధ్యాయేద్ధృదబ్జస్థం విష్ణుంపశ్చాత్ప్రవిద్యయా ॥౫౨౬॥
బ్రహ్మరంధ్రపథాబింబే ప్రవిష్టంచింతయేత్తతః । సర్వమంత్రేణతద్బింబే
సర్వత్రవ్యాప్యసంస్థితమ్ ॥౫౨౬॥ ధ్యాత్వామహాకుంభగతాం బాలకుం
భగతామపి । బాహ్యోపకుంభశక్తీశ్చ దేశికోఽథ యథాక్రమమ్ ॥౫౨౭॥
తత్తత్కుంభస్థితైస్సూత్రైర్గ్రాహయేన్మూలవిద్యయా । శక్తీస్సంయో
జ్యదేవేన బ్రహ్మరంధ్రంగురూత్తమః ॥౫౨౮॥ ప్రణవేనాపిధాయాథత
న్ముద్రామసిదర్శయేత్ । సంధృశ్యప్రతిమాముద్రాం సామ్ముఖ్యంయా
చయేదపి ॥౫౨౯॥ ప్రణమ్యోత్థాయసాన్నిధ్యంప్రార్థయేన్ముద్రాంచ

న్యాసవిశేషః.

దర్శయేత్ । ముద్రయా స్వాగతంచోక్త్వా యథార్హం న్యాసమా
చరేత్ ॥౫౩౦॥ సర్వత్రవాస్థితిన్యాసో యోషితాంచేచ్చతుర్ముఖ । న్యా
సంషడంగంకుర్వీత సృష్టిస్తుబ్రహ్మణోభవేత్ ॥౫౩౧॥ రుద్రస్యసంహృతి
న్యాసస్త్వన్యేషాంతుషడంగవత్ । చండాదిపరివారాంస్తు స్థాప్యస్వే
స్వేపదేగురుః॥౫౩౨॥మహాకుంభజలేనైవసర్వత్రావాహనంచరేత్।కుం
భావశేషతోయేన బలిపీఠంచసేచయేత్ ॥౫౩౩॥ మహానసేగ్నికుండేన
గార్హపత్య హుతాశనమ్ । ప్రతిష్ఠాప్య తతోదేవం దేశికో రచితాం
జలిః ॥౫౩౪॥ భక్తవత్సల భక్తానా మభీప్సితార్థ దాయక । ప్రా
ర్థయేత్వా మహందేవ మదనుగ్రహ కామ్యయా ॥౫౩౫॥ సన్నిధ
త్స్వచిరంస్థానే కల్పితే శ్రద్ధయామయా । ప్రసీదదేవదేవేశ పూజామ
ద్గ్రహాణమే ॥౫౩౬॥ గ్రామస్యరాజ్ఞోరాష్ట్రస్య ప్రజానామిందిరా
వర । దేహిపుష్టించతుష్టించ గతించపరమాంతథా ॥౫౩౭॥ యజమాన
స్తదాబ్రహ్మన్గోభూస్వర్ణమణీనపి । పూజోపకరణంసర్వం ధారా
పూర్వంసమర్పయేత్ ॥౫౩౮॥ ఆచార్యోయజమానస్య కరయోరంజలిం

ఆత్మసమర్పణమ్.

స్వయంపుణ్యాహవారిభిఃప్రోక్ష్యరత్నైఃపుష్పైశ్చపూరయేత్॥౫౩౯॥
అర్ఘ్యోదకేనసంప్రోక్ష్య యజమానస్తతఃపరమ్ । స్వాంజలౌరత్న
కుసుమే స్వాత్మానంచింతయన్నథ ॥౫౪౦॥ దేవస్యాననమాలోక్యచేమాం
గాథాముదీరయేత్।త్వయావినానమేకించిన్మాంవినాతవకస్తథా॥౫౪౧॥
తస్మాన్మామాత్మసాత్కర్తుం ప్రసీదపరమేశ్వర । భూమౌవిన్యస్తపాదా
నాంభూమిరేవావలంబనమ్ ॥౫౪౨॥ త్వయ్యేవప్రతిపన్నానాం త్వమే
వశరణంవిభో । ఇతిప్రార్థయతస్తస్యాంజలిపుష్పమణీనపి ॥౫౪౩॥
దేశికస్స్వాంజలౌగృహ్ణ ద్వాదశాక్షరవిద్యయా । ఆత్మానంయజమాన
స్యధ్యాయన్స్వాంజలిపంకజే ॥౫౪౪॥ అస్మద్గురుభ్యోనమఇత్యుచ్చరన్
దేవపాదయోః । సమర్పయేత్ప్రతిష్ఠాంతే వాద్యఘోష పురస్సరమ్॥

తతస్సర్వవిధాన్నాని దేవాయవినివేదయేత్ । మహానసాగార్హపత్యే
సమిద్భిశ్చరుభిస్తతః ॥౫౪౮॥ ఆజ్యేనమూలమంత్రేణ నృసూక్తేనయథా
విధి। హుత్వాపూర్ణాహుతించాపిబలిందద్యాద్యథాపురమ్॥ కవాటబన్ధనం
నైవబహుబేరేచతుర్ముఖ।చతుర్థేదివసేప్రాప్తేచతుస్థానార్చవాన్వితం॥
సమాప్యస్నపనం బ్రహ్మధ్వజపూర్వోత్సవంచరేత్ । దేశికం యజమా
నోఽపి గోభూవస్త్రాదిభిర్ధనైః ॥౫౪౯॥ పంచాంగ భూషణాద్యైశ్చ
తోషయిత్వాతతఃపరమ్ । శిబికాదికమారోప్యనినయేత్సదనంస్వయమ్॥
౫౫౦ ॥ ఋత్విజశ్చయథావిత్తం తథైవపరిచారకాన్ । వైష్ణవాంస్తో

* విభవమూర్తి ప్రతిష్ఠా. *

షయిత్వాథ స్వయంస్వనిలయంవిశేత్ ॥౫౫౧॥ సర్వాస్వపి ప్రతిష్ఠాసు
ద్వాదశాక్షరవిద్యయా । అథవా మూలమంత్రేణస్వస్వమంత్రైరథా
పివా ॥౫౫౨॥ కుమ్భాభిమంత్రణంకుర్యాత్కుద్దైవాపంచమేనలే । మం
త్రన్యాసశ్చబింబేషు సర్వమన్యత్పురోదితమ్ ॥౫౫౩॥ అవతారేషుసర్వే
షు మత్స్యాదిషుయథాక్రమమ్ । తత్తద్దేవ్యాదయః పూజ్యాః పరివా
రాశ్చతుర్ముఖ ॥ ౫౫౪॥ వినాచతుర్థస్నపనషోడశన్యాసకర్మణి।

* కర్మబిమ్బస్థాపనమ్. *

కర్మజాలం యథాపూర్వం సమాప్యప్రోక్ష్యపూజయేత్ ॥౫౫౫॥ స్థా
పయేత్కర్మబింబాని వక్ష్యమాణేన వర్త్మనా । కర్మార్చాంస్థాప
యేద్బ్రహ్మ బ్రహ్మోత్సవకౌతుకమ్ ॥౫౫౬॥ ఉత్తరేస్థాపయే
ద్బ్రహ్మన్ తీర్థస్నపనకౌతుకే । శయనార్చాంచ బల్యర్చాం న్యసేదు
త్సవదక్షిణే ॥౫౫౭॥ యదోత్సవాని బింబాని విన్యసే ద్వారపార్శ్వ
యోః । మణ్టపేవాభిషేకార్థే విన్యసేద్దక్షిణాముఖమ్ ॥౫౫౮॥ మహా
కుంభగతాంశక్తిం మూలబేరేనియోజయేత్ । మూలబేరగతాంశక్తిం
దీపాద్దీపవదబ్జజ ॥ ౫౫౯ ॥ కర్మార్చాయాం సమావాహ్య యథావ
త్పరిపూజయేత్ । కర్మార్చాసఙ్గతాంశక్తిముత్సవాదిషుయోజయేత్॥
౫౬౦॥ కర్మాంతేషు పునశ్శక్తిం కర్మార్చాయాంనియోజయేత్। క

ఏకబేర విధానే.

స్థార్చాయా స్తతశ్శక్తిం మూలబేరేనియోజయేత్ ॥౫౬౨॥ ఏకబేరవిధానేతు తత్రపూజావిధింశృణు। మూలబేరంప్రతిష్ఠాప్య సంప్రోక్ష్యచ యథావిధి ॥౫౬౩॥ తత్ప్రోక్షణావశేషేణ ప్రోక్షయే దుత్సవాదికం। నిత్యంసమర్చయేద్బ్రహ్మన్నావాహ్యోద్వాసనంవినా॥ ౫౬౪ ॥ ఉత్సవాదిషుకుర్వీత మూలాదావాహనంగురుః । ధ్వజపూర్వోత్సవాన్యత్రమూలాన్నావాహనంమతమ్ ॥౫౬౫ ॥ ప్రతిష్ఠాం దేవదేవీనాంశృణుష్వకమ

దేవీనాంప్రతిష్ఠా.

లాసన । స్థాపనం దేవదేవీనాంసమానసమయేయది ॥౫౬౬ ॥ శయనాదీనిసర్వాణి దేవేనసహకారయేత్। దేవప్రోక్షణశేషేణ దేవీనాం ప్రోక్షణంభవేత్ ॥౫౬౭ ॥ భిన్నకాలే యదిబ్రహ్మన్విశేషమవధారయ। నవభిఃపంచభిర్వాపికలశైస్స్నపనంమతమ్॥౫౬౮॥సర్వత్రశ్రియమావాహ్య స్వాంస్వాం మూర్తించమధ్యమె । శ్రీసూక్తేనస్నాపయేచ్ఛతోరణేషుయథాక్రమమ్ ॥౫౬౯ ॥ బలాకీనీవన్యమాలా విభీషికాథశఙ్కరీ। కుంభేషుద్వాద్వశో బ్రహ్మన్యేష్టావిద్యేపురాదిశి ॥ ౫౭౦ ॥ శ్రద్ధాశాంతి స్తతోయామ్యేశ్రీస్తుష్టిఃపశ్చిమేతతః। ఉత్తరేతుక్షమావిద్ధిధ్వజేషుకమలాసన॥౫౭౧॥ ధృతిర్లజ్జాపురద్వారేజయా సావిత్రికాతతః । క్షమాశుద్ధిశ్చహాశాచ త్యేశ్రద్ధాశుద్ధిరథోత్తరె ॥౫౭౨॥ తతశ్చతుర్షుకుణ్డేషు ప్రాగాదిషు యథాక్రమమ్। లక్ష్మీంసరస్వతీంపుష్టింతుష్టింకుంభేషుపద్మజ॥౫౭౩॥ వాగీశ్వరీక్రియాకీర్తిర్లక్ష్మీస్సృష్టి స్తతశ్శృణు। పద్మిన్యా సత్యాచ బ్రాహ్మీచ మహాకుంభేక్రియంయజేత్ ॥౫౭౪॥ సుదర్శనంచకరక. ఏవంవాస్నపనేయజేత్ । షోడశన్యాసరహితం సర్వమన్య ద్యథా

స్వతంత్రే దేవీనామ్.

పురమ్ ॥ ౫౭౫ ॥ స్వతంత్రేతు విశేషా స్తిగ్రామేషునగరాదిషు । మందిరంకల్పయేద్బ్రహ్మ యద్వాగ్రామాభిముఖ్యతః ॥౫౭౬॥ పరితోపి విమానస్య తుష్టింపుష్టిమతఃపరమ్ । సావిత్రీమపివా దేవీం కోణేషు వి

హగాధిపమ్ ॥౫౭౭॥ చణ్డంప్రచణ్డం కుర్వీత గర్భద్వారస్య పార్శ్వయోః। బలాకినీం వన్యమాలాం మధ్యద్వారస్య పార్శ్వయోః॥౫౭౮॥ విభీషికాం శాంకరీం చ నృత్తార్ణద్వారపార్శ్వయోః। సర్వత్ర గోపురద్వారే పార్శ్వే శంఖనిధీ ఉభే॥౫౭౯॥ విష్వక్సేనపదే బ్రహ్మన్ శంఖచక్రధరాం శుభామ్। వామేన వేత్రం దధతీం తర్జయన్తీం తదన్యతః॥ ౫౮౦॥ కుర్యాద్వేత్రవతీం బ్రహ్మన్ ప్రాసాదాభిముఖం తతః। కల్పయేద్విహగాధీశం ద్విభుజం వా చతుర్భుజామ్॥౫౮౧॥ శంఖచక్రధరాం యద్వా దధానాం కమలద్వయీమ్। అభయం వరదానం చ ముఖ్యాభ్యాం బిభ్రతీం శ్రియమ్ ॥౫౮౨॥ కల్పయిత్వా గర్భగేహే పరివారాన్ హరేర్యథా। పరికల్ప్య ప్రతిష్ఠాం స్యతుర్యే హ్న్యాస్యతాం శ్రియమ్॥ ౫౮౩ ॥ ధ్వజపూర్వోత్సవం కుర్యా

⟶✻ దేవీనాముద్వాహవిధిః. ✻⟵

ద్యథావిధి చతుర్ముఖ। శృణుష్వ దేవ దేవీనాం పాణిగ్రహణకర్మవత్ ॥ ౫౮౪ ॥ అంకురానర్పయిత్వాదౌ గురుర్వైవాహికే హని। వివాహకౌతుకం బద్ధ్వా వస్త్రాద్యైరర్చయేత్పృథక్ ॥౫౮౫॥ శిబికాం దేవమారోప్య పరిక్రమ్య చ మంగళైః। వివాహమణ్టపం వ్యాప్య దేవం తత్ర సమర్చయేత్ ॥ ౩౮౬ ॥ స్థణ్డిలేగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య దేవీం నూతనవాససా। ఆవేష్ట్య వేదైరన్యైశ్చ దేవేన సహ యోజయేత్॥ ౫౮౭॥ అసూన్ కర్తా సమాయమ్య సఙ్కల్ప్య తదనన్తరమ్। జగత్కారణభూతాయ దేవాయాస్మై స్వయంభువే॥ ౫౮౮॥ మదీయగోత్రజాం కన్యాం దేవీమస్మిన్మహోత్సవే। ప్రజాసహత్వకర్మభ్యస్సర్వతః ప్రతిపాదయే॥

⟶✻ కన్యాదానమ్. ✻⟵

౫౮౯॥ ఇతి గోభూహిరణ్యాద్యైర్ధారాదానపురస్సరమ్। కన్యాం కనకసంపన్నాం సర్వాభరణభూషితామ్॥౫౯౦॥ దాస్యామి విష్ణవే తుభ్యం బ్రహ్మలోకజిగీషయా। ఇతి గాథాముదీర్యైవ దద్యాత్కన్యాం స్వయంభువే॥ ౫౯౧ ॥ గృహీతపాణిం తం దేవమాసనే వినివేశయేత్। అభ్యర్చ్య దేవం తదను ద్విజాజ్ఞాం ప్రాప్య దేశికః॥ ౫౯౨ ॥ బధ్నీయా

మాంగల్యధారణమ్.

స్మంగళంసూత్రం దేవీకంఠే హరింస్స్మరన్ । మంగళం భగవాన్విష్ణుర్మంగళం మధుసూదనః ॥౯౩॥ మంగళం పుండరీకాక్షో మంగళం గరుడధ్వజః । బధ్వా మంగళసూత్రం తత్ మంత్రేణానేన దేశికః ॥ ౯౪ ॥ ఉత్తరాశాముఖస్థిత్వా ప్రాణాయామమథాచరేత్ । సంకల్ప్య చ పరిస్తీర్య పురస్తాత్తంత్రమాచరేత్ ॥౯౫॥ యోగపీఠాదికం హుత్వా శ్రీసూక్తేన చతుర్ముఖ । సమిద్భిశ్చరుణాజ్యేన జుహుయాత్షోడశాహుతీః ॥౯౬॥ ఆజ్యేన విష్ణుగాయత్ర్యా చతుర్వింశతి చాహుతీః । ఘూప్యాశ్చతద్వత్కుర్వీత వివాహే యుగపద్యది ॥ ౯౭ ॥ అంకురాది ప్రథక్కుర్యాత్పర్యాయేణ చతుర్ముఖ । యాగపద్యే వివాహేతు చైకం ప్రతిసరం హరేః ॥౯౮॥ అగ్నిరేకోఽథవా భిన్నో యథాభిమతమాచరేత్ । శ్రియం వినాన్యదేవీనాం స్వస్వమంత్రేణ దేశికః ॥౯౯॥ సమిచ్చరుఘృతైః కుర్యాత్ప్రత్యేకం షోడశాహుతీః । తతస్తు విష్ణుగాయత్ర్యా చతుర్వింశాహుతీశ్చరేత్ ॥౧౦౦॥ తతః పురుషసూక్తేన సర్పిషా షోడశాహుతీః । లాజహోమం ప్రకుర్వీత విష్ణుసూక్తేన దేశికః ॥౧౦౧॥ అనలం త్రిః పరిక్రమ్య లాజశేషమతః పరమ్ । ప్రణవేన సకృద్ధుత్వా పంచవారుణికైరపి ॥౧౦౨॥ పంచోపనిషదైర్మంత్రైః ప్రాయశ్చిత్తాహుతీశ్చరేత్ । పూర్ణాహుతీస్తతః కృత్వా ద్వాదశాక్షర విద్యయా ॥ ౧౦౩ ॥ బ్రాహ్మణాన్తోష

ఘృతారోపణమ్.

యిత్వాథ ఘృతారోపణమాచరేత్ । ఘృతం దూర్వాంకురం బ్రహ్మన్ చందనం శాలితండులమ్ ॥౧౦౪॥ పాత్రే నిక్షిప్య హస్తాభ్యాం విప్రాస్తే దేశికాదయః । పాదయోశ్చ కటౌ మూర్ధ్ని బ్రువంతో మంగళం క్రమాత్ । మధుపర్కం నివేద్యాథ హారాద్యైర్మండయేత్తతః । అభ్యర్చ్య చాథ నీరాజ్య క్షిప్తేద్దిక్షు చ పిణ్డికామ్ ॥౧౦౫॥ యానమారోప్య కుర్వీత తతో గ్రామప్రదక్షిణమ్ । తతస్తాం మంటపం నీత్వా ఉపచర్య చ రాజవత్ ॥౧౦౬॥ హవిర్నివేద్య విప్రేంద్రాన్ భోజయిత్వా దినే దినే । స్నపనం చోత్సవం కృ

ॐ శేషహోమః. ॐ

త్వా హోమమపూర్వంచతుర్ముఖ॥౮౦౮॥తుర్యేహ్ని ప్రరాత్ర్యాంవై శేష
హోమం సమాచరేత్ । సమిదాజ్యచరుపాత్రైరష్టోత్తర శతాహు
తీః ॥౮౦౯॥ జుహుయాత్స్వనమూలేనపంచోపనిషదైరపి । పూర్ణా
హుతింతతఃకృత్వాపంచమేదివసేగురుః॥౮౧౦॥అభ్యజ్య దేవీం దేవంచసం
స్నాప్యకమలాసన । మహోహవిర్నివేద్యాథ గ్రామేదుర్యాన్మహోత్స
వమ్ ॥౮౧౧॥ దేవీనామితరాసాంచవివాహవిధిరీదృశః। జామదగ్న్యా
దిదేవీనా ముద్వాహస్మాన్నవర్త్మనా ॥౮౧౨॥ కృతోద్వాహం తతో

ॐ విమానప్రతిష్ఠా. ॐ

దేవం దేవ్యాసహ సమర్చయేత్ । ప్రతిష్ఠాంతు విమానస్య శృణువ
క్ష్యేయథావిధి ॥౮౧౩॥ అంకురానర్పయిత్వాదౌ మృత్సంగ్రహ పుర
స్సరమ్ । అగ్నింగాధైర్యథాపూర్వం విమానం శోధ్యపద్మజ ॥౮౧౪॥
హుత్వాశాంతిం యథాపూర్వం కృత్వాకౌతుక బంధనమ్ । ఉజ్యా మూర్తీ
నాం విమానస్య జలేథాయాధివాసనమ్ ॥ ౮౧౫ ॥ కృత్వాశాంతింత
తోహుత్వానయనోన్మీలనంచరేత్ । ఛాయాస్నపన కర్మాపి సమాప్యత
దనంతరమ్ ॥౮౧౬॥ శాయయిత్వాతతోవేద్యాం కూర్చద్వారాచతు
ర్ముఖ । ద్వారతోరణమభ్యర్చ్య మహాకుంభేతతఃపరమ్॥౮౧౭॥ *సహ
స్రశీర్షం దేవం సహస్రాక్షంసహస్రపమ్ । సహస్రకుంతలోపేతంస
హస్రమకుటాన్వితమ్ ॥౮౧౮॥ సహస్రాదిత్యసంకాశం సహస్రేందుని
భాననమ్ । సహస్రబాహుభిర్యుక్తం సర్వందిజ్నాసికాన్వితమ్ ॥౮౧౯॥
ప్రాసాదరూపిణం దేవం ధ్యాత్వైవావాహయేద్గురుః।సుదర్శనంచకగ
కేప్రాగాదిషుహరేర్యథా ॥ ౮౨౦ ॥ కుండేషుపూర్వవద్ధోమోన్యాస
శ్చకమలాసన । తత్రజీవ మభిధ్యాయే ద్వ్యాపకం తదుపాధికమ్ ॥
బుద్ధించపిండికాంప్రాహు దామాంకారం తథైవచ । పాదౌపాద శిలాజం
మేఘగర్భగేహం తథోదరమ్ ॥ ౮౨౨ ॥ స్తంభాన్బాహూనటీర్యంచాపి
తథైవకటిమేఖలామ్ । జిహ్వాంవర్ణంతథానేత్రం ప్రతీప ద్వారమేవ

సమ్ ॥౬౨౩॥ అపానం జలనిర్యాణం నాసికాం నాసికాం తథా । గవాక్షమక్షిగ్రీవాం చ స్కంధకక్షికపోలకాన్ ॥ ౬౨౪ ॥ శిరస్సకలశం మాంసం ప్రలేపం స్పర్శనం సుధా । అస్థీని చ శిలాస్తత్ర స్నాయవో దారు శిలాధ్వజాః ॥౬౨౫॥ కేశరోమాణి కూర్చం స్యాద్ధ్యాత్వా ధామ పుమాకృతిమ్ । తత్ర తత్ర స్పృశేద్బ్రహ్మన్ హుత్వా హుత్వా పురా యథా ॥ ౬౨౬ ॥ శాంతిం చ పూర్వవద్ధుత్వా దిఙ్మూర్తీశ్చామతః పరమ్ । బలిం సమంతతో దత్వా ముహూర్తే శోభనే గురుః ॥ ౬౨౭ ॥ మహాకుంభోపకుంభాంశ్చ మూర్తిపేషు వహాస్వపి । కరకం స్వయమాదాయ కృత్వా ధామ ప్రదక్షిణమ్ ॥౬౨౮॥ విన్యస్య స్థండిలే చోర్ధ్వం మహాకుంభాంబుభిః పురా । మూర్తికుంభాంబుభిః పశ్చాత్ప్రోక్షయిత్వా యథాక్రమమ్ ॥౬౨౯॥ ప్రాణప్రతిష్ఠాం కృత్వాథ మహాకుంభాంబుశేషతః । దిఙ్మూర్తీః స్వస్వమంత్రైశ్చ ప్రోక్షయేచ్చ యథాక్రమమ్ ॥౬౩౦॥ నైవేద్యాంతం సమభ్యర్చ్య దిఙ్మూర్తీశ్చ చతుర్ముఖ । మంటపానాం గోపురాణామేకమేవ విధిర్భవేత్ ।౬౩౧॥ ఆస్థానమంటపస్యాస్యాదేకకుండవిధానతః । శేషం యథా చతుర్ద్విత్రప్రాకారస్య యథా పురమ్ ॥౬౩౨॥ ఏకకుండవిధానేన

బలిపీఠ ప్రతిష్ఠా.

వర్త్మనా ప్రోక్షణం చరేత్ । బలిపీఠప్రతిష్ఠాం తు వక్ష్యామి శృణు పద్మజ ॥ గర్భగేహసమాయామవిస్తారార్ధం ప్రకల్పయేత్ । బలిపీఠం తదర్ధం వా ధిష్ఠానాది మనోహరమ్ ॥౬౩౪॥ త్రిధా విభజ్య తత్కోటిం ద్వాభ్యాం పద్మం ప్రకల్పయేత్ । అగ్రే తు కర్ణికాం కుర్యాత్తం భాగైకేన పీఠికామ్ ॥౬౩౫॥ పీఠికాయాశ్చ కోణేషు వైనతేయాన్ప్రకల్పయేత్ । విఘ్నేశశివపక్షీశదుర్గాః ప్రాగాదిషు క్రమాత్ ॥౬౩౬॥ పార్శ్వయోర్బలిపీఠస్య కల్పావ్య స్నపనవర్త్మయోః । గోపురాస్థానయోర్మధ్యే కల్పయేద్బలిపీఠికామ్ ॥ ప్రాకారాంగణదేశేషు పీఠాని పరికల్పయేత్ । కుర్యాదాయామవిస్తారం తాలద్వయమితం తథా ॥౬౩౭॥ మేఖలాత్రయసంయుక్తం మధ్యే కర్ణికయాన్వితమ్ । ప్రత్యావరణదేశేషు స్థాపయేద్దిగ్విదిక్ష్వపి ॥౬౩౮॥ ధ్వ

జ స్తంభస్య పీఠంతు మహాపీఠస్య పృష్ఠతః । మందిరాభిముఖం పీఠే స్తంభ
మేకం ప్రకల్పయేత్ ॥౬౪౦॥ అంకురార్పణ కర్మాది శాంతికర్మావసాని
కమ్ । ప్రాసాదస్యేవ కృత్వాథ ప్రోక్షయే న్మూలవిద్యయా ॥ ౬౪౧ ॥
తతః ప్రోక్షణావశేషేణ తద్దిఙ్మూర్తీర్యథాక్రమమ్ । ఉద్దిశ్య పాషాణ దార్వ
సర్వావరణికాయామతః పరమ్ ॥౬౪౨॥ తతః ప్రోక్షణావశేషేణ పీఠా

మహానసస్య.

నామపి పద్మజ । మహానసప్రతిష్ఠాంతు శృణు వక్ష్యే యథాతథమ్ ॥౬౪౩॥
అంకురార్పణకర్మాది సమాప్య తదనంతరమ్ । కుంభమేకం తు సంస్థాప్య
మూలేనావాహయే ద్ధరిమ్ ॥౬౪౪॥ ఏకకుండవిధానేన సర్వం కృత్వా విమా
నవత్ । మహాస్థానస్థ చండాది దేవానాం న్యాసమాచరేత్ ॥౬౪౫॥ అగ్నిమీ
ళేతి మంత్రేణ చుల్ల్యాయాం పరిచారకాః । చరూణాం శ్రపణం కుర్యుర్ని
త్యసుం దేహుతాశనమ్ ॥ ప్రతిష్ఠాప్య మహాకుంభ జలేన ప్రోక్షయేత్పురా ।
మహానసే తతో ద్వారే చండయోరుభయోరపి ॥౬౪౬॥ ద్వారస్య దక్షిణే
పార్శ్వే క్షేత్రపాలస్య పద్మజ । యత్ర భాతి స్వయం లక్ష్మీ స్తత్ర తాం ప్రో
క్షయేత్తతః ॥ ౬౪౭ ॥ ధర్మం తు వామే చుల్ల్యాయా అధర్మం దక్షిణే తతః ।
పృష్ఠతశ్చ పిధాతారం విధాతారం హుతాశనే ॥౬౪౮ ॥ తత్ర చుల్ల్యా
భివదనం లక్ష్మీమావాహయే దపి । మహాకుంభాంబుభిశ్చైవ మావాహ్య త
తనంతరమ్ ॥౬౫౦॥ కుంభతోయావశేషేణ శ్రీసూక్తేన తతః పరమ్ । మ
హానసస్య కూర్చేన సర్వతః ప్రోక్షణం చరేత్ ॥ ౬౫౧ ॥ వాపీకూపతటా

వాపీకూపతటాకానామ్.

కానాం సర్వం కృత్వా యథాపురమ్ । కుంభే వరుణమావాహ్య కరకే చ
సుదర్శనమ్ ॥౬౫౨॥ ఇంద్రాదీనన్యకుంభేషు హైకకుండే యథా పురమ్॥
హుత్వా కుంభాంబుభిః ప్రోక్ష్య గంగాద్యాస్సరిత స్తతః ॥౬౫౩ ॥ ఆవా
హ్య తత్తోయమధ్యే సాలగ్రామశిలాం న్యసేత్ । ప్రతిష్ఠిత తటాకాదౌ న

పీఠధ్వజ ప్రభాః.

శౌచాద్యశుచించరేత్ ॥ ౬౫౪॥ పీఠధ్వజ ప్రభాదీనాం ప్రతిష్ఠామవధా

రయ । అంకురార్పణకర్మాది సర్వంకర్మ పురా యథా ॥౮౫౫॥ కుం
భేష్వాశాసు చేంద్రాద్యాగ్నికర కేతు సుదర్శనమ్ । విశేషస్తు మహాకుంభే ధ్వ
జస్య వినతాసుతః ॥౮౫౬॥ పాదుకాసనపీఠానాం శేష ఏవ హి దేవతా । ప్ర
భాయాం భాస్కరో బ్రహ్మా వాహనానాం ఖగేశ్వరః ॥౮౫౭॥ ఏకకుణ్డవిధా

ఘంటాధూపదీపానామ్.

నేయం సులగ్నే ప్రోక్ష్య పూజయేత్ । ఘంటాయా ధూపపాత్రస్య దీప
పాత్రస్య హ్యబ్జజ ॥౮౫౮॥ కుణ్డమేకం కుంభ ఏకః కర్మజాలం యథా పు
రమ్ । శబ్దబ్రహ్మ చ ఘణ్టాయాః ధూపపాత్రస్య పావకః ॥౮౫౯॥ సూ
ర్యస్సౌర్యద్దీపపాత్రస్య ప్రోక్ష్య పూజాసు యోజయేత్ । పంచగవ్యేన శు

వాద్యాని.

ద్ధ్యేరన్వాద్యాని కమలాసన ॥౮౬౦॥ ఛత్రాదీనాం తు పుణ్యాహవారి

ఛత్రాదీనామ్,

ణా ప్రోక్ష్య దేశికః । ఏకస్మిన్నపి మహాకుంభే చంద్రం తత్ర సభాజయేత్॥
ఏకకుణ్డే బహుళ్యాత్సహోత్పాదనం వినా । సమిచ్చరుఘృతైర్హు
త్వా సంపాతాజ్యేన సంస్పృశేత్ ॥౮౬౨॥ ప్రోక్షయేత్కుంభతోయేన

ధ్వజస్తంభః-

తతో దేవేన యోజయేత్ । పంచగవ్యేన సంశోధ్య ధ్వజస్తంభం గురూత్త
మః ॥౮౬౩॥ అంకురాది యథాపూర్వం సమాప్య సకలక్రియాః । వై
నతేయం తథేంద్రాదీనావాహ్య కలశేషు చ ॥౮౬౪॥ తతస్తత్త్వాని విన్య

శ్రీవత్సస్య.

స్య ప్రోక్షయేత్కుంభవారిభిః । కిరీటకౌస్తుభమణివనమాలాదివర్మణాం॥

మకుటాద్యాభరణానామ్.

మహాకుంభే స్వమంత్రేణ కిరీటాదీన్దిశాస్వపి । ఇంద్రాదీనక్షరకే చక్రి
మావాహ్యైకహుతాశనే ॥౮౬౬॥ హుత్వా తత్త్వాని విన్యస్య ప్రోక్షయే
త్కుంభవారిణా । దేవమారాధ్య తదను మణ్డయేన్మకుటాదిభిః ॥౮౬౭॥ అ

హారాదీనామ్,

న్యే మహోత్సవం కుర్యాద్వాసుదేవస్య పద్మజ । హారాదిన్నూపురాంతా

నాంక్షాళయేద్గంధ వారిభిః ||౬౬౯|| స్థండిలే స్థాపయేదగ్నౌ వేకస్మిన్ స్వ
స్వవిద్యయా । సంపాతాజ్యేన సంస్పృశ్య ప్రోక్షయేత్కుంభవారిణా ||
మండయేద్దేవదేవేశం ద్వాదశాక్షరవిద్యయా । చక్రాదీనామాయుధా

* చక్రాద్యాయుధానామ్, *

నాం కుంభేషు దశసు క్రమాత్ || ౬౭౦ || ఆవాహ్య చైకస్మిన్కుండే హు
త్వా తత్త్వాని విన్యసేత్ । హోమశ్చ తుష్కుండేషు పురుష ప్రకృతీని
చేత్ ||౬౭౧|| అంతే సంప్రోక్షయేద్బ్రిహ్మ దేవేన సహ యోజయేత్ ।
చక్రాదిపరివారాణాం దశకుంభాః ప్రకీర్తితాః ||౬౭౨|| ఏకకుండే తు య

* అనంతగరుడవిష్వక్సేనాః, *

జనం సర్వమన్యద్యథాపురమ్ । అనంతస్య ఖగేశస్య విష్వక్సేనస్య పద్మ
జ ||౬౭౩|| చక్రాదీనాం యథా తద్వత్సర్వమన్యద్యథాపురమ్ । ఆదిత్య
స్య చ తద్వత్స్యాద్దిక్పాలానాం తథైవ చ ||౬౭౪|| దుర్గాది పూ
తరస్త్వయాశ్చాన్యా దేవతా స్త్రియః । తాసాం ప్రతిష్ఠా లక్ష్మీవద్విష్ణువ
దుర్ద్రివేధసోః ||౬౭౫|| ఉపకుంభాష్టకే భేద ఇంద్రాద్యావాహనం మ
తమ్ । స్వస్వమూర్తిర్మహాకుంభే సర్వమన్యత్ర విష్ణువత్ ||౬౭౬|| రత్న
స్ఫటికలోహాద్యైర్నిర్మితామక్షమాలికామ్ । యద్వా పద్మాక్షరుద్రా

* అక్షమాలాః, *

క్షధాత్రీక్షాది వినిర్మితామ్ ||౬౭౭|| పంచవారుణిక్తైర్మంత్రైర్గ
పంచోపనిషదైస్తతః । పంచగవ్యేన సంక్షాళ్య ప్రోక్ష్య పుణ్యాహవారి
ణా ||౬౭౮|| తాం పద్మపత్రే సంస్థాప్య కుంకుమాద్యైర్విలిప్య చ । మ
ణ్డయిత్వా ధాన్యకస్థే స్థండిలే చాధివాసయేత్ ||౬౭౯|| కుంభమేకం తు
హేమాద్యం స్థాపయేత్ స్థండిలాంతరే । దేవతా వంత్రపురుషః స్వమావా
హ్యా సమర్చయేత్ ||౬౮౦|| తతస్తు కుండే చైకస్మిన్ హుత్వా తత్త్వాని విన్య
సేత్ । శాంత్యంతం జుహుయాదగ్నౌ ప్రోక్షయేత్కుంభవారిభిః ||౬౮౧||
సన్నిధత్తాం భవాన్దేవ మంత్రమూర్తే జనార్దన । జపాక్షమాలా వల

* భక్తప్రతిష్ఠా, *

యే భక్తానుగ్రహకామ్యయా ||౬౮౨|| ఏవం ధ్యాత్వాథ భక్తాయ తాం ద

ధ్యాదత్తమాలికామ్ । భక్తబింబప్రతిష్ఠాం తు శృణుష్వ కమలాసన ॥౮౩॥ సింహాదిబ్యూహరహితం మంటపం కల్పయేత్పురా । నోపకుంభాష్టకం బ్రహ్మన్ నైవ శయ్యాధివాసనమ్ ॥౮౪॥ సర్వమన్యద్యథాపూర్వం భ

గ్రహార్చా,

క్తానాం కర్మణశ్శస్యతే । ప్రతిష్ఠాం తు గ్రహార్చాయా యథా విధ్యవధారయ ॥౮౫॥ అంకురార్పణకర్మాది కుంభాంబుప్రోక్షణావధి। సర్వం కర్మ యథాపూర్వం విశేషమవధారయ ॥౮౬॥ కేవలం జంగమం బింబం యది వేద్యాం యథారుచి । ధ్రువే బా స్థానమాసీయ ఆవాహ్య ప్రోక్షణం చరేత్ ॥౮౭॥ ద్వారే చణ్డప్రచండౌ చ వైనతేయం పురో భువి । ఐశాన్యాం క్షేత్రపాలం చ సేనానీం కమలాసన ॥౮౮॥ వాస్తునాథం చ తత్రైవ దుర్గాం దేవీం చ మారుతే । గుహం తు పశ్చిమే భాగే పార్శ్వయోరుభయోరపి ॥౮౯॥ శఙ్ఖపద్మనిధీ బ్రహ్మన్నావాహ్యాభ్యర్చయేత్తతః । యజమానస్తతో దేవం దండవత్ప్రణిపత్య చ ॥౯౦॥ దాసోస్మి తవ దేవేశ సపుత్రగణబాంధవః । సన్నిధత్స్వ గృహే యావదన్వవాయో మమాచ్యుత ॥౯౧॥ పూజాం మమ యథాశక్తి విహితామవికలామపి । గృహ్ణీష్వ భగవన్భక్తజనానుగ్రహకామ్యయా ॥౯౨॥ ఇతి సంప్రార్థయేద్బ్రహ్మన్ గురుణా చోదితస్స్వయమ్। గురుం చ ఋత్విజో విప్రాన్ తోషయేద్దక్షిణాదిభిః ॥ ... ॥౯౩॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే విష్ణుతిలకే బ్రహ్మోపదేశే
సప్తమోధ్యాయస్సమాప్తః.

అష్టమాధ్యాయప్రారంభః.

ప్రతిష్ఠావిధిః.

భగవాన్దేవదేవేశః ప్రతిష్ఠావిధిముత్తమమ్ । ఉపదిశ్య తతోస్మభ్యం నిజగాదోత్సవంవిధిమ్ ॥౧॥ ఔత్సవం విధిమాఖ్యాస్యే శృణు బ్రహ్మన్స్వ

ధ్వజారోహణమ్.

ఘాతథమ్ । ఉత్సవారంభణాత్పూర్వం ధ్వజారోహణ మాచరేత్ ॥౨॥ గర్భద్వారసమాయామ విస్తీర్ణంపటమాహరేత్ । తన్మధ్యే విలిఖే ద్దేవం కాంచనాభం ఖగేశ్వరమ్ ॥౩॥ గగనేగమనాకారం పక్షద్వయప రిష్కృతమ్ । నాగైరష్టభిరాకీర్ణం బద్ధాంజలికరద్వయమ్ ॥౪॥ సర్వా భరణసంయుక్తం సుధాకుంభంచపార్శ్వతః । విలిఖ్యశిల్పినాతస్యనయ నోన్మీలనంచరేత్ ॥ ౫ ॥ సంగృహ్య మృత్తికాంపశ్చా దంకురార్పణమా చరేత్ । ప్రణవేన పటంగృహ్య దేవస్యాగ్రచతుర్ముఖ ॥ ౬॥ విస్తార్య స్థండిలే దేవముఖ్యైర్ద్రవ్యైరుపచర్యచ । పుణ్యాహవారిభిస్తత్ర పటస్య ప్రోక్షణం చరేత్ ॥ ౭ ॥ సిద్ధార్థైరస్త్రమంత్రేణ సన్తాడ్య విహగా ధిపమ్ । దేవస్యానసమాలోక్య ప్రార్థయేద్గాథయానయా ॥౮ ॥ భగవ న్పుణ్డరీకాక్ష సర్వేశ్వరజగన్మయ । త్వయాయ ధాతు కథితం తథాక ర్తుంనశక్యతే । అస్యాత్మత్వా ద్దసామర్థ్యాత్ శ్రద్ధాదీనామభావ తః । తదాత్మనాద్యసర్వేషాంన్యూనాధిక్యోపశాంతయే ॥౧౦॥ సమా లోకయ నేత్రాభ్యాం శీతళాభ్యాం పటస్థితమ్ । సర్వదోషాప హారి భ్యాంవైనతేయం ప్రసీదయ ॥౧౧॥ ఇతిప్రార్థ్యాథనీరాజ్య పటముత్థా ప్యదేశికః। యాగమందిరమాసాద్యస్థాపయేత్ స్థణ్డిలోపరి ॥౧౨॥ నిబధ్య కౌతుకంబ్రహ్మన్కృత్వాచ్ఛాయాధి వాసనమ్। వాస్తునాథంసమభ్యర్చ్య శ నయనోన్మీలనంచరేత్ ॥౧౩ ॥ కర్మాంగస్నపనంకృత్వా శయ్యాయా మధివాసయేత్ । కుంభేష్వావాహ్య సంపూజ్య హుత్వాతత్వాని విన్య సేత్ ॥౧౪ ॥ సమాప్యశాంతిహోమాంతం పటముత్థాప్యపద్మజ । కృ త్వాపూర్ణాహుతింవహ్నౌ సమారోప్య పటేగురుః ॥౧౫ ॥ ఉపకుం భాంబుభిఃప్రోక్ష్య పటంకమలసంభవ । యోగపీఠంపటేకృత్వాగంధా ద్యైరర్చయేత్తతః ॥౧౬॥ ఆవాహ్య విహగాధీశం సాన్నిధ్యప్రార్థ నాంచరేత్। మహాబలమహాబాహో వైనతేయవయోధిప ॥౧౭॥ సన్ని ధత్స్వపటేతుభ్యంనమఃప్రణవమూర్తయే। కర్మణాంసిద్ధిమాహూతః

విహగేశ్వర ॥౧౭॥ ఆహూతవ్యాస్త్రయోలోకా స్త్వయిసన్నిహితే
విభో । ఇతిప్రార్థ్యార్ఘ్యదీపాంత మభ్యర్చ్యచనివేద్యచ ॥౧౮॥ మ
హా కుంభస్యచతథా నైవేద్యాంతంసమాప్యచ । స్తోత్రయే ద్విహగే
శానం శుద్ధైనైవాంతరాత్మనా ॥౧౯॥ మంత్రంశ్రీ వైనతేయస్య జప
న్నేవనయేన్నిశామ్ । ప్రభాతే దేశికస్స్నాత్వానిత్యకర్మ సమాప్యచ॥
౨౦॥ తతఃపటంసముత్థాప్య దేవాగారప్రదక్షిణమ్ । కృత్వా స్తంభస
మీపార్శ్వం మందిరాభిముఖంగురుః॥౨౧॥ సంస్థాప్యమందిరంగత్వా
మండయేద్బింబమౌత్సవమ్ । యానమారోప్యతదను స్తంభస్యనికటంన
యేత్ ॥౨౨॥ మహాకుంభం సకరకం సమభ్యర్చ్యప్రసన్నధీః । పటస్థం
చతతఃకుంభ తోయేనప్రోక్షణంచరేత్ ॥౨౩॥ తతోమంత్రాణివిన్యస్య
ప్రాగాదిషుయథాక్రమమ్ । ఇంద్రాదీన్సమ్యగభ్యర్చ్య ఖగేశానం స
మర్చయేత్ ॥౨౪॥ నివేద్యచ యథాన్యాయ మింద్రాదీనాం బలింక్షి
పేత్ । భుంజతేయాస్త్రియఃపిణ్డా న్బల్యర్థాన్కమలాసన ॥౨౫॥
అపత్యలాభంతాస్సాంస్వా త్సత్యముక్తంచతుర్ముఖ। అవశిష్టోదకైశ్శప
తం బల్యర్థమభిషేచయేత్॥౨౬॥ తదంబుశీకరంస్పృష్ట్వా యోషితో
గతవిక్లబాః। గృహపీడానివృత్తాశ్చ రుగ్ణోరోగాద్విముచ్యతే ॥౨౭॥
ధ్వజవేణ్వగ్రవివరే తంతుభి స్త్రిగుణీకృతే। పాశేధ్వజ పటంబ్రహ్మాన్బ
ధ్వాపురుషవిద్యయా ॥౨౮॥ అనుజ్ఞాతోద్విజశ్రేష్ఠై స్తున్నవస్వద్యైగఖ
గాధిపమ్ । సుపర్ణోసీతిమంత్రేణ ధ్వజారోపణమాచరేత్ ॥౨౯॥
ప్రార్థయేత్తత్రిసాన్నిధ్యం గాథయావక్ష్యమాణయా । పక్షీంద్రప
క్షవిక్షేప తరంగానిలసంపదా ॥ ౩౦ ॥ నిరస్తాసురసంత్రాస సమరేశ
త్రుసూదన । సన్నిధత్స్వపటేయావ దుత్సవావభృథేక్షణమ్ ॥ ౩౧ ॥
ప్రార్థ్యైవంవిహగాధీశం తత్రదేవం సమానయేత్ । ప్రదర్శయేత్ఖ
గాధీశం భగవన్నితిగాథయా ॥౩౨॥ పుష్పాంజలినాదాయ తదాదే
వస్యసన్నిధౌ । గరుడాననమాలోక్య గాథాఏతాఉదీరయేత్ ॥ ౩౩ ॥
అస్మాద్దినాత్సమారభ్య యావత్తీర్థదినంహరేః । సన్నిధింకురుపక్షీంద్ర

రాజ్ఞో జనపదస్యచ ॥౩౪॥ గ్రామస్య యజమానస్య వైష్ణవానాం మహా త్మనామ్ । తుష్టయే పుష్టయే చైవ సర్వశత్రు జయాయచ ॥౩౫॥ అప మృత్యుహరార్థాయ వైనతేయ ప్రసీదఓమ్ । ఇత్యుదీర్యాథ పుష్పాణి పటో పరి వికీరయేత్ ॥౩౬॥ కుర్విత దేవతాహ్వానం త్వయి దేవపటస్థితే। ఆహూతా రక్షణీయాశ్చ దేవాద్యా విహగాధిప ॥౩౭॥ ఇతిప్రార్థ్య ఖ గాధీశం దేవస్య నికటం గురుః । ఆసాద్య దండవద్భూమౌ నత్వా దేవం విలోకయన్ ॥౩౮॥ జ్ఞానతో జ్ఞానతో వాపి యన్న్యోక్తం నకృతం మయా। తత్సర్వం పూర్ణమేవాస్తు సుతృప్తో భవ సర్వదా ॥౩౯॥ ఓమచ్యుత జగ న్నాథ మంత్రమూర్తే జనార్దన । రక్షమాం పుండరీకాక్ష క్షమస్వాజ ప్రసీదఓం ॥౪౦॥ ఇతి విజ్ఞాప్య తం దేవం నిర్యాన్మంటపాన్తరమ్। అభ్య ర్చ్య విధివద్దేవం యథాపూర్వం నివేశయేత్ ॥౪౧॥ ధ్వజస్య నికటేన క్త మన్నిర్వాణం ప్రరోపయేత్ । కర్మాంతం విహగాధీశ మభ్యర్చ్య వినివే దయేత్ ॥౪౨॥ ఉత్సవారంభ దివసాత్పూర్వేద్యుర్నిశి పద్మజ । శయ్యా

—— అధివాసవిధిః. ——

యాం వాసుదేవం తం దేవీభ్యామధివాసయేత్ ॥ ౪౩ ॥ విధిం తస్య వది ష్యామి యథావదవధారయ । త్రిభిర్భాగవతైస్సాకం దేశికో గర్భ మందిరమ్ ॥౪౪॥ ఆసాద్య గంధపుష్పాద్యై ర్మూలబేరం సమర్చయేత్। కర్మార్చాయాం మూలబేరాత్ తస్మాదుత్సవకౌతుకే ॥౪౫॥ ఆవాహ్య సన్నిధిం ప్రార్థ్య కర్మాంతం సమ్యగర్చయేత్ । పుణ్యాహపూర్వం బధ్నీ యాద్దేవ్యా దేవస్య వైకరే ॥ ౪౬ ॥ అర్చయిత్వా నివేద్యాథ కర్మాంగ స్నపనం చరేత్ । మండయిత్వా సదేవీకం స్నాతముత్సవకౌతుకమ్॥౪౭॥ యథావిధి సమభ్యర్చ్య పరమాన్నం నివేదయేత్ । ప్రకల్పయే త్తతశ్శ య్యాం ప్రతిష్ఠాయాం యథా గురుః ॥౪౮॥ దేవీభ్యాం సహ దేవేశం శా యయేత్తోరణభూమిషు । అనిర్వాణాన్ సముద్దీప్య దీపాన్సాంకురపా లికాః ॥౪౯॥ సంస్థాప్య నిత్యాగ్నికుండే సమిచ్ఛర్యుక్పృతై స్తతః । మూలేన చన్నృసూక్తేన పూర్ణాహుత్యవసానికమ్ ॥ ౫౦ ॥ హుత్వా దేవం తత

స్తుత్వా జాగరేణ నిశాం నయేత్ । తతః ప్రభాతే దేవీభ్యాం దేవముత్థాప్య దేశికః ॥౫౧॥ సమభ్యర్చ్య యథాన్యాయం గాథామేనాముదీరయేత్ । ప్రసీద దేవ దేవేశ ఉత్సవః క్రియతే మయా ॥౫౨॥ అస్మాత్కాలలవాద్యావ త్వత్ప్రయాగమహోత్సవః । త్వత్ప్రీతయే జగన్నాథ యద్యత్కర్మ కరోమ్యహమ్ ॥౫౩॥ తత్సర్వమాత్మసాత్కృత్వా కృపయా మే ప్రసీద భో । ఇతి విజ్ఞాప్య తం దేవం యానమారోప్య పద్మజ ॥౫౪॥ ఆరోపితం ధ్వజం దృష్ట్వా దేవతానయనాయ చ । నియుజ్య గరుడం గ్రామం పరిక్రమ్య యథాపురమ్ ॥౫౫॥ ఆస్థానమంటపే దేవమవతార్య గురూత్తమః । అభ్యర్చ్య యాగసంభారాన్ సంభృతాన్ జనసంసది ॥౫౬॥ ఇతో యాతమితో యాత మితో యాతమితీరయన్ । దర్శయిత్వా స్నాపయిత్వా సమభ్యర్చ్య యథావిధి ॥౫౭॥ కర్మార్చాయాం సముద్వాస్య మూలబేరే సము

దేవతాహ్వానమ్.

ద్వాసేత్ । ఆరోపితే ధ్వజే విష్ణోర్దేవతాహ్వానమాచరేత్ ॥౫౮॥ యద్వా దేవాన్సమాహూయ ధ్వజారోహణమాచరేత్ । బలిపీఠస్య పురతః క్షితిం గోమయవారిణా ॥౫౯॥ ఆలిప్య రంగవల్ల్యాద్యైరలంకృత్య ప్రకల్ప్య చ । స్థండిలం విలిఖేత్తత్ర కాలచక్రం చతుర్ముఖ ॥౬౦॥ భేరీం నివేశయేన్మధ్యే నవవాసోవివేష్టితామ్ । తద్దక్షిణస్యాం కోణాచ్చ ప్రవిశేద్గర్భమందిరమ్ ॥౬౧॥ మూలబేరాత్తదర్చాబింబే తతోపి బలికౌతుకే । సమాహూయ సమభ్యర్చ్య సాన్నిధ్యం ప్రార్థయన్ పురా ॥౬౨॥ ఉత్థాప్య భేరీదేశస్య పశ్చిమే స్థండిలోపరి । కాలచక్రే విలిఖితే భద్రపీఠం నివేశయేత్ ॥౬౩॥ కౌతుకం తత్ర విన్యస్య నైవేద్యాన్తం సమర్చయేత్ । భేరీకౌతుకయోర్మధ్యే కుంభమేకం సలక్షణమ్ ॥౬౪॥ కుంభాష్టకం చ పరితః స్థాపయేత్ స్థణ్డిలోపరి । స్నాతం ధృతోర్ధ్వతిలకం శుక్లాంబరధరం శుచిమ్ ॥౬౫॥ సోపవీతం దర్భపాణిం భేర్యాస్తస్యాః పురోభువి । స్థాప్య పారశవం తత్ర స్థాపయేద్గణికాజనమ్ ॥౬౬॥ తతః కుర్వీత పుణ్యాహం భేరీం పారశవం తతః । గాణిక్యమపి కోణం చ ప్రోక్షయేదస్త్రవి

ద్యయా ||౧౭|| భేరీమధ్యే చర్చయేద్బ్రహ్మాన్ప్రకృతిం త్రిగుణాత్మికామ్ |
దక్షిణోత్తరయోర్విష్ణుం శ్రియం తత్ర సభాజయేత్ || ౧౮ || వాయుంకో
ణే సమావాహ్య యథావిధి సమర్చయేత్ | సులగ్నే కోణమాదాయ
శబ్దతన్మాత్రవిద్యయా ||౧౯|| దేవాన్సర్వాన్సమాహూయ స్వస్వనామ
భిరబ్జజ | ఆహూయ తాడయేద్భేరీం ప్రత్యేకం తాడనత్రయమ్ ||౨౦||

ఆహ్వానక్రమః.

భేరీతాడనవేళాయాం నృత్యేచ్చ గణికాజనః | ఆహూతవ్యా స్సర్వయ
జ్ఞాస్స్వాహావౌషట్సమన్వితాః ||౨౧|| బ్రహ్మా చ సపరీవార ఆహూతవ్యో
మహోత్సవే | విష్ణుశ్చ సపరీవారస్సహ పారిషదైస్తథా ||౨౨|| ఆహూ
తవ్యస్తథా రుద్రః ప్రమథాద్యైస్సమన్వితః | దేవతాశ్చ త్రయస్త్రిం
శదృషయశ్చ తపోధనాః ||౨౩|| సిద్ధవిద్యాధరాశ్చాన్యే నాగా మానుష
విగ్రహాః | స్వర్గిణో యక్షరక్షాంసి నద్యో విద్యాశ్చ సాగరాః ||౨౪||
ఆహూతవ్యా గపర్వతాశ్చ స్వైస్స్వైర్నామభిరబ్జజ | ఏవముత్సవసే
వార్థం దేవానాహూయ దేశికః || ౨౫ || ఆవాహ్య మధ్యమే కుంభే తీ
ర్థావధి సమర్చయేత్ | లోకపాలాన్సమాహూయ ప్రాక్కుంభాదిషు
పూర్వవత్ || ౨౬ || నివేద్య చాథ నీరాజ్య గుప్తదేశే నివేశయేత్ |

ఉత్సవవిధిః.

బలిబేరగతాం శక్తిం మూలబింబే నివేశయేత్ || ౨౨ || ఉత్సవారంభ
దివసాత్సప్తమే పంచమేఽహని | తృతీయేఽహ్న్యపి సద్యో వా కారయే
దంకురార్పణమ్ ||౨౮|| అష్టాదశ దినే యద్వా దశాహే తత్తథా న చేత్ |
నవమే దివసే వాపి కుర్యాదవభృథోత్సవమ్ || ౨౯ || ప్రతిష్ఠా దివసే య
ద్వా రాజ్ఞో జన్మ దినేఽపి వా | మాసనక్షత్రతిథిషు దర్శే వా తీర్థమా
చరేత్ ||౩౦|| సాగరే వా మహానద్యాం పుణ్యతీర్థేఽథవాఽబ్జజ |
వాప్యాం వా పుష్కరిణ్యాం వా కుర్యాదవభృథోత్సవమ్ ||౩౧|| తిథి
ష్వేవ ప్రకుర్వీత సాగరే వభృథోత్సవమ్ | దర్శే వా పూర్ణిమా
స్యాం వా నాన్యత్ర కమలాసన ||౩౨|| నక్షత్రే వాతిథౌ యద్వా నద్యా

దా తీర్థమాచరేత్ । తిథినక్షత్ర యోగేతు తీర్థంసర్వ గుణోత్తరమ్॥ కలయాపాపి విద్ధాచే త్తిథిర్వాయదితారకా । వర్జయిత్వాథ తాంవిద్ధాం పరేద్యు స్తీర్థమాచరేత్ ॥౮౪॥ కలామాత్రావశేషాచే త్తిథిర్వా యదితారకా । తతోత్సవం ప్రకుర్వీత సాహిసర్వగుణోత్తరా ॥౮౫॥ తీర్థోత్సవం వినిశ్చిత్య ధ్వజారోహణమాచరేత్ । ఉత్సవారంభ దివసఅపరాహ్నే చతుర్ముఖః ॥౮౬॥ విష్వక్సేనంపురస్కృత్యేయద్వాపక్షీశ్వరంగురుః । బహిర్నిర్గత్యధరణీం సంగృహ్యాంకుర మర్పయేత్॥ గర్భమందిరమాసాద్య దేవమభ్యర్చ్యతంత్రవిత్। కమార్చ్యాయాం సమావాహ్య తస్మాదప్యుత్సవాదిషు ॥౮౮॥ ఆవాహ్యాత్రతయా చైత తీర్థార్థం సన్నిధింగురుః । అర్చయిత్వాథ బల్యర్చం తథా వై స్నానకౌతుకమ్ ॥౮౯॥ ప్రాపయ్యయాగసదనంస్థండిలోర్ధ్వంనివేశయేత్। తతో గర్భగృహం ప్రాప్య ప్రణమ్య ప్రార్థయేద్ధరిమ్ ॥౯౦॥ భగవన్పుండరీకాక్షకరిష్యే కౌతుకక్రియామ్। మహోత్సవార్థం దేవేశ తదర్థం త్వంప్రసీదమే ॥౯౧॥ ఇతి విజ్ఞాప్య శయన తీర్థకౌతుకవర్జితమ్ । దేవీభ్యాంసహ సర్వేషాం బధ్నీయాత్కౌతుకంకరే ॥౯౨॥ గురుస్స్వదక్షిణే హస్తేకృత్వాకౌతుకబంధనమ్। యాగమందిరమాసాద్యకుంభస్థాపనమాచరేత్॥ ౯౩ ॥ నవకుంభాన్సకరకాన్వేదికాయాం యథాక్రమమ్ । స్థండిలోపరి సంస్థాప్య పుణ్యాహమపి వాచయేత్ ॥ ౯౪॥ ద్వారతోరణమభ్యర్చ్య విష్వక్సేనంగళాష్టకమ్ । యోగపీఠం మహాకుంభే తథాన్యే ష్వపి కల్పయేత్ ॥౯౫॥ మహాకుంభేమూలబేరా త్తచ్ఛక్తిం మూలవిద్యయా । సుదర్శనంచ కరకే ప్రాగాదిషు యథాక్రమమ్ ॥౯౬ ॥ ఆవాహ్య వాసుదేవాదీన్పురుషాదీన్విదిక్షుచ । అభ్యర్చ్యాభిమంత్ర్యాథ చక్రపద్మంసమర్చయేత్ ॥౯౭॥ ప్రాగాది సరకుణ్డేషు వాసుదేవాదికా న్యజేత్। మూలాదావాహయేద్బ్రహ్మస్థానే వసభ్యేగురూత్తమః॥౯౮॥ పంచభిర్వా చతుర్భిర్వాత్రిభిరేకేనవానలైః । యజేత తత్రసాన్నిధ్యం తీర్థాంతం ప్రార్థయేదపి ॥౯౯॥ ఘృతప్రసూనపుష్పాద్యైస్తత్తన్మంత్రైర్యథాక్ర

వమ్ । జుహుయాన్మూర్తిపాంస్త్రీన్ చరుభిశ్చ పురోదితైః ॥౧౦౦॥

పరివారహోమః.

ఆవసథ్యేన లేయద్వా ప్రాక్కుండే వా గురుస్స్వయమ్। పాయసేనైవ జుహుయాత్పరివారాన్యథావిధి॥౧౦౧॥ ఉద్ధృత్య ప్రణవం పూర్వం తత్తన్నామ చతుర్థికమ్ । సపరివారశబ్దస్య చతుర్థ్యా సహితం పునః ॥౧౦౨॥ తతస్స్వాహాంతముద్ధృత్య హోమయేత్ప్రోక్తవచ్చతుర్ముఖ। బ్రహ్మా ప్రజాపతిరుద్రో దేవాశ్ఛందాంసి పద్మజ ॥ ౧౦౩ ॥ ఋషయశ్చాపి గంధర్వాస్తథైవ చ సరీసృపాః। యక్షాశ్చాప్సరసశ్చైవ మాసాద్యైస్సహవత్సరాః॥ ౧౦౪ ॥ సముద్రా నగపర్వతాశ్చైవ ప్రజాభూతాని పద్మజ । పశవశ్చ తథా వృక్షాస్తథైవౌషధయస్స్మృతాః ॥౧౦౫॥ వనస్పతిశ్చోద్భిదశ్చ స్వేదజాశ్చాండజాస్తథా । జరాయుజాశ్చ భూమ్యాది సప్తలోకాస్తథైవ చ ॥౧౦౬॥ అతలాద్యాస్సప్తలోకాస్తథా చండాదిదేవతాః। ప్రాయశ్చిత్తాహుతీర్హుత్వా చేదం విష్ణోరితి మంత్రతః ॥౧౦౭ ॥ హుత్వా పూర్ణాహుతిం బ్రహ్మన్బలిదానం సమాచరేత్ । సదహేత్పరిధీర్దర్భాన్ దేవాన్నోద్వాసయేదపి ॥ ౧౦౮ ॥ తథాంతమగ్నిస్సంరక్షేత్తావద్ధోమందినే దినే । సాయం ప్రాతశ్చ కుర్వీత యథావత్కమలాసన ॥౧౦౯॥

బలిదానమ్.

బలిదానం తతః కుర్యాద్ధోమాంతే ప్రత్యహం గురుః । పురస్తాద్యాగసదనే కుముదాదీన్ప్రతిక్షిపేత్ ॥౧౧౦॥ బల్యర్థ్యమన్నమూర్తిం వా పురోధాయ గురూత్తమః । చండప్రచండయోర్ద్వారే పురస్తాద్యాగమండపే॥ ౧౧౧॥ గర్భమందిరమారభ్య పంచావరణభూమిషు । గత్వా గ్రామం సమాసాద్య గ్రామమధ్యే చతుర్ముఖ ॥౧౧౨ ॥ ఆహూయ తత్ర బ్రహ్మాణం బల్యర్థం దేశికోత్తమః । పీఠే వా స్థండిలే యద్వా సమావాహ్య బలింక్షిపేత్ ॥౧౧౩ ॥ గ్రామహీనే క్షిపేద్బ్రహ్మన్బలిపీఠసమీపతః । పూర్వాద్యాశాసు చేంద్రాదీనాహూయావాహ్య పూర్వవత్ ॥౧౧౪॥ బలిం పీఠే స్థండిలే వా ప్రక్షిపేచ్చ యథావిధి । వహన్ప్రార శవోభేరీం హూయ

మానేమరుద్గణే ॥ ౧౧౫॥ కోణేనతాడయేద్భేరీస్తాః త్రివారంగురుచో
దితః । ఆహూయమానే చేంద్రాదౌ నృత్యేయుర్గణికాజనాః॥౧౧౬॥
జగన్మోహనంతత్ర గాయేయుర్గీతివేదినః । వాదయేయుర్వాద్య
కజ్ఞాస్తోత్రయేయుశ్చవందినః॥౧౧౭ ॥ నిత్యోత్సవార్చయాసాధారణంపం
చావరణభూమిషు । గ్రామేబల్యర్చయాసాధారణంబలిదానంప్రశస్యతే॥
యద్వాచక్రేణకుర్వీత భేర్యాకేవలయాథవా । బలిశిష్టంక్షిపేత్పీఠే కౌ
తుకంతత్రపూజయేత్ ॥౧౧౯॥ నీత్వాథయాగసదనం యథాస్థానం ని
వేశయేత్ । ఆరంభదివసాద్రాత్రౌ సమాప్తిదివసేహని ॥ ౧౨౦॥ ఏకా
మేకాంబలిందద్యాన్మధ్యేదద్యాద్బలిద్వయమ్ । ఉపరాగే సంక్రమేనా

ఉత్సవబింబ యాత్రా విధిః.

ప్రాప్తేతీర్థాదినేతదా ॥౧౨౧॥ కాలద్వయేబలిందద్యాద్దేశికఃపంచరా
త్రవిత్ । ఆసాద్యగర్భసదన మర్చయిత్వాయథావిధి ॥౧౨౨॥ ఉత్స
వార్థం సమాదాయ దేవీభ్యాంసహవా వినా । ఆస్థాన మంటపే దే
వంయానమారోప్యదేశికః ॥ ౧౨౩ ॥ ఆరాధ్య మంత్రాన్విన్యస్య నిశా
చూర్ణం లోహరేః। విన్యస్యపాదయోర్బ్రహ్మాన్పాదుకా మపియోజ
యేత్ ॥౧౨౪॥ యానంవహేత్సువిప్రేషు వైనతేయంసమర్చయేత్। దే
వాగ్రేనివయేద్ద్విపాన్ఘృతవతీగసమన్వితాన్॥౧౨౫॥ గాయకాశ్చాపిగా
యేరన్వాదయేయుశ్చవాద్యకాః । తాళాదిసర్వంకుర్వీరన్తత్రవైతాళి
కౌజనాః ॥౧౨౬॥ ధూపాంశ్చైవబృహద్దీపాన్ధారయేయుస్సమంతతః।
ఛత్రచామరవృన్దాని బిభృయుఃపరితోహరేః ॥ ౧౨౭ ॥ ఘోషయేయు
ర్ద్విజశ్రేష్ఠాః దేవాగ్రే దేవస్యపృష్ఠతః । పఠేయుఃపద్యగద్యానిస్తుతిం
వాదేవపృష్ఠతః ॥౧౨౮॥ గ్రామంసర్వంపరిక్రమ్యఅవరోప్యచమంటపే।
ఆరాధ్యపృథుకాదీని నివేద్యచయథాతథమ్ ॥౧౨౯॥ పునరుద్ధాస్య దేవే
శంస్థాపయేన్మందిరాన్తరమ్। న్యాసపూర్వంసమభ్యర్చ్యనివేద్యతదనం
తరమ్ ॥౧౩౦॥ నీరాజ్యయానాద్దేవేశ మవరోప్య తతఃపరమ్ । యథా
స్థానంసమావేశ్యస్నాపయేత్కలశైస్తతః ॥౧౩౧॥ వీథీపర్యయనే ప్రా

స్త్రైస్స్నానందేవస్యకీర్త్యతే । వీథీంగచ్ఛతి దేవేశే యదిభక్త్యాదికంపథి॥
అస్త్రమంత్రేణసంప్రోక్ష్య దేవాయవినివేదయేత్ । ఫలంవాయదితాం
బూలంతూష్ణీమేవనివేదయేత్ ॥౧౩౩॥ పాత్రస్థాభరణవస్త్రాణిప్రోక్ష్యా
స్త్రేణనియోజయేత్ । సాయంప్రాతః ప్రతిదినంవీథీభ్రమణ మాచరేత్॥
౧౩౪॥ అన్నాద్యైర్ద్విగుణైర్నిత్యంమూలాయవినివేదయేత్ । సప్తమే

చూర్ణోత్సవః.

హనిసాయాహ్నేదేవంస్నానార్చయాసహ ॥౧౩౫॥ ఉత్తమాద్యై
శ్చకలశైస్స్నాపయేద్గంధవారిభిః। ఉపచర్యచదీపాంత మేకబేరేచతు
ముఖం ॥౧౩౬॥ మూలబింబేప్రకుర్వీతస్నపనంశాస్త్రవర్త్మనా। తతో
దేవస్యపురతస్థండిలేధాన్యనిర్మితే। ఉలూఖలంమణ్డయిత్వా విన్యసే
ద్వస్త్రవేష్టితమ్ ॥౧౩౭॥ శ్రీసూక్తేన శ్రియంధ్యాయన్నర్చయిత్వాభి
మంత్ర్యచ । మూలమంత్రేణ ముసలే దేవం ధ్యాయ న్సమర్చయేత్॥
౧౩౮॥ నిశాతండులయోశ్చూర్ణం నిక్షిపేద వ్యులూఖలే । పఠంతో
మంగళం దాస్యోగృహీత్వాముసలంకరైః ॥౧౩౯॥ విమర్దయేయు ర్ని
భృతం యథాసూక్ష్మతరంతథా। నిశాచూర్ణంతదాదాయ కుంభే వే
ష్టితవాససి ॥౧౪౦॥ నిక్షిప్యస్థండిలేస్థాప్యకృత్వాకూర్చాపి ధానవత్।
తత్రశ్రియంసమావాహ్యసమభ్యర్చ్యయథావిధి ॥౧౪౧॥ శ్రీసూక్తేనా
థతచ్చూర్ణైర్దేవంతమభిషేచయేత్ । తతో దేవం పరిక్రమ్య ప్రణిప
త్యగురుస్స్వయమ్॥౧౪౨॥పుష్పాంజలింవికీర్యాథసాయంకుర్యాన్మహో

జలద్రోణ్యర్చనమ్.

త్సవమ్ । జలద్రోణ్యర్చనంబ్రహ్మన్నపరాహ్ణేష్టమేహని ॥౧౪౩॥ కు
ర్వీత తద్విధింవక్ష్యే శృణుష్వకమలాసన । నినయేత్సరసీతీరం దేవీభిస్స
హకౌతుకమ్ ॥౧౪౪॥ అవరోప్య ప్రపాయాంతంనిర్మాయస్థండిలంపు
రః । కటాహంవాజలద్రోణీం విన్యసేత్థండిలోపరి ॥౧౪౫॥ గంధోద
కైస్సమాపూర్యవికిరేత్పరితోక్షతాన్। తతోదర్భైస్సరిత్తీర్థైః ప్రోక్ష్యపు
ణ్యాహవాచిభిః ॥౧౪౬॥ శోషణాదివిధాయాత్రగంగాద్యాస్సరితోర్చ

యేత్ । అబ్లింగాభి ర్మహామంత్రై రభిమంత్ర్యాథతజ్జలమ్ ॥ ౧౪౭॥ గాథాభిర్వక్ష్యమాణాభి స్తమీశంప్రార్థయేద్గురుః । భగవన్పుండరీకాక్ష శరణాగత వత్సల ॥ ౧౪౮ ॥ అస్మిన్మహానిక ర్తవ్యా జలక్రీడాత్వయాఽపిభోః । శుద్ధయేసర్వలోకానాం దేవానాం ప్రీతయేపిచ ॥ ౧౪౯ ॥ యాత్రాతదర్థంకర్తవ్యా మదనుగ్రహకామ్యయా । ఇతిప్రణమ్యవిజ్ఞాప్య దేవమభ్యర్చ్యదిభిర్వ్రజేత్ ॥౧౫౦॥ వాద్యవేదేషుఘుష్టేషు దేవీ దేనంచ దేశికః । అబ్లింగా ద్వారుణంసూక్తం జపంస్తత్రావ గాహ

మృగయోత్సవః.

యేత్ ॥౧౫౧॥ నీరాజనాంతమభ్యర్చ్య యథావిధిచతుర్ముఖ । ఉత్థాప్య యానమారోప్యనినయేన్మంటపాంతరమ్ ॥౧౫౨॥ తత్రాత్రౌసమలంకృత్య సమారోప్యతురంగమం । గ్రామసీమ పరిక్రమ్య నయేదుద్యానమంటపమ్ ॥౧౫౩॥ అభ్యర్చ్య వివిధైర్భోగై ర్నయేద్ధామ యథా

రథోత్సవః.

పురమ్ । సనమేదివసేబ్రహ్మన్రథంపుణ్యాహవారిభిః ॥ ౧౫౪ ॥ సంప్రోక్ష్య వక్ష్యమాణేన వర్త్మనా వాహనంచరేత్ । బర్హిణంతస్య శిఖరే ధనేశం సమహేశ్వరమ్ ॥౧౫౫॥ తలేద్వితీయ్యఆవాహ్య చోపకంఠేచతుర్ముఖ । వాసుదేవంసమభ్యర్చ్య తకుకంప్రథమేతలె ॥౧౫౬॥ మహాపీఠేతు గరుడం మధ్యపీఠే శృణుష్వహ । ఇంద్రాదీన్ ప్రథమేపీఠే కుముదాదీన్సమర్చయేత్ ॥౧౫౭॥ చక్రేవాయుం రథేబ్రహ్మన్ వైనతేయంసమర్చయేత్ । హవిర్భిర్వైష్ణవైరింద్రాదిభ్యో బలిందత్వారథోత్తమమ్ ॥౧౫౮॥ ఆరోప్యదేవంకృత్వా వీథీపర్యటనంగురుః । అవరోప్యరథాద్దేవం నినయేన్మంటపాంతరమ్ ॥౧౫౯ ॥ యత్సమీపే స్తినద్యాది తత్రదేశికసత్తమః । రాత్ర్యుత్తరాషాఢే దేవస్య మృగయా దివసేగురుః ॥౧౬౦॥ తీర్థబేరం సమాసాద్య గాథామేతా ముదీరయేత్ । తీర్థ

తీర్థోత్సవః.

యాత్రాత్వయాకార్యా శ్వఃప్రభాతేసురోత్తమ ॥౧౬౧॥ తత్రప్రతిస. రారంభం త్వమనుజ్ఞాతుమర్హసి । ఇతివిజ్ఞాప్యతీర్థార్థం కృత్వాప్రతిసరంతదా ॥౧౬౨॥ అభ్యర్చ్య స్థండిలేవేద్యామధివాస్య యథావిధి। ఉత్సవానంతరంప్రాత రుత్థాప్య కమలాసన ॥౧౬౩॥ సమయోత్సవబేరస్యప్రాయశ్చిత్త్య విధిపూర్వకమ్ । మంత్రాసనాది నవభిః కలశైరభిషేచయేత్ ॥౧౬౪॥ కుర్యాన్నద్యాదితీర్థానాం దాహన స్నానమంతతః। పుణ్యాహవారిభిఃసంప్రోక్ష్య గంగాదిసరితో గురుః ॥ ౧౬౫ ॥ ఆవాహ్యాభ్యర్చ్యవిధివత్ తూర్యఘోషైశ్చ దైవతదంబుభిః । కల్యాణ కౌతుకంప్రోక్ష్యతత ఉత్సవసన్నిధౌ ॥౧౬౬॥ తీర్థబేరంసమాదాయశిరసాధారయన్నిధే। నద్యాదితీర్థమాసాద్య చక్రమంత్రమనుస్మరన్ ॥౧౬౭ ॥ నిమజ్జన్నేవతద్బింబం త్రివారంమజ్జయేత్సుధీః । తదాసర్వేనిమజ్జేయు ర్జనాస్సవాహనాముముక్షవః ॥౧౬౮॥ తదానీమేవబింబానాం సర్వస్యకౌతుకబంధనమ్। విముచ్యతజ్జలేక్షిప్త్వా నిరయేన్మంటపాంతరమ్ ॥ ౧౬౯ ॥ అభ్యర్చ్యరాత్రింపూర్వస్యాం దేవమాస్థానమంటపే । సన్నివేశ్యచతుర్వక్త్ర

అవరోహణమ్.

ప్రవిశేద్యాగమంటపమ్ ॥౧౭౦॥ అభ్యర్చ్యస్థాపితాన్కుంభానాదాయ గురుసత్తమః । దేవస్య పురతో భూమౌ ధాన్యపీఠే నివేశయేత్॥ ఉత్సవాంతోచితంకుర్యాత్స్నపనంతద్యథావిధి। అంతేకుంభాంబుభిస్సర్వైః కూర్చైస్సేచనమాచరేత్ ॥౧౭౨॥ ఏకబేరేమూలబింబే తీర్థబేరేపరత్రచేత్ । నివేదనాంతంకృత్వాథ ప్రవిశేద్యాగమణ్డపమ్॥౧౭౩॥ హుత్వాయథావిధితత శ్శాంతిహోమంసమాచరేత్ । ప్రాయశ్చిత్తార్థమాజ్యేన పంచోపనిషదాగురుః ॥౧౭౪॥ తతఃపూర్ణాహుతింహుత్వా విసృజేచ్చహుతాశనాన్ । తోరణాదిస్థితాన్దేవాన్ సుద్వాస్యవిధి

పూర్వకమ్ ॥ ౧౭౫ ॥ యానమారోప్య దేవేశం ధ్వజ స్తంభం సమాశ్రి
యేత్ । తత్రపక్షీంద్ర మభ్యర్చ్య మహాన్నం వినివేదయేత్ ॥ ౧౭౬ ॥
ప్రదక్షిణంపరిక్రమ్య సంహారక్రమమాశ్రయేత్ । కుంభేధ్వజస్థ మావా
హ్య మూలబేరేనియోజయేత్ ॥౧౭౭॥ సన్నిధావుత్సవార్థస్య ధ్వ
జంతమవరోపయేత్ । ఉద్వాస్యతత్రచేంద్రాదీన్కుర్యాద్వీథి ప్రదక్షి
ణమ్ ॥౧౭౮॥ తత్రావాహితాన్దేవాన్బల్యర్థం చతురానన । ఉద్వా
స్యమందిరంనీత్వా యానాత్తమవరోప్యచ ॥ ౧౭౯ ॥ ఉత్సవాదీన్బేరా
న్ప్రాపయేద్గర్భమందిరమ్ । అభ్యర్చ్య తానిసర్వాణి జపేదష్టాక్షరం
మనుమ్ ॥౧౮౦॥ తతఉద్వాస్యతచ్ఛక్తింమూలబేరేగురూత్తమః । అభ్య
ర్చ్యచయథాన్యాయం నత్వాస్తుత్వావిశేషతః ॥౧౮౧॥ ప్రదక్షిణంపరి

పుష్పయాగవిధిః.

క్రమ్య స్వనికేతనమాశ్రయేత్ । ఉత్తరేహనితీర్థస్య సాయాహ్నేగ
ర్భమందిరే ॥౧౮౨॥ ధ్రువబేరంసమభ్యర్చ్య ప్రార్థయేత్పరమేశ్వరమ్ ।
భగవన్పుండరీకాక్ష శరణాగతవత్సల ॥౧౮౩॥ ధ్వజార్ధాంకురమారభ్య
ఉత్సవావభృథాంతిమమ్ । యన్మయానుష్ఠితంకర్మ తవసుప్రీతయేవి
భో ॥౧౮౪॥ తథాన్యైస్తదనుజ్ఞాతైర్దేశికైశ్చాపియత్కృతమ్ । సాధ
కైశ్చతథాన్యైశ్చ వివిధైగపరిచారకైః ॥ ౧౮౫ ॥ తత్తత్సంపూరణా
ర్థంచ న్యూనాధిక్యోపశాంతయే । త్వామద్యావసరేయష్టుంచతుస్థాస
స్థితంవిభో ॥౧౮౬॥ ప్రవృత్తమనుజానీహి మదనుగ్రహకామ్యయా । ఇ
తివిజ్ఞాప్యచావాహ్య గురురుత్సవకౌతుకే ॥౧౮౭॥ సంపూజ్యయానమా
రోప్య నిర్నయేన్మంటపాంతరమ్ । న్యసేద్ద్వారాణిచత్వారి మధ్యేమంటప
మబ్జజ ॥౧౮౮॥ తన్మధ్యదేశం శుచిభిర్మృద్భిస్సంపూరయేదపి । చతు
రశ్రం యథాకృత్వాగోమయేనానులేపయేత్ ॥౧౮౯॥ దర్పణోదరవ
త్కృత్వా తత్రచక్రాబ్జమండలమ్ । శోభాంతం పూరయిత్వాథ ప్రో
క్ష్యపుణ్యాహవాగ్భిః ॥ ౧౯౦ ॥ న్యసేద్భద్రాసనంతత్ర దేవంతత్రనివే

శ్యచ । పుష్పయాగం తతఃకుర్యా త్తత్ప్రకార మిహశ్శృణు ॥ ౧౯౧ ॥ కర్ణికాబిందుషుబ్రహ్మ న్విన్యసేద్ద్వాదశాత్మదాన్ । విష్ణ్వాద్యాదేవ తా స్తత్ర గోవిన్దాంతాయథాక్రమమ్ ॥౧౯౨॥ కర్ణికాయాంవాసుదే వం ద్వాదశాక్షరవిద్యయా । తతశ్శోభాంతమావాహ్య పూర్వో క్తైనై వవర్త్మనా ॥౧౯౩॥ అర్ఘ్యాదిభూషణాంతైశ్చ నవభీ రుపచర్యచ। అర్చయేత్కర్ణికామధ్యే వాసుదేవంచతుర్ముఖ ॥౧౯౪॥ పంచవర్ణై శ్చకుసుమై స్తన్మంత్రంపూర్వముద్ధరేత్ । ఫలంభవతుమేపుష్టి ర్నమ ఇత్యవసానికమ్ ॥౧౯౫॥ అర్చయేద్ధృదయాద్యంగం భూషణాన్యప్యనం తరమ్ । చక్రాదీన్యప్యథాభ్యర్చ్య కేసరాదిషుపూర్వవత్ ॥౧౯౬॥ శం ఖావసానంకుసుమై స్తత్తన్మంత్రైర్యథాక్రమమ్ । తతఃపురుషసూక్తస్య బుగ్భిష్షోడశభి స్తథా ॥౧౯౭॥ నారాయణానువాకైశ్చ విష్ణుసూక్తైశ్చ పద్మజ । పంచోపనిషన్మంత్రై ర్దేవపాదారవిందయోః ॥౧౯౮॥ పుష్పై ర్ఘ్నమోంతంపుష్పాణి విన్యసేద్ద్విజో త్తమః । ధూపదీపౌతతోద త్వా నీరాజ్యాథమహాహవిః ॥౧౯౯॥ నివేద్యమంత్రై ర్వాగ్నేయ్యాం ప్రతిష్ఠాప్య హుతాశనమ్ । సమిచ్చరుభి రాజ్యేన పూర్ణాహుత్యవసా నికమ్ ॥ ౨౦౦ ॥ హుత్వాచాగ్నిం సముద్వాస్య మండలస్థ మగపుప రమ్ । కౌతుకం యానమారోప్య ప్రథమావరణంనయేత్॥ ౨౦౧ ॥ సేవార్థమాగతాన్సర్వా న్గంధంస్వసదసంప్రతి । నియుజ్యమస్థాపంనీత్వా నైవేద్యాంతంసమర్చయేత్ ॥౨౦౨॥ మందిరాంత ర్భవంనీత్వా ఏవం మూలే నియోజయేత్ । ప్రీణస్వాజ్ఞానతఇతి విజ్ఞాప్య తదనుజ్ఞయా॥ ౨౦౩ ॥ స్వధామప్రవిశేత్పశ్చా ద్గురుస్పూర్ణ మనోరథః । యజమా నశ్చవిత్తాఢ్యస్తోషయిత్వాయథాతథమ్ ॥ ఛత్రచామరవాద్యాద్యైరా రోప్యశిబికాదికమ్। పరివారైస్సహగృహం గురుంనీత్వా తతోవ్రజేత్॥

పవిత్రారోపణవిధిః

సంవత్సరోపచారాణాంన్యూనాధిక్యోపశాంతయె । చాతురాశ్రమ ధ

మార్గాణాం తద్వద్దోషాపనుత్తయే ॥౨౦౬॥ జ్యేష్ఠాదిషుచతుర్మాసస్వప
వితోత్సవమాచరేత్ । శుక్లపక్షేథ ద్వాదశ్యాం పౌర్ణమాస్యామథా
పివా ॥౨౦౭॥ శ్రవణేహస్తనక్షత్రే పవిత్రారోపణంమతమ్ । కార్పా
యతంతూనథవా కార్పాసేయాన్సమాహరేత్ ॥౨౦౮॥ ముద్గచూర్ణా
ద్యుపైర్బ్రహ్మస్నానైశ్చఛృద్ధవారిభిః। శోషయిత్వాతపేతంతూన్ త్రిగు
ణీకృత్యతాన్పునః ॥౨౦౯॥ త్రిగుణీకృత్య గోత్రాయాం శంకూన్ద్వాస్థా
పయేద్గురుః । స్థాప్యాయామానుసారేణపవిత్రాణిప్రకల్పయేత్ ॥౨౧౦॥
తంతుభిరష్టవింశద్భిర్జఘన్యంపరికీర్తితమ్ । అష్టోత్తరశతైస్సూత్రై
ర్మధ్యమంపరికీర్తితమ్ ॥౨౧౧॥ తతోధికైస్తథాసూత్రైరుత్తమంక
మలాసన । మూలబేరాదిబేరాణాంద్వాత్రింశద్భిర్యుతంమతమ్॥౨౧౨॥
కుంభమణ్డలవర్ణానాంతావద్గ్రంథిభిరన్వితమ్ । నేమిబాహ్యపవిత్రాధో
గ్రంథయస్స్యుస్తుశ్శతమ్ ॥౨౧౩॥ బింబానాంమనుజానాంవానాభిమా
నంప్రకల్పయేత్ । గ్రంధ్యాహ్వయపవిత్రంతుహృన్మానంపరికల్పయేత్॥
అలంకారపవిత్రంతు జంఘామానం చతుర్ముఖ । మర్యాదాఖ్య పవి
త్రాణి జానుమానానికల్పయేత్ ॥౨౧౪॥ కిరీటాదిపవిత్రాణిబహుగ్రం
థియుతానిచ । దేవస్యసహజేపీఠేపీఠమానంప్రకల్పయేత్ ॥౨౧౫॥ పృ
ష్ఠాపవిత్రంకుర్వీత తన్మానంకమలాసన॥ ప్రతిమానాంతుసర్వాసాంద్వా
త్రింశద్గ్రంథిసంయుతమ్ ॥౨౧౬॥ పాత్రాణాంసుక్స్రువాదీనాం మే
ఖలానాంచ తాదృశమ్ । హస్తమానాయతంవహ్నేస్తావద్గ్రంథి సమ
న్వితమ్ ॥౨౧౭॥ ధూపదీపాదిపాత్రాణాం స్వచ్ఛందంగ్రంథికల్పనమ్।
ద్వాదశాంగుళమానానిధూపాదీనాంచతుర్ముఖ ॥౨౧౮॥ చండాదిపరి
వారాణాంబహుగ్రంథిసమన్వితమ్ । హస్తమానం పవిత్రంస్యాత్తోర
ణానాంచ పద్మజ ॥౨౨౦॥ నిర్మాయైవం పవిత్రాణి సుపుష్పై ర్మ
ల్లికాదిభిః । ఆపూర్యరచయేద్గ్రంథీన్ చందనేనానులేపయేత్ ॥౨౨౧॥
పవిత్రారోపణదినాత్సప్తమేపంచమేహని । తృతీయేహనిసద్యోవా కా

రయేదంకురార్పణమ్ ॥౨౨౨॥ ఉపోషితో గురుర్బ్రాహ్మే మూర్తే ప్రైగర్భమందిరమ్। ప్రవిశ్య దేవమభ్యర్చ్య గాథామేనాముదీరయేత్॥౨౨౩॥ న్యూనాతిరేకశాంత్యర్థం పవిత్రారోహణం పరమ్ । అర్చనం భగపన్సర్వదురితోత్సారణక్షమమ్ ॥౨౨౪॥ సమ్పదాం చాపి సర్వాసాముత్పాదకమనుత్తమమ్ । క్రియతే తదవిఘ్నేన యథాస్యాత్తథా త్వ చోదితమ్॥ తదనుజ్ఞాపయామి త్వామనుజానీహి కర్మ తత్ । ఇతి విజ్ఞాప్య దేవేశం వి

ఏకబేరవిషయే.

నయేన్మంటపాంతరమ్॥ ౨౨౬॥ ఏకబేరవిధానం చేత్క్రియమాణక్రమం శృణు । మూలబేరం సమభ్యర్చ్య స్నానాంతం విధిపూర్వకమ్॥ ౨౨౭॥ కృత్వా ప్రతిసరం తస్య ప్రవిశేన్మంటపాంతరమ్ । బహుబేరే తు కల్యాణకౌతుకే కౌతుకం చరేత్ ॥౨౨౮॥ మణ్టపాంతరమానీయ బద్ధకౌతుకమబ్జజ । సంస్నాప్య విధివద్దేవం ద్వారతోరణమర్చయేత్ ॥౨౨౯॥ స్థండిలేథ పవిత్రాణి ప్రాగుదగ్వా నివేశయేత్ । పుణ్యాహవాచిభిః ప్రోక్ష్య శోషణాదిసమాచరేత్ ॥౨౩౦॥ గన్ధద్రవ్యైర్ధూపయిత్వా వికిరేత్కుసుమాన్యపి । నవేన వాససాచ్ఛాద్య చక్రముద్రాం ప్రదర్శయేత్ ॥౨౩౧॥ అస్త్రమంత్రేణ సంపూజ్య మణ్టపం తంతుభిః క్రమాత్ । ఐశానీం దిశమారభ్య చాస్త్రేణ పరివేష్టయేత్ ॥౨౩౨॥ సుదర్శనం మణ్టపోర్ధ్వే చ ప్రభ్వాభమా పద్మమతః పరమ్ । ద్వారేష్వపి గదాశంఖం ధ్యాత్వాష్టాసు దిశాస్వపి॥ మాషోదనేన భూతేభ్యో బలిం దత్వా యథావిధి । వర్తయిత్వాథ చక్రాబ్జం దేవం తత్ర నివేశయేత్ ॥౨౩౪॥ అభ్యర్చ్య చ నివేద్యాథ స్థండిలేపి సలక్షణాన్ । కుంభాన్నవ చ విన్యస్య మహోత్సవవిధానతః ॥౨౩౫॥ సుదర్శనం చ కరకే సమావాహ్య సమర్చయేత్ । అగ్నౌ సమిచ్చరుఘృతైర్హుత్వా సంపాతమాహరేత్ ॥ ౨౩౬ ॥ సేచయిత్వా పవిత్రాణి పవిత్రారోహణం చరేత్ । ఏకబేరే పురా మూలబేరే న్యత్ర యదశ్శృణు॥౨౩౭॥ కల్యాణకౌతుకే పూర్వం కుంభేష్వథ తు మండలే । తతస్తు ధ్రువబేరేపి ప

విత్రారోపణమతమ్ ॥౨౩౮॥ తథాసర్వాసు చార్చాసు పంచవర్ణై-
స్సూతంతుభిః । ప్రాసాదమపిసంవేష్ట్య జాగరేణ నిశాంనయేత్ ॥౨౩౯॥
పరేద్యుస్స్నాప్య దేవేశంవర్తయేదబ్జమండలమ్ । ద్వారాదియజనంకృ-
త్వా దేవంతత్రాబ్జమండలే ॥౨౪౦॥ నివేశ్యయథాపూర్వం కుంభా-
నామర్చనంమతమ్ । సమిదాజ్యైశ్చరుపాయసాన్నైస్తిలలాజఘృతాదిభిః॥
అష్టోత్తరశతంహుత్వాపవిత్రైరబ్జమణ్డలమ్ । భూషయిత్వా తతగ్నిం
చ కుండతోరణభూషణం ॥౨౪౨॥ పాత్రాణాంచతథాకృత్వా ప్రవిశే-
ద్గర్భమందిరమ్। తత్రదేవంపూజయిత్వాతత్రస్థానామతఃపరమ్॥౨౪౩॥
శ్రియాదీనాంచతసను చండాదీనాంయథాక్రమమ్ । బలిపీఠం తమారో-
ప్యచేవంవిష్ణ్వతిమంత్రతః ॥౨౪౪॥ మూలమందిరమాసాద్య దేవమభ్య-
ర్చ్య దేశికః । మనుష్యార్థానిసర్వాణి దేవపాదారవిందయోః॥౨౪౫॥
పుష్పవద్విన్యసేద్భిస్మాన్నేవంస ప్తసుపంచసు । త్రిషుసద్యోఽథవాకృ-
త్వా పూజాకాలేదినేదినే ॥౨౪౬॥ పవిత్రారోహణదినే పవిత్రాణియ-
థాపురమ్ । ఆరోప్యతంసమభ్యర్చ్య స్నాపయేత్కుంభపుష్కరైః॥
౨౪౭॥ అగ్నిన్విసృజ్యదేవేశ మర్చయిత్వా యథాక్రమమ్ । న్యూనాతి-
రేకశాంత్యర్థ మిమాంగాథాముదీరయేత్ ॥౨౪౮॥ భగవన్ దేవదేవేశ
శంఖచక్రగదాధర । సంవత్సరోపచారాణాం పూరణార్థంకృ-
తమ్మయా ॥౨౪౯॥ ఆరాధనంగ్రహాణత్వం భక్తానాంహితకామ్యయా ।
సాహంస్వతంత్రఃకించిచ్చకరోమివిహితంహితమ్ ॥ ౨౫౦ ॥ కింతుత్వ-
త్ప్రేరితంసర్వంకరోమినవశస్స్వయమ్ । తత్క్షంతవ్యమశేషేణక్రియా-
లోపాద్యనుష్ఠితమ్ ॥ ౨౫౧ ॥ ఇతివిజ్ఞాప్యతదను దేశికస్తదనుజ్ఞయా ।
స్వస్మైపవిత్రంపురతో యత్యాదీనాంతతఃపరమ్ ॥౨౫౨॥ దత్వాతాని
పవిత్రాణి యానమారోప్యతంవిభుం । ధామసర్వంపరిక్రమ్యమందిరాం
తర్భువనయేత్ ॥౨౫౩॥ ప్రత్యహందేవదేవస్య పవిత్రారోహణావధి।
సాయాహ్నేఉత్సవంకుర్యాత్సర్వమంగళసంయుతమ్ ॥౨౫౪॥ జపేయు

త్రైవ్యాదికావేదా న్పవిత్రార్థ మహోత్సవే । వైశాఖాషాఢకార్తిక్యా

తీర్థోత్సవః.

మాఘమాసేషు పర్వసు ॥ ౨౫౫ ॥ అరుణోదయవేళాయాం కుర్యాత్తీ

వసంతోత్సవః.

ర్థోత్సవం హరేః। చైత్రవైశాఖ మాసేవా వసంతాఖ్యమహోత్సవః॥
౨౫౬॥ యద్వాగ్రీష్మఋతౌ కుర్యాత్పుష్పోద్యానజలాశయే । వృష్టేపి
దేవమాసీయ శైత్యసౌరభ్యవస్తుభిః ॥౨౫౭॥ ఉపచర్య యథాపూర్వం
మందిరాంతర్భవనం నయేత్ । చైత్రే వైశాఖమాసేవా పౌర్ణమా

కహ్లారోత్సవః.

స్యాం గురూత్తమః॥ కహ్లారకుసుమైః కుర్యాన్మంటపం సుమనోహరమ్
కహ్లారకుసుమైర్దేవం మండయిత్వా యథావిధి ॥ ౨౫౯ ॥ తైరేవకుసు
మైర్హుత్వా దేవస్యోత్సవమాచరేత్ । మాఘమాసే పౌర్ణమాస్యాం

దమనోత్సవః.

కహ్లారకుసుమైర్యథా ॥ తథైవ దమనాఖ్యైశ్చ మండపం హోమమేవ చ।
కృత్వోత్సవం ప్రకుర్వీత రాజరాష్ట్రాభివృద్ధయే ॥౨౬౧॥ శ్రావణే పౌ

హంసయజనమ్.

ర్ణమాస్యాంచ వేదారంభణమాచరేత్। ఇష్ట్వాతదా హయగ్రీవం సా
యంకుర్యాన్మహోత్సవమ్ ॥౨౬౨॥ ఉపోష్యదివసే తస్మిన్పరెద్యగహా

దీపావళిః.

రణం మతమ్ । బ్రహ్మన్నాశ్వయుజే మాసి కృష్ణపక్షేకలే స్తిథౌ ॥౨౬౩॥
అరుణేందూదయే కుర్యాత్తైలేనాభ్యంజనం హరేః । తస్మిన్మాసి సితే

మహానవమీ.

పక్షే నవమ్యాం తందినేదినే ॥౨౬౪॥ లక్ష్మ్యాదేవస్య యాజనం సర్వసంప
త్ప్రదం నృణామ్ । అంకురానర్పయిత్వాదౌ స్థండిలే ధాన్యనిర్మితే॥
౨౬౫॥ నవకుంభాన్సకరకాన్ధాన్యమధ్యే శ్రియం యజేత్ । ప్రతిష్ఠావత్త

దస్యత్ర శ్రియమేవహుతాశనె ॥ ౨౬౬ ॥ వాహనాదీని వాద్యాని పరిత్య
జ్యాంపూజయెద్గురుః । నవమేహ నిసాయాహ్నే వాహమంనిర్వర్త్య దేశి
కః ॥౨౬౭॥ దశమ్యామశ్వమారోహ్య ప్రాపయెచ్ఛమీతరుమ్ । శరా
సనాద్యాయుధాని తత్రనిక్షిప్య దేశికః ॥ ౨౬౮ ॥ పుణ్యాహవారిభిః
ప్రోక్ష్య దేవపార్శ్వే నివేశయేత్ । అనుజ్ఞాప్య తతో దేవం ప్రాగాదిషు
యథాక్రమమ్ ॥౨౬౯॥ విసృజ్యబాణాం సంతేతు శమీవృక్షేనిపాతయేత్ ।
తతశ్శమీపల్లవైస్తైర్దేవమభ్యర్చ్య దేశికః ॥౨౭౦॥ తత్పల్లవంస్వయం
ధృత్వాదద్యాత్సక్తజనంప్రతి । మంటపే దేవమభ్యర్చ్య మందిరాంత

దీపోత్సవః.

ర్గతంనయేత్ ॥ కృత్తికాయాంచ కార్తిక్యాం సాయాహ్నే దీపమంగళమ్ ।
సంగృహ్య గావ్యాజ్యపక్వాగ్నిం దీపాంస్తస్మాత్ప్రమానయేత్ ॥ సాయం
కాలేన్యషేలగ్నే దీపారాధనమాచరేత్ । దీపాంశ్చైవ మహాదీపాం
స్థాపయేదగ్నిశృష్ఠ్వతో ॥౨౭౩॥ నివేద్య పృథుకాన్లాజాన్ దేవాయోత్స

వివాహోత్సవః.

వమాచరేత్ । ఫాల్గునే మాసి ఫల్గున్యాం చైత్రసంక్రమణేథవా ॥౨౭౪॥
వివాహోత్సవం కుర్యాత భక్తైస్తు కైప్రసన్నతామ్ । సంక్రమానంతరదినే

మృగయా.

త్రైషేస్యాన్మృగయోత్సవః ॥౨౭౫॥ మార్గశీర్షాదిమాసానా మధిపాః

మాసేశారాధనమ్.

కేశవాదయః । మాసస్యేవా తథాయద్వా మాసేశారాధనంచరేత్ ॥

పంచపర్వాది.

౨౭౬॥ ఏకాదశ్యాం పౌర్ణమాస్యాం దర్శే సంక్రమణేపిచ । పంచప
ర్వోత్సవాఃబ్రహ్మ న్సర్వదోషోపశాంతిదాః ॥ ౨౭౭॥ శ్రావణాదిత్రిమా

ఆగ్రయణమ్.

సే శుక్లపక్షేసమాచరేత్ । ఆగ్రయణముత్సవంబ్రహ్మా యానమారో

ష్యతం హరిమ్ ॥ ౨౬౮ ॥ కేదారదేశమాసాద్య ప్రోక్ష్య పుణ్యాహవా
రిభిః । సులగ్నే లవనం కృత్వా గోష్ఠాగారం సమానయేత్ ॥ ౨౬౯ ॥
పలాలం తు బహిః కృత్వా ధాన్యరాశిం ప్రకల్పయేత్ । తత్ర శ్రియం సమా
వాహ్య యథాయోగ్యం సమర్చయేత్ ॥ ౨౭౦ ॥ తతస్తండులమానీయ
దేవాగారం ప్రవేశయేత్ । కృత్వా గుడాన్నం విధివద్దేవాయ వినివేద
యేత్ ॥ ౨౭౧ ॥ హుత్వా దద్యాద్ద్విజాతిభ్యో గృహ్ణీయాచ్చ స్వయం గు
రుః । పుష్యే మాసి తథా పుష్యే దేవమభ్యర్చ్య దేశికః ॥ ౨౭౨ ॥

ప్లవోత్సవః.

ప్లవే దేవం సమారోప్య నద్యాం వా పుత్సవం చరేత్ । ఆషాఢే శుక్లపక్షస్య

శయనోత్థానమ్.

ద్వాదశ్యామబ్జమండలే ॥ ౨౭౩ ॥ ఆరాధ్య వాసుదేవం తం శయనే వేది
కోపరి । శాయయేచ్చ యథాన్యాయం దేవీభ్యాం సహ వా వినా ॥ ౨౭౪ ॥
దేవస్యా యావదుత్థానం చాతుర్మాస్యమిణో నరాః । వ్రతం నిత్యమనుష్ఠే
యుశ్శయనే దేవమర్చయేత్ ॥ ౨౭౫ ॥ ద్వాదశ్యాం కృత్తికా శుద్ధే ఉత్తి
ష్ఠోత్తిష్ఠ మంత్రతః । ఉత్థాప్యతం హరిం భక్త్యా మండలార్చనమాచ
రేత్ ॥ ౨౭౬ ॥ హుత్వా హవిర్నివేద్యాథ గ్రామే కుర్యాన్మహోత్సవమ్

ఏకాదశీ ద్వాదశీ.

అరుణోదయవిద్ధాయాం కుర్యాన్నైకాదశీవ్రతమ్ ॥ ౨౭౭ ॥ ఉపోష్యై
కాదశీం శుద్ధాం ద్వాదశ్యాం పారణం చరేత్ । ద్వాదశ్యాముపవాసే తు
త్రయోదశ్యాం హి పారణమ్ ॥ ౨౭౮ ॥ శ్రావణే బహుళే పక్షే రోహి

శ్రీకృష్ణజయంతీ.

ణ్యాం చంద్రదర్శనే । ప్రాదురాసీత్స్వయం కృష్ణస్తదా దేవం సమ

శ్రీరామనవమీ.

ర్చయేత్ ॥ ౨౭౯ ॥ చైత్రే మాసి నవమ్యాం తు శుక్లపక్షే రఘూద్వహః । బ
భూవ కర్కటే లగ్నే తదా తస్యార్చనం మతమ్ ॥ ౨౮౦ ॥ వైశాఖే తు

—* శ్రీనృసింహజయంతీ. *—

సితేపక్షే చతుర్దశ్యాం నృకేసరీ । ప్రదోషకాలె సంజజ్ఞె సంధ్యా
యాంతం సమర్చయేత్ ॥ ౨౯౧ ॥ సర్వాస్వపిజయంతీషు యజేద్దేవ
ముపోషితః । యాగాంతే పారణం కుర్యా న్ముక్త్యేక నిరతోజనః ।
బుభుక్షాణాం సకామానాం ప్రభాతే పారణం మతమ్ ॥ ౨౯౨ ॥

—* ఉపరాగః. *—

నిమజ్జ మేత్సముద్రాద్రౌ గ్రహణేచంద్రసూర్యయోః । స్నపనంవా ప్ర
కుర్వీత యథాహంకమలాసన ॥౨౯౩॥ చాపసంక్రమమారభ్య తైష

—* ధనుర్మాసారాధనమ్, *—

సంక్రమణావధి । అరుణోదయవేళాయాం ప్రత్యహం మాంస మర్చ
యేత్ ॥ ౨౯౪ ॥ ముద్గాన్నం జుహుయాదగ్నౌ తత్రైవచ నివేదనమ్।

—* ఏకాదశీ ధనుర్మాసగా. *—

తన్మాసశుద్ధైకాదశ్యాముషఃభ్యర్చ్య మాంవిధే ॥ ౨౯౫॥ ఉత్తరంద్వార
మానీయకవాటోద్ఘాటనంచరేత్ । సేవంతేతత్రయేమర్త్యా స్తేషాం
నాస్తిపునర్జనిః ॥౨౯౬ ॥ తన్మాసేచ తథార్ద్రాయా మభిషిక్తం చతు

—* ఆర్ద్రా, *—

ర్భుజం । దృష్ట్వా నీరాజనేకాలే పునర్జన్మనవిద్యతె ॥ ౨౯౭॥ మాఘ

—* శివరాత్రిః. *—

మాసే కృష్ణపక్షే చతుర్దశ్యాం మహానిశి । చతుస్థానార్చనంకుర్యా

—* ప్రాయశ్చిత్తవిధిః. *—

దభిషేకపురస్సరమ్ ॥ ౨౯౮ ॥ ప్రాయశ్చిత్తవిధింవక్ష్యే తచ్ఛృణుష్వ
యథావిధి। విచ్ఛిన్నపూజనేబింబే భూగుప్తేపతితేథవా॥౨౯౯॥ దూషి
తేవర్ణవాంత్యాద్యైస్స్పృష్టే వాకుణ్డగోళకైః । పంచసంస్కారరహి

—* సంప్రోక్షణమ్, *—

తైర్దేవదిక్రియకారకైః ॥ ౩౦౦ ॥ శైవైరైవఘానసైర్వాద్వా ప్రణిలో

మాఽనులోమజైః । ఆశౌచిభిర్వాపాపిష్ఠై ర్రోగిభిర్వాదసేకృతే ॥౩౦౧॥
స్వేదనే చలనే యద్వా జననే మరణేపిచ । శ్వసృగాలఖరస్పర్శే వల్మీకా
దిసముద్భవే ॥౩౦౨॥ అర్చయిత్వాంకురం పూర్వం కుర్యాద్వేద్యధివా
సనమ్ । కుంభేష్వావాహ్య చాభ్యర్చ్య హుత్వా తత్వాని విన్యసేత్॥
శుభేముహూర్తే సంప్రోక్ష్య యథావిధి సమర్చయేత్ । శాస్త్రాంతర

—* శాస్త్రాంతర ప్రతిష్ఠాయామ్, *—

ప్రతిష్ఠాయాం పూజాభంగో భవేద్యది ॥ ౩౦౪ ॥ శాంతింహుత్వా య
థాపూర్వం సంప్రోక్ష్యైవ సమర్చయేత్ । అజ్ఞాతజాతిచండాలచోరై

—* అస్పృశ్యస్పర్శే, *—

ర్వాస్పృష్టై రపి ॥౩౦౫॥ దీక్షితై రద్విజై స్త్రీభి స్స్పృష్టాత్ప్రోక్షణము

—* పరివారార్చనభంగే, *—

చ్యతే । పరివారార్చనే భంగే స్నపనాచ్ఛుద్ధిరుచ్యతే ॥౩౦౬॥ మహోత్స
వాదిస్థానేషు శ్వసృగాలాదిదర్శనే । పుణ్యాహం నాభిషేకః ప్రోక్షణాచ్ఛుద్ధి

—* అగ్నిశాంతే. *—

ర్భవతిపద్మజ ॥౩౦౭॥ అగ్నిశాంతే మథిత్వాగ్నిం శాంతిం హుత్వా య
థాపురమ్ । అష్టోత్తరశతం హుత్వా మంత్రజాతస్తుయుక్తతః ॥ ౩౦౮॥
క్రిమికీటాదిసంస్పృష్టే స్పృశ్యస్పృష్టే హుతాశనే । హోమోవ్యా

—* త్రిదశాదిప్రతిష్ఠాయాం, *—

హృతిభిర్బ్రహ్మన్నష్టావింశతి సంఖ్యయా ॥ ౩౦౯ ॥ త్రిదశాది ప్రతిష్ఠా
యాం పూజాలోపోనదూషణమ్ । దీపధూపాగ్ని నిర్వాణే దక్షిణాంత్ర

—* పూజాలోపే-గృహార్చాయాం పూజాభంగే, *—

వణం స్పృశేత్ ॥ ౩౧౦ ॥ పూజాభంగే గృహార్చాయాం భంగకాల హ
వింషచ । నివేద్యహారయేద్విప్రా న్భోజయేత్కమలాసన ॥ ౩౧౧ ॥ పా

—* ఆతపస్పర్శే. *—

ణ్యాసార్చనభంగేతు పునస్సంప్రోక్షణం మతమ్ । బింబానామాతప

⁕ అగ్నిదాహే, ⁕

.స్పర్శేతత్సర్వ ద్ధ్యర్థం స్నపనం మతమ్ ॥ ౩౧౨ ॥ ధామాదీనా మగ్నిదా
హేశాంతింహుత్వాయథాపురమ్ । నిర్మాయప్రోక్షణంకుర్యాద్భంగే
శాంతిమాచరేత్ ॥ ౩౧౩ ॥ ఛత్రచామరవాద్యానాం దాహేశాంతిర్య
థాపురమ్ । నిర్మాయ పూర్వవత్కర్మ పూర్వ సంబంధనవర్జితమ్॥
వస్త్రదాహేపరిత్యజ్యశాంతి హోమంసమాచరేత్ । స్నపనం ధారణే
విష్ణోః కారయేచ్ఛాంత్యనంతరమ్ ॥ ౩౧౪ ॥ అగ్నిదాహేతు సర్వత్ర

⁕ నిత్యాదియాగపద్యే తంత్రానుష్ఠానమ్ ⁕

స్నైవమేవచతుర్ముఖ । నిత్యం నైమిత్తికం కామ్యం త్రివిధం కర్మపద్మ
జ॥౩౧౫॥ తేషాంతుయాగపద్యేచేత్కర్మతంత్రేణకారయేత్ । ప్రవృత్తే

⁕ స్నపనే బింబపతనే, ⁕

స్నపనే తత్రపతితేకౌతుకేథవా । అవస్థాప్యతతస్నాన స్య శాంతి హో

⁕ ఉత్సవస్థలనే, ⁕

మంసమాచరేత్ । స్థాలిత్యేయస్యోత్సవస్యశాంతిహోమంసమాచరేత్॥
వినానిత్యోత్సవంనైవ ధ్వజపూర్వముహూర్త్సవః । కుర్యాచ్చేచ్ఛాంతిర
స్తేస్యాచ్చేత్ధ్వజస్యవిపర్యయే ॥ ౩౧౯ ॥ ధ్వజాంతరంసద్యఏవ సము
ద్ధృత్యయథాపురమ్ । ఉత్సవం కారయేచ్ఛేషం శాంతిహోమ పురస్స

⁕ కుంభాదినష్టే. ⁕

రమ్ ॥౩౨౦॥ కుంభమండలకుండాగ్ని పాలికాతోరణాదిషు । నష్టేషు
స్పష్టస్పృష్టేషు హతేషుపతితేషువా ॥ ౩౨౧ ॥ పునరన్యద్యథాపూర్వం
కృత్వాశాంతింసమాచరేత్ । ఉత్సవేగ్రామశైథిల్యే దేవస్యస్నపనం
చరేత్ ॥౩౨౨॥ ముహూర్తాదిక్రమేశాంతిః ప్రతిష్ఠోత్సవకర్మసు । స్థా

⁕ ఉత్సవాది స్థాలిత్యే. ⁕

లిత్యేయేనకేనాపి బలిదానోత్సవాదిషు ॥౩౨౩॥ అతిక్రాంతంపురాకృ

⸺ అధికారివిఘ్నే. ⸺

త్వాతతాక్రాలేకార్యమాచరేత్। అధికారిషువిఘ్నేచేత్ దేశికాదిషుకా

⸺ బింబే పాతాదిదుష్టే. ⸺

రణాత్ ॥౩౨౮॥ ద్విజైరన్యైస్తతస్కర్మ దేశికానుజ్ఞయాచరేత్। పా

తాద్యైర్యుత్సవేదుష్టేస్నాపయేద్యాగమందిరే॥తత్వన్యాసంవినాహో

⸺ బింబేపతితే. ⸺

మస్నాన్యాత్యాథోత్సవమాచరేత్। తత్రైవపతితేబింబే నవిశేషోస్తికశ్చన॥

⸺ బింబదాహే. ⸺

పూర్వవద్బింబదాహేపి శాంతిహోమంసమాచరేత్। బింబేచోరాది

⸺ బింబేనష్టే. ⸺

భిర్నష్టే శక్తిశ్చకర్మాక్షకౌతుకే॥౩౨౭॥ సమారోప్యాన్యబింబే నశే

షముత్సవమాచరేత్। శాంతిహోమశ్చ కర్తవ్యః యథావత్క్రమలా

⸺ తీర్థోత్సవభంగే. ⸺

సన ॥౩౨౮॥ హానౌశ్చేత్తీర్థయాత్రాయాః పునరుత్సవమాచరేత్। తీర్థ

⸺ అవరోహణకాలః. ⸺

యాత్రాదినాదూర్ధ్వంపర్యాత్పంచదినావధి॥౩౨౯॥ధ్వజావరోహణం

⸺ పుష్పయాగభంగే. ⸺

బ్రహ్మన్పరతశ్శాంతిమాచరేత్। పుష్పయాగోయదినిశి శాంతమే పు

ష్టయేదివా ॥౩౩౦॥ పుష్పయాగస్యహానిశ్చే దుత్తమస్నపనంచరేత్।

⸺ తంత్రేణకౌతుకమ్. ⸺

కర్మణాంయాగపద్యానాం కౌతుకం తంత్రతశ్చరేత్ ॥ ౩౩౧ ॥ అనా.

చార్యప్రతిష్ఠాయాం పునస్థాపనమాచరేత్। సర్వంతే కథితం బ్రహ్మ

న్పంచరాత్రంయథావిధి ॥౩౩౨॥ దేవేభ్యశ్చ ఋషిభ్యశ్చ శాస్త్రమేత

త్ప్రపంచయ। శాస్త్రేణానేనమేమాంయజంతిచతురానన॥౩౩౩॥

మయ్యేవతేసామావాసన్ప్రాప్నువంతాంపరతామపి । నాస్తికాయన దాత

వ్యం నాభక్తాయకదాచన ॥౩౩౪॥ నదేయంజ్ఞానహీనాయ ఇత్యాదిశ్య
జగత్ప్రభుః । పశ్యతోమేపురోవిప్రా స్తత్రైవాంత్యరధీయత॥౩౩౫॥
ఇదంపవిత్రంపాపఘ్నం పంచరాత్రాహ్వయంమహత్ । యుష్మాకంపృ
చ్ఛతామద్యకృపయాహముపాదిశమ్ ॥౩౩౬॥ సార్ధకోటి ప్రమాణం
హి శాస్త్రంతత్పంచరాత్రకమ్। కార్త్స్న్యేన భగవానాహ లోకానాం
హితకామ్యయా ॥౩౩౭॥ సహస్రత్రయసంఖ్యాతం షడుత్తర శతాన్వి
తమ్। శాస్త్రంబ్రహ్మోపదేశాఖ్యం సంహితాసుసుపూజితమ్ ॥౩౩౮॥
అనేనసకలంసాధ్యం నాసాధ్యంవిద్యతేక్వచిత్ । అనుక్తం గ్రాహ్యమ
న్యేభ్య అన్యత్రైతన్నియోజయేత్ ॥౩౩౯॥ అభ్యస్యసంహితామేనాం
శుభంప్రాప్స్యథయోగినః । అభ్యస్త సర్వశ్రుతయ స్తపసా విజితేంద్రి
యాః ॥౩౪౦॥ ఆరాధయధ్వందేవేశం సహిసర్వస్వదోహరిః । పృచ్ఛ
తోమునిశార్దూలా న్బృహస్పతిముఖాన్స్వయమ్ ॥ ౩౪౧ ॥ పాశ్వణరు
ద్రస్సవయంజ్యేష్ఠః ప్రాహైషీదనుకంపయా । ... ॥౩౪౧½॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే విష్ణుతిలకే బ్రహ్మోపదేశే
అష్టమోధ్యాయస్సమాప్తః.

శ్రీవిష్ణుతిలకాఖ్యాసంహితా సమాప్తా.

శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు.